Epiſtole Marii Philelfi.

LVDOVICVS MONDELLVS Ordinis mīoꝝ doctorq; theologus
Octauiano Vbaldino merchatelli domīo:illuſtriſſimo ducis Vrbini Ger
mano digniſſimo:doctorumq; uirorum Patrono.S.P.D.

Vellem Octauiane princeps illuſtris:& doctorum uirorũ ꝓſidiũ ac decus:
ut de uiuo Mario philelfo potius q̄ mortuo ornando:nunc mihi contentio
eſſet.Iucundius enim eam(non dicam feruentius)ſuſciperem.Sed qm̄ ſiue
natura:ſiue fato ita ſecum actum ē:ut prius q̄ nos ex hac uita decederet: nõ
putaui cõmittendũ eſſe:ut ei quoq; mortuo meum officium deeſſet. Et qdē
per deum īmortalem qd eſt qd' defunctis maius īpendere poſſimus : q̄ eis
uitam per gloriã ꝓpagare:īmortaleſq; quodãmodo eos reddere.Solent au
tē pleriq; ſic defunctorũ gloriæ ſtuder̃:ut marmoreis monumētis:æneiſue
ſignis poſitis:eorum titulos & ſpectandos & legendos poſteris reliquant.
Verꝫ hac in re Marius ſupſtitum amicoꝝ ope non indiget.Satis.n.magna
monumēta ipſe uiuēs ſibi poſuit:ſatis magnas ſtatuas erexit:quæ nulla un
q̄ uetuſtas:nulla uiolētia:nulla deniq; duro robore īnata caprificus deſiici-
et.Operũ.ſ.& ſcriptorũ ſuorũ diuerſis generibus:quæ cũ latinitate: eloquē
tia & candore mirifice ſplendeant:cũ antiquoꝝ operibus & qdem pfectiſſi
morũ conferri poſſint:ut iure de eo dicere poſſim:quantũ Marius ille rapi-
nas rei publicæ romanorũ armatus:tãtum noſter romanæ linguæ contulit
togatus.In hoc tantũmodo locus officio mihi relictus eſt:q cũ pars monu
mēti ſui quaſi angulus qdã:tenebris īmerſus ſit:& ueluti ſub opaca:umbra
ita cõſtitutus:ut minime uel ſpectari uel legi poſſit:circũfuſas tenebras pel
lam & obumbrãtes ramos penitus abſcidã monumētumq; Marii totũ ſub
luce conſtituam:ut nõ minus operoſum appareat.q̄ a ſuo artifice cõſtructũ
ſit.Epiſtolariũ.n.inter cætera præclara opera Marius cõfecerat: in quo nõ
ſolũ Epiſtolarũ genera octaginta numerauit:ſed ſingulorũ formulas & lo
cos ꝓſecutus eſt:nec id quidē ſimpliciter:ſed tripliciter ꝑ numero triũ dicē
di figurarum:ordine cõpleuit.Opus profecto iuuēibus & mediocriter do
ctis utiliſſimũ:unde nõ minus latinitatē & elegantiã exhaurire: q̄ exercita-
tõnis latiſſimã frugem uberrimũq; fructum cõſequi poſſint:doctis uero fu
turũ q̄ gratiſſimum:utpote quod multo labore:in quocũque genere dicen-
dum fuerit:poſſit eos releuare.Opus tamē ipſum non ediderat.aut ſi editũ
dici poteſt:uni mihi tantũ.cui dicauerat:& Archetypum nullo ſibi retento
exemplo:aut aliis cõmũicato tradiderat:editũ fuerat.Decreuerat illud om
nibus aperire:ut quantũ laudis & gloriæ inde proficiſci poteſt:Mario non
interciperetur:& monumentũ illud ex pluribus conſtans ptibus:ī hac quo
q; parte ut in cæteris nulla caligīe obſcuraretur:Debeo ſibi hoc ex pietate:
multũ me amauit multũ me litteris & ſapientia ornare ſtuduit:Eius benefi
cio hãc pticulã uiuacis animę quã ſortitus ſum:habeo.Ingratus & īpius eē

ſendus eſſem:ſi ego q̄ ſuo funeri nõ interfui nũc licet longo poſt tēpore cũ
poſſum quaſi põpa inſtaurata:ad eũ ornandũ:meã ferculoꝝ ptē nõ afferrē
ſi nõ & mea thura incēderē odoreſq; miſcerē ſi eius feretrũ hoc nobili inſi-
gni quaſi alio ſpolio nõ accumularem.Cæterum quo plenius huic laudi &
gloriæ marii conſulerem:in hac regia Pariſiorũ ciuitate ĩ qua iam bienniũ
ſtudioꝝ gr̃a fui epiſtolariũ ipſum ĩprimendũ dare ſtatueram:ut ĩ loco toti
us orbis eminētiori inter tot achademias inter tot ſapiētiſſimos & diuinæ
mentis uiros:ab oĩbus marius ēt functus & coleret̃:& admiraretur. Quē
locũ:quam orbis plagam ad eius nomē celebrãdũ eternitatiq; cõmendãdũ
potui eligere aptiorē. Verum huic pietati meæ una res obſtabat:ꝙ ea lege
ab ipſo opus mihi tradi ĩpetraui:ut ĩ alterius manus nõ pueniret:idq; ipſe
ſuis:ĩ libri inſcriptione teſtatus eſt monumētis. Nec qdem a me id ea mēte
factũ eſt qa ambitione ducerer:aut qa ſi omnes idē ſcirēt quod ego:me mi-
nus ſcire putarē. Sed profecto qa tm̃ mario tribuebam:tantaq; me uolupta
te eius elegãtia affecerat:ut nõ uiderer ſatis meo facere deſiderio niſi ab eo
quodpiam ſingulare & quaſi meũ ꝓpriũ pignus haberem:quod noctu diu
q; uerſando ueluti quandã eius imaginē contemplarer. Quo fit ut ſi nunc
librũ imprimi iubeam uerear ne ab oĩbus inconſtantie accuſer:uel qa iam
uelim quod modo noluerim:uel tanq̃ Marii cõtemplationē poſt eius mor
tem continuo omiſerim. Alius præterea ſcrupulus ea in re male me habet:
qa forte cui piã callido reꝝ æſtimatori poſſit id operis nõ dignum mario
uideri:quia dixerit non eandē q̃ cætera Mariana opera claris principibus
dicata elegantia redolere. Contra uero ſi ĩ ſentētia maneam & unicus libri
poſſeſſor ſim illud timeã ne impius iudicer:qa marii glorie & ĩmortalitati
defuerim. Deinde ne multis inuidiſſe uidear:quia ad multorũ utilitatē ĩ lu
cē ꝓdire librũ non permiſerim:uel eo maxime:quo ſicuti cæteris doctis ui
ris ita & mario oẽs exiſtimant illud ſcientiæ munus a deo collatũ non ſoli
ſibi & paucis amicis:ſed toti hũano generi ꝓfuturũ fuiſſe cõceſſum:ob q̃ rē
ſi eos hoc cæleſti munere priuarē:iuſtã de me oẽs haberent quærelã: itaq;
cum ueluti in mari a diuerſis flatibus agiter:anceps ſum hoc ne an illud eli-
gam.aut fugiam. Decipimur.n.ſpecie recti:& in uitium ducit culpæ fuga:
ſi caret arte. Te igitur Octauiane princeps clariſſime in tanto fluctu tanq̃
meum numen inuocandũ duxi. Tuũ cõſilium perneceſſariũ mihi exiſtima
ui. Nec ab re præter cæteros te unũ conſulere uolui:primũ ꝙ in diiudican-
dis rebus:cõſiliiſq; deligendis:natura & doctrina cæteros quotquot noui
ita antecellis:ut nõ ſolũ ex agro piceno & flãminia quaꝝ prouinciarum an
ceps colonus es:ſed ex toto latio.cũ ĩ omni genere uirtutũ:tum ĩ hoc quod
ex litteris ꝓficiſcit̃ a te prĩcipe laudatiſſimo maxime deſiderēt laudari. De
inde ꝙ utriq; noſtrum ſingularis amicus eras:ut nullius magiſq̃ tua intereſſit
tantos inter nos componere (nõ dicam lites aut turbas) ſed animi motus.

Mario ſiqdē ita deditus eras & ille tibi.ut plus q̄ dimidiū animæ tuæ eum
putares.Legē amicitiæ ĩ eo amādo excedebas cū eius ſcripta tan q̄ libros ſy
billinos eſtimares.Omitto ꝙ crebris & maximis muneribus eū ornabas.
Id.n.faciebas ei eſſe cōmune cū multis q̄uis nō oĩbus eadē mēſura qua ma
rio metireris nō oēs cū Mario ĩ eodē theatri gradu apud te ſedebāt:nec nūc
aliter mihi pſuaſum eſt q̄te cū eius ſpiritu amiciciā uelle ꝑducere:cuius ĩ ui
ta fueras tā diligēs obſeruator me uero ip̄m q̄tū amaueris non uulgaribus
ſemꝑ oſtēdiſti argumētis.nullū.n.officii genus ꝑtermiſiſti:quo nō fueris ĩ
me bn̄ficētiſſimus.quotiens mihi collibuiſſet te adire(qd̄ ꝑpaucorū erat)ſi
ne cubicularii officio:ut id poſſem effeceras.Ad penetralia nō ſolū domus
ſed ēt pectoris tui me q̄ ſepiſſime admittebas nec ĩdignū ſæpenūero puta-
ſti ut q̄ cæteris ſecreta eſſent mihi liber̄ cōmitteres.Tātūq; apud te & tuos
ſingulos auctoritate & gr̄a ualui ut ad officiorꝫ cumulū nulla poſſit fieri ac
ceſſio.neq; id mihi mea uirtute cōtigit:aut q̄piam cā ex me ꝑfecta:Sed tm̄
tuæ bn̄ficētiæ cōſuetudo te admonuit:q̄ talis eſt:ut neminē ꝑtermittas cui
te n̄ hoſpitalē ꝑſtes.Age igit̄ Octauiane numē meū mihiq; uocatus apollo
ꝑ illa ſingulari ſapiētia tua:qua oēs uincis:ꝑ eā amicitiam q̄ tibi cū Mario
olim fuit:quā nō decet ut fruſtra tibi cōmemorauerim:ꝑ eam fidem & ob
ſeruantiam qua te unice colo & ueneror:& quam tuo mutuo ac miro ꝑſe-
queris amore ac benignitate.Iam tuas hic ĩterpone partes:Iam tuam pro-
fer ſententiam:Neutri noſtrū eris procliuior:Sed tantū quo te meꝝ animi
iudicium impulerit adherebis Ego.n.ad utramuis partem tuo iudicio &
auctoritate confirmatus fuero:Illamq̄ celerrime facto cōprobabo:cū ab al
terius crimine(ſi quod erat)perſuaſus ſim per te eadem tua ſententia:eadē-
q; tabella:me abſolutum iri.Vale.Pariſii tertio calendas.Maii.Mcccclxxxi.

Octauianus ubaldinus fratri Ludouico
Mondello doctori theologo.S.P.D.

Amabam te antea Ludouice mōdelle:tum qa tua me ductū indole non
decepiſti:ꝑptereaq; te mihi familiarē ſemꝑ habere uolui tū qa poſtq̄ mihi
ſatis familiaris factus es:indies uidebā nō mediocres uirtutes ĩ te naſci ado
leſcere:& ꝑfectas fieri:cū tu neq; laboribus ꝑceres neq; ſtudia remitteres ut
magnis principibus:grauibuſq; negociis dignū te uirꝫ ꝑſtares.Nunc uero
ob pietatē tuā quæ & ipſa inſignis & ĩ amicū cōmunis eſt:ita in amore tui
acceſus ſum:ut de te ornādo q̄tū poſſim cogitē:ne fruſtra apud me:qd̄ ſem
ꝑ ſtudui aliqua egregia uirtute qſpiā fuerit uſus.Quid enim te officioſius:
q cū amicicia inter uiuos ſit tu ēt a functis eā nō ſeparas:& cū iis q nobis be
nefecerūt paria:aut aliq̄to maiora beneficia reddere ſoleamus:tu pro re me
diocri accepta ĩmortalitatē reddere cōparas:nec id qdē cū mediocribus la-
boribus curas:qn̄ qdē ex intimis Galliarꝫ ꝑtibus ad agrū uſq; picenū ꝑpter
cā rē nuncios ad me miſeris.Cū tn̄ ĩ ambiguis rebus amicorꝫ cōſiliū ſiue iu

diciū expoſcis:nō poſſum tua nō laudare ſapiētiā:Nemo aliter q̄ tu ſapiēs feciſſet:Quanq̄.n.ita gratus & pius eſſe cupis ut tuo exēplo alios quoq; ad gratitudinē excitare poſſis:tn̄ dubitas ut plærūq; ſolet ne ea ī re qppiā īpie cōmittas.cū ꝓxime uirtutē ſepe uitiū cōſiſtat.Et qdē qa ut ſcribis meū iudiciū expoſtulas:nullo hic te pacto fluctuare pmittā:qd.n.me iudice obſtiterit quominus pte Marius eternitatē adipiſcat̄:cū & tibi īſignis pietatis laus īde comparāda ſit.Optimum hoc cēſeo ex quo utriuſq; nomini cōſulitur: omnibus uero q in cōſtantie te criminarētur hoc reſpōſum eſſe uelim ī pertinaciā nomen cōſtātie mutari:cū qs perſtiterit ubi conſilii mutationem rō ſuaſerit.Eſſet ne aliqs ſapiēs niſi ad tēpora & ad hominum utilitates ſua cōſilia accōmodaret.Nōne deus ipſe menſes dies & momenta uariauit: ut ad opus ſuū ptinerē cognouit.Non ēt id me moueret:quod de callido reꝝ æſtimatore & libri elegantia ad me ſcribis:Nō.n.latet uiros ſapiētes unius priuati hominis uſui opus dicandum & quaſi intra domeſticos parietes reponendū:non tāta cura elaborari decere:q̄ta ſolet quod uniuerſitati hominū & quaſi in arce mineruæ fuiſſet locandū.Vtriq;.n.operi ſua præcipua laus eſt:quia dignitatē eoꝝ q̄ accidunt ſeruat.hoc āt iudiciū meum non parū ex octauiani.Auguſti iudicio cōfirmat̄.Cuius auctoritatē non parui momēti eſſe duco.Maluit.n.īperator iuſtiſſimus Virgilii æneidem ſeruatā eſſe q̄ igni perire:q̄uis nō dubiis uerbis ī ultimis tabulis mādaſſet Mario flāmis eā aboleri.Nō.n.cenſebat inter cætera cuiuſq̄ præclari uiri cū ſuo auctore opus debere extingui.Curabis igit̄ Ludouice mondelle uel ſolū ꝑpter hoc ipſum omniū amore digniſſime ut anīo concepiſti(nec te ulla auertat ſuſpicio)Marium noſtrū in occidēte & ī iſta pariſiorū urbe quaſi orbis terrarū arce illuſtrare.Ego uero hic apud nos eidē nō deero.Dignus enim eſt ut uiuat q̄diu uixerit homines:quoꝝ utilitati & uſui multa cōparauit Graui ēt cenſura cēſendi nos eſſemus:ſi tanta p eū meſſe cōparata eius fructū admitteremus:& poſteris noſtris traſmittendū minime laboraremus.Vale urbini.tertio Nonas Iulii.Mcccclxxxi.

Qui cupis in paucis uerſari:& multa uidere.
  Hoc lege:quod Marius utile prompſit opus:
Vberius ſacro nil dicas fonte philelfi.
  Et nihil utilius hoc opere eſſe putes.
Namq; is rhetorica breuiter precepit in arte
  Precepta:Exemplis muniit inde datiuis.
Omne genus ſcripti:uarius quo nititur uſus:
  Adiunxit ſolers hinc Mariana manus.
Tum genus in ternas partiuit quodque figuras:
  Infimus eſt:medius:altiloquuſque modus.

Argumenta uiri poterunt hinc ſumere docti
At iuuenis totum uindicet uſq; librum.
Omnia debemus mario pro munere tanto.
Multum mondello: quo duce uiuit opus.

Ordo contentorum in hoc utiliſſimo opere primo epiſtola conſultatiua de opere imprimendo cum eius reſponſiua præmittitur.

Secundo ponitur epiſtola prohemialis ipſius auctoris.

Tertio dantur præcepta artis rhetoricæ pro occurrentis temporis opportunitate. de orationibus & epiſtolis componendis & dictandis.

Quarto deſcribuntur tituli cum epithetis conueniẽtibus omnibus & ſingulis hominum dignitatibus & conditionibus: a ſummo pontifice Imperatore Regibus uſq; ad agricolas & alios artifices.

Quinto: quoniam Tullius & alii de epiſtolis ſcribentes dicunt epiſtolarum multa eſſe genera: nec tamen declararunt quæ aut quot eſſent illa genera. ideo ut omnibus ad epiſtolas facilior pateat acceſſus. hic declarãtur epiſtolarum ſcribendarum octaginta eſſe genera. & quæ ſunt illa.

Sexto unũquodq; genus exẽplificat tribus epiſtolis differẽtibus: familiari familiariſſima: & graui. & unicuiq; generi ꝓpria accõmodat ſinonima.

His autem titulis hæ continentur epiſtolæ.

		fol.
Commendaticia.	Ti.i.	14
Conſolatoria pro funere.	Ti.ii.	15
Conſolatoria pro re perdita	Ti.iii.	16
Conſolatoria pro exule.	Ti.iiii.	18
Gratulatoria.	Ti.v.	19
Inuitatoria ad amiciciam.	Ti.vi.	21
Supplicatoria.	Ti.vii.	23
Suaſoria.	Ti.viii.	24
Diſſuaſoria.	Ti.ix.	26
Domeſtica de proprio ſtatu	Ti.x.	28
Commotiua ad pacem.	Ti.ix.	30
Commotiua ad bellum.	Ti.xii.	31
Poſtulatiua rei certæ.	Ti.xiii.	33
Communis amiciciæ cauſa.	Ti.xiiii.	34
Iocoſa de ſe.	Ti.xv.	36
Iocoſa de alio.	Ti.xvi.	37
Seria de ſe.	Ti.xvii.	38
Seria de alio.	Ti.xviii.	39
Imperatoria.	Ti.xix.	40
Minatoria turpis.	Ti.xx.	41
Laudatoria.	Ti.xxi.	42

fol.

Vituperatoria.	Ti.xxii.	43
Paternalis ad filium.	Ti.xxiii.	44
Maternalis ad filium.	Ti.xxiiii.	46
Filialis ad patrem & matrem.	Ti.xxy.	47
Seruilis ad dominum.	Ti.xxyi.	48
Clientalis ad patronum.	Ti.xxyii.	49
Diſciplinalis ad magiſtrum.	Ti.xxyiii.	50
Doctrinalis ad diſcipulum.	Ti.xxix.	51
Munificalis.	Ti.xxx.	53
Iuriſdictialis.	Ti.xxxi.	54
Regratiatoria.	Ti.xxxii.	55
Commiſſionalis.	Ti.xxxiii.	56
Teſtimonialis.	Ti.xxxiiii.	57
Lamentatoria.	Ti.xxxy.	58
Hortatoria.	Ti.xxxyi.	59
Conſultatiua.	Ti.xxxyii.	60
Accuſatiua publici criminis.	Ti.xxxyiii.	61
Obiectiua generis uel uitæ.	Ti.xxxix.	62
Pacatiua.	Ti.xl.	63
Confirmatiua.	Ti.xli.	64
Inuectiua.	Ti.xlii.	65
Amatoria honeſta.	Ti.xliii.	66
Rei nouæ Nunciatiua.	Ti.xliiii.	68
Publicæ fide' precatiua.	Ti.xly.	68
Hiſtoriæ narratiua.	Ti.xlyi.	69
Fabulæ expoſitiua.	Ti.xlyii.	71
Exemplificatiua.	ti.xlyiii.	73
Contentioſa.	ti.xlix.	74
Comminatiua.	ti.l.	76
Belli edictiua.	ti.li.	77
Pacis proclamatiua.	ti.lii.	78
Fœderis icti ſignificatiua.	ti.liii.	79
Triumphi expoſitiua.	ti.liiii.	80
Inhibitiua.	ti.ly.	82
Legis enunciatiua.	ti.lyi.	83
Lætitiæ nouæ nuncia.	ti.lyii.	84
De filio principi nato.	ti.lyiii.	85
De filia principis nata.	ti.lix.	86
De hoſte fugato uel cæſo.	ti.lx.	87
De familiaribus negociis.	ti.lxi.	89

Publicæ fidei expreſſiua:	Ti.lxii.	89
Familiaritatis inſtitutiua:	Ti.lxiii.	91
Conſularis dignitatis.	Ti.lxiiii.	91
Medicinalis.	Ti.lxv.	92
Legalis.	Ti.lxvi:	93
Poetalis:	Ti.lxvii.	94
Philoſophalis.	Ti.lxviii.	94
Mathematicalis:	Ti.lxix.	95
Omnium artium.	Ti.lxx.	96
Militaris cum adhibenda fide.	Ti.lxxi.	97
Ad conciliandam gratiam.	Ti.lxxii.	97
Ad reconciliandam gratiam.	Ti.lxxiii.	98
Ad ſe laudandum.	Ti.lxxiiii.	98
Ad ſe expurgandum.	Ti.lxxv.	99
Ad reddendum ſe notum apud ignotos:	Ti.lxxvi:	100
Mercatoria:	Ti.lxxvii.	100
Irritatiua in aliquem.	Ti.lxxviii.	101
Inuitatoria ad communem lætitiam.	Ti.lxxix.	102
Moralis uoluptatum damnatiua.	Ti.lxxx.	103

FINIS TABVLAE.

Marii philelfi artiũ & utriuſqꝫ iuris doctoris equitis aurati & poetæ laureati ad religioſiſſimũ patrem ſapiẽtemqꝫ theologũ Ludouicũ Mondellum mediolanenſem ex ſeraphico minorũ ordine præfatio ĩ nouũ epiſtolariũ.

DEcreueram iandudum aliquid æderẽ:quod epiſtolari ſuccurreret officio.uidebam enim pleroſqꝫ uiros etiam doctos parũ hac in re tẽporis cõſumpſiſſe:perindeqꝫ noſtræ cõduxiſſe tẽpeſtati:ac ſi nihil elucubraſſent. Nam ubi Cicero ĩquit: epiſtolarũ multa ſunt genera:qui ſunt adeo curioſi: qui noſtris hominibus:quot:aut quæ ſunt ea genera declararint. Quot aũt hac expreſſione in omni re funditus cognoſcẽda ſit opus. Græci pariter & latini docuerunt qui cũ artem benedicendi fuere deſcripturi :a generibus cauſarũ initium quæſiuerunt:ut intelligeretur prius de materia: ꝗ de forma.prius de quo dicendũ eſſet:quam quomõ dici conueniret. Niſi enim hominem eſſe cõſtet:fruſtra bonũ malũue dicimus eſſe. At mihi & uoluntati non nunꝗ hac in re plurima:& diligentius:tum apud libanũ pelaſgũ epiſtolandi officioſiſſimũ:tũ apud alios utriuſqꝫ linguæ peritiſſimos ĩquirẽti ſunt octoginta epiſtolarũ ſcribendarum inuẽta genera ut nihil iã ad epiſtolandũ ſit reliquũ:quod hic numerus non cõplectatur. Nam & publica cõtinet & priuata:& quæ toga:quæqꝫ bello tranſiguntur & quæ quo modo foris ac domi:cũ amico aut hoſte:lite.cõcordia.amore.odio.re.uerbo attẽptantur:dicuntur atqꝫ fiunt. In totidẽ hæc redegi titulos:& ut ad epiſtolandum paratior ſit acceſſus:ſtilorũ differẽtes nactus ſum ꝓgreſſus: ſub quibus nunc familiarem pro mediocri ſtilo:nunc familiariſſimam pro infimo:nunc titulus quiſqꝫ grauem pro ſtilo altiore præ ſe feret exempli gratia:Dum hæc meditamur:opportune tu nobis occurris Ludouice Mondelle uir humaniſſime:clariſſimeqꝫ theologe:rogaſqꝫ hoc opus tibi dedicẽ:ſed ea quidem lege ut in alterius non perueniat manus. Aperis enim tuam mihi mentem ut copias tam aſſidue in eo percurrendo uerſari codice :ut quẽ imiteris in epiſtolãdo:delegiſſe uidearis. Quod exoraſſet uix ab me quiſꝗ alius:impetras:ut ſi qñ publice cõmuniqꝫ uoluero multorum neceſſitati conducere:aliud alias efficiam eiſdem titulis opus:nequeunt enim Mario in eiſdem generibus uel inuentiones deeſſe:uel uerba nunc librum hunc titulo dem. Eum ut ſolus aſſequaris liberiuſqꝫ teneas:ac magis habeas familiarem:propriis exſcripſi mãibus:& ne ullum uel me penes:uel alium opera mea largitioneqꝫ ſit exemplar Prototypum hoc unicũqꝫ hactenus uolumẽ tibi deſignaui:atqꝫ tradidi. Adhibebis ei tãto maiorẽ ergo fidem quãto maiore ĩ hoc edẽdo:erga te fui caritate ꝓ ea ꝗ uiſus es atqꝫ nõ uulgaribus argumẽtis:eſſe ĩ me beniuolẽtia. Quod ſi qd interlegẽdũ percures:nõ omnino ex cultũ induſtria:elaboratũqꝫ ingenio. aſcribes temporis breuitati:qua

cētū circiter ac q̄draginta chartas latiores coegiſti īfra dies uiginti pſtringe re:qb⁹ & nō nihil audiebas:& aliis ēt negociis domi foriſq; nos oportebat uacare. Poſſūt & diſcurſus īteruenisſe calami:quos errores aliqñ īter itine rādū corrigemus.ut aūt ad epiſtolādū cōmodius & magis accedas tēpeſti ue q̄dā artis rhetorices p̄cepta deſcripſimus cū exēplis:priuſq̄ ad epiſtolan dū titulos deſcēderimus.nec omnia q̄dē. Ariſtotelis Ciceroniſq; monumē ta ſecutus hic ſum:ſed ea dūtaxat:q̄ uiſa mihi ī tuū uſum neceſſaria: Aliud ē enim ueterē.aliud huius ætatis oratorē ſe uelle. Aliud in foro inter cauſarū ſtrepitus:Aliud ī cōciliis pontificū:coronaq; auditoꝝ uerſari. Reliquū eſt: ut ſi qd me tibi plus eſſe uſui ducis:aſſidue me putes:æque uti poſſe:ac te ip ſo:ſi ſatis ē:me tñ ſemp ames:ſemp memineris:id obſecundaſſe tibi:qd ne mo alius:ſine ſumma difficultate:cōſecutus eēt. Vale. Ex Vrbino ſexto idi is Februarii.per Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo.

Precepta artis Rhetorices & p̄rio de exordio cū beniuolētia ab auditorib⁹

IN tali exordio ſiue p orōnē ſiue p epiſtolas:tria opus eſt cōſiderarī. Primū pſonæ qualitatē:apud quā agiť. Secūdo rē de qua agiť. Tertio laudē:qua auditor delectať. Qualitas perſonæ cōſiſtit circa dignitatē:uel locū magiſtratus:ī quo ſitus ſit is apud quē agiť:qa aliter captatur beniuolentia a pōtifice q̄ a prætore:Et circa hoc duo debēt ſeruari. Primū Titulus Secūdo cognominatio. Titulus ē ut papa appelleť Sanctiſſimus Beatiſſimus.clemētiſſimus. Sapientiſſimus. Imperator uero īuictiſſimus. Digniſſimus.princeps optimus &c.ut de ſingulis infra de rōne titulorū diceť. Cognominatio eſt:ut papa dicať:bene meritis. Chriſti uicē gerēs unicū chriſtianæ fidei aſylum Maximus diuini defenſor nominis.eccleſiæ noſtræ tutor atq; p̄tector. Imperator aūt cognomineť Cæſar ſemper auguſtus. Refugiū romanæ gloriæ &c.de qbus infra diceť. Res de qua agiť tripliciter cōſiderāda ē.primo qñ ē honeſta. Secūdo cū ē turpis. Tertio qñ eſt honeſta:& uideť turpis.uel cū ſit turpis:uideť honeſta. Primo qñ eſt honeſta:ſatis eſt cōformare rē cū pſona:dicēdo:nō eſſe plixū ſermonē habēdū: ea in re quæ ſit honeſtiſſima:& auditoris naturæ.unice cōformis. Si uero eſt turpis:cōſidereť ſi quā habet partē honeſtatis.& tunc illa eſt tractanda. Si nullam habet honeſtatis partem:arguať ab aliqua cōſequenti misericordia uel gratia. Si turpis eſt:& uidetur honeſta:pro ſe orator īſtare debet:circa id quod uideť:pro aduerſario uero declararī:aliter eſſe:q̄ uideať. Laus autem qua delectať auditor.ītelligi debet ex eius uita & moribus:modeſte tñ tractari:ne uideatur aſſentatio.

Exemplum talis ſermonis.

SCio te prætor magnifice adeo iuſtū eſſe:ut nihil uel audias:uel admittas:qd nō ſit oī ex parte dignū uiro bono. Attuli ad te igiť rem æq̄ſſimā:quæ cū p ſe intelligeť:nullis aduerſarii ad iectis laqueis

adeo uidebitꝰ honeſta ut nãturæ tuæ ſit cõformiſſima. Nihilo enim te ãliũt omnes boni: plus delectari q̃ eq̃tate: qua ſimillimus dei eſſe poſſis in terris.

EST autem in omni re dicenda. ſcribendaq;: utendum apparatu: qui ſolet exordii nomen apud omnes conſequi. Hic autem duobus cõſtat duntaxat: attentione ac beniuolentia. Nam docilitas attentionis eſt inſerta uiſceribus. Eſt aũt attentio diuiſa bipartito: in expreſſione rei cũ eius laude & ĩ rei taciturnitate cũ ſumma dicendorũ laudatione. Aut enĩ ante factus eſt eadem de re ſermo & tũc ſatis eſt rem altius prouehere: quæ iam dudum eſt nominata. Aut initium dicendi ſcribendiue nomen rei poſcit cum eius laudæ. Beniuolentiæ uero & ſi quattuor ſunt rationes una tamen eſt cauſa a perſona noſtra: a re: ab auditore: uel in aduerſarium ut ſi qs ſcit tantum ſibi gratiæ uendicare: quantum ad id exorandum quod oratꝰ ſatis ſit. hoc modo per attentionem.

Exemplum attentionis.

Nunc ut rẽ oẽm aĩaduertatis: quæſo diligẽter: quã ego rẽ uobis expoſiturꝰ ſim. rẽ inq̃ & mea dictione non indignã & auctoritate ueſtra digniſſimam.

Exemplum de beniuolentia a quattuor perſonis.

AVdietis autem o uiri præſtantiſſimi rem uobis nõ iniucundã: q ut iuſtiſſimi eſtis: ſic ſoletis iis delectari quæ non habeant quicq̃ cum iniquitate cõmixtum. Intelligetiſq; ab huius nequiſſimi aduerſarii mei natura me plurimũ ab eſſe. Is enim ut nequam eſt: perfidiæ ſemper ſtudet: neminem timet: neminem erubeſcit. Ego uero: qui ueſtra cõſuetudine fractus impietatem plurimum abhorreo: nihil ad uos afferre auſim turpis.

DIctum eſt aũt unã eſſe dũtaxat beniuolentiæ ab ipſis quattuor pſonis cauſam: qa nihil ĩ exordio tractatꝰ: niſi ad finẽ ſibi animos auditoꝝ ad audiẽdũ apparãdi: & cõciliandi: ut ad reliqua facilior cõſtet aditus. Nã ueluti ſi quis ſemel bona ſit ĩ nos mẽte: nos amãs laudat oĩa noſtra: ẽt ſi non uideantꝰ iis: qui nos odere talia: ſic q male de nobis concepit: nos habens odio: etiam quæ amantes de nobis admirantꝰ: deteſtare conatꝰ.

EST ãt & attentio ipſa: & beniuolentia: eo moderamine in exordium inducenda ut neq; iactator nec aſſentator homo uideatꝰ. Nam iactare ſe uideretꝰ: remq; dicendã: ſi minus modeſte uel illã: uel ſe laudaret Aſſentari autem ſi ſupra modum auditorum laudes ſequeretur.

Exemplum Iactantiæ.

Es. n. hæc de qua uerba facturus ſum: tã ẽ ĩſigni laude cumulata. P. C. tã excellẽs. tã admirãda: ut & ante hac nunq̃ ſit audita: & a nemine poſſit alio: q̃ a me uno tractari: Tot. n. ac tãta de oĩ uirtutis genere pi̇cula feci: tã ſum ĩ oĩ uerſatus bonaꝝ artiũ ſtudio: tm̃ mihi iam laudis ĩ exercẽdis bonis lr̃is eruditiſſime cõparatꝰ: ut nemo æq̃ ad hãc materiã cõuenirꝰ queãt: nulli ſint parate rõnes meæ: neminẽ tã hoc munus: q̃ me deceãt.

Exemplum adulationis in beniuolentiā.

Vis autem adeo eſt optuſo plumbeoq; īgenio:quē latere queāt ue-
q ſtræ laudes:uos.n.ſoli eſtis luminaria quaſi qdā ī terris demiſſa cæ
litus quoꝝ ſplēdore ac ductu p oīs tenebraꝝ obſcuritates ambulet̄:
uos numina deoꝝ aliq ſūma qdē apud nos ueneratiōe digniſſima: qbus q
nō credit:nō fidit:nō ſe dedicat totū:is & p fidus eſt:& amēs appellandus.

Ed ſciendum non eſſe turpe minus:ſi tantum beniuolentia ī aduer
ſ ſarium captetur ut inuehi potius uideamur:q̄ ad orationis neceſſita
tem proſequi.hoc modo dicendo.

Exemplum in aduerſarium.

Ecego tam obſcœne me dicere quicq̄ poſſe arbitror in hunc aduer
n ſarium:cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incontinentior
qui libidinibus ſemper uacauit ī meritoriis atq; fornicibus. Quis
eo ſuperbior atq; uanior qui ſe ſe audet præferre diis uelleq; de omni laudis
& auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate: Quis eo imma-
nior qui crudeliſſime multos interemit ut eorum abuteretur patrimoniis:
Ab hoc nihil eſt expectandum:niſi inique & perfide dictum.

St aūt diligēter curandū:ne ꝓlixioribus uerbis maximoq; ſenten-
e tiaꝝ apparatu exordiū trāſigat̄ ne uideat̄ callid⁹ atq; uerſutus ī exor
diēdo orator.& ex nimio apparatu paruā efficiat fidē:hoc modo.

Exemplum de exordio nimis apparato.

e Go mihi patres ampliſſimi iam dudū ī mēte ꝓpoſuerā nulla de re
apud uos uerba facere:quæ nō eſſent oī ex parte īgēio laborata do
ctrina exculta.diutiuſq; elucubrata:qppe q facile ītelligerē q̄ ſitis &
diſerti.& ſapientes:ad quos nihil debeat afferre incultum. Nihil inelima-
tum:nihil inſipidum. Quamobrē cū eſt honus hoc meis humeris demā-
datū:ut orōnē funebre haberē hoc loci atq; tpis:nolui qcq̄ ex īprouiſo pſeq
ad aliū deferri malui munus illud:at hūc mihi diē potius reſeruari:quo pa
rentalis:haberet̄ ī his āniuerſariis ꝓ defuncto ꝑcibus atq; ſupplicatiōibus.
Interea uero tpis ānus iā agit̄. Maturius huic operā adhibui cauſæ generis
ꝓpagationē didici:de cuius ſum nobilitate dicturus.uirtutes homīs accepi
diſcurri uolumīa ueteꝝ:& qd de mortaliū īteritu:qd de aīoꝝ īmortalitate
iudicādū ſit:ītellexi. Nihilq; plane iā me latet qd uobis cōmode ſit exponē
dū:Itaq; nō dicet̄ hic qcq̄ īprouidū:aut minus exqſitū:ſed oīa conſulto:oīa
apparate. Rem aūt tātā aggredior:quātā ante hac auſus eſt aggredi nemo:
nō orationē.ſolū parētalem de mortis Sempronii recordatione:qui fuit oī
præſtantiſſimus laude ſed de cōmuni hominū miſeria:ut intelligatur: qui-
bus ſimus ī hoc orbe calamitatibus ſubdi i. Proh deū atq; hominum fidē:
qd ſumus in hac uita homūculi quibus trahimur caſibus :quibus uexamur
perturbationibus:nihil hic ſtabile. Nihil quod poſſimus uno die noſtrum.

exiſtimare.quicq; inquit ſeneca.Nemo tam diuos habuit fauẽtes Craſtinũ ut poſſit ſibi polliceri.Atq; ut Gregoriꝰ ait.Nos cõtinue morimur: & ſicut aqua labimur.Sunt tamen & huic luce functo p inuidiam aduerſarii:q nollent:ſi poſſent:his anniuerſariis locũ eſſe publicũ & conuentum conſeſſum q; hunc ueſtrum tam præclarũ O'genus hominũ nefarioꝝ: qui ut peſſimi ſunt:ſic omnis uelint fieri peſſimos.o ſceleſtiſſimos paricidas:qui ut iugulare conſueuerunt alios:ſic huius famæ detrahere cuperent hunc honoris moduiſſ.Sunt omnium perditiſſimi.nequiſſimi.pernicioſiſſimi.At uos o patres non neſcio'tales eſſe:ut nõ ſitis huiuſmodi beſtiolis quicq̃ ſecundaturi:ubi ſemper ueſtram in bonos pietatem.in officia.humilitatẽ.facilitatẽ benignitatẽ.in charitatis omne genus pronã promptãq; naturam Itaq; iã mihi polliceor neq; ĩpediturũ hanc orationem inuidũ & moliuolum fore quenq̃ nec uos minus attẽte audituros:q̃ ſi nunc aut demoſthenes aut eſchines dicturus accederet.Attendite igit̃ diligenter patres.

i N hoc exordio ſunt oĩa ĩ bonis exordiis euitãda:hoc ẽ ne ſit ꝓlixũ: eſt enim ꝓfuſiſſimũ.Ne ſit ĩ eo apparatus:q pateat.At nõ ſolũ hic ẽ ſed eſſe declarat̃:ut nõ ſint allegatiões.At hic ſunt.ut nõ ſint ſtructuræ lõgæ uerbis exqſitis ãnexæ:ut hic ſunt.ut nõ ſit ſupra dicta adulatio & iactãtia:ut hic ſunt.ut nõ ſint colores.ſentẽtia.articulus.diſſolutũ: de qbus ĩferius dicet̃ ut hic ſunt.ut nõ fiat repetitio eiuſdẽ ſentẽtiæ p diuerſa uerba: ut hic ſit Sed cõtra ſit apparatus auditoꝝ aĩos exordiũ:cũ breui & modeſta expoſitiõe ſummaria dicẽdorũ:& cũ aliqua cõciliatio ne auditoꝝ:hoc mõ.

Exemplum exordii perfecti.

c Vm eſſem hãc orationem funebrem habiturus patres ampliſſimi: cœpi non nihil ſubuereri:ne ſi quid minus ad uos afferrem elimatum uos offenderem:qui ut doctiſſimi eſtis oẽs:ſic ea ſoletis hominum excellentia delectari:quæ res ſemper afferat ornatiſſimas.& uerborũ elegantia:& ſententiarum pondere.At cum eſſe uos humaniſſimos ac facillimus memini:uel a conſtitui uentis delegare:uel ſermocinationem hãc ſatis:& improuiſam & incultam adducturus:cuius errores potius correcturi ſitis:quam me ſuperbum exiſtimaturi:q ueſtris eſſe ĩperiis auſus refragari: ſi negaſſem hoc loci dicere de clariſſimi uiri Sempronii Mediolanẽſis funere.In hunc ſiquis uel ſenſit aliquando:uel ſentit adhuc male.is liuore perductus reſipiſcat uos me audite:ut de uita morteq; tãti uiri dicens præmium conſequar auctoritatis in me ueſtræ pietate.

f Ed intelligẽdũ eſt:q; hæ partes:aut harꝝ aliquæ poſſunt diffuſiores tribus de cauſis:Primũ cũ oratio eſt longior ut pote ĩ ſuadendo uel diſſuadẽdo de pace uel bello.Secũdo cũ purgatio ꝓpriæ ĩnocẽtiæ facienda eſt:ꝓpter criminationẽ antea p aduerſariũ factã:uel ꝓpter opinionẽ p auditores cõceptã.Tertio cũ inſinuandũ eſt:hoc eſt pedetentim idem

faciẽdũ qđ ĩ ſupioribus exordiis ſed occulte ob cauſas infra dicendas. Om-
niũ autem horum exordiorum: & tandem inſinuationũ hæc ſunt exẽpla.

Exemplum in ſuadendo perlongius exordium.

Cio uos eſſe. P. C. uehæmẽter curioſos: bellũ ne nobiſcũ finitimis
ſ agẽdũ ſit. an pax habẽda: ꝓptereaq; multas ac uarias a ſenatoribus
ſententias expectari: Mihi qdẽ uidet̃ opus eſſet: ut primum optime
de republica ſentiant qui ei ſunt cõſulturi: tum uero ut nullis aut propriorũ
cõmodorum capiant̃ cupiditatibus: aut priuatarum inimiciciarum recor-
dationibus at eadem ſemper impatriam pietate nihil habeant in oratiõe
ſimulatum, nihil falſum. nihil dolo tectum. de ueſtra patres diligentia cer-
tus ſumat & de ueſtra ſapiẽtia nihil ambigo. Intelligo enim q̃ ſoleatis om-
nia mature conſultiſſimeq; tranſigere quibus iuſticia. ꝑietate. patriaq; chari
tate. nihil antiquus aut familiarius unq̃ eſſe potuit: Me uero fuiſſe non igno
ratis aſſidue in iis occupatum: quæ rei publice noſtræ conductura. nõ qui
multa ualeam: ſed qui plurima uelim pro patria: pro qua quidem uel mor-
tem oppetens nihil expleuiſſe me cenſeam quantum debeo. Quare ſi qđ
& ipſe recte cogitarim: aut non ipſe prouiderim. quod ad pacem firmandã
& diutius ſtabiliendam attineat: per deum immortalem tantillum attendi-
te patres optimi nec cuiuſq̃ me impediat clamor: qui aut mihi ſit infenſus:
aut patriam habeat odio: aut ueſtræ inuideat auctoritati: qui ut male ſenſe
rit facile. ſemper cognitum ac perſpectum eſt.

Exemplum exordii purgatiui.

Nimicũ eſt me criminatus Bædas fuiſſe Alchibicii: nec qcq̃ huc in
i eũ: niſi ꝑ inuidiã ac odiũ attuliſſe: Quo aũt inocẽter ſemꝑ uixerim
nec ꝑ ullã animi ꝑturbationẽ quicq̃ ad uos in hunc locũ attulerim
patres optimi: uos teſtes aduoco: ueſtriſq; iudiciis inocẽtiã meam ab ea cri
minatione cupio purgari: ut cõmodius mihi ad dicendũ eadẽ in cauſa pate
at aditus. Cũ is Bædas ærario præeſſet: & æs publicũ in ſuã arcã uertiſſet.
accuſatoris in eũ ſum officio functus: q rei publicæ ſalua cauſa nequibã ali-
ter facere. Tum egi modeſtiſſime: nec eũ paſſus ſum crudeliter dãnari: ne-
gligentiæ potius aut indulgentiæ tũc accuſandus nimiæ q̃ uel ĩpietatis: uel
odii. Quæ ꝓ re publica fiunt: nemo debet ĩ ſe facta queri ab eo præſertim
ciue: q maxime ſuæ patriæ debet. Nunc ĩ eũdẽ ago cãm meã ciuilem qdẽ:
nõ capitalẽ. Hæreditatẽ petii primã. Nihil ſe debere mihi dixit. a quo cũ ali
as capitis ĩ iudiciis accerſitus repetẽdaꝝ. Cauſa mihi eſt tã honeſta: q̃ ei tur
pis. Cur uobis: q oĩum eſtis æquiſſimi: ambiguũ uidet̃: pro me eſſe iudicã
dũ Nõ proſequar: ne quod inuentore dicit̃ uerboſus uidear Mineruam do
cere. At ut eſtis nõ docti minus ac prudentes: q̃ iuſti. Attendite ꝑ ĩmortalẽ
deũ: quibus ego rõnibus ac legibus mihi nõ ſolũ decernẽdum: ſed plane de
creta hanc hereditatẽ arbitrer. Paucis admodum me abſoluam: nec quicq̃

Iccirco hac in re tangam: quod uos ulla experte lateᷣ poſſe ducam. ſed ut ad uerarius audiat: quæ non intelligit cognoſcatq; quibus argumentis moue ri ſolent ad iudicandum uiri docti & ſapientes.

De Inſinuatione.

i N inſinuatione ſeruanᷣ eadem: quæ & in reliquis exordiis: ſed quo niam nequit animus auditoris ſtatim & recte ad audiendum appa rari: ſit pedetentim & indirecte: quādo cauſa turpis eſt: aut auditor eſt pſuaſus ab aduerſario: aut defatigatus audiendo: & ſit ſingendo uelle ali ud dicere: q̄ quod dicēdū eſt qñ cā eſt turpis: & paulatim deſcendere ad rem quando autem eſt perſuaſus: cum aliqua uehementi criminatiōe de aduer ſario: cū aūt eſt defatigatus: cū aliqua fabula. cauillo uel faceciis hoc modo.

Exemplum de inſinuando apud auditorem in cauſa turpi.

n On nego prīceps optime plurimū erraſſe Gaium: qui tuam leſerit maieſtatē: eſſeq; tm̄ nefas accerbiſſime plectēdū: in eūq; debere nō te ſolū uehemētius aīaduerte: ſed uniuerſum hūc populū oī telorū genere irruere. Q uid. n. cōmitti pōt a quoq̄ ſceleratius aut īportunius q̄ ſi qd in principē cōmittatᷣ: præſertim adeo p humanum atq;. p benignum: a cuius incolumitate oīs nr̄a pēdet īcolumitas. Id ut nefariū eſt ſceleris gen⁹: ita in nullo tollerandū. Verꝫ ubi tuā ſoleo mecū aīo uolutare miſericordiā in oē hominū genus: a quo crudelitas maxime abeſt: nequeo nō exiſtimarᷣ decius uita apud te poſſe fieri uerba: q cū p ſe nihil pmeruerit: oīa demeri tus ſit: p ſui tn̄ generis nobilitatē. uirtutem ac gratiam: poſſit ſperare nō. ni hil. Læliū abſoluiſti qui longe fuit peior: ac inſolētior. At hic ea familia cre tus eſt quæ tibi fuit ſemp iucūdiſſima: eo patre natus: qui tecum non par uam conſuetudinē nactus eſt. eo ſocero uiuit quem amas plurimū. Itaq; cū nihil afferre ualeat: qd̄ audiendū ſit: ad iudices: ut ad facillimum principē: & ſuoꝝ amantiſſimum nihil non audiendū afferrat. Attende igitᷣ dux op time: ut non quis ſit Gaius hic uir hoc caſu peſſimus cognoſcas noſti. n. nū quid grāæ mercatᷣ: demeretᷣ. n. omnem indulgentiam. Sed quid ſui dicant agnati. cognati. affines. omneſq; propinqui. quos ſemper audis manſuetiſ ſime: admittiſq; iucundiſſime: qui peccarunt in te nihil unq̄.

Exemplum inſinuandi auditore perſuaſo.

Vit Gaius hic uir bonus o prīceps optīe apud regē Galloꝝ: nō mi nore auctoritate quōdā & grā: q̄ apud te ſit. Cū accepiſſet pecuniā a Colomella quodā Lugdunēſi mutuā iāq; reſtituendi tp̄s imineret. Colomellā accuſauit homicidii. Cæſus īueniebatᷣ hō teſtes habebat para tos Gaius: q Græcoꝝ morᷣ teſtimoniū daretᷣ mutuū. In iudiciū iuit. cōiicit Colomellā coegit dānari. Nā & torqueri coegerāt teſtes. dānatus exclamat ſuperoſq; inuocat teſtes. Miraculo quodam factum eſt. ut uox ī plebem fa cta ſit. capiendū Gaiū teſteſq; quæſtionādos. Diffugit accuſator. Diffugiūt

ĩprobi teſtes. Culpã detegũt abſentes ductiq; cõſcietiæ metu Liberat Colo
mella. Quid ſi hoc quoq; ꝓbabit o dux optime Gaiũ hũc aſſuefactiõe ma
ioꝝ minime pudentem eodem genere criminãdi hoc tpis ĩ hũc Semproni
lum eſſe nixũ. Itaq; nõ tã res ipſa cõſiderãda ſit primũ q̃ accuſatoris cõditio
Accuſati uita: mox ad rerum argumenta deueniendum: ut aliter longe rem
habere intelligas q̃ probatum ſit hactenus: utq; a uicto uictor facillime ſu
perari poſſit. Nam q̃ ipſe ſis prudens: q̃ rerum humanarum peritiſſimus:
omnes ſcimus: & q̃ mature ſoleas conſultoq; omnia prouidere. Me uero ñ
ignoras: nunq̃ mentientem ad te ire. multo nunc minus.

Exemplum inſinuandi ubi eſt auditor defatigatus:

Vm peperiſſet: ut poetæ fabulant. Gigantes tris Tellus: ut phæton
c tis iniuriam in deos ulciſceret nec quicq̃ præualuiſſet: enixa eſt tan
dem ſimiam: quæ ſuperos: cum tonitruis fulminibuſq; uacarent: ir
rideret. Itaq; fraterculus ille gigantum. ubi cælum miſceri audit: ore in aerẽ
uerſo dentibus labiiſq; hyaſcens debacchat in iouem Id eſt hoc loci noſter
hic aduerſarius delphio tortuoſior. gibboſior mõſtruoſiorq; ſecutus: qui cũ
alia nos nulla deprimere poſſe uideret uia in prolixitatem ſermonis eo uſ
q; lapſus eſt: ut ad dicendum apud defatigatum audiendo principem nihil
nobis reliquerit temporis nil dixit quod ad cauſam attineat: & multa tamẽ
eſt fruſtra proſecutus credens eo ſe pacto: ut ſimia in ſuperos irridendo uer
ſari. quod ſi tuã animi moderationem conſideraſſet: nunq̃ attigiſſet: Es. n.
omnium & prudentiſſimus & æquiſſimus nec potes audiendis etiam pro
fuſius loquentibus beſtiolis decipi. Nam alexandri more: cum quicq̃ ab ad
uerſario dicit: una occluſa quidem aure: dicis eam te abſenti aduerſario ſer
uaturum: ad quam: ut certo ſcio: mihi ſeruatam: pauca proſequar.

Ciendũ eſt aũt: euitari uehementius oportere ĩ exordiis: ne ſit exor
ſ diũ cõmune hoc eſt quod poſſit in omnes cauſas cõmuniter cõue
nire: ſed proprius uideat eius cauſæ: ad hæc aũt ne ſit uulgare hoc ẽ
quod ſolet a pluribus tractari. ad hæc uero ne ſit ĩproprium cũ cauſa hoc ẽ
quod non ſit inſinuatio ſi oportet aut prohemium: hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

Icturus ſum o p̃res ãpliſſimi de iis reb᷒: quas admirabimini ꝗppe
d ratis & ĩuſitatis & uobis iucũdiſſimus. Attẽdite mõ ꝑhumane: cen
ſeteq; me uiꝝ eſſe: q neſciã nec mentiri: nec aſſentari. Vos ãt ñ igno
ro tales: ad quos nihil ſit afferẽdũ ĩcultũ: nihil nõ elucubratũ diligẽtiſſime.

Exemplum exordii uulgaris.

Emoſthenis Ciceroniſq; opus eſſet hoc die nobis eloquentia ut ma
d gnitudini rei: de qua mihi dicẽdũ ẽ: ſatis facer poſſem At ego apud
uos dicturus uiros doctiſſimos ac deſertiſſimos undiq; titubo. pal
leo. tremo. ac labeſco: neſcio qd potiſſimũ auxilii mihi ſperẽ: cum elinguis

pœne ſim:aut qd potius laudis nõ deſperẽ Sed ſi hoc muneris ueſtra ſim tã dẽ benignitate cõlecutus:ut me ꝑ humane audiatis:ſpero nõ nihil ueſtra re creatũ grã ĩ mediũ allaturꝫ qđ uobis nõ erit iniucũdũ. Attendite igit̃ ꝑ deũ immortalem:attendite ut audiatis ur̃a prudentia & auctoritate rem digniſ ſimam:quanq̃ tenuioribus uerbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordii non proprii.

Stis uos qdẽ o iudices ab aduerſario perſuaſi:qui nequiſſimus om-
e nium eſt.at ego uobis diſſuadendum:eſſe duco:ne quicq̃ credatis ei qui nunq̃ mentiri deſiit.Attendite modo diligẽter: quid dicam cũ nihil ſim allaturus in medium non ueſtro conſilio dignum.

Ciẽdũ eſt aũt:cũ tria ſint cãrum genera:quæ tractari poſſint a quo
ſ cũqꝫ uel ſcribẽte uel dicẽte:hoc ẽ demõſtratiuũ ĩ laudẽ uel uitupera- tionẽ poſitũ:deliberatiuũ ĩ ſuadẽdo aut diſſuadẽdo collocatũ:iudi- ciale ĩ agẽdo ueldefendẽdo ſituatũ Vnũ tamẽ eſt:qđ ſemꝑ tractat̃ demon- ſtratiuũ.ſ.Nã ĩ iudiciali quẽ accuſant:uituperãt:quẽ defendũt laudãt.In de liberatiuo ſuadẽdo rẽ laudant:diſſuadendo uituperãt.Sed materia põt eſſe quadruplex:aut honeſta ſi ꝓ uiro bono cõtra malũ:uel ſi de nuptiis epitha lamion de funere epitaphion.de religiõe:pietate & oĩ laude. Aut turpis ſi ꝓ malo cõtra bonũ:uel ſi de libidine:đ aliquo uitio.aut humilis: ut ſi de cã uili ut de laudibus coqnariæ:uel farctoriæ:aut dubia.ut ſi partẽ habeat ho- neſtatis:partẽ turpitudinis.Si cauſa eſt honeſta eſt aperte procedendum in exordio modo quo ſupradictum fuit.Si cauſa eſt turpis :eſt inſinuandum: ut ſuperioribus exemplis patuit.Si cauſa eſt humilis:eſt amplificãdũ exor- dium exemplis ſimilium cauſarum.Si cauſa eſt dubia:eſt exordiendum ab ea parte.quæ honeſtatem continet ut ſi uir bonus commiſit ſcelus. exordie mur uiri naturam:non unius erroris ſordem conſiderandam.

Vbi abſtinetur exordio.

Ciendũ aũt & ĩ pleriſqꝫ cauſis abſtinemus exordiis: hoc eſt quãdo
ſ adeo eſt honeſta cauſa ut exordio non ſit opus.ut ſi de religione.de pietate &c.dicat̃. Itẽ ubi apud ſenatũ agit̃ uel pĩcipẽ in cauſa ĩ qua ſæpius dictũ & redictũ eſt:Sed animaduertendũ ẽ:ꝙ licet nõ ſit opus exor diũ:poteſt tamen ubiqꝫ:ubi uel argumentatio:uel res agit̃ uehemens:roga- ri auditor:ut attente audiat:& demonſtrari:oratorem eius fidere ſapiẽtiæ. Nam licet locus captandæ attentionis & beniuolentiæ non ſit propriæ ni- ſi i n exordio:diffunditur tamen per omnes orationis partes.

De Narratione.

Einceps đ narratiõe cõſiderãdũ ẽ:quæ ſũmaria quædã ẽ expoſitio
d rei geſtæ:nõ tñ adeo ſũmaria & breuis:ut ĩ attẽtione ſeruat̃. Nã ibi dũtaxat expoſcit̃ ꝑ docilitatẽ quãdã:quæ auditorẽ faciat attentũ:ut ſi dicat̃ de religiõis hoc die dicturo mihi laudibꝰ quæ ſufficiẽt uerba:quæ

ſententiæ. In narratione uero breuiter & aperte & uериſimiliter exponitur cauſa: & quare illo die ac loco tractanda ſit: hoc modo.

Exemplum Narrationis.

Ic dies concilio religioſoꝝ deſignatus ē. Itaqꝫ ī hūc locū nobis cōuenientibus q eligiōi uacamus. iure ac merito nō nihil eſſe dicēdū ꝺ religiōis laude pfecto huic īregerrimo noſtri ordinis uiſum ē. hoc munus ad me collatū: eius mihi ſūmatim ſunt partes trāſigēdæ. Debet aūt eſſe narratio breuis: ut ſuperius attigi dilucida & uerisimilis. Breuis ideo dico: ne terat fruſtra tpſ cū nihil adhuc de ſubſtātialibus dicat: ſed dictuꝝ ſe pſiteaꝰ: aperta ut erou nihil dicat cōfuſe: ne animus auditoris īcertus ab audiendo diſtrahaꝰ: uerisimilis aūt: qa ēt res uera ſine ueri ſimilitudine dicta fidē nō faceret: ut ſi dicaꝰ uirginem peperiſſe: & non dicaꝰ quo miraculo factum ſit: abſolute fidem non faciet. Et in hoc maxime animaduertendum ē qꝫ narratio non habeat aliquid contoruum aut idem repetitū. aut diffuſum aut obſcurum: ſed ſtructuras habeat breues & crebras: & quaſi per enumerationem procedentes: ita ut quid ſit dicendum potius apparet q̄ quid dicaꝰ auditores attendant Eſt mala narratio longa hoc modo.

Exemplo de longa narratione uitioſa.

m Agna res eſt profecto patres optimi: de qua uerba ſim hodie facturus: & tāta qdē ac tam grādis: ut nullius uel diſertiſſimi oratoris lingua rei amplitudini ſatiſfacere queat: Agiꝰ. n. funus mœroris plenū. Agiꝰ cōis totius urbis luctus. Agiꝰ de publica ciuitatis potius: quā priuatæ domus calamittate. Obiit diē lælius uir maximus urbis primas. ciuitatis ppugnaculū. Obiit diē lælius oī laude cumulatus. obiit is: a cuius īcolumitate oīs pēdebat ciuiū īcolumitas & cuius obitu oēs obiiſſe dici poſſumus. Proh deū atqꝫ hominū fidē. qs hoc aīaduertebat ærumnæ genus: qs hūc puidebat caſum. Quis poterat cōuertere oculos: Obiiſti tu tādē Lælii Obiit aſyli reipublicæ tutor. Obiit fautor atqꝫ ꝓtector noſter. Hic dies lugubris ē eius epitaphio deſignatus. Ego decretus ſum: q & laudādæ illiꝰ uitæ mortis locū īpleā: & uos cōſoler. At ego cōſoládꝰ q pote: cū nihil habeā ſolacii: poſſim qd ī me nō eſt ī uos cōferre. Omnes hic ſumus ad luctū paratiſſimi: a cōſolationis oī genere alieniſſimi. At dicā tādem: ne munus ad me collatum uidear euitaſſe & eo dicam breuius: quod uel longius ac prolixius conſolando dicens: nihil uel mihi uel uobis proficere poſſem.

De diuiſione ſeu partitione.

p Oſt narrationē ī orōne: quæ oīa cōplectaꝰ artis ꝓcepta ſed ſtatim ſuccedit diuiſio: q̄ aliq ptitionē appellāt. Et ſciendū qꝫ ex ſex partibus ītegre orōnis: hoc ē exordio. narratione. diuiſiōe. cōfirmatiōe. cōfutatione. cōcluſione. Tres hn̄t apparatū dicendorum. hoc eſt exordium ad cōciliandos auditoꝝ animos & apparandos ad audiendū. Narratio ad

aperiendũ & rei rõnem & tẽporis cauſam. Diuiſio ad ptiendũ materiã :ut ſit attẽtior auditor ad ea quæ dicenda ſunt. Duæ ſunt expoſitiuæ rei: hoc ẽ confirmatio ſuccedens diuiſioni:& cõfutatio diluens uel expreſſas uel tacitas obiectiões. Vltima uero hoc eſt cõcluſio eſt eius cõplexiua quod ſuaderĩ aut diſſuadere nitimur. Idẽ obſeruant iuriſconſulti q in cõſultando :primũ utanĩ q ;adã præfatione mox exprimendo caſum enarrant:dũ dubitatiões exponendo diuidunt:de hinc ad unãquãq; dubitationẽ reſpõdendo & allegando cõfirmant:deinde obiecta confutant:ultimo cõcludũt qd petaĩ :qd q; iudicandũ ſit. Idẽ pdicatores tenẽt:ut propoſitione thematis exordianĩ: quare illud thema potius eo die proſequenĩ declarando narrẽt :tũ de quot ptibus dicturi:proponẽdo diuident.ad hæc unãquãq; p ẽ enucleãdo:confirmãt .tũ uero ſiqua uel obiecta ſunt uel obici poſſunt:cõfutant.ultimo cõcludunt:ſic aut ſic eſſe faciendũ. Diuiſio aũt hæc neq; plures q̃ tres in partes diſtingui debet nec ĩ pauciores:ne ſi in plures:tediũ auditturis afferat: & de eis ſit faſtidio ſi in pauciores:non confundat eorum mentes.

Exemplum bone diuiſionis.

T cum mihi de uita morteq; Lælii dicendũ ſit tria:dũtaxat perĩde: ac pcurrendo cõplectar. Q uæ fuerit huius ab ĩeuntibus ãnis inſtitutio. Q uis totius uitæ deinde pgreſſus. Q uis tandem mortalis huiuſce uitæ finis:ut ĩtelligaĩ obiiſſe ne tãt⁹ uir an poti⁹ adhuc uiuerĩ cẽſeaĩ.

Exemplum male diuiſionis.

Am igiĩ in hoc funere mihi dicendũ ẽ:qs fuerit ipſe Lælius de quo
n hic agimns, Iam uel inuitus huc puehor. delegãti uela uẽtis ſex mihi cõſiderãda ſunt uerbis fortaſſe plixioribus:ſed re certe breuiora. Horꝝ aliud erit in huius familia conſtitutũ:ut ĩtelligaĩ qbus hoc funus mœſtũ ſit. Aliud ĩ parẽtũ luctu decretũ:ut uideaĩ q̃ti ſint precii:q hoc filio ſunt orbari. Aliud ĩ eius educatiõe ac uitæ pgreſſi:ut cognoſcaĩ :q & ipſe bonus eſſet:& bene afficeret uniuerſam hãc urbẽ. Aliud ĩ eius dignitatibus ac titulis:ut teneaĩ :q̃ placerent eius mores principibus cũctis. Aliud ĩ eius doctrina ut exprimaĩ q̃ eſſet omnibus bonus & utilis & neceſſarius. Aliud aũt in eius obitu:u accipiaĩ:quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet eſſe:quotuplex diuiſio.hoc eſt unaq; ptitionis pars debet confirmationẽ habere ppria. Verbi gratia ſi dictũ eſt ĩ partitione:dicẽdũ eſt de Lælii educatione in confirmationẽ dicaĩ hoc modo.

Exemplum bone confirmationis.

T cum Lælii educatione primo loco mihi dicendum ſit:attendite obſecro patres optimi q̃ ſit educatus per modeſte. Q uod attinet ad nutrimentum:iis cibis educatus eſt:quibus aleretur:ac uiueret:non quibus uoluptates ſordes pararentur. Non.n.ad continentiam ẽ educatus

ſed ad oẽ modeſtiæ genus. At moribus iis certe: quos rari ſolent adipiſci: q
bus & uita iucũdior eſt: & laus diuturnior. Didicit modũ ĩ oĩ ſeruãdũ ẽẽ ui-
ta. Iam admodũ puer uigilãtie: ſubrietati. pudiciciæ uſq; adeo ĩcũbebat: ut
mediã. algorẽ. eſtũ nõ metueret adeo ut maiores natu ſuperare uideret. di-
ſciplinæ uero militari tã paratus ac accinctus erat ut marte natus cẽſeri poſ
ſet. tolerãtia ſingulari adoleſcẽs: & p̄iculoꝝ nõ timidus: laboꝝ non fugax.
Hæc huius educatio tã tenax uirtutis atq; ꝓbitatis q̃ alia uoluptatis atq; ma
liciæ.

Exemplum male confirmationis.

E aũt ſingula ꝓſequar: uno dũtaxat uerbo ſex illa cõplexus declara-
bo: q̃tus hodie nobis amicus: ſuis uero filiis ac ꝓpinqs ſublatus ſit.
Nã ſælius generoſa familia cretus optimiſq; parẽtibus natus: edu-
catus ẽ modeſtiſſime: famã optimã ꝓpagauit: ſibiq; digniſſimus ac nobis
utiliſſimus fuit: nec nobis min⁹ ſũma cũ laude: quã ſibi diẽ obiit. Cur ẽ tot
tituli ornat⁹: qa uir clariſſim⁹ fuit. Cur tã eũ celebrabãt docti: qa uir doctiſ
ſim⁹ fuit. Cur tã eũ lugemus oẽs: qa erat nobis ei⁹ uita plurimũ neceſſaria.
uir ĩquã fuit p̄daucoꝝ hominũ oĩb⁹ carus. cũctis dilect⁹ oĩb⁹ uenerabilis.
Ciẽdũ igiẽ ꝙ cõfirmatio ut debet eſſe apta & rõibus referta: ita mi-
f nime cõfuſa. ut ſimplex cõplexaq; partẽ & argumẽta partis ſub qua
iacet: ita nõ multiplex cũ p̄tibus aliaꝝ partiũ: qbus aliæ debẽt ſeruirẽ
cõfirmatiões: & artificioſa ĩ argumẽto: aut p̄fecto aut mediocri aut minimo

De Argumentatione.

R gumẽtatio aũt oĩs ea ẽ rõ: ĩ quã uis cõfirmãdi: aut cõfutãdi diſtri
a buiẽ. Ea ẽ aut p̄fecta: & ſic diſtributa ĩ qnq; p̄tes hoc ẽ ĩ ꝓpoſitionẽ
rõnẽ. rõis cõfirmationẽ. rõnis exornationẽ & cõplexione: aut me-
diocris: & ſic diuiſa ĩ ꝓpoſitionẽ rõnẽ: rationis cõfirmationẽ. & cõplexio-
nẽ: aut minima: & ſic tripartita ĩ ꝓpoſitionem. rõnem. & cõplexionem. Eſt
aũt ꝓpoſitio caput & fundamentũ argumentatõis: qua ꝓponimus: quid ar
guere uelimus: quæ a logicis ſolet hodie maior appellari: hoc modo.

Exemplum propoſitionis argumentationis.

Emo negat: deberi ſup̄mos illis honores q cũ & uiri fuerũt boni: &
n urbi iucũdiſſimi: diẽ ĩ negociis ſuæ ciuitatis ultimũ obierũt. At rõ
ea ẽ argumẽtatõis pars: qua ꝓbaẽ rõne: qd ĩ ꝓpoſitiõe ꝓpoſitũ ẽ: hoc mõ.

Exemplum rationis argumentationis.

Am niſi honoraremus huiuſcemodi uiros. & ingrati uideremur iu
n re ac merito. & nemo bonus apud nos eſſe diutius uellet Tum ra-
tionis ſuccedit confirmatio: quæ amplificat rationem ipſam: ut ap
tius intelligatur id: quod probandum eſt.

Exemplum rationis confirmationis argumentationis.

q Vanta uero eſſet ingratitudo quam nepharia peſtis: quam eui-
taturi forent omnes boni: ut in eos fuerimus mali: qui fuere non

in alios ſolũ oĩs ſed ĩ nos ipſos multomagis optimi:Hoc ut & abhominã-
dũ eſſet:& ĩauditũ ſceleris genus:ita deteſtãdũ & execrãdũ oĩbus:ita nemi-
ni tolerãdum.Continuo cõuenit exornare rõnem ut profuſius ea quidem
amplificetur:& ſic magis auditoribus perſuadeatur hoc modo.

Exemplum rationis exornationis argumentationis.

Ccedit huic ẽt nõ fama ſolũ:ſed uiuẽdi ratio:ſed humanitatis cõſue
a tudo:ſed ꝓpria cuiuſqꝫ utilitatis cauſa qbus minime ſeruireẽ uſquã
ſi eſſemus ĩ eos ĩgrati q fuere uiri graues:& ĩ patriã pientiſſimi:Nã
famã certe quæreremus peſſimã:nec malã minus:q̃ Dyomedes:q homĩes
dabat armẽtis pabula:uel Buſyris:q hoſpites apponebat altaribus uel Lyca
on:qui eos obtruncans comedebat.Non enim minus male agitur:ſi negli
gitur funus:q̃ ſi eripitur functi uita:cum in eripienda uita uel metus poſſit
eſſe cauſa:uel odiũ:ut illud eſt Virgilii.Aut odium crudele tyranni:aut me
tus acer erat:in negligendo autem funere:nulla q̃ ĩgratitudinis ſuperſit cã.
Tum nemo laboraturus eſſet:ut cõmoditati conducat noſtræ.Cum uide-
ret quales fuerimus in reliquos.Quid ſibi ſperandum ſit ĩ uita.non igno-
rat.cum ĩ morte nihil ſperare poſſit.Statim ſuccedit complexio & cum ra-
tio ea ſit:quæ a logicis dicitur hodiernis minor:cõplexio ea eſt quæ cõclu-
ſio ab illis appellatur.quæ complectitur atqꝫ concludit ſummatim ex ſupra
dictis ita ſentiendum:ut propoſitum eſt:hoc modo.

Exemplum complexionis argumentationis.

Vamobrẽ cũ Lælius uir optimus fuerit:& nobis utiliſſimus:& offi
q cioſiſſimũ ſit:taliũ funus honorare:ĩgratiſſimũ aũt ſilentio præteri
re:iure optimo cõſtitutũ eſt ſupræmos pietatis honores huic exhi-
bere funeri ut & ad nos ſemp amãdos.iuuãdoſqꝫ cuncti ꝓniores ſint:& ad
uirtutẽ facilis ĩflãmẽtur.Cũ aũt ẽ cã breuior:ut ĩ epiſtolis familiaribꝰ aut ĩ
orõnibus habẽtibꝰ grãs.Argumẽtatio ẽ quadripartita:aut tripartita h mõ.

Exemplum argumentationis quadripartitæ.

Nimus certe bonus:ſi referre gratias acceptis nequit officiis at ha-
a bere põt:ac agere debet.Quis enim ĩ nõ explẽdo pro utili ſuo offi
cio uir:aut bonus:aut equus appellãdus ẽ.Nã q ꝑ animi ſupbia ſi-
bi cẽſet nõ officioſe factũ munus:ſed debitũ eſſe:is ẽ ab humanitate alieniſ
ſimus:potiuſqꝫ ĩ bæluarꝫ cœtu cõnumerãdus q̃ inter homines collocãdus.
Quod ſi & bonæ mẽtis ẽ officiis habere gratiã:& iniquæ ac afferre nõ ha
beẽ:nõ debemus tibi ſolũ:& habemus:ac agimus grates:ſed cupimus refer
re poſſe Cõtinuo ſuccedit argumẽtatio tripartita ĩ epiſtolis & orationibus
breuioribus ut ĩuptialibus:& põtificũ ac prĩcipum ĩgreſſu:aut prĩo aditu:

Exemplum argumentationis tripartitæ.

c Vm debere ad te ire optime prĩceps:tum etiam hoc plurimum de
ſiderabam.Quis.n.qui tantillum ſit ingenii:ſe totum non debet

tuæ diuinæ potius q̄ humanæ uirtuti. Quis aūt cū debeat nō deſideret pariter præſentē te ītueri: quaſi naturæ quoddā in terris ſimulacrū. Itaq; cū & officio meo ſimul & cupiditati uidendi tanti prīcipis ſatiſfacturum hoc aduentu uiderim: acceſſi: ſupplicaturus nihil aliud: q̄ ut me ames.

De confutatione.

c Onfutatio nihil habet aliud artificii: q̄ quod eſt expreſſum in confirmatione. reſpondet & confutat obiectiones hoc eſt ſi quis obiecerit aliquem eſſe litterarum ignarum confutat̄. hoc modo.

Exemplum confutationis.

I Gnarꝝ me dixit litterarꝝ: quaſi poſſit recte qcq̄ d̄ litteris hæc bælua iudicare: q a bonis artib⁹ alienior ſemp fuit: q̄ ignis ab undis. Adhibui ab īeuntibus ānis uſq;: diuturna bonis litteris operā: nec id qdē coactus nec īuitus: At ultro ſpōteq; tā libēs q̄ cū exuriēs cænabā uidebā. n. & nihil ī uita mortaliū foret cū litteris cōparādū: q̄ & uiuis præſto eſſent: & famā laudeſq; luce functis ſuppeditarēt. Quomō ergo uel ignaru s eē pōt: uel nō doctiſſimus ille plane: q natiuo q̄ſi munere litteras cū lacte hauſerit: ībiberitq;: ac iis maximopere delectatus nihil obmiſerit: qđ ad earꝝ quærēdā rōnē attinuerit: Succedit nō nunq̄ amplificatio ꝑ enumerationē: & hoc fit qn̄ eſt oratio ꝑfectiſſima: & ne orator eſſe ꝓlixior ducere͞t: breuius cōfirmauit: & cōfutauit: ſed aut de argumētatiōe aliquid ſupereſt: quod āplificat aut de confutatione aliquid reſtat: quod recriminatur. hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

p Rætermiſi cōſulto: ne ꝓlixior fierē ac uobis tædioſior patres ampliſſimi: quātis hic Lælius ī ætate admodū pucrili floruerit exēplis modi atq; modeſtiæ: q̄ fuerit æqualibus quaſi ꝑceptor & morꝝ īſtitutor: maioribus natu admirabilis. minoribus uenerabilis. Nihil dicebat īſipide. nihil ridebat. ſcurille. nihil faciebat īdignū facti recordatiōe. Apud quot fuit urbiū populos ī ſummo qdē honore. Apud quot prīcipes iucūdiſſimus: apud qđ diuerſarꝝ bonarꝝ artiū tā colēdus q̄ admittēdus. Quotiens magiſtratus exercuit æqſſime: quotiēs ī patriā reddit honoratiſſime. Cum aberat: fama ferebat̄ elegātiſſima. cū aderat gloria ſpargebat̄ iucūdiſſimā. nā & abſens cōſultiſſime. ſapiētiſſime fortiſſimeq; uiuebat: & præſens nihil temere. nihil īſipide. nihil molliter uel agebat uel dicebat uel deniq; cogitabat. Habet aūt hæc āplificatio ſtructuras crebras: cū ſentētioſis ac grauibus uerbis: ut enumerare potius uideat̄: q̄ uel repetere: uel diffuſe aliqđ ꝓſequi.

Exemplum confutationis amplificādæ per recriminationem.

ſ Ed ne glorie͞t hic helluo nebuloq; ꝑnicioſus ac unice petulās: qcq̄ ī me ꝓtuliſſe qđ me mordeat: poſteaq̄ ad ea reſpōdi: quæ obiecit manifeſtoq; declaraui q̄ inique dixerit q̄ abiectus nobis: q̄ īpius uideatur patres ampliſſimi ſi recriminor hominē īpuriſſimū ſed cogor hæc an-

guſtia tēporis cōticeſcer̄. Quod ſi dicerē: obſtupeſcere uos. cogerē: qđ acer
biſſimus patricida me audeat accuſare ignorātiæ. Nam ſi neſcirē litteras:
id ad accuſationis genus nihil perineret: cū me dicat nō admittēdū ꝓtorē:
qđ iniquus ſim iniqtatis queq̄ arguit q patricidiū adhuc habet ante oculos
apud oēs hic fuit ſemp ī dedecore Nullius familiaris diutius fuit: quē non
fraudarit. Decoctorē hūc appellant oēs ſui. præuaricatiorē alieni. doloſum
ſinguli. nihil cogitauit unq̄ bon i. loqt̄ non ꝑplexe. uaſre. callide: malicioſe.
uerſipellis eſt pœnitus: ac eiuſdem rei ſimulator atq; diſſimulator.

De concluſione generali & de epilogis.

Væ ſit dicenda generalis concluſio: & qui ſint epilogi: particulares,
q inquam concluſiones quæ perorationes apud nos appellantur: &
quo ab amplificatiua deroratione differant: quæ ſolet dici per ora-
tio per amplificationem & enumerationē: eſt nobis diligenter cōſiderādū
Cōcluſio enim ē terminus orōnis: q cōplectit̄ breuiter rōnes in uniuerſa
orōne tractatas: & id: qđ ex illis īfert̄: ac ab eo: q orauit: impetrari quærit̄.
Epilogus aūt: hoc ē poratio ē particularis cōcluſio: nō totius orōnis ſed ali
cuius orōnis mēbri. Nā ſi orō uniuerſa ē quaſi corpus: ſex illæ ſupradictæ
partes hoc eſt exordium narratio. diuiſio. confirmatio. confutatio & cōclu
ſio ſunt quaſi mēbra illius corporis: & quæ hiſce ſingulis mēbris ſingulæ
competunt concluſiones: appellantur epilogi ſeu perorationes & ita Cice-
ro dicit quattuor locis concluſionibus utendum: ſecundū exordiū ſecundū
narrationem. ſecundū firmiſſimā argumentationē & ſecundū cōcluſionē.

Exemplum epilogi ſecundum exordium.

Vm igit̄ & honeſta ſit res a me dicēda: & talis: q̄ ueſtra ſit auditiōe
c dignisſima pr̄es optimi: q̄to ſim breuius dictur⁹ uos audir̄ diligēti⁹
ut qd ueſtra ſnīa reportar̄ queā nō ſpauerim ſolū: ſed ſim aſſecutus.

Exemplum epilogi ſecundum narrationem.

q Vuar̄ cū dies ad dicēdū me īuitet: & dignitas canæ uos ad odiēdū
pr̄es optimi & ego ſim dictur⁹ q̄ breuiſſime: ſatis me hac orōne cō
ſecutū arbitrabor ſi nihil dixero: qđ & hoc loco & ur̄a pn̄tia fuerit indignū.

Exemplum epilogi ſecundum firmiſſimam argumētationem.

Taq; cum & bonus uir lælius ſemper fuerit: & in patriam plentiſſi
i mus: & omni laude cumulatiſſimus: debet tantum honoris uel hac
luce functus conſequi q̄tum nec eius bonitati ſit demegandum: nec
dedeceat patriam: nec ab eius ſit alienum laudibus.

Exemplum epilogi ſecundum concluſionem.

Vm ergo uobis manifeſto conſtet potius uiuere: & uere quidem ui
c uere: q̄ diem obiiſſe Lælium: ne dum non eſſe lugendum nobis exi
ſtimo uerꝝ etiam ridendum lętādum. exultādūq; uehemētius: q ex
his terrenis tenebraꝝ latebris ī æterne claritatis ſplēdorē puectus nobis ē

futurus apud deum optimum maximum perpetuus procurator.

Exemplum concluſionis generalis: cuius ſuperior epilogus fuit cõcluſio exemplificata.

a V diſtis patres optimi q̃ fuerit eleganter ab ineuntibus ãnis uſqꝫ inſtitutus Lælius ad omnẽ ingẽui adoleſcẽtis indolem: q̃qꝫ ꝓfecit aſſidue omni uirtutis genere ad omnẽ laudis gratiã cũ maxima cũctorum & ſuorum & exterorum admiratione utqꝫ tam præclare. pie. religioſe qꝫ diẽ obierit. q̃ præſtanter. prudẽter. iuſtæqꝫ uitam aſſidue degerit: utqꝫ nemini dubiũ eſſe poſſit hũc ad ſuperos rediiſſe: unde fuerat ad nos dimiſſus: & quo cunctos ſuos cogitatur continue dirigebat. Quo fit ut de eius uitæ mortiſqꝫ recordatione ſedetur meror ueſter ſuapte natura: nec tam cenſeatur periiſſe: q̃ uiuere Lælium: cum eo profectus ſit: ubi uera eſt: non fucata uita. reliquum eſt. ut quando apertiſſime declaratum eſt: Lælio nihil optatius nihil cõmodius contingere potuiſſe: non ſolum non feramus moleſte: quod ei iucũdiſſimum eſt: ſed ſibi gratulemur: nobis autem ac ipſius digreſſione gaudeamus: cum & ipſe cum cælo terras mutarit: & uana quæqꝫ mortalium pro eterna beatitudine: & nos apud ſuperos procuratorem autorẽ. fautoremqꝫ nacti ſimus conſiliorum operationumqꝫ noſtrarum.

ſ Ciendũ ꝙ qdã ſunt ꝓgreſſus tractuſqꝫ uerborũ ac ſententiaꝝ: q ſolent apud nos colores appellari: qbus. ſ. ueluti coloribus imagines: ita orõnes ornatu quodã poliũt. Ex qbꝰ q ſolẽt eẽ magis ĩ uſu hi ſt.

Excplũ coloris ſimiliter deſinẽtis ĩ tpe. mõ uoce ac natura uerbi ſed raro.

Ego te plurimũ amo: tuos uæhemẽtiſſime obſeruo: cæteros ex tuo genere ſummopere colo. Vel ſic. quis eſt lælius quem plurimum ob generis nobilitatem amaui: quem uæhementius ob eius uirtutes obſeruaui: quem ob caritatem in patriam ſummopere ſemper laudaui.

Exemplum coloris ſimiliter cadentis ĩ eodem caſu eiuſdem generis & declinationis ſed raro.

Quem dicis amandum: lælium quem aſſeueras laudandum: Læliũ: quẽ affirmas in cælum ſummis tollendum eſſe uocibus Lælium. Vel ſic.

Quero qs ſit ĩ hac urbe bonus: Lælius: Poſco: qs ĩ hac regione ſit iuſtus: Lælius: Mecũ aio uoluto: qs hic ſit doctiſſimus cõptus ẽ mihi ſolus Lælius.

Exemplum articuli in uerbis pluribus eius fere uigoris: expoſitis cum periodis & crebro.

Quo te magis mecum ipſe cõtemplor: hoc magis ac magis afficior tuæ laudi. uirtuti, ꝓbitati. pietati. ſapientiæ. ſanctimoniæ. Vel ſic. Omnes una eademqꝫ uoce te dicunt. ꝓdicant. admiranturqꝫ bonum. integrum. caſtum. prudentem. conſtantem. fortem iuſtum. grauem inconcuſſum pium.

Exemplum diſſoluti in conſtructionibus uariis eiuſdem fere uigoris expoſitis cum periodis & fiunt crebro.

Tuos omnis ſemper dilexi. Tibi plurimum afficior. Ex tenatos ſumma ꝑ ſequar pietate. Admirabor aſſidue tuas laudes: In omnem rem tuam præſto me paratiſſimum inuenies.

Q đ ad te attĩeat nihil negligã. Neq; dignitati: nec utilitati tuæ deero unq̃.

Exemplum coloris exempli rei antiquæ ſummaria recitatione ad magis ꝑ ſuadendo: non niſi in argumentis.

Vt Dauid dũ filius morbo laborauit: fletu precatus ẽ deũ: q mederi poterat ubi dic: obiit purpurã induit: dei ſe accõmodatis uoluntati: ſic nos debem⁹ quãdo nihil omiſimus dum uixit: poſtea q̃ ad ſuperos Lælius rediit æqua mẽte ferre quod addeo inſtitutũ eſt. Vel ſic: ut Hercules domuit Buſyrim: ſic te domabit hercule non inferior: qui ſuperas immanitate Buſyrim.

Exemplum coloris ſententiæ uæhementis ad perſuadendum.

Non eſt enim minor ĩ homine laus: qui philoſophus ſtuduerit fieri q̃ ſi di ſcere curauerit philoſophiam. Sunt enim aliqui philoſophiæ ſtudii clari. q cum multa: & teneant & doceant: ſe ipſos ignorant At qui uitam agũt philoſophicam. ſunt iis quibus nunq̃ eſt uera gloria defutura.

Exemplum ſimilitudinis.

u T aſinus ſolet: ſuo ruditu oẽm metiri muſicam conſonãtiam. ſic tu quidem tuo iſto ignorãtiæ ſenſu oẽm metiris aliorum doctrinam.

Vel ſic: Non eſt in te fabuloſum quod de ſimia dicitur quæ quo altius progreditur: eo magis ſua detegit pudibũda. Quo enim tibi plura tribuis: eo magis & uecors diceris. & ueſanus.

Exemplum coloris circuitionis: quæ rem unam uel uita uel titulo uel cognomento uel aliqua exprimit proprietate crebra in poetis.

q Vi corona populea: tergoreq; cleonei leonis: ac claua delectatus ẽ: ei: q humeris cælũ ſuſtinebat ſuccedens ea ſuſtulit mala uirginũ: qbus puigil præerat draco: eũq; coegit ſuis eſſe pabulũ tonſis: q humanis corporibus ſuos alebat equos. Vel ſic Cui reſerãdi cæli ſunt date claues: is ẽt obtẽperabit: Qui traices iã dudũ occupauit: pauloante Eubomiã mõ Caphã. Vel ſic. oẽ mortale aĩal ac rõnale qđ tu cogitas: cõſulto ſentiret

Exemplum occupationis tacitæ: qui color crebro intercurrat ad augendam ſuſpitionem uel opinionem.

p Ræterea q̃ poſſem ĩ hũc nebulonẽ dicere: ſi male dicẽdi poti⁹ huc cã cõueniſſem q̃ tuendæ rei ac famæ meæ gratia. Tot enim huius afferrẽ ĩ campũ ſcelera. qbus apud oẽs ẽ populus italiæ galliæq; famoſiſſimus: ut & admirari uos cogerẽ: & ego dicendo defatigatus ex plurimis uix attingerẽ aliqd Vel ſic. Nõ proſequor huius uitam ac mores: oẽm q; ſuperiorũ temporum ſuam peregrinationem: qbus manifeſte cognoſci poſſet: hoc uiro Iuliano præſtantiorem eſſe neminẽ: excellentiorẽ ĩter noſtros nullum magis illuſtrem gloria nobis neminem.

Exemplum occupationis expreſſæ:quæ cum alia non habeat quaſi ſup ſint multo plura bona uel mala:dicit aliqua.

Vot occurrunt huius ſcelera:ebrietas.leuitas.luxuria.impudentia: temeritas quibus & Romæ ſeſe omnibus expreſſit: & Mediolani pœne damnatus eſt morte:& Venetiis eiectus urbe.q̄ quidem ſi aſ ferrem in medium omnia:& ego poſſem accuſari oſcænitatis & uos ꝓ mo deſtia ueſtra nequiretis audiando tollerare. Vel ſic Tanta ſunt huius apud bonos omnis ornamenta:in adoleſcẽtia quidem apud græcos ſtudiorum pericula diſceptando:ac docendos ĩ reliqua ætate apud italos & Bononiæ & Paduæ & Romæ laudum præconia:quæ in plurimis magiſtratus apđ magimos pontifices & alios principes conſecutus eſt:ut ſi uelim dicendo proſequi:nõ modo ſim prolixior:q̄ hæc oratio patiať:ſed uel prolixius di cens minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis ſed raro.

Quis fuit hoſtis rei publicæ. Auguſtinus. Quis iniqtatis auctor Augu ſtinus. A quo parate ſunt iſidie ciuibus. Quis cõmunes ciuitatis pecunias furtiue ĩ ꝓprios cõuertit uſus. Quis literatorꝫ ꝑſecutor:hic ipſe Que audi uimus nunq̄ attentaſſe:quod nobis non eſſet obſuturum:hanc feram.

Exemplum conduplicationis ſed raro niſi in poetis.

Tuus ille perditiſſimus animus o Auguſtine:tuus inquam ille perditiſſi mus animus plurimũ attulit reipublicæ detrimẽti. Vel ſic Tua mens iſta bona O læli:tua certe mens iſta bona tuis ciuibus fuit ſemper ſingulis ad iumento. Vel ſic:in ſimplici dictione:ut iuuenalis: Tu ne duos una ſæuiſſi ma uipera cæna. Tu ne duos una. Vel ſic ĩ pluribus Nullæ profuere uigi liæ huic urbi aduerſus Gallos:Nullæ profuere uigiliæ huic urbi.

Exemplum repetitionis.

Lælii ꝓbitatis hãc urbẽ ĩ iudicãdo ſeruauit iuliani pietas hãc pr̄iam ĩ oĩ ſua calamitate defendit iuliani ſanctimonia bene uiuẽdi fuit nobis ſingu lis exẽplũ fere quoddã. Vel ſic. Auguſtinus ĩterturbauit oĩa. Auguſtin⁹ do ctos oẽs ĩſequiť. Auguſtin⁹ ſiccarios apparauit. Auguſtinus urbẽ uiolabit.

Exemplum tranſitionis:qua non niſi in expedita una materia:decurren do ad aliam utimur ad attentionem.

Nunc autem ſatis de huius munificentia dictum ſit deinceps ad eius ma gnificentia accedamus. Vel ſic in aduerſarium. Hactenus de libidine:nunc ad illius auariciam proſequamur.

Exemplum ſuperationis.

Hic ſua uirtute iam cælũ attigit:eſtꝙ factus diis cõmuniſſimus Vel ſic. Nemo tam ſæuus eſt apud inferos:q̄ poſſit cum huius ſceleribus cõparari.

De ſumma colorum & figurarum.

Colores alii apud Ciceronẽ multi ſunt:ſed minime neceſſarii. figuř grã

maticarū ī uſu neceſſariæ præcipue ires: Parenteſis: hoc eſt oratio ī oratione īterpoſita: exornādi ac breuius dicēdi gratia. Hypbole: hoc ē ſupra modū elata ī ſermone ſentētia: ut orationem magis augeat: & digreſſio ſine trāſlatio quæ dimiſa materia: ad illam aliquid affert externū. ſ. quo illa exaggeret. exemplificet deprimat aut aptior fiat perſuaſioni.

Exemplum parentheſis uel breuioris uel longioris.

e Go non tibi ſolum: ſed omnibus: ob incredibilem animi tui uirtutem (Es. n. & doctiſſimus. & prudentiſſimus & humaniſſimus) ea ſum deuictus beniuolētia: ut nihil ad cumulum addi queat. Vel ſic Cum Romam ueniſſem ad agendam meam (quam nonne ſcis) cauſam. Aberat enim ſummus pōtifex. Aberant cardinales. Aberat uniuerſa curia: Nullæ agebantˀ cauſæ. Nulli erat auditorium liti. Nullus iudicabatˀ. Nihil hactenus egi. Nihil attentant. Vel ſic Si parenteſis eſt prolixior me' prima excidant memoria uerba. Ego te plurimum (Cum quia ſumma es uirtute uir inſignis. tum quia me mutuo meoſq; omnis ꝗſtudioſe diligis tum quia nemo bonus eſt. qui te non uæhementi beniuolentia proſequatˀ ſic es ꝓmeritus) te igitˀ id circo plurimum nedūm amo uerum ēt & obſeruo: & collo.

Exemplum hyperboles maxime in poetis.

a Pud Virgilium de æneа: fama ſuper æthera notus: & rurſus Tollitq; ad ſydera fluctus. Non quia ſydera poſſint fluctus attingere: ſed quia altius dici nequeat. Vel ſic. Pulchrior uenere caſtior es diana. Vel ſic: Pigmæo minor es: turpior dæmone.

Exemplum digreſſionis.

Clarus es tu qdē īter oratores: ſed aliquis potius Demades: ꝗ demoſthenes. Aiunt. n. ad demadē ire ſolitos: q orationē uellent celerē & īmediatā: ad demoſthenē: q pēſata peterēt & elimata. Proinde cōſueuit dici demadæ orōnes nihil: at Demoſthenis oleum ſapere. Clarus es tñ orator: & celer.

De dicendi ſcribendiq; generibus.

Sciendum autem eandem eſſe rationem in ſcribendo quæ & in dicendo eſt: In utroq; rhetoricæ ac oratoriæ uix extat. orare: ore ſignificat pronunciare quare in dicendo eſt opus pronunciationis ratione. In ſcribendis autem epiſtolis: hoc eſt. miſſiuis: ea ratione opus non eſt.

De pronunciationis ratione.

Eſt autem pronunciatio in tres partes diſtributa: in uocē. uultū ac geſtū.

De uocis uariandæ ratione.

Vox triplex eſt: magna. mollis. flexibilis. Magna debet eſſe in argumentationibus: mollis in rebus lætis: flexibilis in miſericordia comparanda.

De uſu uocis.

I Nitio orationis uox ſit parua: ſed non infima: & inaudita: ſed quæ poſſit pedetētim augeri. Mox ī narratiōe ſit altior: ſed mediocriter

Mox in diuiſione augeatur. ſed fiat augmentũ ut nõ deueniat̃ ad clamorem
ꝑcuſſorum aut uigilũ nocturnoꝝ. Mox argumentationes mollitudinem &
flexibilitatẽ cõſequant̃. Eſt enim uox mollis: hoc eſt dulcis: nõ aſpera: non
rauca: non ꝑturbata ſed quæ tybiam potius imitet̃ q̃ tubã: Flexibilitas uult
poſſe nũc ꝑ materia exaſperari: nũc mitigari: nũc flere: nũc ridere. Si lauda
tio ſit alicuiꝰ: uox ſit mollis: & mitis: Si uituperatio: uox aſpera. Si animat̃
aliquis ĩ aliquẽ: uox dira & iracũda. Si funus agit̃ uox mœſta & lachrymo
ſa. Si ſit alicuius execratio: uox alta & ꝑturbata. Fiant ſimiliter exclamatio
nes aſperæ: ac depreſſæ. Aſperæ: cũ cã eſt nefaria: ut ĩ uiciis abhominãdis.
Depreſſæ: ut ĩ cõmiſerationibus: Dicendo in cã ſceleſta. Proh deũ immor
talẽ: hoc ſcelus cõmiſit ne quiſq̃ alius. uox efferat̃ altiſſima. dicẽdo cauete
iudices: ni tales caſtigetis: cauete: uox ſit & alta & turbata. Dicendo ĩ cõmi
ſeratione: cõpatiendũ eſſe mendicis: uox ſit minima & flebilis. dicẽdo illis
ſubueniendũ. uox ſit lachrymaꝝ plena. In peroratione ꝑ amplificationem
uox ſit mediocris cũ claritate ꝓnunciandi ſed ſine anhelitu: ne ſpiritus defa
tiget̃. In cõcluſionibus fiat uox mediocritis: ſed tardior ꝓnunciatio: ut ĩtel
ligat̃ quid concludit̃. Tamen ſemper animaduertendum ne fiant exclama
tiones cum hac uocis mutatione: niſi materia ſit aut abhominabilis: aut mi
ſerabilis aut admirabilis aut rara. bona uel mala.

De uultus uſu.

Vm uultus nõ ſit facies: ſed ſignũ apparens ĩ facie: ſecũdum animi
c motũ ut illud docet Naſonis: Heu q̃ difficile eſt: crimẽ non prode
re uultu: debet orator uultũ accõmodare uoci ac materiæ. Nã ſi rẽ
flebilẽ exponeret læto uultu: aut rẽ feſtiuã mæſto uultu diceret̃ ĩeptus: qui
neq; reꝝ. nec ꝑſonaꝝ. nec tꝑorũ ſeruaret cõditiones. Vt uno igit̃ cõcludat̃
uerbo: cum uerba ſint caꝝ notæ: quæ ſunt ĩ anima paſſionũ: pro uerbis ſit
uox: ut dicere uideat̃ orator ex ſe: nõ aliunde didiciſſe. pro uoce uero ſit uul
tus: in perturbata uoce acerbus: in flæbili ſubtractus: ut animi uæhemẽtia
eo uultu intelligat̃ cum uerborum conuenire uæhementia.

De geſtus uſu.

Geſtus autem non debet inurbanus uideri: ut neq; uultus: nec uox in re
læta: debent in ſcurrilem profundi riſum: nec in re mœſta muliebres diſtẽ
di lachrymas: aut uociferationes: ſed quo ad natura conſuetudinemq; uiro
rum deceat grauium & modeſtorum. Debet geſtus: ad rem exaſperandam:
quæ uituperatur: aliquando caput mouere minis ad rem mitem & miſera
bilem inducendam aliquando palmas piecatorias iungere: inducendo uir
tutem homines ad ſe inuitantem: brachia aperta pro excipiendis uenienti
bus demonſtrare: faciem aũt nunc ad hos mouere: nunc ad illos uertere: cũ
q̃bus ſit ſermo: ne quaſi ſtatua loq̃ uideat̃ uel puer: q ſit occupatus in memo
ria tenenda quæ ſua non ſunt: Rem admirandam de ſuperis exponendo:

frontem ad cælum uertere:Rem perniciosam pronunciando:inferna reſpicere:Diuitias & pompas orbis deteſtando:brachia aperta cum fronte & toto corpore circunuoluere:Rem pudibundam in medium afferendo:tenere os ad terram uerſum:deterrendo:manibus pedibuſq; pulſare.

De epiſtolarum ui ac ratione.

Epiſtolæ uero multifariã habẽt materiã.ut ĩ octoginta infra patebit epiſtolariũ titulis.Sed triplicẽ uim ac rõnẽ:ut aliquando ſint familiares:aliqñ familiariſſime aliqñ graues ac ſæriæ:ſeruẽturq; ĩ iis duæ rõnes: Prima ratio ſtili:ut familiariſſima ſit ĩ ſtilo infimo familiaris in ſtilo mediocri:grauis in ſtilo ſummo.Secunda rõ artificii ut familiariſſima ſimplicem habeat rei expoſitionẽ:ut inter familiariſſimos dicit̃:do.accipe.mitto.fac:ſine multa circuitione:aut argumẽtatione:aut apparatu.familiaris uero aliquid ſed modicũ:apparat̃ aũt argumentatione:Grauis aũt pro rei qualitate:aliquando uim orõnis ſummæ:aliquando mediocris:aliquãdo paruæ tenet: Nam oratio ſumma ſex habet illas ſuperiores orõnis partes: hoc ẽ ſi dicat̃ de pace aut bello tenẽdo ĩ ſenatu:uel apud principẽ oratio mediocris carẽt cõfutatione nonnunq̃ & exordio.In cauſa honeſtiſſima:ut in nuptiis:oratio parua eſt:quæ caret exordio & narratione:interdum & diuiſione:ut in uiſendo principe:ubi dicit̃ quare illo uentum ſit:& quid petat̃:ut ſuperius uiſum eſt.Totuplex igit̃ epiſtola grauis quotuplex eſt oratio:aliquãdo omnes orationis complectit̃ partes:aliquando aliquas.

De ſtili ratione ac uarietate.

Stilus ĩfimus nõ habet uerba ignaris pædagogulis cõmunia ſed ornata At nõ exqſita nõ habet ſentẽtias uulgares:ſed eruditas:at ñ raras:hoc mõ.

Exemplum ſtili infimi.

Hic dies Lælii paulinæq; nuptiis dictus eſt felix.
Hanc ob cauſam in hunc conuenimus locum o ciues optimi.
Non improuide ſibi conſuluerunt:qui matrimonii leges ſubierunt unde omnis humana rite propagat̃ uita.

De ſtilo mediocri.

Stilus autem mediocris habet nõ rara admodum & exquiſita uerba uel ſententias:ſed meliora longe:ac rariora infimo ſtilo:ut ſi dicat̃:hoc modo.

Exemplum ſtili Mediocris.

Nihil eſt tã ſalubre humano generi patres ampliſſimi:q̃ poſteritati operã adhibere:quodq; Aurelius ĩquit:Generatõi regenerationẽ ꝑparar̃ oportet.Nã cũ quottidie diuerſis diſcriminibus ĩ Horcũ delabamur debem9 diligẽtius cõſulere ſucceſſioni:Quod neqre cõmodius aptiuſq; lege fieri:q̃ ſi cõnubio mares fæminæq; ſanctiſſime cõiungant̃:qs eſt.q neſciat. A ſupis ẽ igit̃ ad mortaliũ cõſuetudinẽ.utilitatẽ.dignitateq; mrimoniũ ĩſtitutum.

De Stilo Graui.

Stilus autem maximus& uerba complectit̃ rara:& ſententias crebras.&
auctoritatibus nitit̃:& profuſiores habet ſtructuras:ut ſi dicat̃ hoc modo.

Exemplum ſtili grauis in eadem Materia.

Vm permagnū eſt honus & ꝓdificile:de iis rebus orōnē habere: ꝗ
c ſit ampliſſima:& quouis oratore clariſſimo digna. Tū illud hoc lo
ci me reddit audētiorē:q̄ exilitas īgenii mei patiat̃:qđ eſtis uos pa-
tres ampliſſimi:ut eruditiſſimi:ſic oīum humāiſſimi:atq; unice ꝓ benigni
Matrimonii uero laudes & ſi ſunt īnumerabiles:tales tamen:ut uel lr̃arum
experti ſua ſuccurrant ſponte:nolintq; titubare pro ſe quenq̄.

De Titulorum Epithetorumq; ratione ac uſu.

Vehementer autem errat̃ in titulis uel ſcribendarum epiſtolarum:uel di
cendarum orationum in epithetiſq; hoc eſt adiecturis quaſi cognominib⁹
quæ ſolent dicendo:ſcribendoq; imponi:tam rebus q̄ perſonis:etiam in ꝓ
ſopope:de qua ſtatim inferius dicet̃.

De proſopopea crebra in poetis.

Olent.n.poetæ.q cū oratoribus eādē ſeruāt artē:licet alia orōnis le
ſ ge hoc ē carminibus:uti ꝓſopopea:q̄ ſibi de re inſenſata ſenſibilis
ſingit faciē:ut melius ī auditoris lectoriſq; īprimat mētē:ut Virgili
us Atlantē lybiæ montē fingit ſenē & cætera. Martianus artes liberales ſuis
fingit corporibus. Vt igit̃ eſſe turpe:uitiū fingere corpus formoſum :uirtu
tē uero corpus de forme. Angelum turpē:dæmonē pulchrum: ſic dicere.
mare frugiferū:aut terrā ueliuolam:epitheta non complectit̃ ſua nec:decet
ſummum pontificem appellare fortiſſimū:imperatorē uero ſanctiſſimū.

Exemplum Titulorum ſummi Pontificis.

Sanctiſſimus. Beatiſſimus. Clementiſſimus. Pientiſſimus. Indulgentiſ-
ſimus. Miſericordiſſimus. Benigniſſimus. Beneficentiſſimus.

Exemplum epithetorum ſummi pontificis.

Succeſſor primi petri. Chriſtū ī terris referrētem. Dei miniſtrās officia.
Veniæ ī orbe largitor. Cæli reſerator. Inferni clauſor Superioꝝ īterpræs
Apoſtolicæ ſedis auctor. Quirinalis regni tutor. Chriſtianoꝝ protector.

Exemplum Titulorum Imperatoris Auguſti.

Diuo cæſari. Fauſtiſſimo Auguſto. Sacratiſſimo Romanorum Impera
tori. Inuictiſſimo chriſtianorum regi. Feliciſſimo imperii auguſtalis pro-
tectori. Perbenigno Cæſari.

Exemplum epithetorum imperatoris auguſti.

Expugnator ꝑfidoꝝ. Defenſor chriſtianæ fidei ſupremi imperii cuſtos:
Inconcuſus īperator. Aſylum chriſtianoꝝ. Maximus atq; optimus quirini
inte rpræs. Nullius laudis rex in capax: Magni decentiſſimus princeps.

Exemplum Titulorum Cardinalium.

Integerrimus pater. Sanctimoniæ pleniſſimus. Sapientiſſimus: Grauiſ

ſimus.Cardinalis præclariſſimus.Pietatis ſtudioſiſſimus Benemerentiſſimus cardinalis.Officioſiſſimus.

Exemplum epithetorum Cardinalium:

Aetheriæ ualuæ cardĩes.Rubra Mitra ĩſigniti.Puniceo diademate cincti.ſummo pontifici aſſiſtentes.Proximi ad põtificatum maximum.Cardinea dignitate præſtantes:Purpurati cœtus participes ſummi concilii mẽbra.Apud apoſtolicam ſedem primi pontifices.

Exemplum titulorum Regem.

Sereniſſimi.optimi reges clementes.æquiſſimi.
Gratioſiſſimi.Liberaliſſimi.Prudentiſſimi.facillimi:
Manſuetiſſimi.Beneficentiſſimi.Innocentiſſimi.
Chriſtianorum propugnatores.Eminentiſſimi.
Chriſtianiſſimi.

Exemplum epithetorum Regum:

Legum in orbe tutores.æquitatis auctores.Sceptrigeri princeps.Naturæ in terris ſimulacra.Optimi rerum humanarum auctores.Totius orbis nutrimenta.Vexilla chriſtianorum.alimẽtatores clarorum hominum.Beneficentiſſimi reges.Corona inſigniti.Diademate regio nitidiſſimi.

Exemplum Titulorum Archiepiſcoporum.

Antiſtiti optimo.Patri præſulũ benemerẽti.Epiſcopoꝝ præfecto digniſſimo:& etiam cõpetunt ei:quæ cardinali:præter decernentia cardinalatũ.

Exemplum epithethorum archiepiſcoporum.

Preſulatus tutori.Epiſcopatuum aſylo.Metropolis rectori Epiſcoporum principi.Sanctimoniæ ſtudioſo.Magna præſuli auctoritate.Parti patrũ.Nullius ſapientiæ experti.Grauiſſimo patri.

Exemplum titulorum epiſcoporum:

Præter reuerẽdiſſimũ.qcqd aliud.Nã uenerabile a uenerãdo dictũ diis cõuenies dat̃ qbuſqꝫ monachis.Reuerẽdiſſimus aũt a reuereor qđ met⁹ uerbũ ẽ ꝑuenies dat̃ ſũmis põtificib⁹:qſi æq meruẽdi ſint:ut ſeculares dñi: ac tyrãni.Dicunt̃ epi eximi patres chriſtianoꝝ.Vrbiũ ſuaꝝ põtifices optimi Benemerẽtes fidei nr̃æ tutores.Patres colẽdiſſimi.Obſeruãdiſſimi pſules

Exemplum epithetorum epiſcopalium.

Ii quibus Chriſtianarum dat̃ eccleſiarum cura.Procuratores chriſtianæ religionis.Præſides pſulatuum.Antiſtites innocẽtes.Paſtoris humanarum ouium.Sacri gubernatores ſacerdotiorum Eccleſiaſticorũ militũ duce.Maximi ſuorum epiſcopatuum ſacerdotes.Vncti patres pſbyterorum.

Exemplum titulorum abbatum & prepoſitorum ac archipreſbyterorũ.

Innocentiſſimo.Integro Sacrarum morum pleniſſimo.Sanctimoniæ deditiſſimo.Religionis curioſiſſimo.Talis eccleſiæ primario.Monachorũ ſeu preſbyterorum benemerenti pfecto.Pio ſuæ fidei cuſtodi.

Exemplum epithetorum eorundem.

Obſeruandus talis eccleſiæ uel monaſterii præſes. Incoruptus ſuorum ſa-
cerdotum obſeruator. Officioſiſſimus in tali eccleſia uel abbatia obtimas.
Gratiſſimus diuinorum exercituum manipulus. Aſſidus eccleſiaſticarum
rerum uigil. Inter abbates omnis uel præpoſitos rara phœnix.

Exemplum Titulorum theologorum.

Theologo ſapientiſſimo. Sacræ ſciẽtiæ ſummo ĩterpræti. Diuinaꝝ lra
rũ ĩ terris arbitro. Sacratiſſimi dei ſtudii apud nos expoſitori. Cæleſtiũ ar-
tiũ p̄ceptori doctiſſimo. Innocentiſſimo theologiæ philoſopho. Clariſſi-
mo theologo.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui cæleſtia nobis p̄cepta reſerat. Cui archana dei cõmittũt. A quo do
cemur q̄ ad diuinas ĩſtõnes attinẽt. Qui ſemp̄ ĩ diuinis uerſat̃ cõtẽplãdis.
Quẽ nihil cæleſte latet. Qui reꝝ humanaꝝ & diuinaꝝ ſummã cognitio-
nẽ habet. Cui datum eſt & noſſe quidem & interprætari Theologica.

Exẽplũ tituloꝝ reliquoꝝ religioſoꝝ cũ gradus ſui uel dignitatis additõe.

Incorruptiſſimo talis eccleſiæ p̄ſidi. Religioſiſſimo uiro. Deuotiſſimo
fratri. Studioſiſſimo religiõis p̄ſbitero. Cuſtodi talis ordinis accuratiſſimo
Sacræ militiæ cõſtãtiſſimo militi Patri optimo & diuinis deditiſſimo: Di
uinæ gratiæ religioſo. Sũmæ ĩtegritatis ſacerdoti. Probatiſſimo p̄ſbitero.
Epitheta in his ſuis excerpunt̃ titulis.

Exemplum Titulorum Ducalium.

Accuratiſſimo duci. Illuſtriſſimo principi. Inuictiſſimo imperatori. Aſ
ſiduo triũphatori: Continuo fugatori hoſtium. Victorioſiſſimo duci. Præ
ſtantiſſimo ſuæ Fidei cõmiſſorum defenſori fœliciſſimo.

Exemplum epithetorum ducalium.

Cuius cõſiliis nihil firmius. A quo ſemp̄ fortũa ſuperat̃: Fulmẽ talis bel
li. Hoſtilis ĩmẽſus terror. Mens incõcuſſa ĩmobilis. Omniũ in caſtramẽtã-
do prouidiſſimus. Cui parent cæteri quiq; duces. A quo uicti ſunt hoſtes ĩ
omni genere. Cæſaris imitator & Cyri. Alexandri ſimilis & Fabii.

Exemplum Marchionum Comitum & Baronum Titulorum.

Illuſtri domino. Indyto principi. Magnanimo marchioni. Preſtantiſſi
mo comiti. Clariſſimo baroni. Magnificentiſſimo principi Optimo regu
lo. Prudentiſſimo comiti. Sapientiſſimo domino. Excellenti Marchioni.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui ſublimi ſedet ĩ ſede comitatus. Qui excelſo eſt Marchionũ ĩ ſolio.
Quẽ cœtus baronũ digniſſime comitat̃. Magni decẽtia marchionis Exi-
mia comitis uirtus. Barõis clara dignitas Imperiales ubiq; comites. Sacris
amictibus ab ĩperatoribus inſigniti. Poſt reges ac duces primi prĩcipes.

Exemplum Titulorum militum mãipuloꝝ Centurionũ & decurionũ.

Fortiſſimo militi. Tolerãtiſſimo laboꝝ. Omniũ difficultatũ patiẽtiſſi-

mo.Immoto maniplo.Militiæ curioſiſſimo.Strenuo centurioni.Solertiſſimo.uigilantiſſimo.uiro militiæ ſtudioſiſſimo.excelſa mente maniplo.

Exemplum epithetorum eorundem.

In bene ꝓuiſis perſeuerans.Nullius leuitatis filius.Grauitatis & conſilii cuſtos.In hoſtes diligentiſſimus inueſtigator Artiū militariū īquiſitor optimus.Quē nihil lateat militare.Qui nunq̄ flere uiſus eſt.A quo abhorreat omnis metus.Cui gratiora ſunt militaria diſcrimina cibis moliſſimis.

Exemplum Titulorum equitis aurati.

Magnifico eq̄ti aurato.Inſigni laude cumulato.Præſtati militaris dignitatis uiro.Digniſſimo equiti.Auro benemeritiſſime decorato militi.

Exemplum epithetorum eiuſdem.

Militari inſignitus dignitate.Præclarus īter equites auratos ſuæ laudis tutor.Integra mēte ſūmaq; laude aureatus eques.īgenio ſingulari ad oēm equeſtrem dignitatem.Magnificorum operum pro ſuo ſplendore tenaciſſimus.Nulli plus rei:quam laudi & immortali uacans gloriæ.

Exemplum Titulorum poetarum.

Clariſſimo uati.Doctiſſimo poete.Præſtantiſſimo Apollinis interpræti.laureato poetæ benemerenti.Carminis antiquorum inſtauratori per illuſtri.Cunctarum artium uati ſtudioſiſſimo.Diligentiſſimo poetæ.

Exemplum epithetorum poetarum.

Phœbei aditi cuſtos.Tripodis Apollineæ tutor.Qui res geſtas īmortalitati cōmēdat.Prædicator futurorꝫ.Exq̄litus rerꝫ abditiſſimarꝫ decantator.Humanas res & diuinas canere cōplexus Numen quoddam in terris.

Exemplorum titulorum Oratoris.

Eloquētiſſimo uiro.Clariſſimo oratori.Præſtātiſſimo humanarꝫ artiū auctori.Liberaliū ſtudiorꝫ tutori.Bonarꝫ lrārꝫ ꝓpagatori.Diſtiſſimo uiro.

Exemplum epithetorum eiuſdem.

Qui lingua monet populos.Qui ꝑſuadēdo cūctos animat.Cui facilimū eſt:ſolo ſermone cunctos ī ſentētiā trahere.A quo nihil magis abeſt: q̄ ignorantia.Cum cuius eloquio eſt ſapientia coniunctiſſima.Cui familiaris eſt omnium bonarum artiū conſuetudo.Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philoſophi.

Accutiſſimo philoſopho.Bonarꝫ artiū īterpræti.Morꝫ īſtitutori.Naturæ contemplatori optimo.Humanæ ſapientiæ inquiſitori prudētiſſimo.

Exemplum epithetorum eiuſdem.

Quē nihil humanū latet.Qui mores docet.Qui naturæ iura pandit.Qui naturaliū rerꝫ ſcrutat̄ cāſ.A quo abditiſſima quæq; doctrinarꝫ oīum ītelligunt̄.

Exemplum titulorum iuriſconſulti.

Sapiētiſſimo iuriſcōſulto.Clariſſimo iuris īterp̄ti: Præſtātiſſimo legū latori.Acutiſſimo iuris enodatori.Doctiſſimo iuriſcōſulto.Viro iuris con

ſultiſſimo. Exemplum epithetorum eiuſdem.

Viro cecropidæ.Ligurgei laboris tenaci.Solonis puro.Scæuolæ clienti. Sulpicii uirginiiq; ſimillimo.Legũ enucleatori.iuris artifici nõ mediocri.

Exemplum Titulorum medici.

Accuratiſſimo phiſico.Medico fideliſſimo & doctiſſimo Morborum omnium curatori.Solertiſſimo medicinæ indagatori.Eſculapio medicorum.

Exemplum epithetorum eiuſdem.

Viro hippocratico:Galieneo clienti.Medicorum oſyri: Phœbeo genito. Hærbarꝝ pitiſſimo.Serapioni Auicenæq; clariſſimo:Medicinæ pitiſſimo

Exemplum titulorum & epithetorum Aſtronomi.

Aſtrorꝝ pitiſſimo.Sapiẽtiſſimo aſtronomo.Aſtrologorũ ptolomeo.Acutiſſimo ſupiorꝝ corporꝝ ĩdagatori.uati cõſultiſſimo.Rerꝝ futurum ĩterpti.

Exemplorum titulorum & epithetorum Muſici.

Armoniæ cæleſtis duci.Orpheo muſicorꝝ.Iucũdiſſimo muſico. Cõſonantiæ muſicæ pitiſſimo.Mercurio ſonoriſſimo.Apolloni cõcordãtiarꝝ.

Exemplorum titulorum & epithetorum Architecti & Geometræ.

Vetrubio Architetorꝝ.Archimenide Geometrarꝝ.Coloſorꝝ diligẽtiſſimo artifici.Piramidũ ſolertiſſimo cõpoſitori.Ingenioſiſſimo opificiorꝝ ꝑſidi. Exemplum titulorum & epithetorum Arithmetici.

Studioſiſſimo Arithmetico.Accuratiſſimo numerorꝝ ſũmatori. Diligẽtiſſimo ĩnumerabiliũ nũeratori:Pytholidæ Arithmeticorꝝ oĩum curioſiſſimo. Exemplum Titulorum & epithetorum magiſtratuum.

Eqſſimo ꝑtori.Prudẽtiſſimo iudici.Innocẽti ꝓ ꝑtori.Incorrupto ꝓ iudici.Magnanĩo.Iuſtiſſimoq; ꝓ dño.Fortiſſimo fideliſſimoq; tribũo. Claro tabelliõi.Inclito ꝑſidi.Illuſtri magr̃o eqtũ.Inuicto primipilo Digniſſimo q̃ſtori. Exemplum titulorum & epithetorum Grammaticorũ.

Peritiſſimo Grammatico.Bonarum litterarum ſtudioſiſſimo magiſtro Ludi litterali præſidi benemerenti.Litteraturæ doctori optimo.Viro doctiſſimo.Lactis litterarum præceptori.

Exemplum Ti.& epi.Senatoris & conſularis.

Iuſtiſſimo fortiſſimoq; ſenatori.Prudentiſſimo uiro conſulari. Nobiliſſimo patricio:Generoſiſſimo urbis membro ꝑclariſſimo ſenatus patri.

Exemplum Ti.& epi.ciuis Mercatoris.

Induſtrio & diligenti mercatori.Curioſiſſimo merca uræ patri. Mercaturæ ſtudioſiſſimo.Mercurio mercatorum.Inter mercatores Iaſon.

Exemplum Ti.& epi.Plebei uiri boni.

Ciui optimo.Probo & modeſto uiro.non abiectæ laudis ciui.Ex minore ordine uiro bono.Studioſo innocentiæ & integritatis uiro &c.

Exemplum Ti.& epi.Lanificis & cuiuſq; fabri.

Diligenti artifici.Bono opifici.Ingenioſo fabro Dædaleo clienti.

Exemplum Ti.& epi.Agricolarum.

Honeſto uiro.frugi agricolæ.Tempeſtiuo meſſori.homini gnauo.Solertiſſimo.diligentiſſimo.

ſ Ciendum autem eſt:ꝙ multa ſunt epitheta:quæ abiecta titulis aliquarum artium poſſunt cum ſingulis conuenire ac ſingulas artes ꝓ ſua qualitate decorarẽ:ut egregius:Singularis.Clarus.Præſtãs.Doctus eruditus.fortis.Conſtans.Inſignis cum ſuo caſu.hoc modo.Egregius poeta.Egregius orator.Egregius philoſophus.Egregius iuriſcõſultꝰ.Qui etiam egregius põtifex.Egregius imperator.Egregius Rex & ſic de ſingulis.Sed animaduertendum:ꝙ licet primi ac altiſſimi gradus mutari nõ poſſint ut pontifex maximus.Imperator &c.minores tamẽ & mediocres mutant̃:ut alius miles inferior non æqueſtrenus dicat̃ ac alter fortiſſimus:ſed uocet̃ laborum tolerans & militiæ ſtudioſius:& ſic reſpectu maiorum minores humilioribus titulis donentur ĩ omni facultate:& ſic alius Poeta illuſtris:alius poeticæ dicatur ſtudioſius & cætera.

Nunc aũt ad epiſtolaꝝ in oĩbus titulis & ĩ oĩ ſtilorũ genere deſcẽdemus exẽpla:ut quid & quõ fiat imitatio:facillius intelligat̃ Sequuntur octuaginta epiſtolarum ſcribendarum genera in titulos redacta cum exemplis.

Primus Titulus.

Commendaticia familiaris.

q Vi hanc tibi reddidit epiſtolam:mecum ẽ ſumma familiaritate cõiunctus:uir inquam & nobilis & diſertus.quem propter genus & uirtutes unice diligo:atq; amo:cupioq; ualere plurimum:arbitrat̃ ipſe meis litteris fore ſe tibi gratiorem.Eſt enim acturus iſtic neſcio quid:quod eum pungit uæhementer:Itaq; ſi me amas:& ſi cupis gratificari mihi:fac ut hunc ſuſcipias q̃ cõmendatiſſimum.Nulla enim in re poteris afficere me maiore uoluptate.Cæterum ſi quid eſt:quod mea opera poſſim tibi morem gerere.Nihil petes ame fruſtra.Bene uale.

Commendaticia familiariſſima.

c Ommendo tibi petrũ uirũ grauiſſimũ & mihi amiciſſimũ: cuius cõſuetudine delector plurimũ:& qui mihi uiſus eſt ĩ oĩ re ſua ſũma: laude cumulatꝰ.Quicqd ĩ hũc cõtuleris bñficii colatũ:ĩ me cẽſebo.Nõ ſecꝰ.n.hũc diligo:atq; amo:ac ſi frẽ meꝰ eẽt.Ne negligas hoĩem. Vale.

Cõmendaticia grauis.

f Vit mos antiquiſſimus & communi hominum ſocietate inductus Vt in comendandis hominibus amiciciæ munus ſeruaretur & iuſticiæ ſancto: Quid enim inter mortales diutius ſtaret:poſſetq; perpetuum appellari:ſine amiciciæ ratione iuſticiæq; officio:Nam homo per ſe uiuere quodammodo nequit in hoc orbe:niſi ab hominibus adiuuetur. Quare & cecrops apud athenienſes: & Moiſes apud hæbreos

Mercurius apud aſirios leges inuenerunt:quibus humanũ genus ſeſe tuerẽt
Itaq; & apoſtolus inbuit:alter alterius onera portate.ſed & Cicero:& plu-
tarcus de amicicia uerba faciẽtes declarauerũt:nõ poſſe hominẽ uiuere ne-
q; domi neq; foris:niſi amor humanæ fieret ſocietatis conſeruator. Quo
enim pacto qui palam uagabant̃ inter ſiluas & latibula ferarum:nec domi
cilia colentes:nec coniugia celebrantes:nec tenentes ultimũ uitæ cultũ ſeſe
in ſeruitutem legũ tradidiſſent:& ciuitates habitaſſent mœnibus ſeptas:ni-
ſi natura duce:& amor eos coegiſſet & iuſticiæ fundamentũ.quibus cõſtat̃
uidet̃ humanæ ſocietatis robur:Recte igit̃ Xenophon ille ſocraticus bene
ficio generis humani comperiſſe naturã ĩquit amiciciæ fundamẽta. Quã
obrẽ Ariſtoteles probat ſine amiciciæ rõne corruere quicquid eſt inter ho-
mines inter quos non eſt hæc uirtus:omnia ſunt ſimulata.uel diſſimulata:
omnia ficta.Omnia falſa:nihil firmi:nihil ſtabilis.nihil ſinceri: nulla ſer-
uat̃ fides nulla religio.nulla pietas.Ex huius uirtutis inobſeruantia.alii fœ-
nerant̃.alii ſpoliant:alii uiolãt.nemo tuet̃ alteꝝ:ſed eũ deſerit ut iudeus in
deũ de quo ẽ ĩ euãgelio.At ubi ẽ amor ibi pax.ibi fides .ibi cõcordãtia .ibi
oĩa palã ſunt & ex duobus fit unus:ut nihil uelit:aut nolit alter qđ & ſocius
nõ uelit pariter.atq; nolit.ſed ex ipſa uirtute amiciciæ:atq; iuſticiæ laude.
multæ ꝓficiſcunt̃ uiæ:cõditiõeſq; uiuẽdi oriunt̃.Inter quas ꝑcipua ẽ uitæ
cõſuetudo quã familitatẽ appellamus:Multi ſunt enim hoc amiciciæ uoca
bulo nuncupati qui uere non ſunt amici:cognomento ſpero potius appel-
landi ſunt hoſpites.Sed qui uiuunt una in ciuitate:q aſſidue ſimul uerſant̃.
Quiq; cum abſunt alter ab altero corporibus ſemper animi adſunt inter il
los uera eſt amiciciæ ratio.Nam & iuſticia curat illorum cauſas communi
rõne:& amicicia procurat eorum negocia cõmuni beniuolẽtia.Itaq; iur̃ a
ueteribus iuuctus ẽ mos amicoꝝ cõmẽdandoꝝ p epiſtolas illis:q & amici
eſſent & poſſent cõmode amicoꝝ deſiderio ſatiſfacere. Tu q̃ diu hic fuiſti
uir clariſſime mecũ ſumma beniuolẽtia cõiunctus es:quotidianaq; cõſue-
tudine cõfirmatus.nũc aũt poſtea q̃ diſceſiſti:nõ minore te ꝓſequor ſtudio
q̃ cũ hic eſſes:nec cuiq̃ cedo ĩ te amãdo.Itaq; nullã rẽ arbitror eſſe tãtã: quã
ꝓ me nõ ſis facturus ſiqdẽ nihil ego negligere poſſem:qđ ad te ptineret :&
ĩ mea foret facultate.Sed & Iulianus tanta eſt in me beniuolentia mutua:
tamq; cõtinua cõſuetudine mecũ uiuit:Et familiaritate mihi cõiunctus ẽ ut
inter uos poſſit eſſe nihil diſtinctũ.Quare cupio uæhemẽter:quaſi me ip
ſum :hũc omnibus eſſe cõmendatũ:ſed illis in primis:cũ qbus mihi eſt ami
ciciæ uinculũ:& quos ego pari uirtute ꝓſequor.Nã cũ huius res bñ habẽt:
bñ meas habere cẽſeo.Cũ accidit huic qcq̃ incõmodi:oẽm ĩcõmoditatem
cõem mihi duco.Eſt.n.uir ppaucorum hominũ:ĩmo nulloꝝ:ut imo utar
terentiano.Huius quidem uirtus & elegantia in dicendo:& laus excellentiſ
ſima a deo mihi & grata eſt & iucunda:ut nihil poſſit ad cumulum addi.

Certe ſi hominē noris:dices me mea opinione non fraudari. Hunc tibi fa cio q̄ cōmēdatiſſimū.cupioq; intelligere meā hanc cōmendationē:ſibi plu rimū ꝓfuiſſe.qđ ſi me amas:nihil omittes:qđ ad huius rē pertineat :ſed ei fauebis ei conſules:eum diriges in omni cauſa ſua:& hoc pacto facies mihi rem q̄ gratiſſimam.Vale ex Mediolano quinto calendas Ianuarii.

Sinonima commendaticia.

Iohannem tibi commendo.

Facio tibi talem commendatiſſimum.

Cupio ut nulla in re deſis tali.

Si me amas:accipe rem talis tibi commendatiſſimam.

Nihil eſt quod hoc tempore diligentius abs te petam:q̄ ut talis negocia ſtu dioſius proſequare.

Cum deſiderem tali omnia ſuccedere proſpere:tum cupio maximopere rē huius tibi commendatam eſſe.

Afficior tali uſq; adeo ut neminem poſſem tibi maiore pietate cōmēdare.

Si mea interceſſione ſuſceperis talem commendatum nihil eſt quo poſſis mihi magis gratificari.

Cū accepero fuiſſe tibi talē ob meā cōmendationē gratū atq; iucūdū: co gnoſcā eſſe te optima ī me mente.Obſecro te mirifice:ut nihil īuenias cau ſæ quo:minus tibi ſit talis q̄ cōmendatiſſimus:quem unice commendo.

Secundus titulus.

Conſolatoria pro funere familiaris:

q Vod obierit diē pr̄ tuus uir clariſſimæ:nō poſſum nō dolere uæhe mēter.Erat enim mihi iucūdiſſimus.Itaq; tā grauiter hāc rē tuli :q̄ ſi meus ipſe obiiſſet pr̄.Eius enim uirtus me mirifice īcendebat ad oēm laudē.Admonebat me.ꝑcipiebat mihi.nihil deniq; ſine moribus ex eius ore ꝓdibat.Itaq; digniſſim⁹ mihi qdē uidebat̄ q uiueret.& cui⁹ gloria nūq̄ īteriret.Quid dixi gloria:illa certe nūq̄ ē īteritura.Fiet.n.p illā īmor talis.Sed ei⁹ certe fama q̄ īter uiuor diſpgi ſolet loco gloriæ uiuēti ſuccede bat.Tātē diē obiit ſoluit qđ dēbat mortalib⁹ cū eſſet moribūdo corpor̄ na tus.Secū retulit ī cælū æterna.Nā apud ſupos mēs ei⁹ pſtātiſſima nūq̄ ē in teritura:tibi ualitudo ſuppetat.Inſtaurabis uitā pr̄is:nec eris inferior illo.

Cura igit̄ ut ualeas:Et q̄ mortalia ſt̄ ñ admirer̄ ſi cōtinuo corruūt & bñ uale

Conſolatoria familiariſſima.

a Vdiui qđ tibi moleſtiſſime:p̄rem tuū uiꝝ Clariſſimū hac luce fun ctū eſſe.Certe uir erat dignus uita:ſed quē icicirco deus ī cælū reuo cauit.quoniā eſt cōuenientius multo:ut futurus eē ī ſuperis ſedib⁹: q̄ inter mortales.Nā & ſi erat hic utiliſſimus ſuis oībus:quoniā incredibili ualebat uirtute:fecit tamen & pietas & religio.& fides ut merito fuerit ad ſuperos delatus:quia quidem in ſede poterit nobis prodeſſe magis:q̄ ſi

eſſet ĩ terris: modo tu bene ualeas q̃ patris teneas ſimulacrum. Ne feras ini qua mente. cũ mortali uita natus eſſet: ad ĩmortalem eſſe ſublatum. At potius precare deũ. ut tu quoq; illo pferaris. Reliquum eſt: ut diligenter cures ualitudinem tuam: quæ nobis eſt non minus iucunda: q̃ eſſet patris. Vale.

Conſolatoria pro funere grauis.

r Enunciatum mihi fuit: obiiſſe diem patrem tuum uirum præſtãtiſſimũ: quod certe perinde fuit mihi moleſtum: ac ſi hac luce functus eſſet: qui me genuit. uidet̃ igit̃ abſurdiſſimum: ut qui conſolandus ſum in hoc mœrore: alios cõſoler. Sed ne tãdẽ homines ipſi uideamur brutorũ ſimiles fieri: ĩ qbus nulla uis eſt rationis: qbus dũtaxat ſenſus & pturbatio dominat̃ rõne duce nos ipſos cõſolabimur. Vt eo aũt pcedamus ordĩe quo decet: ueterũ ĩtelligamus animos ad oẽ fortitudinis argumẽtum ĩſtitutos: & de mortis neceſſitate cõmentemur. Quis ĩ hoc orbe naſcit̃: qui non aſſidue uideat mortẽ ſibi paratiſſimã eſſe: niſi hoc ordinaſſet ille opifex rerũ mundi melioris origo: aut nos in hoc orbe felicitatem nobis omnẽ propoſitam exiſtimaremus: aut q̃tum ſenſu moueremur: tãtum ſaperemus & intelligeremus: præſentibus intendentes: & paululum uel præterita uel futura ſentiens: ut ĩquit Cicero. Corruũt ergo q̃ ſunt ĩ hoc orbe ſingula: Nec cuiq̃ ſuæ uitæ certus eſt dies unus. Quid q; ea quæ uident̃ diutius duratura: continuo delabunt̃. Nam quæ fiunt quaſi nunq̃ ruitura mœnia nobiliſſime fundata: ſuperbiſſimeq; ĩſtructa: quaſi ad cælũ ceruices erigentia multis temporũ difficultatibus æquant̃ ſolo. Vbi nunc thæbe Buſyridis illa tã magnifica tãtoq; ſplendore domorũ exornata: ubi granaria pharaonis ubi pyralia Babilonis: ubi Coloſſus Rhodius. Sed ubi græcia: ex qua tot tãtiq̃ duces: uiri ĩ omni genere laudis pclariſſimi pdierũt: ubi Argos cũ ſuo Inacho: ubi micæne cũ ſuo Agãmenone & menelao: ubi phthiæ cũ ſuo Achille: Vbi pylus cũ Neſtore: ubi Itacha cũ ſuo ulyxe: ubi corĩthus cũ ſuo periandro: ubi leſbus cũ ſuo phittacho: ubi miletũ cũ ſuo thalete: ubi oĩs Lydia cũ ſuo Crœſſo ubi babilõ cũ ſuo Nino: ubi pſarũ palatia cũ ſuo Cyro cũ Xerxe cũ Dario: Vbi Macedonia cũ philippo & Alexãdro: ubi ſpartani cũ ſuo Lygurgo: ubi Lacones cũ ſuo Ageſilago: ubi Thæbe dentibus ſerpẽtinis pcreatæ cũ ſuis diis Baccho atq; Hercule. ubi athenæ cũ Themiſtocle: cũ Alcybiade: Pericle: Solone toto; illuſtribus uiris ĩ omni uiuẽdi genere: ubi deniq; ne oĩa pſequar: Roma illa priſca Barbarorum domitrix. Græcorum imperatrix: Latinorum mater: & totius orbis domina cum ſuo Mutio: cum ſuis horatiis: ſuis brutis: ſuis Scipionibus: ſuis marcellis: ſuis Emiliis: ſuis Fabiis: ſuis metellis: atq; cum ſuis demum tot Cæſaribus: ueluti flores atq; uiolæ ſolent: quæ admiramur in mũdo: cuncta defloreſcunt: & a mane ad ueſperum concidunt. Atq; alia uitæ pars alia inſectatur & pellit. Infantia q̃ſi lepus puericiam quaſi uenatorem effugit. Pueritiam pellit adoleſcentia:

huic inuidet iuuentus. Hanc inſequitur uirilitas. hæc a ſenectute fugat̃. Se-
nectutem prædat̃ decrepitas: ĩquam fit ut deueniat uita noſtra: ſuccumbet
qꝫ deniqꝫ morti. Mors omnia mordet ut Auguſtinus inquit hanc hectoris
fortitudo non euitat: nec deſteritas Achillis effugit: nec Herculis robur. nec
Phalaridis minæ nec Gãimedis aut helenæ pulchritudo: nec caſtitas Hyp
politi aut dianæ: nec doctrina Socratis: aut platonis: nec prudentia Cato-
nis: nec continentia Scipionis: nec iuſticia Ariſtidis: nec carmen Homeri:
aut Maronis: nec oratio demoſthenis: aut Tullii: nec quiſquis in hoc orbe
uel ſplendidior fuit Lucillo: uel ditior Myda: uel maior animo quocũqꝫ Iu-
lio potuit hanc mortis rabiem non guſtare. Itaqꝫ recte Anaxagoras audita
morte filii ſe nihil ĩquit uel noui uel inopinati accepiſſe: cum ſciret illum ex
ſe natum eẽ mortalem. Cur igitur dolemus: cum noſtrum aliquis huic ſuc-
cumbit neceſſitati: An arbitramur poſſe nos reficer̃ hominem alium: q̃ pri
us eſſet: ſi id aſſequi nequimus: parcamus neceſſitati: & cum non poſſumus
quod uolumus: uelimus quod poſſimus: ut apud Terentium eſt. Nõne de-
bemus ſponte ſequi: quod inuiti feramus opus eſt: Et ratione potius obtẽ-
perare q̃ tempus ſequi: quod nos ad obliuionem mœroris perducat: Quo
tiens autem rationem audiemus: totiens illa nobis declarabit hanc nõ eſſe
uitam quam mortales incolimus: ſed eam: ad quam rapiuntur uiri boni:
quæ ut ait Auguſtinus iugebit æternitate memoriæ: & immortalitate glo
riæ: & in qua ut apoſtolus inquit: quem nunc uidemus ueluti per ſpeculum
in enigmate: tunc uidebimus facie ad faciem: Proinde ſocrates apud Plato
nis Phedronem de immortalitate animarum commentatus optare ſe dice
bat mortem: cum non niſi ea uia poſſet ad ſuperos proficiſci: Itaqꝫ & apo-
ſtolus dicere ſolebat cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Quamobrem pa-
ter ipſe tuus & neceſſitate naturæ ductus ex hac uita ſubreptus ẽ & uoto ſuo
potitus iucundiſſime ex hac peregrinatione in patriam ueram peruenit: &
ex procelloſa nauigatione in tranquilliſſimum portum perductus eſt: In-
uidebimus igitur ne ipſi: aut potius eum æmulabimur: Nobis legendum
eſt: quos in hac uita: ut apud Aurelium legit̃. continue torquẽt timor & do-
lor: nõ ſimul torquẽtes: ſed cruciatũ alternãtes: ut quãdo bene eſt. mortali-
bus timẽdũ ſit: quãdo eſt male: tunc ſit dolẽdũ. Feramus igit̃ nõ ſolũ æqua
mẽte ſed æquiſſima: ꝙ pr̃ tuus uir grauiſſimꝰ ex his tenebris: terreſtriqꝫ cæ
no: ac corporeo carcere: ad illã ſerenitatẽ cæleſtemqꝫ puritatẽ & ſpiritualẽ
libertatem elatus ſit: & ſuæ fœlicitati gratulemur: Gratulemur: Reliquũ ẽ:
ut ita ſit tibi ante oculos imago patris: ut & quãdiu uiues in hoc orbe non
ſis inferior ipſo: & poſt digreſſionẽ tuã poſſis ad ſuperos aperta fronte ꝓfi
ciſci: & cũ tuo patre cæteriſqꝫ uiris bonis in æterna beatitudine ſemper re-
quieſcere: Me autem habes quo ualeas haud ſecus uti: ac fratre. Vale.

Sinonima conſolatoria pro funere.

161/CCC

Dignus es conſolatione.
Mœror tuus leuandus eſt.
Egritudo tua ratione tollenda eſt.
Tuus luctus eſt ratione frenandus.
Quod donandum eſt neceſſitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas ſiccabit tempus: eas ſiccet intellectus.
Tergenti ſunt oculi tui ne nimis obediens uidearis ſenſui.
Cum prudentia ſit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi mœror nos opprimit.
Nihil ē accuratius conſiderandū q̄ ne langueas ꝓ dolore ubi opus non eſt.
Ego tibi conſulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̄ uirum grauem te ipſum ratione conſolando.
Non eſt cuiuſq̄ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex ſuis amiſiſſe aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege naſcimur omnes ut moriamur.

Tertius Titulus.

Conſolatoria pro re perdita familiaris.

QVod magna tibi rē fortuna ſubſtulerit naufragio: non potes nō cōgemiſcere: ut mihi q̄dē renūciatū eſt: facis ut īterdū illi ſolent q̄ languent aliqua egrotatiōe: quos cogit naturalis dolor nō poſſe īterdū ſeipſos tolerare. medici uero q̄ ualent meliuſcule īducūt quæ ad medicinā proſunt. Cogita ꝑ deū īmortalē hæc fortunæ bona: ſemꝑ fuiſſe lubrica neminemq̄ unū diē tuto poſſediſſe. Itaq̄ recte philoſophi uoluerunt extra animū & extra corpus eſſe fortunæ dicēda bona. Qualis aūt fortuna ſit lege Naſonē īquientē: Paſſibus ambiguis fortuna uolubilis errat. Et manet ī nullo certa tenaxq̄ loco. Quid igit̄ tibi dolendū eſt: ſi ꝓ ueteri ſua cōſuetudine fortūa tibi rapuit quæ tua nō erāt: Si diminutū eēt tui corporis decus: poſſes id fortaſſis īpatientius ferre. Si uirtus & laus tua & oē anī decus deterius factum eſſet: nō iniuria tibi ducerē lachrymandū & ad cælem uſq̄ tollendos ullulatus. Tua enim hæc ſunt cū q̄bus īmortalē gloriā ſis cōſecuturus. ſed quæ ſolent ut Baſilius inq̄t: Alearū more ab uno in aliū commutari: nec ſtabilia poſſunt appellari: nec cū effluxerint gemēda ſunt. At dices ad neceſſitatem nō eſt mihi fortunarꝫ ſatis: Cui ego naturā ne ignoras paucis minimiſq̄ cōtentā eſſe: Sine q̄bus ut Luculus aut Craſſus uiuere: uiuēs ut Tellus atheniēſis: ut Codrus Romanus. Si non erit tibi domi regius ſplendor: erit ciuilis parcimonia & urbana modeſtia. Cōmunis eſt quotidianaq̄ in ſingulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed ſtultos opprimit dolor: ſapiētes rō moderat̄. Eſſem ī hoc dicēdi genere longior: ſi cenſerē hæc & multo plura te latere. ſed quoniā ſatis intelligo: ad te cōſolandū ī hac re nullum argumentum incognitū eſſe tibi: quæ ſcripſi. nō arbitreris ut tibi conſulam eſſe miſſa ſed

ut declarem non eſſe me immemorem pietatis in te meæ. Vale.

Conſolatoria pro re perdita familiariſſima.

a Ccepi naufragiũ tuũ:& ut pturbaris eã ob rẽ ĩtellexi. Certe cõſolaret te pluribus argumẽtis:niſi ꝑ nr̃a familiaritate te cognoſcere:ut ĩquit Horatius intus & ĩ cute. Itaq; ſcio te prudẽtẽ facileq; ĩtelligere fortunæ quæ appellant̃ bona nullius eſſe ꝓpria. Quod ſi terra ĩ his rebus nemini fidẽ ſeruat:q̃to minus ſeruabit pontus:cui:q ſe fidit:ut Iuuẽalis ait. Eſt digitis a morte delatus quatuor aut ſeptẽ. Tãtus ẽ hyatus ĩ pelago: ut aſſidue ſubmergant̃ rates. ſed qd leuius:q̃ ſe cõmittere uẽtis:quorum cõtinua mutabilia quãta ſint:q neſcit homo nõ ẽ:Eiuſcemodi naufragia quotidie fiunt:fortũæ nulli ſunt æterni comites. Amiſiſti rẽ nõ tuã:quod ſuũ erat fortuna recepit. Virtus tua cõſilio & rõne tibi modo ſeruet̃ & augeatur:nõ deerit propediem res amplior atq; magnificentior. Hæc ſatis: quod reliquũ eſt:me habes:cuius rebus omnibus æque uti poſſis ac tuis. Vale.

Grauis pro re perdita.

e T prius acceperã neſcio qd & nũc factus ſum cercior naufragio te rẽ non paruã amiſiſſe:proptereaq; mirifice augi. Haud recte ſaperent:q tecũ beniuolẽtia iunctis hoc aduerſus te fortunæ uulnus dolendũ admodũ cenſerent. Ego uero:qui & ſi non ſapio:curo tñ ſapiẽtũ imitari conſilia:neq; dolendũ eſſe arbitror cuiq̃ hunc caſum qui te amet:nec tibi uel ferendũ iniqua mente uel cenſendum inopinati quippiam accidiſſe. Quis eſt enĩ qui dicere poſſit ſuũ eſſe:quod fortuna laagiri ſolet: Nã ſiue maiorũ exẽpla ſequamur ſeu ueterq̃ ſententias audiamus:quanq̃ ad uirtutes exercendas ſunt hæc quæ dicuntur fortunæ bona neceſſaria neq; tamẽ in corpore neq; in animo ſita ualent hominũ appellari propria. Sunt enĩ inſtabilia, lubrica & quæ continue mutantur ut illud Senecæ:Rotat omne fatũ. Et rurſus:quẽ dies uidit ueniens ſuperbũ:hunc dies uidit fugiens iacẽtẽ. Quãobrẽ & iure ac merito illud addit. Nemo confidat nimiũ ſecundis nemo deſperet meliora lapſis. Miſcet hæc illis prohibetq; Clotho ſtare fortunã. Nonne & illud reſtat iuuenalis. Si fortuna uolet fies de rethore conſul. Si uolet hæc eadẽ fies de conſule rhetor. Et rurſus illud ſeruis regna dabunt captiuis fata triũphos. ſed bene monet idẽ inquiens. Nullũ numẽ abeſt:ſi ſit prudentia:ſed te nos facimus fortuna deã cæloq; locamus. Nam & Boetius ipſe ſeuerinus ita fatũ diffiniens. Fatũ eſt inherens ĩmobilibus ſeries qua diuina prouidentia ſuis quæq; nectit ordinibus: Et non multo pꝰ ait. In noſtra poteſtate ſitũ eſt qualẽ fortuna fundare malimus. Nemo ſapiens quicq̃ ſibi duxit eſſe ſubreptũ cũ fortunas amiſit:& plerique ſuarũ uirium cõpotes non dolent fortunæ curſus ſibi fuiſſe aduerſos Et Ouidiũ audiunt dicentẽ. Plus fati ualet hora benigni:q̃ ſi te ueneris cõmendet epiſtola Marti. Non omnino approbo ſenecæ illud. Non ſollicitæ poſſunt curæ

mutare rati ſtamina fuſi:ſed ſapientibus conſultoribus nemo congemiſcat ſi quid aduerſitatis fortunæ ſibi ereptum eſt.non doluit apud Homerum ulixes:neceſſe quicq̄ perdidiſſe dixit.Cū naufragiis nudus eſt eiectus ad corcyram:ſed tanta uirtute uir præditus a Phœacibus & Alcinoo Rege ſuſceptus ē humaniſſime ditiorq; dimiſſus q̄ ante iacturā fuiſſet. Quicqd hæc bona eos:a qbus coli ſolent īterdū peiores efficiūt:ut inqt Tullius. Cū his enim pferunt uoluptatibus q ſunt epycurei & patrant multa ſcelera q mali ſunt:ſed cū non ſit malū auꝝ & argentum quæ creauit deus(ut Auguſtinus ait)ſed malus homo dimittens creatorē & cōuertens ad creaturā ut illud ē dauiticū.Simulacra gentium argentum & aurū. Quis tamen poſſit ſe tuto dicere poſſidere quæ nullus habet certa:Crœſſus enim lydorū rex cui tātus theſaurus erat uno die a Cyro pſarum rege tot tantiſq; diuitiis priuatus eſt. At Cyrus ipſe a uili muliercula & regno ſpoliatus ē & uita. Quādiu fretus eſt Darius perſarum gaza:q̄diu lacedemoniorū & Athenienſiū res publica ſuis opibus potitæ ſunt.Artaxerſes qui cū tanto apparatu terra mariq; ī terminaretur in Græciam minimo quodam nauiculæ ſpacio contentus ī regnum rediit omni exercitu perdito.Quis fuit Annibali finis:qui perter refaciebat orbem:Quis Pompeio:Quis Cæſari qs deniq; maximis Regibus exitus.Vt illud ē Iuuenalis.Ad generū cereris ſine cede & uulnerē pauci deſcendūt reges.Et ſicca morte tyranni.ſed prætereamus principes quorū fortunæ:propter ambitionis obiecta tela rotantur aſſidue.q̄ crebri ſunt huiuſcemodi caſus ut naufragio corruant opes pluriæ nā qui ſeſe cōmēdat Eolo ducitq; tuta eſſe ſua ſingula is haud minus inſanit:q̄ ſi ī mediis leonibus decertans cū beſtiis faceret ſibi uitæ fidē.Cōmuniſſimus eſt igitur hoc periculorum genus:ut poſſit iam quottidianū appellari.fortunæ uero munera in hominū poteſtate nō ſunt:& eo debent haberi ī precio:quo Terentius uoluit inquiens.Hæc perinde ſunt:ac animus q utitur. Quod ſi ſapies ut antehac feciſti ſemp infirma ſolidaq; uirtute rē tuā omnē collocabis. nā quas diuitias appellant:ut Aurelius ait:uere non ſunt.Bona ea dici debent.quæ gloriā īmortalē pariunt.ſcriberē ad te plura:ſi cenſerē tui potius cōmouēdi:q̄ amiciciæ meæ cauſa ſcribendum eſſe Vale.

Sinonima conſolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amiſſam.
Noli deſperare meliora tranſactis.
Ne deiicias animum propter fortunæ aduerſitatem.
Eſto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nihil amiſiſſe iudica cum pecunia tibi ſublata eſt.
Cui uirtus ſuppeditat gloriam.ei fortunæ difficultas lugenda non eſt.
Imitandi ſunt ſapientes:qui nullam ſibi iacturam fortuitorum duxerūt eē lugubrem.

Sapientis conſilio patienter ferenda ſunt aduerſæ fortunæ tela.
Immoderata tempeſtate. nullus fortis deiecta mente iacuit ſed eo fortior factus eſt.
Cum animi uirtute toleranda ſunt fortunæ bella.
Qui patientiæ loricam induit fragilitatem fortunæ non metuit:
Solet animi magnitudo tũc eẽ præſtantior: cũ occurrũt pericula grauiora.
Nihil eſt in aduerſitate deſperandum proſperitatis.

Familiaris Conſolatoriæ pro exule.

I Egi tuã epiſtolã nõ minus iniucũde quanq̃ tu uideris ĩpatiẽtiſſime fere: quod extra patriã urbẽ cogaris exulare. Vbi nã tua ſolita prudentia nũc latet: Nonne iam pridẽ ĩtellixiſti nihil eſſe dolendũ: qđ neq; famã apud doctos & ꝓbos damnet: nec gloriã faciat eẽ apud ſuperos diminutã. Quis enim uir bonus eſt q nõ manifeſto cognoſcat nullo te tuo crimine factũ exulẽ: ſed inuidoꝝ delationibus & ĩproborũ ſtudiis. quod ſi quo factũ id eſſet tuo ſcelere: cauſam exilii tui nimirũ dolendã tibi eſſe cenſerem Nam in hominũ coronã uenires criminãdus & aſſidue ĩpietatis accuſandus & rei fama quæ in te notãda eſſet: iure ac merito: nec poſſet ab hominum clariſſimorum iudiciis reuocari: nõ eſſet abs te ſine tuis lachrymis audienda. Simularet enim te conſciẽtia quæ ante oculos poneret nefas qđ patraſſes doceretq; te tuæ culpæ pœnã lucrari: eſſet intolerabilis exilii pœna: ſed intolerabilior certæ conſcientiæ culpa. Me miſerũ diceres tecum loquens quid cogitaui: quid ſecutus ſum: quid uolui: quid erraui: quã pœnam ſceleri: dedi ubi: penates: ubi ſolacia ubi clientellæ: ubi reliqua mihi in urbe ſua uiſſima: omnium memor eſſes meritoq; illud Boetii poſſes in te cognoſcere infœlicitatum omnium peſſimum eſſe genus ſe meminiſſe fuiſſe felicem. At nunc cum intelligas erraſſe te nihil: ſic dices atq; conuerſus. Ego nihil cõmiſi ſceleris: decepi neminem Neq; fidifragus dici poſſum: nec alicuius criminis auctor. Inuidiæ me tela ſunt inſectata: quam ſic Cicero diffiniuit inuidia eſt egritudo alieni boni. Cõmunis eſt hæc peſtis procerũ ualitudini paratiſſima: Nã ut illud eſt Senecæ. feriunt ſummos fulgura montes nemo me ex patria pepulit cũ ſim ubiq; terrarũ atq; gentiũ bene ac cum uirtute uiuens patriam inuenturus. Neq; erat illa patria: q nõ mihi: ſed ſceleſtiſſimis pluribus eſt cõmunis. conſiderabis deniq; ex maximo fluctuum turbine in tranquilliſſimũ te portũ perueniſſe hoc eſt ex ſumma difficultate ſuſurronũ murmuratorũ inuidorũ detractorũ decoctorũ delatorũq; quib9 habundat tua patria: in optimum conuentum bonorum ciuiumq; præſtãtium profectum eſſe. Hæc ſcio tibi eẽ perſpectiſſima: nec ꝙ ea ignoras ad te ſcripſi: ſed ut in recenti uulnere amiciſſimi medici officio fungar qui uel non uocatus accedam ad medicandum. Cura ut ualeas.

Familiariſſima.

LC1/CCC

q

Vod exulē te ꝓſcripſerint īuidiatq; īprobi quidā:q tuæ laudis maieſtate nō poterant tolerare:ne doleas amice optime. Sic. n. ab illis fieri ſolet:quos diſſimilitudo morū atq; ſtudiorū reddit inimicos. Quo modo poteras illis eē gratus:q ſunt oī uicio polluti. Iure te igitur noluerūt ſecū eē:quē ſciebant ſcelerū ſociū habere non poſſe. uiues cum illis & diutius & fœlicius:quos iſtic inuenis tui ſimiles ꝓbos inq̄ & iuſtos: quorū ſocietas & conſuetudo poterit omni' te ſemper moleſtia liberare. Vale.

Grauis conſolatoria pro exule.

q

Vod exiliū lugeas:quaſi rē moleſtiſſimā & quā nequeas tolerarē:uolui miſericordia quaſi ad te recreādū cōmouerit:quippe qui nō poſſum aliqn̄ humanitatis officio nō fungi. Cū ut īquit Terentius poſſim dicere:homo ſum humani nihil alienū a me puto. Docet & nos apoſtolus īquiens debere nos gaudere cū gaudētibus & flære cū flētibus: & ne humanitatis officiū turpe ſit:nec gaudiū uel fletus ſine rēcta rōne. Nā quanq̄ oīs paſſio īprobanda ē:cū cōtra rōnē niti uideaē:tum eo ē fœdior: quo magis excedit. & nō obſeruaē illud uliſſis qd̄ apud Terentiū uſurpatū ē:ut Ne qd nimis cogit natura nos aliqn̄ dolere & cōgemiſcere. Nō. n. ſumus ferrei nullus ī nobis ſit ſenſus. ſed ī oī reſeruandus ē modus ille Ciceronis :& tenēda mediocritas Ariſtotelica Niſi frenaremur īpetus ſenſitiuos :& cū rōne moderaremur appetitus:certe īter nos & belluas nihil ītereſſet. Sentiūt n. & illæ quæ dulcia ſunt & quæ amara:doloribuſq; atq; uoluptatibus īuoluunē. At ī nobis cōſiliū temeritati præficiē. ſobrietas intēperātiæ. Innocētia maliciæ:& oīs rō ſceleribus cunctis. Itaq; cū uel graue ac ꝑ difficile fuiſſet hoc bonus exilii tui:debuiſſes poſt diutinas lachrymas cōualeſcere :& te totū tibi reddere. Ego igiē iā meipſum ī mentē quietiorē traduxi cognoui ꝙ tuā hanc aduerſitatem:neq; lugendam eſſe:nec aduerſitatis cognomentū promereri. Nam ſunt qui diffiniant exiliū:quaſi extra ſolum patrium. At Socrates cū quæreretur cuius eſſet:mundanus ſum reſpondit:declarat hoc reſponſo:non eē uirum grauem atq; doctum alicuius urbis terminis regionibus ue finibus circunſeptum:ſed in uniuerſum orbem poſſe aperta fronte ſummaq; cum laude progredi. Itaq; recte Cicero non eſſe interminandū illis ait exilium :quibus urbs una circunſcripta non eēt:ſed omnis orbis foret patria. Iure igitur Hercules argiuum ſe dixit. ſubditq;:ſed omnia græcia mihi patria eſt. Quod ſi recte metimur uitæ noſtræ curſus diligenterq; intuemur unde uenimus quo ue pergimus:intelligere manifeſto poſſumus: nullam eſſe uobis in hoc orbe patriā. Quod ſi recte nos nouimus ut Apollo monuit. ex cælo ſumus in terris miſſi:ut per eas peregrinantes in cælum deniq; rediremus:ubi uera eſt nobis patria. Nonne ubi parentes hominū ſunt ex quibus ueram expectant hereditatem:ibi patriam mortales eſſe dicunt. Nam & huic patriæ Chretenſes cenſuerūt poſt ſuperos nos prima de

bere iura:Sed deus oi͂um bonoꝝ parens ē:quos ſibi heredes futuros eſſe ꝓ miſit & ĩſtituit coheredes Chriſti.Eã igiť ſanctã ciuitatē de qua abunde locutus ē diuus Aurelius:debemus nobis patriã affirmare & ab ea ne exulemus:oĩ cura ꝓuidere.Nec.n.illo exilio uel inuidis teſtibus uel iniquis iudiciis cõdẽneremur:ſed hoc orbis exiliũ nemo ſapiẽs alicui⁹ extimat precii:ꝑſertim cũ apud ĩdoctos nunq̃ magnificati fuerint uiri clari. Exulauit Alcides q Græciã oẽm ſummis affecerat ornamẽtis.Eiectus eſt Lacedemon Lygurgus q eã tã ꝑclaris egibus ĩſtituerat Athenis pulſus ē Solon q tradiderat populo iura quæ ſequerenť pulſus Alchybiades: male habitus milciades: male Pericles.Roma:uero romulũ cõditorē ĩteremerunt. Camillũ fecerũt exulē ĩgrati fuerũt ĩ Scipionē.In Tulliũ ĩ pleroſq; alios quoꝝ nomina prolixius eſſet q̃ utilius dicere.Sed quot uiri ꝑſtãtes ꝑ deũ ĩmortalē habiti ſunt extra natale ſoliũ ꝑſtantiores q̃ domi:Nam Lucinius dimiſcis uolſcis:hebitus ē Romæ rex tarqni cognomẽto Pitogoras uero Ariſtoteles & Tullius & Naſo & Maro extra domũ primã floruerũt & claruerũt.Cadinus longe e patria thebas cõdidit.Marius arpinas natus Romæ uir magnus factus eſt. Neſcis raros ĩ patria pfectos eſſe:obſtat ĩuidia.obſtat ãbitio obſtat cõpetitio.obſtãt cõtẽtiões&c.quæq;:qbus uulgus miſtris utiť aduerſus ſapiẽtes: nõ ē igiť dolẽdũ tibi qcq̃:nec cẽſendũ amiſiſſe te p̃riam:q̃diu & uirtus te comitabit:& uirtutē fama ꝓſequeť & famã attinget ĩmortalitas tui nominis. Hæc quotiẽs cogitabis:totiẽs arbitraberis hoc pacto fauiſſe tibi ſuperos:& iouē tuæ rei optimæ cõſuluiſſe. Vale.Ex Mediolão tertio nonas decẽbris.

Sinonima conſolatoria pro exule.

Ne feras graue exul eſſe.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas ꝙ urbe careas patria.
Non ſit tibi difficile exulare.
Non eſt extra patriam:cui eſt uirtus.
Non debes te exulem arbitrari qui ubiq; ciuis es.
Patria carent mali:tu uero ſemper es in patria.
Terabilis eſt tibi exulatio ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene eſt:ibi patriam eſſe cenſeto.
Ne duças te exulare alicũde cum tua uirtus nunq̃ poſſit exul eſſe.
Fac ut ſis aĩo cõſtanti ſic extra urbē honorãdus:ut in urbe pollẽdus fueras.
Tunc te exulem duces cum fama gloriaq; priuatus uiues:
Patria tua cælum eſt quo uirtus aſſidue dirigit atq; ducit.

Quintus Titulus.

Gratulatoriæ familiaris.

a Ccæpi te prætorem florẽtiæ urbis deſignatum eſſe.qui te ad id muneris delegerunt:nequerunt non eſſe uiri omni laude cumulati.

Id ea ſũ aſſecutus cõiectura:qđ afficiũt mirifice ſuæ pr̃iæ.Curauitq; dilige
ter qcqd ad ei⁹ attinet dignitatẽ & ornamẽtũ qd.n.dignius & ornati⁹ ĩ ciui
tate bñmerita dici põt:q̃ iuſticie munus nõ p̃terire & eius hẽre maieſtatẽ añ
oculos:officiũ aũt huius q̃ uirtutũ mortaliũ ẽ excellẽtiſſima:ĩ te cõſiſtit ĩ pri
mis:ut bonus & fortis p̃toris ſuũ cuiq; tribuat.& alios ad uirtutes alliciat ꝓ
poſitis p̃miis:alios deterreat a ſcelerib⁹ pœnaꝝ metu:Quãtũ aũt in oĩ tua
uita fueris p̃ſtãs æqtateq; ĩ oĩ tuæ uitæ actiõe ducẽ ſecutus ſis:nec nũc expli
cabo:ne gratulãdi loco ad laudatoriã accedã epiſtolã.Vnũ auſim affirmar̃
cõſuluiſſe florẽtĩos reip.ſuæ nõ temer̃ nec ĩprouide ſed accurar̃ atq; ſtudio-
ſe.Eũq; ſibi delegiſſe p̃torẽ:cuius & æqtate maximã utilitatẽ ac urbis ãpli-
tudinẽ:& digniſſima cõſuetudine ſũmã ſint iucũditatem aſſecuturi.Scio q̃
oderis nefandos:& quãta ſeueritate criminũ auctores uelis plecti:ut poſſis
iure & merito cato quodã cẽſorinus appellari:& nõ iniuria ualeas ĩter eos
cẽſores numerari quos uerebãt ẽt ipſi urbis prĩcipes:hoc aũt tuæ mẽtis ĩſti
tutũ qs nõ niſi ĩſanus põt nõ unice cõprobar̃.Nã iccirco gen⁹ humanũ ad
ĩcolẽdas urbes ĩductum ẽ a ferina illa libertate:qua prius uiuebat ĩter ſiluas
& latibula:ut muniret̃ mœnibus:& p̃toris ſagacitate iuſticiæq; defenderet̃
illeſum.At ubi tu es æqtatis miſter:ibi eẽ cẽſeãt herculẽ:q & mõſtra plectat
& tyrãnos.Cũ bonis aũt q̃ familiarit̃ agis:q̃ human⁹ es:q̃ facilis arte & ſua
uitate loquendi:& grauitas ſñiaꝝ.& oĩ deniq; uitæ curſu q tecũ uel publice
uel priuat̃ qcq; agit:fatet̃ ſeſe neſtorẽ audiuiſſe.Vlyſſemq; cõſuluiſſe.O igit̃
benefactũ & prudẽtiſſime urbi florẽtinæ cõſultũ.Itaq; & florẽtinis q talem
ſint habituri p̃torẽ:& tibi q tãte præfuturus ſis rei.P.ſummopere gratulor:
cupioq; uos fieri quotidie fœliciores ut laus utrorumq; promulget̃.Vale.

Familiariſſima Gratulatoria.

g Ratulor tibi mirifice:ꝙ mas tibi natus ſit filius:nec tibi ſoli gratu-
lor:ſed pr̃i tuo uiro grauiſſimo:& matri fœmĩe pudiciſſimæ & cõ-
iugi tuæ mulieri caſtiſſimæ:Scio enĩ uos oẽs hac puelli natiuitate
lætiſſimos eẽ.Nec iniuria cũ & parẽtis & aui ꝓpagatione ſobolis cupiãt p̃-
ter cætera:Lacedemonioꝝ.n.& athenienſiũ ĩſtituto qſq; ſuæ patriæ debet ci
ues & quo plures ei gignit:hoc magis ẽ ab urbe laudãdus:& mulier puerpe
ra quã poſſit maiorẽ aſſeq iucũditatẽ:q̃ nacta ẽ:cũ pepit:Nã & aurelius in-
quit nulla aliã de cã nubit mulier:q̃ ut mr̃ fiat.At auus auaq; qua ualent ma
iore uoluptate affici:q̃ ſi ſentiãt ĩ ſucceſſoꝝ diuturnitate:ſui nominis eterni
tatẽ.Iure igit̃ ex Cornelia familia ſcimus minore cognomẽto nõ fuiſſe ge-
nitũ ſed ex emilia ortũ adoptatũ eſſe ĩ Scipionis domũ:ne genus illud labe
ret̃.Idẽ ĩ fabioꝝ genus ſcriptũ eſt.Idẽ de Octauio legimus.Idẽ de Nerone
Idem de Othone ac pleriſq; aliis.Neq; enumerare eſt neceſſe:q̃to fœlicio-
res aliis ſint qui ex ſe natos uident nepotes.atq; filios.Iure igitur uobis om
nibus ita gratulor:ut intelligatis hoc munus æque mihi iucundum eſſe ac

ſi cælitus meæ domui contigiſſet: Vale.

Grauis gratulatoria.

Vod tandē tibi fortuna fauere cœperit audiui plibēter Spes .n. pōt eſſe bonis in omni ſua: q mirifice deſperabant. Nā ut illud eſt apud Ciceronē. Cū bonis bene fit: bonis quoq; reliquis bene ſperādū ē. Lactantius autem perpulchre docet bona ſibi fundamēta uirtutē cōieciſſe: cū premia reddebātur bonis artibus: Torpeſcunt enim ingenia & rigeſcit mens bona cū uidet ſuæ laudi nullū eſſe locū. Iuxta enim Tullianum illud Honos alit artes & oēs ad uirtutes incendit gloria. Pecunia uero & reliqua fortunæ bona. quæ uirtuti ſuppeditant neceſſarios uſus. Et ſunt ut inqt Ariſtoteles ad exercendas uirtutes īſtrumēta ſi præſto nō ſunt laboribus iuſtis debilitanť & eneruanť ingenia: Qui obrē & Pitagoras & Plato & pleriq; philoſophi tū ſuis ſtudiis oēm operā adhibuerunt: cū curis familiaribus caruere. Quare & Martialis iure inqt da mœcenates nō deerūt flacce marōes Vnde & illud Iuuenalis qđ ſi uirgilio & cætera: Merito igiť Perſius ait ꝙ ſi doloſi ſpes refulſerit numi coruos Poetas & poetridas picas cātare credas p pegaſeū melos nec ſine ſūma diligētia accuratiſſimus ille poeta Virgilius ait. Si te fata uocāt. Nā auctoritate Iuuenalis illud uerꝫ eſſe cernit: haud facile emergūt: quorum uirtutibus obſtat res anguſta domi: Hodie uero nemo bonis doctiſq; donat. aut pauperes cōtemnunť & quantū qſq; ſua nūmorū ſeruat ī arca: ut dixit Satyrus: tātū & fidei. Quare cū uirtuti fortūa fauet mirifice gratulādū eſt & gaudendū nobis: q eadē ut tullius ait in cā uerſamur: qua & tu olim. uideo autem ſimilitudinem quandam tuorum cum temporibus meis: ut quando tu poſt. diuturnos labores donatus es mercede Idētidem mihi ſperandum eſſe ducam Cœperam enim torpeſcere: exiſtimare q; nuſq̄ eſſe uirtutis adminiculū īplorandū quippe qui uiderem in illa Oratii tēpora incidiſſe: cū inquit O ciues ciues quærenda pecunia primū: uirtꝰ poſt nūmos. Recte igiť Iuuenalis illud diuitiaꝝ maieſtas & ſi funeſta pecunia tēplū nondū habitas: nullas nūmoꝝ ereximus aras. Nā ut eruditiſſime Ouidius cōplexus ē: Crede mihi miſeros prudentia prima reliquit: Et ſenſus cū re conſiliūq; uenit. Iacebas infimo ut aiunt: nec tibi ſuccurrere laborāti: nec aliis abs te auxiliū poſtulantibus fauere poteras. Itaq; ſordeſcunt oīa rubigineq; cōtabeſcunt: qbus fortuna præſto eſſe nō ſolet. ita enim ager & ſi natura fœcūdiſſimus: uberrimoſæ: ſi colereť fructus pariens ubi negligiť atq; deſertus eſt ſilueſceř ſolet: & emanſueſcere: ac adeo arere ut niſi refoueatur atq; ſtercorizeť: ab eo nihil plane ſperandū ſit. Nunc uenit in mentē illud tēpus: quo me cū lachrymis nōnunq̄ ad cōmiſerationē ꝓuocabas: & fortunam tuam deplorās quæ foret abiectiſſima: & meam longe inferiorem ubi communem exiſtimans: a qua nequires adiuuari. Licet nunc iiſdem uti lachrymis pro me ipo. In hac erga tuā fœlicitatē gratulatione: rogareq; ne

me deſeras: nec me iacere diutius affligitq; tantopere patiaris. Nam iſtam ī e fortunæ cōſuetudinē & ſi fortuna duce collatam uideo eſſe. prudentia tñ ua uirtuteq; ſingulari ductā & q̄ſi coactā eēſeo. Eſt. n. in cāpo ſatyricū illud nullū numē abeſt ſi ſit prudētia: ſed te nos facimus fortuna deā cæloq; Ioca mus. Iure igitur Cicero Stoycorum ſententia fretus: Omnes ſapientes inq̄t diuites eſſe: Et Plato uoluit uirtuti ad bene beateq; uiuendū deeſſe nihil. Sed ſi peripateticorum nos auctoritas admonet. Eruditiſſime dixerūt fortunæ bona ad uirtutes exercendas & amplificandas plurimum afferre adminiculi & uæhementiſſime neceſſarias eē. Nūc igit̃ memini me apud ueteres ꝑcurriſſe: Pithagoram Carneadem Democritū & pleroſq; alios tunc cœpiſſe omnem operam adhibere philoſophiæ: cū & curis uacauere familiaribus & rebus affluxere ad uiuendum neceſſariis. Quis enim quem domeſtica cogat egeſtas: in gradiorem poteſt uirū euadere: Non ab re ſcriptū eſt: Pectora noſtra duas nō admittētia curas: Tunc & Demoſthenes Athenis Demoſthene fabro natus Et Cicero arpinas Romæ magnificatus eſt. cū diuitiæ ſuppeditarunt otium. Iccirco ſatyricum extat illud: quid Tullius an ne aliud q̄ ſydus & occulti mirāda potētia fati. Quod ſi Boeti⁹ ī noſtra poteſtate ſitū eſſe uoluit: qualem fortunam fundare malimus. Luget & ipſe tamē ſuoꝶ aduerſitatem temporum: & fatum inquit eſt inherens imobilibus ſeries qua diuina prouidentia ſuis quæq; nectit ordinibus: caſum a ūt deſinit eſſe inopinatum rerum euentū. Quamobrē & occurrant oportet ītempeſtiua importunaq; mortalibus plurima: quibus & cōculcētur & ſuffocentur interdum & rurſus cum dulcia non meruerit qui amara non deguſtauit Poſt pharmacū eſt ualitudo expectanda: & poſt tenebroſas procellas ſeneriſſima ſperanda tempeſtas. Quar Virgilius ut doctiſſime cūcta. Eneam īducit ſocios hortantē dicer̃, cogit: uos & Scylleā rabiē: uos & Sciclopea ſaxa experti reuocate animos mœſtūq; timorē ponite forſam & hæc olim meminiſſe iuuabit. Et rurſus paulopoſt: ꝑ uarios caſus per tot diſcrimina rerum tendimus in latiū Sedes ubi fata quietas oſtendūt: illic fas regna reſurgere Troiæ. In hoc tu tp̄s iā ꝑueniſti: nec in illud incidiſti Iuuenalis: Durate & uoſmet ſeruate Cicadis. Expectationi tuæ datus ē deniq; modus & tuarū uigiliaꝶ ſolēnē faſtū es conſecutus. Gratulandū eſt igit̃ tibi mirifice: mihiq; ac cæteris bonis oībus ſperandū in otius: quo tua īterceſſione tua diligentia tuo erga bonos ſtudio ꝓciū ſimus noſtræ ſedulitatis īpetraturi: Erāt uenalia quecūq; appetebamus. diminui uēditione nihil poterat. Si diuites alloq̄bamur Sphinges adhibamus. Diſtichū aut tetraſtichū nō erat edēdū Martialis more: ut inde ſperaret̃ aliq̄d. Et lucerna ſimul & papyrus terebat̃. Reſpirarūt: ut uideo: bonæ litteræ: q̄ñ tibi tradunt̃ uirtutis ꝓmia. Vtinam hāc fortunæ acceſſionē ī te fortuna accumulet: ut queādmodū nūc gratulamur tibi. ſic īſtar tuæ ꝓgreſſionis ꝓximus nobis unice gaudere. Fœliciter

nūc uiuis. beatiſſime tūc uiuemus Eritq́ gratulatio hæc eo cōior. quo ꝑpē-ſius oēs ad uirtutē ſtimulabit Nam ut Ciceronis extat illud: Honos alit artes tu bene uale. Ex Mediolano pridie Calendas Decembris.

Sinonima gratulatoria.

Tibi unice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor ſupra modum.
Nunc tuæ fœlicitati quis non gratuletur.
Nemo eſt: cui hoc tempore: q̄ magis tibi gratulor.
Haud facile poſſem exprimere: q̄topere tibi gratulor.
Quāta ſit mea ī re tua gratulatio: nec ꝓlixiore qdē epiſtola exprimeretur.
Perinde tuæ gratulor uoluptati: ac ſi meipſum attigiſſet.
Tibi uni præcæteris omnibus ac tempeſtate plurimum gratulor.
Gratulandū tibi eſſe duco tam uæhemēter ut nihil ad cumulū addi poſſit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunæ acceſſione ut nihil me uoluptuoſius audire potuiſſe cenſeam.
Cum primum accepi q̄ fœliciter tecum actū eſt: ita geſtire cœpi: & tibi gratulari: ut mei non uidear eſſe compos.
Quod tā ꝓſpere tibi ſucceſſerint oīa: & gratulor admodū & exulto: quippe qui mihi & bonis omnibus non parum eſſe fructus ſperandū arbitror.
Si uis q̄ tibi gratuler intelligere: q̄ tu tibi gaudeas perſpicito.
Tu uoluptas mihi commiſſima eſt.

Titulus ſextus.

Inuitatoria ad amiciciam familiaris.

i N oī humanæ uitæ curſu id præcipue cōſiderādū eſſe arbitror: qd amiciciæ uim cōplectit̄. Id. n. eſt noſtro generi uæhemētius neceſſariū quo mentes hominū iiſdē iungant̄ officiis ſtudioꝝ: eademq́ beniuolentiæ ui. Quod niſi nobis alios amicicia cōciliaret: niſi amoris caritate quadā teneremur ut ita dixerim irretiti: qbus nos uel legū: uel cōſuetudinis uinculis aliis deuinceremus: aut qcq̄ uſui nr̄o ſuppeditaturos eſſe cæteros cenſeremus Sed qm̄ ea eſt prima qdē amiciciæ rō: ut rō honeſtatis cā ſibi uniant̄ aīorum uires: Prima quoq́ ac optima eſt amicicia quæ uirtutis gratia fundata ſit: radices (ut aiūt) ꝑpetuas ī feraciſſimo ſolo ꝓpagatura. Ad hanc cōſueuere uiri boni ſeſe mutuo inuitare. Quare Læliū Scipionē inuitaſſe legimus: ut ſe amaret. Hoc exemplo & ipſe productus ſum: qui tua uirtute ſingulariq́ doctrina pollectus te inuitem: ut me nō ames ſolum: ſed pientiſſime complectaris: & ſinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̄ ut ītelligā abs te amari. Ego autem pro mea uirili non amabo te modo: quem qui nō amet: ille ſaxeus penitus ſit. ſed obſeruabo quid obſeruabo dixi obſeruo: ac colo ꝑ ea q̄ in te uirtus eſt quouis homine bn̄merēte digniſſima: quæq́ præ

LCI/CCC

clariſſimum uirum referente. Nam q̄tus ſis totus iam orbis terrarum ī ſtar
miraculi narrat: cuius ſplendoris tuæq; laudis partes: ne uidear aut aſſenta
ri: aut adulari: faciam in præſenti miſſas: ad idemq; redibo: quod initio cœ
pi: non eſſe tibi negligendum: ut ameris: ab eo præſertim: qui & ſi tibi ad
iumento non ero: laudi certe ſemper ero. Quare fac ut me ames mutuo Be
ne uale. Ex Mediolano tertio calendas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam familiariſſima.

q Vantus ſit tuæ uirtutis ſplendor: una eademq; oīum accepi uoce: nec
potui: nec continuo in te diligendum & amandum incendi ac inflā
mari. Sed quia nihil eſſet in uita fœdius: q̄ eſſe in eū ſtudioſum: qui
ſtudio non delectaret̄ alterius: cupio ſummopere: pari me beniuolentia ꝓ
ſequaris. Nihilo ſum. n. tibi poſt hac unq̄ defuturus: qd̄ & ī mea ſit faculta-
te: uel opera. Vtere igit̄ deīceps me: fortuniſq; meis æque ac tuis oīb⁹. Tūc
me mihi plurimū ſatiſfaciſſe cēſebo: cū tibi ulla ī re maxima ſatiſfecero. Sū
adeo tuæ deditus famæ: ut abs te diligi plus appetā q̄ qcquid reliqui diui-
tiarum cupidi uel gloriæ ſibi ducunt ornatius ſublimiuſq; appeti aut conti-
gere poſſe. Bene uale: Ex Mediolano quarto Nonas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam Grauis.

Vm reliqua ꝑpulchre ac unice dicat erudite Cicero tum id ī primis
c amiciciā præſtantiſſimi genus ad humani generis cōſeruationē in
uentā eſſe: quæ ſimilitudine quadā & moꝝ & ſtudioꝝ ſepta & uelu
ti circumulata bonos aīos deuinceret: atq; tueret̄. Quod ſi Ariſtotelis teſti
monio: nō ſecus inter uirtutes iuſticia ſplēdet: ac lucifer aut heſperus īter ſy
dera: qd ꝑclarius amicicia: quæ iuſticiæ primū atq; ꝑcipuū cōplectit̄ & mu
nus & officium. Plutarchus. n. ubi uæhementius iuſticiam laudauit: quæ a
Catone deffinita ē. Animi habitus: cōmuni utilitate ſeruata: ſuā cuiq; tribu
ens dignitatē. Hæc dignitas inquit ī amicicia ſolet īprimis diſtribui: diſtri
butaq; cognoſci: ſine qua nō ſolū nō uiuerēt homines ī cœtu: ſed ēt uiui ab
officio longius diſtraherent̄. Quid iucundius ī uitaq; ſuauius: & humano
generi optabilius: q̄ habere quibus & domi utamur & foris cum quibuſq;
de noſtris cōmentemur uel uoluptatibus: uel doloribus a quibuſq; uel col-
lachrymantibus uel conſolantibus recreemur atq; reficiamur: Sumus ī hoc
orbe peregrini. Quid autem carius eſſe ſolet peregrino: q̄ ut comites habe
at cū qbus & itineris ſibi ſorte eſſe cōem cēſeat: & de iis fabulari poſſit inter
dū: quæ aut utilitatē afferāt aut difficultates diminuāt. Vide quāti ſit ſocie-
tas facienda: ut uel Eneas iſte troyus. quos habebat famulos atq; miniſtros:
appellat ſocios: Inqt. n. apud uirgiliū. O ſocii neq;. n. ignari ſumus añ malo
rum: Quod ſi quis dixerit in illis non fuiſſe uerū amiciciæ genus: quod ſi-
mulationem diſſimulationemq; nō admittit: cum Eneas ſimularit illo Ma
ronis carmine: Spem uultu ſimulat: premit altum corde dolorem: reſpon-

detur iis caſibus amiciciæ paratam eſſe ſimulandi licentiã cum amicis :qui bus amicorum illud figmenti genus cõducit ſuccurritque neceſſitati. Nam ſi patri filius:qui aberat in caſtris:interemptus eſſe dicatur cum primum ca ſtra dicũtur fugata:gladius parat̃ quo ſe iuguler. Quod ſi amicus rem diſſi mulat ad diem:quæ ut Terentius ait hominibus adimit ægritudinem:eo reſeruabitur in tempore quo quidem minus moleſte feret patientiuſq; to-lerabitur:Has habet & multo plures amicicia uires:qua ſublata:uiuendi rõ ĩter homines corruat eſt neceſſe. Solis uiueret̃ belluarũ ferino quodã ritu: nec coniugia celebrant̃:ut ait Plato:nec ĩcolerent̃ ĩ ciuitatibus domus: nec ullis uel legibus uel moribus locus eſſet: Amicicia hæc homĩes ut Theofra ſtus inqt:ſua ſponte ſubdit iuris æquitati:ut q ſeſe ĩuicem colerent:honeſta tem non effugerent. Hinc domicilia ſunt effecta. Hinc coniugia celebrata. Hinc religioni cœpit opera & induſtria diligens adhiberi. Hinc affinitates agnationes. cognationes neceſſitudineſq; prodiere:ſed ea ẽ ſingularis ami-ciciæ uis ut Senecæ placet:quæ a uirtute hominumq; gloria ſibi principiũ uendicauit. Alia ſunt etiam amiciciæ genera:quæ animorum ſimilitudine ſolent eſſe munitiſſima:qbus idẽ uolũtatis ſatis eſt feruenti ſtudio Nã quæ Plutarchus affert amicorum quiq; paria. Theſeum. & Pyrithoum Achillẽ & Patroclum Epaminundam. & Pelopidam Phi:yam. & Damonem Ore ſtem & Pyladem. Addãtur & his etiam Eurialus & Niſus. Eneas & Acates: non ſingula quidem uirtutis ſunt fundata manibus:quãq̃ ad uirtutem om nia tendunt: Aliis enim fuere generis propinquitates: Aliis ab ineuntibus annis conſuetudo. Aliis aliud quidem in cauſa. Quare cum ætate ſit amor inueteratur. Nec omnis amor laudandus eſt:cũ turpia interdũ ament̃ a ma lis. Quid ſi feruentius longe:q̃ a bonis honeſta. Quanq̃ ego non appellẽ bonos illos:q uel honeſta nõ amẽt:uel cũ amare cœperit non pſeuerent. Eſt n. conſtantiæ perſeuerantiæq; laus cũ in omni rõne bene cõſiderata ut De moſthenes ait:optima:tũ multo laudabilior in amãda uirtute :a qua pẽdet honeſti omni ratio ac diſciplina. ſed non inſipide quod ab homero uſurpa tum eſt poeta dixit:geminorũ mater amorũ:& a ueteribus Cupido cæcus pingitur:quippe a quibus declaratum ſit:ſic ad turpia colenda mẽtes obſcœ norum allici:ut ad honeſta ueneranda clarorum hominũ inuitatur animi: ſed cũ amantur quæ mala ſunt:cæcos amatores fieri: Quo tandẽ hæc om nis epiſtola tendit:quo ſum deniq; puenturus huc pfecto:ut ĩtelligas:ut pri mũ de tua doctrina. de tua moꝝ ac uitæ innocẽtia:de tua in omni re gratia fact⁹ ſum cercior:cœpiſſe me tibi adeo dicari tota mẽte:ut facilius uitæ ceſ ſurus ſim:q̃ huic meæ ĩ te obſeruantiæ. Cupio aũt nõ fieri uox clamãtis in deſerto:cui nuſq̃ reſpondeatur:ut illud eſt Liuii. Opto abs te mihi reſpõde ri:mutuũq; meum hoc eſſe amandi genus:ſine qua qdem cõditione amici cia dici nequit:cũ eã diffinierit Plato:quandã uocandi reſpondendiq; cõu-

LC1/555

nientiam. At Boetius animoꝝ concordantiam: at Xenophon uoluntatis cō formitatem. Itaqꝫ tunc eſſe ueram nobis comparatam amiciciam duxero: cū uocanti te mihi reſpondebis: cū æque me proſequeris diligentia. Cum me obſeruabis: ac te obſeruo: cū nihil uoles quod ego nolim In his ego nuſq̄ ſum tibi defuturus. Nihil qđ ad tuā amplificādā attineat dignitatē: uel obmittā uel ꝑtermittā deerit mihi prius uita q̄ amādi tui & uoluntas & induſtria: ī oīqꝫ re: q̄ meo queā p̄ſtare ingenio mea diligentia meis fortunis: tibi obſequēdi: cui quoties in negotiis qbuſqꝫ maximis & difficillimis ab me ſatis eſſe cognouero factū. Mihi totiens gratulandū eſſe nō ſecus ducā. ac ſi maximā ſim fœlicitatē cōſecutus. At fac cōtra: ut & me ames & nō indignū me uel amore uel conſuetudine tua exiſtimes. Ad hanc te primus amicitiā inuito quam mihi negaturum eſſe te non arbitror: cum & in tua ſit fundata præſtantia: & in tuis ſit laudibus radices propagatura. Non. n. e mēte mea te delebit obliuio. Nullus te meæ memoriæ ſurripiet caſus. Nulla tempoꝝ intercapedo. nulla locorum interualla. Tuus omnino ſum tibiqꝫ deditiſſimus. Bene uale. Ex Mediolano tertio nonas decembris.

Sinonima inuitatoria ad amiciciam.

Cupio plurimum abſte diligi.
Inuito te: ut me ames.
Facit me tua uirtus amiciciæ tuæ cupiditiſſimum.
Tanta eſt tua doctrina ut a te in amicum admitti uæhementius appetam.
Cogit me tua doctrina tui amoris eſſe ſtudioſiſſimum.
Tunc ego me fœliciſſimum eſſe ducam cum me amabis.
Quid ē quod aſſidue religioſius deprecer ſuperos: quam ut tibi carus ſim.
Tantifacio tuas laudes: ut ſi me non indignum beniuolentia tua cenſueris: me ſis habiturus perpetuum præconem tui nominis.
Ego tibi afficior plurimum: ſed ad te meo reſponderi ſtudio poſco:
Nihil expecto diligentius: q̄ ut tibi me iunctum conſtantiſſimo amoris intelligam genere.
Si me amabis: non ſolum amando non me uinces: ſed inuitatus uenies in amiciciam non ultro.
Facio plurimi amiciciam tuam: qua ut me dignum cenſeas te unice rogo.
Da mihi mutuo: ut te amem.
Fac me cognoſcam tibi non iniucundum.
Si uis amari: ama dixit Seneca: quod ut in me ſerues obſecro maximoper̄.
Reſpondebis & tuæ. uirtuti pariter. & amori ergā te meo ſi numero me cō iunges tuorum amicorum.
Facies rem te unice dignam: ſi me amabis a quo mirum es amatus ī modū.
Ne diffugias inuitatus amiciciam meam.

Supplicatoria familiaris.

Ti. ſeptimus.

a Ffecit me tuus hic ſeruus nõ cõtumelia ſolũ: ſed iniuria. Nã cũ pere rẽ: ne in tui finibus agri excedendus mihi fieret iniurius: ea fuit & pertinũcia & inſolentia: ut cũ plurimis in me conuiciis non deſtite rit ab inſtituto. nequiui non ſupra modũ admirari: cũ apud te ſit enutritus: qui & humaniſſimus omniũ eſſe ſoleas & æquiſſimus: At uideo quid inter liberũ ac ſeruũ interſit: quantũ ſyta referat a Romano. Itaq; non tã quæro de nequicia uernæ: q̃ potius te ſupplico nolis hanc illatã eſſe nobis iniuriã. Quod ut te non iuſiſſe fieri cenſeo: ſic de contrario ĩperio continuo reuocaturũ arbitror. Res eſt certe non magni pretii nec cuius utilitatẽ multifaciam: ſed ne uel tu uir optimus uiolare me uelle uidearis: qui ſoles bonorũ omniũ defenſor eſſe: uel hæc bællua ſeſe in ſuis difficultatibus abs te adiutũ iri: credat. Ad hæc aũt: hæc ſi pars agelli meis hiſce prædiis diminueret aditusq; per hanc ad reliquas fieret eius cãpi partes: non poſſet non eẽ mihi detrimẽto maximo. Quæ libera eſt poſſeſſio: pararet ſibi eo pacto ſeruitutẽ: Id q̃ te deceret: procuraſſe opera tui ſeruitute conſidera. ſed quid ea ĩ re ſum longior quã ſolo nutu ĩpetraturũ me ſciã. Oro te igitur atq; rogo: ne feras hunc homontionẽ cuiq̃. in primiſq; mihi uolentũ eſſe. Bene uale. Ex Mediolano pridie nonas decembris.

Supplicatoria familiariſſima.

a Git ĩ urbe tibi patria mea cauſa: nec abiecta qdẽ nec precii mediocris. ſunt aũt primates illi ciues tui tales: ut ex re ſua donẽt nihil: ex aliena plurimũ rapiãt. Ex qbus cũ eo mihi lis ẽ: q̃ ſolet eẽ oĩum peſſimus: litiũq; obſeruãtiſſimus. Ego uero. ut me ꝓpulchre noſti nihil difficilius ago: q̃ lites. Maloq; ĩterdũ de fortũa uſuq; meo nõ nihil cedeꝛ: ut pace uiuã: q̃ anfractu cauſæ: dubioq; litis euẽtu rẽ alienã uel uſurpare: uel q̃rere. ſcio q̃ graue feras: cuiq̃ iniuriã fieri: quãq; ſit mẽs tibi ab oĩ uiolẽtia qdẽ aliena. Te igiꝛ unice ſupplico: des ad eos: cũ qbus mihi agiꝛ: lr̃as qbus eos horteris: malit quod æquũ ẽ arbitrio amicorũ aſſequi: q̃ cauſidicoꝝ aſtutia iniquitateq; per uim: quæ ad ſe non attinent conſequi: ad eos autem: qui forti tenent legens ac arbitrium: commendaticias ſcribas: ut me foueant in iis: q̃ iuſta ſunt. Bene uale. Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria Grauis.

c Vm dedeceat uirũ bonũ qcq̃ turpe ꝓſequi: tũ ĩ primis illud: qd ĩ poſtulãda ſupplicãdaq; re turpi ſitũ atq; locatũ ẽ. hoc enĩ pacto ſe turpiſſimũ qſq; patefacit: & peſtiferꝝ morbũ euitandũ ab oĩbus: cũ nõ ſolũ eſt ipſe malus ut improbat Plato: ſed inuitat ad maliciam alios. Nã ut ait Seneca: Perinde quidem eſt: allicere quenq̃ ĩ perniciẽ: ac orare: ut iniuria fiat. Quid ſi plus peccat: qui corrũpit ad iniquitatem aliquẽ: q̃ qui corruptus eſt: Is enim allexit hunc ad tranſigendũ crimẽ ipſum: hunc animi p

turbatio p pecuniã:ut aliud corruptelæ genus coegit ĩmemorẽ ac improui dũ eſſe ſui: Quãobrẽ & chriſtiana ſapientiſſima fuere uerba: Maius peccatũ habet: qui me tradidit tibi. Quod ſi ab amico poſtulatur aliquid: ea Ciceronis eſt amiciciæ lex habenda ſemper ante oculos: ut ab amicis non niſi iuſta petant: amicorũ cauſa dũtaxat honeſta fiant. Si a principe uero ſupplicat aliqd: debet illud obſeruari Ageſilai q dicere ſolebat: eadẽ a diis & principibus oranda: ſi qui conſtituiſſent exorare: ut nulla cenſendũ eſt nos duplicitate nulla fraude poſſe nos circunuenirẽ deũ: ita nihil debemus a regibꝰ q̃rere: qd nõ omni ex parte præclarũ ſit atq; iuſtũ. Sunt ut ĩquit Herodotꝰ: ipſi principes: naturæ in terris ſimulacra: tantũq; cæteris exiſtimãdũ ẽ: eos præſtare uirtutis omni genere: ſed in primis iuſticia: ut nihil durius auditu ſit ipſis: q̃ ſi qd accipiunt iniuſti quenq̃ appeterẽ. Vt mulier pudiciſſima fert periniqua mẽte quicq̃ audire: q; turpe ſit: rubore p pudorẽ cõficit. Ita princeps bonus nequit nõ excandeſcere: ſi qd iniquũ ab ſe poſci: audit. Vt luxurioſo inqt Auguſtinus caſtitatis uerbũ ẽ offenſio: iniquo uiro recta uia: ſic optimus rex turpitudinis mẽtionẽ execratur: & q ſupplicat iniuſti qp piam ſummoperẽ hũc exoſus eſt. Poſcẽda igitur ſunt honeſtiſſima: cũ ab omni hominũ: genere: tum ab iis ĩ quos tanq̃ ĩ numina ſunt oĩum expectationes oĩum conuerſa lumina. ut ipſi admonẽtur a deo: referẽte pſalmiſta. Diligite iuſticiam qui iudicatis terrã. Ita q ab huiuſmodi iudicibus qcq̃ appetit: nõ niſi: & quæ deceant uirũ bonũ appetat: & quæ ducat a bono principe præſtãda ſibi: ne ſic quid ſupplicerẽ aliud: una ſupplicatione labor fruſtra tẽpus triuerit. Supplicanſq; tũ nihil impetret tum & iratũ ſibi principem reddat. Hæc ego quotiens mecũ animo uolutaui clariſſime princeps. totiẽs abs te quicq̃ poſcere: ſum deterritus: ne forte mea cã mihi nimis indulgerẽ ne ſatis intelligerẽ: eſſent ne quæ ſupplicaturus accedebã: ĩpetranda. Nã ut Ariſtoteles docet. omnis malus ignorans. Apparentis enim opinione boni decipiuntur: q̃ plurimi: q cũ uæhementius erant: ſibi honeſtiſſimam eſſe cãm opinanẽ. Nunc aũt ubi manifeſto cognoui: rẽ meã talẽ eſſe: ut audẽter ſit mihi tuũ ſperãdũ auxiliũ nec ambigo. te mihi fauturũ ĩ re clariſſima: nec mihi ſubuerẽdũ eſſe arbitror. Cũ fratri meo: lis eſſet ampliſſima Romæ uidereturq; ſũma quadã a neſcio quo ſacerdote laceſſitus iniuria: decurrit ad põtificẽ maximũ: eiuſq; obſecrauit ſanctitatẽ: ne qd iniquitatis paterẽ a ſuis patrari præſidibus. acta trãſactaq; ſunt plurima. ĩ idq; tandẽ ẽ deuentũ ut fratris aduerſarius ad te cãm eã oẽm deferri tulerit non iniqua mẽte: ſed ea: ut dixit clanculũ cũ amico: ſententia: ut exiſtimaret: te facile plurimorũ litteris inductũ ſe forte: in id iudicandũ: quod cupit: Vide q̃ iniquus ſit ut nõ modo rẽ malã ab eo ſperet: qui princeps eſt & optimus & oĩum innocentiſſimus. Sed ẽt famã de te iã turpẽ audeat diſpergere ac diſſeminare. At mihi cui notiſſimũ atq; apertiſſimũ eſt: q̃ uel in ipſis promiſſis. Agin te illũ præ

ſtes qui cuidā inſtantius dicenti:at promiſiſti:promiſi quidē ait:ſi iſtud iuſtum eſt.ſin iniuſtū:locutus ſum:non promiſi:nihil uel nuncuel alias uidetur:abs te quærendū accuratius:quam quod æquum non uideatur ſolum:ſed etiam ſit ſupplico te igitur unice:ne quid ille ſuæ temeritati confiſus iactabundus de me audeat:per iniquitatem ſuperato:ſe iactare.Non qui petam:in eū quicq̄ iniuria ſperari:ſed ut prætori cæteriſq; tuis magiſtratibus iubeas:nihil hac in cauſa:per cuiuſquam preces atq; commendationes fieri:ut ſola ſit honeſtate ſatis:nec tabularum ſtetur figmentis nec cauſidicorū maleficiis nec impiorum uel minis uel pollicitatiōibus.Hoc autem ipſum non orarem:ſi tu tibi iudicandi locum ſeruaſſes.At cum in alterius ex prodominis tuis cām hāc traduxeris manus:uereor:ne qd:nō dixerim minus īnocēter minus fiat modeſte ſed ſit aliqs Pericles:qui & manus habuerit & oculos abſtinentes.Supplicandum eſſe duxi:præcipias ſic rem meā ꝓuideri:ut quæri nō poſſim.Bene uale.Ex Mediolano octauo Idus decembris.

Sinonima ſupplicatoria.

Supplico ſis mihi adiumento.
Expecto auxilium tuum.
Cupio te fauere meæ cauſæ.
Nihil eſt quod plus appetam:q̄ auxilium tuum.
Mea cauſa tuo ſolo cupit adiuuari conſilio.
Cum tuus in me conueniret fauor:nihil eſt mihi defuturum.
Habeam te modo propicium:poſtulabo hac in re nihil aliud.
Ex oībus:quæ ſunt uſui futura in hac re mihi te ꝓcipuum aduocatum oro.
Supplicatio mea omnis in te conuerſa eſt.
Mea omnis ſalus a tua ſalute pendet:quam aſſidue in me aduoco.
Pluris te ſolum facio q̄ cæteros omnes:& in meum fauorem obſecro.
Poſco diligentius:ut mihi ſuccurras.
Vnum eſt quod continue ſuperos precor:ut mihi ſis adminiculo.
Nulla eſt orō mea uehæmentior:q̄ ut in meam te rem cōferas adiutorem.
Si fuiſti cuiq̄ aliquando moriger.ac obſequioſus:eſto in mea hanc cauſam officioſiſſimus.
Officium ac in cauſa tuum experiri conſtitui.
Cum habeas me tibi deditiſſimum tu quoq; meis auſculta precibus.
Supplicationem hanc omnem in meam admitte controuerſiam.

Suaſoria familiaris.

Titulus Octauus.

Vpis ab me ſcire:de tua profectione ad extereas rationes quid cenſeam:Ego ut ſummatim rem ampliſſimam perſtringam:tibi ſuadeo ne diuertas a proficiſcendi tuæ nobiliſſime inſtituto mentis:nec ea dubites adire tolerareq; quibus iſti liuiduli:quanq̄ ꝓpinqui:

te deterrent. Nã qđ aiunt te moliſſime domi uiuere garataque iſtic ad uolu
ptatẽ omnia tibi: foris defutura: iſtuc ipſum te ad iſtud iter accingãt ne tor
peſcas inter ſyrenes: neu coruoris illecebris contabeſcas. Nõ enĩ ad ſomnũ
gulã uenereq; nati ſumus: ſed ad labores atq; ſudores: ut gloriã ĩmortalẽ cõ
ſequamur. Delitiæ quas illi dicunt: illorũ ſint proprie: qui belluarũ inſtar:
ut Cicero pulcherrime cõplexus eſt quantũ adeſt q̃tũ præſens eſt: probant:
paululũ admodũ præterita conſyderantes aut futura. Verũ qui uidet ante
ceſſiones tẽporũ rationeq; metitur omnia. Vlyxẽ: de quo dixit Homerus.
Calentẽ dic muſa uirũ qui mœnia Troiæ poſt euerſa ſuæ Et mores homi-
nũ multorũ uidit. & urbes: ut Horatius retulit. Quid animo nobili ac ma-
gno dignus eſt ducendũ: q̃ ut uniuerſum mundũ unã eſſe ciuitatẽ exiſtimet
ut ſacrates ait. At in ciuitate quis uiuit: qui nolit ſingulas eius partes ſciſci-
tari: Facis humaniſſime ſi uiſurus orbis terras atq; nationis in diuerſas ur-
bes terra mariq; ꝓficiſcaris. Nec te deterreat ulla rerũ locorũue difficultas:
cũ multa te magis captura ſit rerũ aſſidue uidendarũ delectatio. Quod læ-
tus eris deinceps domũ rediens: cũ ea quæ uideris diuerſa parentibus ſoci-
iſq; ſerie quadã: ut hyſtoricus enarrabis. Idẽtitẽ Ptolomeꝰ factitauit: qui re-
rũ plurimarũ uſu didicit atq; docuit & aſtrorũ motus: & regionũ diuerticu-
la. Bene uale. Ex Mediolano ſeptimo Idus decẽbris.

Suaſoria familiariſſima.

T pacẽ cũ fratribus firmes: ais eſſe qui tibi diſſuadeant. nec te quidẽ
u amant illi: nec ſemetipſos. Vt nihil utilius corpori: q̃ ſi cuncta mẽ-
bra ſingulari pace bona conueniant. Ita concordia: ut Saluſtius in-
quit minimæ res creſcunt: diſcordia maximæ dillabuntur Imitemini o di-
ſcordes animi chriſtũ pacis largitorẽ: inquientẽ pacẽ meã do uobis. pacem
relinquo uobis: Quod ſi pietas genus ipſum ad beniuolentiã cogit: omnis
eſt ĩpietas exagitanda: quæ uos uobis rebelles reddit. Nõ poſſunt igitur eẽ
uiri boni qui te diſtrahunt a pace tibiq; diſſuadent officiũ pacis. Ego nedũ
ſuadeo ut pace cũ fratribus uiuas: uerũ etiã oro atq; obſecro malis cum pace
decẽ: q̃ diſcordia mille: cũ illã quiete tueri queas. Hæc ne inquietus tibi con
parare: nec cõparata ſeruare. bene uale. ex Mediolano ſexto idus decẽbris.

Suaſoria Grauis.

Mnis ſuadendi ac diſſuadendi ratio & argumentatio inde naſcatur
o opus eſt: ut & utile & honeſtũ quod eligitur. cæteriſq; præfertur in-
telligendũ ſit. Omnẽ enim in cõmoditatẽ atq; turpitudinẽ euitan-
dã quis non eſſe ducit: niſi mentis egenus ac ab omni humanitate uæhemẽ
ter abhorrens: Quãobrẽ cũ Plato rogaretur: quid nã ſibi uideretur idipſũ
turpe cũ utilitate coniunctũ: Poteſt ne inquit cũ morte uita cõiungi: aut un-
da cũ flãmis Cicero uero & ſi uoluit poſſe illã utilitatẽ appellari: quæ ab ho
neſtate diſiuncta foret: cũ Pannetio tamen ſentiẽs aliquid dicit utile uocari

quod turpiſſimū foret:ut lucri gratia turpē aut ſordidū ſequi quæſtū: At ut
Theofraſtus expreſſe cōplexus ē. Honeſtas oīs ea eſt:quā primā ſequi de-
bet:q uerſat̄ in cōſultando mox eā utilitatē q̄ ab honeſtate naſcit̄. Nā ariſto
teles triplicia inqt præmia uirtuti cōparata:diuitias honorē & gloriā. Nūc
quærimus hæc tibi cōparanda ſint:qui religionē es ingreſſus: Diſſuaden-
tes iſti negant te qcq̄ eē lucratum:amiſiſſe uero plurima:qui cū diues ī mū-
do fores:diuitiis ceſſeris cū honoratus apud principes:quaſi nō notus in re
ligione uerſeris:cū gloriæ ꝑpetuæ diues:nunc eius nō paup ſolum ſed ege-
nus:ſed mendicus. Audi:q̄ ego ab iſtis diſſentiā tibiq; qbus rōnibus ut pſe-
ueres in delecta tibi ſanctiſſima uia ſuadeam:Hæc uita ut Auguſtinus inqt
uere conſyderantibus non eſt uita:in qua due nos aſſidue torquent ægritu-
dines Platonis ille timor & dolor:ut quādo bene ſit timeamus :cum male
aūt doleamur. Diuitias aūt haſce in argento auro. gēmiſq; cōſtitutas: docet
Tullius non optandas:neq; bonas exiſtimādas:quaꝝ augendaꝝ non mo-
do nos cupiditas aſſidue premit ſed ēt metus amittendarum: Quod ſi uita
non eſt:cur ī mundo uiuendū:ſi diuitiæ non ſunt cur optandæ. An ut Har
pyas quas rapaciſſimas dicunt obſcœnaſq; uolucres:īduamus. At cum ma-
li ſumus:expurgandum nobis uetus fermētū:Apoſtolus nos admonuit:ut
fiat in uobis noua cōſperſio:reiiciendā inq̄ ueterē illā ſpumoſam mucidā-
q; uoluptatis libidinē:ineūdāq; ueritatis uiā:p quā nobis bonæ ueræq; di-
uitiæ cōparantur. Non dixerim:ut cū Aurelio loquar īprobādū argentum
atq; aurum:quæ creauit deus. nulla eſt dei creatura damnanda ſed inuehen-
dum in hominem qui dimiſſo creatore conuerſus eſt ad creaturam:ut illud
Dauiticum extat. Simulacra gentium argentum & aurum. Nam & diuitiæ
& reliqua fortunæ bona perinde ſunt. quod Terentius inquit: ac eius ani-
mus:qui iis utitur. Iure ab Ariſtotele inſtrumenta ſunt a exercēdas uirtutes
exiſtimata. Quamobrem & philoſophiam difficilem ſine rebus ad uiuen
dum neceſſariis: Pytagoras & Anaxagoras dixiſſe perhibentur. & Iuuena-
lis ait:Haud facile emergūt:quoꝝ uirtutibus obſtat rex anguſta domi. Sed
cū in mundo non niſi ad perfruendas uoluptates his utantur diuitiis ut Ti
cium illum præſe ferant:Aut ad ambitionem ut Iſionis Syſiphiq; non ſint
diſſimiles aut ad exaggerandum coaceruandumq; pecuniarum cumulum
ut Tantali uideantur & phynei. Certe Diogenis eſt adhibenda ratio ut pe-
cunias malimus perdere:q̄ ab ipſis perdi. At cum iſta religio quam tibi de
legiſti:ueras inquirat diuitias:a falſis migret:ut Ambroſius monet. Ditior
iſticeris multo:q̄ unq̄ antea futurus eſſes. Nunc tanq̄ nihil habēs:& oīa poſ
ſidēs Chriſtiano documēto:cū nihil habeas. nihil tibi deerit:ut ille ſe iacta
bat Terentianus. Nihilo egebas. Nihil appetes:& pecuniæ uſus cupiditas:
& uoluptas inſtar erit Ciceroniam præcepti:ut nihil tibi ſit magnificētius:
q̄ pecuniam negligeř:cum non habeas:cū habeas ad amicicias liberalitatē

q; conferre. Ditiſſimus es ergo factus iſta tua procelloſiſſimi nauigatiõe pelagi: & adeo quidem diues: ut pauper eſſe nõ poſſis: Poſſides enim ea: quæ nequeant naufragio: incendio: rapina: ulloue tibi deficere calamitatis genere: de quibus quidem illud Biantis unius ex ſeptem Græciæ ſapiẽtibus recitat̃. Omnia mea mecum porto Ditiſſimi ſunt: quorum deus cuſtodit theſauros cũ non niſi ubi theſauri ſunt: theſaurizantiũ corda firmẽtur. Quod ſi in deo gazophilatium eſt: cor quoq; ad deum directiſſimum procuratorem ac tutorem ſibi comparauit qualem nemo decepturus: nemo ſuperaturus ſit. Honores autem quos eras habiturus in mundo: quos ĩ hac religioſa uiuẽdi lege ac uita es habiturus: Poteras ne illic aliud quicq̃ aſſequi q̃ magiſtratus: q̃ clientelas: q̃ ad ſummum aliquem principatum. At q̃to hæc in religione conſequi clariora poſſis: ea multo quidem præſtantiora: In mũdo nõ niſi per inuidiam: per corruptelas. p ſimultates: ambiendo donãdo mẽtiendo: quiſq̃ dignitates aſſequit̃: Nã ars prima regni eſt: ut inquit Tragicus Seneca: poſſe inuidiam pati. Hinc gladii ingulãt. uenena interimũt: produtiones delationes quæ oriũtur: atque oẽ flagicii genus: Et ut eruditiſſime dixit Ouidius: Filius ante diem patrios ĩquirit in ãnos: Pudorq; omnis atq; fides ac pietas penitus fugantur. His honoribus qui deniq; potit̃: aſſidue cruciat̃. uenenũq; in auro bibit: cuius mens nunq̃ cõquieſcit: & peccatorum afflicta conſcientia: ut inquit Tullius: & augendæ dignitatis cupiditate. Hi ſunt ait Apoſtolus: quos habui in deriſum. Hi ſunt ait Iuuenalis: q metuũt: & ad oĩa fulgura pallẽt. Hi ſunt Danaidum illarũ ſimillimi: quas phibent urceolis pforatis haurire lympham apud inferos: fruſtraq; aſſiduo labore defatigari. Sunt ne honores illi uirtutis inq̃ p̃mia: teſtimoniaq; fœlicitatis Ariſtotelis ſentẽtia: qbus acceptis miſer ẽ hõ q̃ antea: Honores & ueri qdem & optandi ſunt: quos ex religiõe conſequeris: ſi religioſus nõ haberi modo uolueris: ſed ẽt eẽ: Præfuiſſes illic iudicãdis corporibus: iſtic aĩorũ arbiter fies. Vide q̃tum inter corpora & animos interſit: Partem mundani principatus illic fuiſſes adeptus: partem iſtic cæleſtis regni nãciſcere: Ad reges illic tibi aditus patuiſſet: iſtic deum optimum maximũq; ſemper: cum uoles: alloquere. Nunq̃ ad eum tibi acceſſus ĩfer cludetur. Quid ſi ab iiſdẽ regibus petiiſſes multa: quæ nõ impetraſſes: a deo nihil fruſtra poſtulabis. Quid ſi duras: quas inquiunt fores calcibus interdũ cẽties pulſaſſes prius: q̃ ſemel apertæ forent. Quid ſi queſiuiſſes plurima inueniſſes uero nulla: Iſtic aũt uerba Saluatoris tibi fidem faciunt: Petite & dabitur uobis. pulſate & aperiet̃ uobis. querite & inuenietis. At gloriam quam eras in mundo habiturus: an eam quæ inanis ẽ: quã diffiniuit Auguſtinus eſſe uelle uincere ubi meritũ nõ ẽ poſſes ne panis nomĩe: aut ſaxo panis loco paſci: qd potes igit̃ eã exiſtimare gloriam quæ uera nõ eſt: Dices ueram diffiniri ab eodẽ gloriã bonam de alicuius uirtute: ut Plato etiam uoluit: cum fama notitiã

aut teſtimonium aliquorum de nr̃a uirtute bene ſentientium. Quid id eſt: non ne qd̃ & prius: Poſſunt. n. & falli homines & fallere. Poſſunt id opinari: de aliquo id ſentire. id dicere ac laudare: qd̃ nõ ẽ. Vagat̃ ea fama. iactat̃. per reptat orbẽ. Radices certe nullas ꝓpagabit. Vera eſt ea gloria: quã beatorũ iuncti numero cõſequent̃: quæ ꝑ opera fidei ad caritatẽ ꝑducta nihil fucati ſibi cõponit. Nihil ficti præ ſe fert. Nihil palliati ſuæ præponit laudi. Gloriari licere in domino docẽt ſancti & in infirmitatibus ac erũnis: ut apoſtolus docet. Ea eſt uera gloria: quã quærũt ſibi ꝗ patientia. tolerantia. mãſuetudine. cõſtantia. pietate. ĩnocentia ĩmundiciæ de bellatione diſcriminum mondanorum ſuperatione. cælũ aliqñ cõſcẽdũt. hanc tu tibi cõpoſuiſti: uiãq; ſanctiſſimã ꝑ quã ĩmaculatus incedas: monẽte pſalmiſta. Beati ĩmaculati ĩ uia de qua ꝑ ſe ipſo locutus ẽ chriſtus inqens. Ego ſum uia ueritas & uita. uitã igit̃ uiuentiũ delegiſti: ea ꝓtermiſſima. ꝙ morientiũ erat: in quã ait Gregorius. In hac uita cõtinue morimur: & ſicut aqua labimur. Nequit enĩ aliud eſſe ꝙ mors: cũ ſit infernus: dicẽte ꝓpheta. Deſcẽdit ĩ infernũ uiuẽtiũ & rurſus: Dilatauit infernus os ſuũ illic ĩ aſſiduis uerſabare periculis. ſiquidẽ nõ ĩperite ſcripſit Maro: Nocte dieq; tutũ patet atri ianua ditis: Et iterũ facilis deſcenſus auerni: & Diogenes undiq; dixit iter ad inferos. Iſtic autẽ qui es tibi comparabitur. ſuadeo tibi ergo ne ab inſtituto: cuiuſꝙ diſſuaſione diuertas: nec arbitrere ullum te uiuendi genus ſalubrius æternitati ꝗrere potuiſſe. Bene uale. Ex Mediolano. y. Idus Decembris.

Sinonima ſuaſoria.

Suadeo tibi ut diſcas:
Ne quod iter aggreſſus es deſeras: te hortor.
Abs te peto diligenter: ut ab inſtituto non diſcedas.
Nihil arbitror ꝗrendum tibi magis: ꝙ ut iſta in uia perſeueres.
Te unice obſecro: ne deſiſtas ab incœptis.
Fac ſi te amas: ut quæ aggreſſus es diligenter proſequare.
Tolera te rogo ſingula: ꝙ qdẽ reliqs difficilia uideant̃: ut pſiſtas ĩ ꝓpoſito.
Ne leuitatis ſimul accuſer̃: tibiq; rectã adimas rõnẽ: eſto ĩ iſtituto cõſtans.
In primis tam hoc tibi ſuadeo: ꝙ quod maxime.
Quod acriter firmeq; tibi hanc rem ſuadendam arbitrer: haud poſſem per litteras declarare.
Id apprime tibi conſulo: ut non reuoces quod propoſueras.
Et ſi multi diſſuadeant hoc tibi: ego tuæ laudi hoc tamen uideo maxime ꝑ futurum.
Crede ſuaſioni huic meæ quæ tui nominis eſt capaciſſima.
Mea omnis exhortatio eſt: ut ne diſcedas ab hoc animi tui decreto.
Vnum hoc præcipue te rogo: ut perſeuerantia nullam hoc in negotio uirtutem eſſe tibi neceſſariam magis opinere.

1 C1/CCC

Hæceſt ſuaſio in te mea:ut ſis in propoſito.
Cupio te plurimum in hoc:quod es aggreſſus aſſidue perſeuerare.

Nonus Titulus.

Diſſuaſoria familiaris.

T ſi ꝑ difficile uidet̃ eſſe factũ cũ ſuaſus eſt aliqs ei diſſuadere :cũ tñ
c rõne gubernent̃ homines:nõ ſolo ſenſu nihil arbitror factu facili⁹
q̃ ſi qd argumẽtis ueritateq; ꝓbet̃ illud diſſuadere poſſe quo fuerat
ꝑſuaſum. Eſt.n.& ſuadẽdi & diſſuadendi lex eadẽ.ut declaret̃: quid utile ac
honeſtũ.qd cõtra damnoſum & turpe ſit: Tibi ſuaſum eſt:ut bellũ aggredia
re cũ poſſis pace uiuere: At ego bellũ tibi diſſuadeo. A quo magis abhorre
re debẽt homines: q̃ ab eo:qd eſt ab hominũ natura diſiunctiſſimũ: Quid
ab homine diſiunctius humani ſanguinis ꝓfuſione. Quid ei cõuenĩetius
atq; cõmunius uita. Nã ut Homerus declarat:bella nõ niſi coactis inuitiſ-
q; uiris intercipiunt̃ ut uiuat̃ in pace.teſtimonio Tullii. Quãobrẽ & apud
latinos a bælluis dicunt̃ bella quia bælluaꝝ dimicatio periculoſa ſit. Bella
dixit Artaxerſes ineunda:ui uincat̃.uictoria quærẽda:ut triũphet̃: Trium
phus expectãdus ut otiet̃. At qs ꝓhibet ſine bellis otiar:dixit Orontes aut
dimicat̃ ꝓpter gloriã aut ob imperiũ: Neutro tibi nũc eſt contendendũ. In
glorius hoc adires bellũ aduerſus longe te ĩferiorẽ:& cũ eũ tuo ſubdidiſſes
ĩperio plura multo præliãdo cõſumpſiſſes: q̃ uincẽdo quæſiuiſſes. Ergo id
tibi: nõ utile ſed detrimẽtũ fieret: nõ honori cederet: ſed dedecori. Poſſet.n.
Ouidianũ illud aduerſarius iſte ſe dicere: Nõ tã turpe fuit uinci: q̃ cõtẽdiſſe
decoꝝ. Magnus es & dux ꝑſtãs atq; prudẽtiſſimus. Veꝝ illius memineris:
qd Alexãder Philippi regis filius ĩuitatus ad curſum pedeſtrẽ ĩ olympiadẽ
nõ eſſe ſibi currendũ reſpõdit niſi cũ regibus. Diſſuadeo tibi uæhementius
bellũ iſtud & ut tuæ dignitatis amplificandæ cupidiſſimus: ita tuam oẽm
execror turpitudinem: Crede mihi: qui tibi deditiſſimus ſum: nõ decere te
opus tã abiectũ. Bene uale. Ex Mediolano quarto Idus decembris.

Diſſuaſoria familiariſſima.

Ihil eſt:quod tibi diſſuadeã magis: q̃ quod incœpiſti. Audiui.n.te
n minime litteris ob quas obſequendas iſtuc ꝓfectus es: operã adhi
bere: nec religioni rurſus ut debes: incumbere. ſed ꝑ urbẽ aſſidue ua
gari comitibus illis ſocius: qui & ĩ pudici ſunt:& inſolentes. Id q̃ te deceat:
nõ te latet: modo te audias & te tibi uẽdices ut Lucillum admonet Seneca.
Quid enim eſt fœdius: q̃ aliud de ſe polliceri atq; ꝓfiteri: aliud ſequi. Tu
religionem profeſſus.tu doctrinam pollicitus ſpem maximam de te paren
tibus dediſti. Harum rerum peſſima ieciſti fundamenta.ubi promiſſa deo
caſtitas.ubi contemptus mundi: ubi libidinum deteſtatio: In his omnibus
conſequendis omnem cõſtituis curam. Diſſuadeo id tibi uæhementius ni
te malis famoſum: q̃ laude dignum. Quod ſi me audies:& ſi te nũc nequi-

cia cogit flectitq; in ſcelera: intelliges aliquando: cum mente fies pacatiore fuiſſe meam hanc omnem diſſuaſionem tibi quidem opportunam ac unice utilem. Vale Ex Mediolano. iii. Idus decembris.

Diſſuaſoria Grauis:

f Actus ſum amicoꝝ lr̃is certior: eã te in ſnĩam: neſcio quoꝝ nebulonum adhortatõibus ſuaſum deueniſſe: ut uænationi uacaturus ĩ urbẽ ire nõ cõſtitueris. Id ego diſſuaſurus de ſiluis nõ nihil eoq; uiuẽdi genere cõtendã prius: q̃ ad urbanas deſcẽdã uoluptates. Quid ĩter ſiluas ĩueniũt ii: q eis delectant̃ quod laudare poſſint: Num apparatũ reꝝ: aut urbiũ ſplendorẽ: aut uiroꝝ conſuetudinem: ſi quæris apparatum habitandi. En tibi foueas: & latebras fœtidas marentes fimo putridiſſimo plenas: ut Heſyodus inqt ſilueſtrẽ feritatẽ olentiſſimã. Si reliquũ: uide ſub arboribus hyeme lutũ cœnoſiſſimũ: aut niuoſam glaciẽ quã uel ipſe feræ non ſecus: ac peſtẽ euitant. At æſtate puluerẽ peregrinos ſuffocãtẽ: muſcas & eaꝝ omne genus moleſtiſſimũ omnibus: iis præſertim: qui uerſantur in uenando. At ſplẽdor qualis: lucoꝝ q̃ris: an nemoꝝ: utrũq; ſiluæ nomẽ eſt. luci a nõ lucẽdo dicti ſunt. In his dicũt poetæ aĩas heroũ habitare: credo hãc fuiſſe cãm qm̃ pp aſperitatẽ loci raro qſq̃ illo pueniat. Incultus ẽ lucus ſpinoſis arbutis denſus. dumis creber: ut q eo deuenit aut ĩ leporẽ uertat̃ aut quã teneat ad ĩde regrediendã uiam. nõ intelligat. Nemora uero a paſcẽdo dicta: quæ cultiora tenet: ad paſtores attinent aut ſepta paſtorũ: aut ea qdẽ feraꝝ ſigna: qbus per ueſtigia canes diſcant earum proceſſum. Vis in nemoribus quieſcere: te cum ſcenam affer: uel ad umbram captandam ĩ arboribus ſolis lybici: uel ad hyadas ſub Arctoo tempore uitandas. In quire in iis fontes. Parata eſt tibi Dyrcæ paratus Pegaſus. paratæ Hippocrine. Vndas habebis a bibulis bobus ac armẽtis cæteris: nec non ipſis uariis feraꝝ generibus tam ornatas: ut fecẽ te bibere poſſe uideas. ſi tãdẽ ſitieris: ut ĩ illud Erminii peruenias: Mori malo: q̃ fœdari: Ad eſum aũt in tẽpore. mora. fraga. pomaq; duriſſima & acerbiſſima: qbus nedum defatigere mordendis: a guſtu uero ſtupeſcas: uerumetiam ita ſtupeſcas dentibus: ut nequeas tuæ fami ſatiſfacere. At uirorum conſuetudo que in primis eſt inquirẽda uiro: cũ ſit: ut Plato dixit: Animal ſociabile: qualis illic eſt ac quãta: Magna profecto numero ut numerari non ualeat: excellentia: ut recitari non poſſit: Numerus inq̃ nullus: aut ſi quem uideris: ut Iuuenalis inquit: ẽ rara auis ĩ terris: nigroq; ſimillima cygno. Paſtor tamẽ is ipſe rariſſimus erit: aut tui ſimillimus: qui uenetur atq; fruſtra tẽpus terat. Poteris ne aut nullius: aut paſtoris delectari cõſuetudine. In nullo deſiderabis aſſidue quenq̃ ĩ uenatore cupies nullũ. cũ Seneca ipſo Ciceroneq; teſtibus: animalia eodem uiuentia cibo ſeſe mutuo oderĩt. Cum quibus de actione uitæ aut rerum plurimaꝝ doctrina: aut de cõtemplandis loqre numinibus. Aliud enim horũ: aut omnia ſimul eos ſeq. aut

LC1/CCC

de eis cometãri debẽt inter ſeſe illi. qui uirorꝫ appellatiõe ſe uelint exhibere dignos. Adhibebis tecũ cõmẽtantes de mãſuetudĩe ac facilitate urſos. de caſtitate ac pudicitia qdẽ apros. de prudentia damas de ſimplicitate uulpes. de animi magnitudine ceruos. de fortitudine lepores. de ſciẽtiis robora ipſa: quæ poſſint adhuc. Druides & Seno theos Gallorꝫ. & primos hoĩes duro de robore natos & forte colũbas afferre Iouis. q̃ reſponſa dabant. Quid ſi tecũ illic. Atheõ ſuã miſeriã fabuletur: aut arcã ſuã calamitatãtẽ cum matre Licaonica narret aut Calydonius ap. aut Hercule⁹ ille iouis ue dicteus Taurus. Quid ſi Dianã offenderis & cũ ea tot nynphas cõpeteris. Quid ſi occurreris Hippolito ac Parthenopeo. Gambiſæq; ac Meleagro. Credes ne illos tibi fauturos. q tue ſimillimã artẽ exercuerũt At cõtra q̃ iucũdi⁹ eſt. ĩ ciuitate uerſarꝑ: nec uelle tibi ſapere ſoli. Qui ſunt ĩ urbibus. qd habent apparatus. Quid ornatus. regias nõ ſolũ domos lucullinas illas quarꝫ ĩ Apollie tot milibus cũ cæſare parabãt. ubi aulea ſunt. & Attallica ſingula uaſaq; coelata ex Corynthiis opificib⁹ huc aduecta. ut abacũ eſſe pute: ex Aſiæ regib⁹ collatũ ad põpeiũ. Nihil hic ĩmũdi: omnia ſplẽdidiſſima. Famuli Canymedes Aſye inq̃ flores. Ancille formoſiſſima. Famuli Canymedes Aſiæ inq̃ flores. Ancille formoſiſſime uenerẽ ipſã redolentes: de qbus illud a Iunone dictũ exiſtimes Sũt mihi bis ſeptẽ præſtanti corpore nymphe. Quicquid gula poſſit appetere moderata qdẽ & ĩcontinẽs hic reperit. Quicquid uel ægrotis iucũdũ eſſe ſolet: uel multomagis bene habẽtibus. At cætera prætereo. quæ uel ad hominis ex oĩ gener uitæ neceſſaria ſũt uel ad uoluptatẽ cõpata: Quid illud ẽ: quod uerſaris ĩter hoĩes. cũ qbus ualeas oẽ trãſigere uiuẽdi ac bene qdẽ uiuẽdi mun⁹: Aut. n. res ẽ q̃ cõſiliũ poſtulat. ĩ in urbib⁹ uerſantur labeones. Virginii. Sæuolæ aut quæ cõmentationẽ poſcat familiarẽ. hic affines aut domeſtica: hic parẽtes aut leuẽ: hic ſocii: apud quos nec oſcæna qdẽ ſint nec turpia aut grauẽ: hic uiri cõſulares. Catones. Fabricii: Curii. Quod qd homines ĩ urbe uides. nõ bælluas: quid cũ oĩa uideas: ut optas: & ambis qetus es: nec corpus defatigas nec mẽtẽ. Iſtic uel iuga. Cynihi uel cytheronis adeas uel oſſe: nũc moloſis laxãdis canibus: nunc Creteis huc illucq; curſitas: nũq̃ loco ſtas inter diſcrimĩa uerſatus ea cũcta: quæ moriẽtib⁹ ĩſolitudĩe ſũt parata. Quid quod ubi te fulmineus oppreſcerit aper uel immanis cõpreſſerit urſus: ſi diem obieris: urna cares: cælo illo uirgilia no tegeris. Quod ſi per id temporis facilis ille inquit erat iactura ſepulchri: nunc tamẽ eſt per dificilis: cũ ſacra ſint oĩa dicata ſepulturæ. Quod quod uiuus etiam ſi redierit: qui cum feris pugnat in teſtem non admittitur Eam enim conditionem ſubit: quam gladiator. quam quantum ueteres improbarent: docet improbata Neronis atq; domiciani uita q gladiatorribus delectati propoſuiſſent mnnera. Quamobrem & Iuuenalis Gracũ illum haud minus turpem ducit: qui luſtrauit mediã gladiator harenam: q̃

q coruicini nupſerat:pro monſtroq́ pariter ſcribit:quod mænia Tuſcum ſigat aprum ueteres illi ueuatioui uacantes bellis præludebant:ut & Darōni lybico:qui Athlātidum cuſtodiebat peruigil mala:preluſit hercules cum hidiam expugnauit ut Cyrus Alexanderq́ futuris preludebāt preliis. At tibi non eſt ꝓpoſita marcialis uiuendi uia. Potius es apolineus At apollo dices:Clyronem īterenit:ſagitariuſq́ uocatur ab Orpheo:cur non eum imiteris:quem ſequeris: uerum ille ſemel uænator:tu uero ſemper. Eū decuit: te dedecet. Eſt dandū:ut Seneca ait ſapiētiſſimus:aliquod interualū aīo Et ut inquit Cicero ſunt adhibēde ſtudiis intermiſſiones: & rurſus ad ea reditus. Si bellantia utereris uenatione:aut holeribus non diſſuaderem:ut exercitatione corporis mens ipſa recrearetur:Sed cū uæhæmētiſſime cuiq́ uiro graui placere poſſit:ac debeat Terentianum illud Id arbitror apprime in uita utile:ut ne quid nimis. Diſſuadeo tibi ſupra modū ſiluas & ut ab urbibus abſis:quibus præferas ſolitudinem Bene uale Ex mediolano pridie Idus decembris.

Sinonima diſſuaſoria.

Diſſuadeo ter uehæmentius:ne id aſſequaris te hortor.
In hanc rem adeundam te de hortor maximopere.
Ego te plurimum rogo ut ab hoc abſtineas.
Cupio te mirum ab eo te abhortere negotio.
Q uoe minime tibi faciendum exiſtimem:hoc unum eſt.
Caue ſupra modum id facias:
Id ſi feceris quod es aggreſſus:pænitebit te tandem.
Videbis te deniq́ ſenſiſſe peſſime: ſi hoc proſequeris.
Nibil eſt quod ſis maiore odio commemoraturus:ſi mihi nō credis diſſuadenti:q̄ quod nunc temptas.
Fac ut animo rem iſtam e mente deleas.
Hoc quod propoſuiſti uehæmentius tibi diſſuadeo.
Diſſuaſionem meam ſi negligas:pœnitebit te negligentiæ.
Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam diſſuaderi:ſed pro maxima erga te me beniuolentia.
Crede amori in te meo:diſſuaſionē in hac cauſa fieri tibi ab me maximā.
Nihilo plus aliqn̄ lætus eris. q̄ ſi quid te dehortor nō proſequeris.
Cum intelligam quid te dedeceat:hoc opus ne ſuſpicias hortor.
Dehortatio mea omnis iccirco ſit:ut ab iis abſtineas quæ tibi ſūt plurimū aliquādo:ni abſtineas:obfutura.
Nulla me compulit ad hoc tuo inſtituto diſſuadendum:niſi quod expræſſe cognoui:magne tibi fore turpitudini.

Domeſtica de proprio ſtatu familiaris.
Titulus decimus.

1 C1 / CCC

I uelim de meo ſtatu reddeř te certiorē neq̄ poſſem id breuiter ſcri
f bens efficere:nec ſi poſſem:oīa tuto me cenſerē litteris cōmendař.
Nā in hac mea nauigatione:quo uitā hanc alio uocem:quā nauigā
di nomine:tam ſum acriter ad nauſeam uſq̄ perturbatus:ut quid me conti
nuerit:haud ſatis intelligā.Deniq̄ ſereniore ſumus cælo melioreq̄ aura in
portū perducti.Cum primū in urbem uenimus:in inuidias incidimus un
diq̄ uexabamur undiq̄ mordebant nos atq̄ torquebant aculeorum multa
genera.Tūc ego factus ſum mihi ſapiētior atq̄ tolerātior.Poſui mihi ante
oculos Scipionē:q poſt deletā Cartaginē ī iudiciū repetūdaꝝ accerſitus ē:
Poſui multo prius Camillū:q exul factus ē.Poſui multo antea Romulū q
cæſus ē.Et īter tot uiros ſumma laude dignos exiſtimaui mihi ferēdā æquo
re aīo inuidiā:q̄ tāta laude inſignes uiros fatigarit & oppreſſerit Demū Fa-
biū illū:q̄q̄ in re ſatis diſſimili.imitatus cūctando mihi recūciliaui maliuo
los.inuidos & ſuſurrones:tātaq̄ & apud pontificē maximū & apud purpu
ratū hūc choꝝ & auctoritate ualeō & gratia:ut deeſſe mihi poſſit nihil.Do
mi meæ bñ habēt ex familia ſinguli:hocq̄ dūtaxat macerant̄:q̄d te ñ uidē.
Si hic eſſes oēs ꝑleticia geſtiremus.Quid ſupereſt:niſi ut huc eas:ſed tu ad
nos humiles uir tātus haud ires:niſi magnū te aliq̄d munus cōſecutuꝝ exi-
ſtimares.Id noſtra in facultate nō eſt.Vale ex Mediolano Idibus decēbris.

Domeſtica de proprio ſtatu familiariſſima.

Vpis ab me ſcire:quo īſtatu res mea ſit hæc paucis accipito.Valeo
c ut Virgilius īquit:Vitāq̄ extrema ꝑ omnia duco.Nā ut Claudian⁹
inqt:pauperies me ſæua donat:diruſq̄ cupido:ſed tolerādus amor
nō tolerāda fames.Hic me ꝑmit.hīc cruciat egeſtas.Quo me uertā:haud
ſatis accipio:In amore paꝝ mihi ſpei cōſtituēdū.Nā marmor & adamātē
amo ſed cogor amare:fatiſq̄ traducor.Ditari nō expecto.At utrūq̄ cupio:
utroq̄ careo.Quod mala ſit mea uiuēdi cōditio:nūc tenes.Nō poſtulo.ut
me adiuues:cū aliud neq̄re ēt te ſciā:aliud nolle.Vt es mulieribus hoſtis:ita
q̄dem ꝑ auarus.uerū hoc poſco q̄d negatuꝝ te mihi nō opinor:ut quotiens
oras ſuperos roges me proſpiciant:mihiq̄ ꝓuideant ut non amem nec ege
am.Id ſi faciunt mecum ipſis affinitatem contraxiſſe cenſebo:Bene uale.
Ex Mediolano.xix.calendas Ianuarii.

Domeſtica de proprio ſtatu grauis.

Væ ſint negocia mea:quoq̄ ī loco ſit domeſticus mihi ſtatus:cupis
q ab me ſcire.id & ſi nō uno:ut ait Plautus:uerbo ꝑſtringere poſſū:
quo breuius tñ potero atq̄ ſuccinctius cōplectar:Scis me diſceſſiſſe
Mediolano maiorē mihi gratiā apud exteros q̄ſituꝝ:q̄ domi cōſequi poſſē
Nā cū iſtic iam cœpiſſent illius īſidiæ īter noſtros ſacerdotes & monachos
conflare ſeditiones:q grauiſſimus ē hominū inimicus Aliiq̄ cœpiſſent al-
bis:ac alii uacare nigris ſimultatis hoſtis:malui eorum cedere litibus:q̄ īter

undas igneſq; uerſari. Nā ut ē ibi deus: ubi pace ī eius nomine uiuit. Ita cenſendū ē illic eſſe demonē malum: ubi diſcordiæ pululant: delationibuſq; ac murmuribus fraudibus ſtudetur atq; dolis. Quid eſt. n. iniquius inquit Socrates quod plato refert: q̄ q peregrini ſumus in hoc orbe neſciamus quiete frui: Diſcedes iſtinc igit̄ ſum huc miſſus huic monaſterio preſuturus. Curaui primum omni diligentia: quod Lygurgus Lacedæmonios admonuit exemplo morū. ac uitæ declarare quæ uellem a reliquis obſeruari: ut Chriſtiano documento: quemadmodū ego faciebā: ſimiliter & hi religioſi: quos mea hæc ꝓlatio meæ commendauit fidei facerent. At qm̄ ī his erat quædā ferina potius: q̄ hūana libertas: quā cœpant oīo fieri inſolentes: ac equi minus obtēperantes fræno: me primum domitorem. Magnetem aliquē preſtiti: mox oīa cumulatiſſime cogitās: alia ſum uia ꝓgreſſus. ut Baſili⁹ nobis ꝓcipit. Nō eſſe feras q̄ diræ ſunt ſtatī exaſpandas: ſed leniendas aliq̄tulū: ut pedetentim manſuefacte ſuccubant. Ita quos uidi ab obediētia humilitateq; penitus diſtractos: & in quos præceptū Ariſtotelis de plantis non poſſet obſeruari ut ad oppoſitā curuaturā traherent: humaniter leniterq; allexi Factū ē aūt ut cū eſſent exoſi me: meāq; nr̄æ legis obſeruātiā. a qua iā abhorrebāt: ut nō ſolū īterminati ſunt mihi necē: ſed aliqn̄ ꝓcurarīt At ego & minas nō metui & ꝑſeuerarē ī bn̄ cōſideratis nō dubitaui. Siqdē Apoſtolus & erūnas pati & calamitates & oē crucis genus nos docet pp nomē dn̄i. Et ſaluator ipſe beatos inqt q ꝑſecutionē ferūt pp nomē ſuū: Si gloriæ uere cupidi fortiter dimicamus. ē nobis ī cælo parata copioſa merces. Ad hæc aūt debemus exiſtimare nos promiſſione dn̄ica beatos: ſi ꝑſecutionem pp iuſticiam patimur. Quid aūt iuſtius ē q̄ ꝓuidere: quæ publicā afferāt cōmoditatē atq; dignitatē. Nā ſi: ut Ariſtoteles docuit: bonū q̄to cōmunius ē. tanto præſtabilius eſſe: cōſtat eiuſdē īſtituto: quo ſicut oē ꝓpoſitū ē ī ꝓpoſito: ſic omne oppoſitū ē in oppoſito: malum id ēt quod ē cōmunicus maiorē afferre criminationem: maius deferre detrimentum. Curabam igitur pro mea uirili: ne qd monaſterio meis humeris demandato deeſſet: uel ad utilitatē uel ad dignitatem: uel ad obſeruationem officii nr̄i. Eo minus præualebam ī malam illorum diſſuetudinē: qbus eram propter opera innocētiæ nō odio modo ſed lapidandus. At uidebat inuictiſſimus hic dux: uidebat. n. frater optimus humaniſſimus. atq; doctiſſimus Octauianus: qua procederē uia: curq; reliqui eſſent mihi infenſi. Placebam principibus. placebā curiæ placebam ciuibus cūctis: præter eos fortaſſe quos cū primū cognoui præeſſe cuſtodes eccleſiaſticos redditibus atq; cauſis: æque ac ſolent oues lupis commendari: ex officio mali miniſterii reieci atq; reppuli. Demum cura mea factū ē: ut hic locus monaſterii poſſit iā religioſorū cōuētus appellari: cū antea neſcio qd ei minus cōueniret q̄ quod apud Pſalmiſtam legitur conciliū ī mpiorum. Quod ſi nondū ad ideſt ꝓuentum: ut uiuatur q̄ obſeruātiſſime

at ſaltē eo puentū ē ut minus ſtudeat̄ libidinibus. At uacet̄ diuinis officiis: & aut ſponte:aut inuiti oēs ieiuniis incūbant atq; uigiliis. Nō me amplius terrent:ſed a me terrent̄:q dicebant me inſtat paſſeris: quolibet exanimari nutu. Probāt hi principes mirifice caſtigationē hāc meā:admirant̄q;: ut q uel in ſe ipſos fierēt aliqñ intēpantes nūc uni fraterculo tā obtēperent timide atq; uerecūde:ſed nō ſine ſūma diligētia:maximiſq; ſum hæc laboribus aſſecutus:atq; aſſidue proſequor. Fuit interdū mihi de uita dubitandū. At ego ꝓpoſuerā mihi platonici illud generoſum decere aut pulchre uiuere aut pulchre mori. qd ſumus ī hoc orbe corpuſcula qbꝰ undiq; diſcrīa perata ſūt. Nec ut uult Seneca. Tātū ſe qſq̄ tuet̄ ī facie. ne tergo mors īmineat. Apoſtolus uero piculorum multitudinē magnitudinē atq; uarietatē nō eſt auſus deſcribere. Quare ſi ex iis piculis in illud īciderā quod ipſe noīat in falſis fratribus malebā interire q̄ inter pſeudo prophetas numerari aut ferre ut ī hunc cōuentum illi cōueniſſent a qbus ſaluator admonuit cauendum. q cōuterent̄ ouium ueſtimentis intrinſecus eſſent lupi rapaces. Hinc ſpero me laudē apud hoīes & deū cōſecuturū ut mea uigilantia & caſtigationis aſſiduitate intrepidaq; mente medicinā huic morbo tā ſalubrē comparati. nūc habes qd hactenus egerim atq; qd agā. ut tempus foris nō terrā perperam. nec otia cōſumere neq̄. Nūc uideo qetiorem eſſe Mariæ uitā quā dominus probauit. optimam partē ſibi delegiſſe:quæ nō auferet̄ ab ea Marthæ uero conſuetudinē ſollicitiorē ac moleſtiorē eſſe. Sed certe in agēdo uerſati minus quieti ſunt:pluribuſq; periculis ſubditi:ſed quibus ut opinor:ſit maior merces exſpectando:ſi durant nec frangunt̄:nec mutant̄:nec loco mouent̄ Ne dum.n.ſibi proſunt:ſed multis:Hoc mihi cōſtitui uitæ genus:ut nedū in contēplando uerſer utilis mihi:uerum in actione uitæ pluribus aliis futurus nū inutilis. Labores erunt propenſiores. ac& premia ſunt exiſtimanda fore digni ora. Iuſtus eſt.n.deus:diſtributiq; ꝓ ea promiſſione qua per ora ꝓphetaꝝ locutus inquit. Iuſtus ut palma florebit. Et alibi: Vincendi dabo ædere de ligno uitæ:quod eſt in paradiſo. Et deinceps. Qui uicerit hūc cōſtituā qſi colūnam ī paradiſo. Bene uale. Ex Mediolano. xviii. kal: Ianuarii.

Sinonima domeſtica de proprio ſtatu.

Ego cum meis bene ualeo.
Res hic meæ meliuſcule habent:
In hac urbe nihil deficit mihi quod appetam.
Vt illud eſt Terentii:cum nihil hic habeam:nihil mihi deeſt.
Si quæris:quid agam ocioſe uiuo.
Hic ego laboro ad laudem:
Nullum in hac urbe otium mihi fruſtra teritur.
Aſſidue defatigor ad laudem conſequendam.
Omnes uigiliæ meæ ſunt in laboribus conſtitutæ.

Quæro mihi omni diligentia īmortalem gloriam.
Valeo ut aiunt & corpore & mente.
Nquit ſuis acerbiſſimis ictibus me fortuna proſternere.
Sunt qui me perterrefaciant:ut deſiſtam ab inſtituto.
Non cōmoueor:perturbor ue cuiuſq̄ minis.
Sum animo ad omne decus conſtantiſſimo.
Sunt anguſtiæ mihi maximæ:ſed ſpes optima.
Faciunt ac fingunt in me inuidi multa nihilotamen obſunt.
In mea mihi tolerantia fides eſt talis cōſtituta:ut facturus ſim quæ decreui
Ego iam ut illud eſt comicum:in portu nauigo.
Res mea eſt omnis tuta.
Principes hic habeo meæ laudis peramicos.

Commotiua ad pacem familiaris.

Titulus Vndecimus.

c O fungar officio:quod ſaluator nos docuit:ingens. In quācūq; domū intraueritis dicite:Pax huic domui. Quāobrē & Romani templū conſtituere pacis:ut apud Iuuenalē eſt:ut colitur pax atq; fides. Quinetiā Plato:qđ uſurpauit Tullius:Pacē atq; cōcordiā duo dixi rerum publicarū fundamēta. Vos igitˀ humaniſſimi principes hortor ad pacē. Satis pugnatū ē. ſatis cruoris effuſum ſatis admiſſum iniuriarū. Cedāt Tulio ſuadēte arma togæ. qđ bello terribiliꝰ:qđ pace māſuetiꝰ qđ arma horribilius:qđ q̄ete iucūdius:qđ hoīum interitu peius & naturæ magis inimicum. Quid cōſeruatiōe humanæ uitæ naturalius:ac in ciuitate magis expetēdū pacē inſtituit deus ꝑ tutela humani generis. Bellū īmiſit ī mētes hoīum dæmon malus:ut ꝑſequeretˀ oī aſtu mortaliū aīas:nō ut q̄bus dominetˀ: in q̄t Auguſtini teſtimonio:ſed cū q̄bus ī æternū dānetur. Diligite pacē uiri boni:diligite pacē ꝑ deū īmortalē:uos oro:inuicēq; chriſtianū ꝓceptū inſecuti uos diligite:ſicut & patrē ſuū uos dilexiſſe iq̄t dn̄s. Bene uale. Ex mediolāo. xvii. kal. Ianuarii.

Cōmotiua ad pacē familiariſſima.

q Vā ægre ferā bellū hoc ueſtrū:haud poſſim breuibus expedire. pacē uobis colēdā opinor:quæ ſemꝑ ē dimicatiōibus ꝓferēda. Quid ꝓlia uobis afferūt laudē ne. At nulla eſt pugnādi laus:niſi cū in pace ſtari neq̄t. At uos q̄s negat pace uiuere. Aut dignitatis amplitudinē: cōmodioreſq; diuitias Cōſumitis æs aſſidue nihiloq; ꝓficitis magiſq̄ nix riphæa in uulcani Siculi rogo euaneſceret. Irridēt uos oēs finitimi: dicūtq; ferocitatē ueſtrarꝝ mentiū hoc uobis inieciſſe ſtimuli:ut q̄ſcere neſciatis. Hoc ſi bellum apud exteros gereritis:ītollerabile uideretˀ. Quale cenſeatis exiſtimari cū geratˀ inter uos ꝓpinq̄tatis ſtrictiſſimo genere cōiunctiſſimos. Accuſant hoc conſiliū ueſtrū tā iniquū oēs boni. Rogo uos:ut paci conſulatis:ut decet. Bene uale. Ex Mediolano. xvi. kalendas Ianuarii.

LC1/CCC.

Commotiua ad pacem grauis.

ſ

I quærunt antiquiora quidẽ ſæcula:uetuſtior longe par eſt q̃ bellũ
ſi rõ inquirit:nihil ẽ formidoloſius prælíis:nihil amabilius pace:
Paci dixit Cicero:q̃ nihil ſit inſidiarꝝ habitura:mea ſententia ſemꝑ
conſulet̃. Et rurſus intercipienda ſunt bella:ut uiuat̃ in pace. At plato nihil
ſe bellorꝝ a deo naturaq; conſtitui uidiſſe dixit:pacẽ aũt utriq; conſtitutam.
Ouidius uero Naſo poſteaq̃ cahos pethicũ aſcripſit illud:ut unita declara-
ret eſſe quæ & conſeruant̃ & conſeruant:ait diſſociata locis concordi pace
ligauit. Pacẽ heſiodus docet a diis ꝓcreatã:bellũ aũt a gigantibus. Quam-
obrẽ & humanũ genus nulla inuenit natura præliandi arma :ſed uſu gẽtiũ
ſibi tæla in dies ingenioſe cõparauit:cui ut eſt apud Maronem .furor arma
miniſtrauit:faces & ſaxa:& interdum ſudes præuſtas: At bellum: quod ex
inferis ꝓdiit ĩuidiæ auaritiæq; cõiunctum adeo uiris bonis eſt inimicũ :ut
uel ipſis auctoribus noceat. Nam ſi pugnare primi cũ ſuperis auſi ſunt uel
apud Siculos illi:quod pulcherrime poetæ fabulant̃.uel in Phlegræa uale:
q̇bus hercules ſuccurrit cũ Pallade:ſuperati ſunt continuo.ſubditi intercẽpti
Anceps eſt ſemꝑ exitus belli:cũ ĩ eo plurimũ Plutarcho & Vegetio teſtibus
fortuna dominet̃. Bello ſordeſcũt omnia. Inculti ſunt agri. Silueſcũt uineta
Sanguĩe ſudãt cãpi. Nullis ĩ rebus ruris urbis ue remanet ſuum decus. Om
nia corruunt.omnia delabuntur. Ad pacem rident coloni. Creſcunt iumen
ta:uniuerſa inſuper & pecora campi. Vide q̃ ſit pace delectatus pſalmiſta ĩ-
quiens de homine. Oĩa ſubiecisti ſub pedibus eius:oues:& boues uniuerſa
inſuper & pecora cãpi. Minuiſti cũ paulominus ab angelis:gloria & hono-
re coronaſti eum. Non inquit:ſubiecisti tela enſes ſcorpiones baliſtas:nec ĩ
his eum uoluit coronari:ſed in hiis quæ pacis ſunt & cõcordiæ: quibus co
aleſcũt omnia:quæ ſunt uſui noſtro neceſſaria. Parti animalia bruta Demo
ſthenes ait ad arandum homini tradita:partim ad ueſcẽdum:partim ad ue-
ſtiendum:omnia ad hominũ uſum:nulla uero declarauit ad pugnãdũ: q̃q̃
hodie multi uolunt armenta dici ab armãdo:ut tergoribus boum equorũ-
q; fiebant apud ueteres arma Ego uero ab arando dicta puto. Quotendo
patres cõſcripti ut intelligatis:quãti rear:pacem concordiamq; faciẽdã eẽ.
Pax a priſcis preſertim Orpheo. Proſopopea facta:fide cõmitata deſcribit̃
læta quidem annus:diutius ſcilicet obſeruata:quæ lætos reddat populos:ĩ
qua fiat quod promittitur atque dicitur. Bellum monſtrũ eſt in forme igni
gladiiſque circonuentum.mœſtum & iuuenile quod & nuper ſit inuẽtum
iuuenũ furoribus:& nihil obſeruet fidei omnia uiolet omnia cædat :cogat
que mœrore omnes informes fieri. Paci phœbꝰ præ c̃ cõmoſus formoſus
uates ſanctus. Bello mars terrificus.galeatus.haſtatus deformis ĩpius. Siq-
dem recte Lucanus inquit: Nulla fides pietaſq; uiris:q̇ caſtra ſequũtur.quæ
q̇dem caſtra illic eẽ duco.ubi caſtrorum ſunt effectus:rapine uiolẽtiæ præ

de:ruinæ calamitates.depopulatiões deuaſtatiões ærumne. Proh deũ atq; hominũ fidẽ:poſſunt ne homines adeo eſſe ĩmites:& ut efferri ſint magis q̃ ĩplacabiles feræ. Inter eas ut ſniam cõplectar Thucididæ q̃ Iuuenalis in ſe traduxit.quæ ſuo generi obſit. Quis leo leonẽ iugulat. Quis ursus infi- nos interimat fætus Quæ tygris ĩterimit tygres. At hominibus hoc iam ẽ uitæ genus hic laudis uſus:hæc gloriæ quærẽde grã ut ſeſe dilanient pliis ſuumq; cruorẽ premãt muſti loco. A præliis & pudor fugit & religio qbus ſublatis qd homini ſuperſit aut uirtutis:aut ſpei nõ intelligit̃. Quot.n. pu dore cõtinent̃ qui ratione cõtineri nõ poſſunt Quot deũ colentes eũdem metuũt iubente Dauitico uerſu. Initiũ ſapiẽtiæ timor dñi.q mali hoc ſubla to metu fierẽt. At uobis O patres qs ingeſſit diſcordiæ faces:qs coegit hoc tabo fædari. Qui doceris præcepta pacis.eſtis belligeri. Qui admonetis populos & ad pacẽ ac concordiã adhortamini.eã profugitis. Qui debetis exẽplo cedere cunctis ĩnocẽtiæ humilitatis paupertatis uoluntariæ ac cu- iuſque uirtutis.allicitis uſu ueſtro cæteros ad uicia. Videre ne deus hoc fe- rat.ne iraſcat̃.ne uos in furore arguat. Cõſulite paucitati dieꝝ qbus nihil ẽ firmius obitu:Cõſyderate qd auctor pacis a uobis petat q̃que ſitis ĩ eũ aua ri uacis.q ſuo cũ ĩteritu cõſuluit paci noſtræ.cũ iã cœpiſſemus acriter expu- gnari.ad pacẽ cõcurrite patres ad pacẽ optimã frugiferã hominũq; ĩ omni genere altricẽ.ſedulamq; tutricẽ. Pax hæc ea eſt uirgo.quã Muſeus ille non doctus minus q̃ antiquus deſcribit eſſe nudã albã & oliuã manu ferentẽ qp pe quæ nuda ſimplexque nihil habeat ſimultatis.nihil ſeditionis admixtũ. Alba uero puta ſit & ĩmaculata ferat aũt oliuam abundantiæ ſignum q̃ fo- uent̃ oĩa uitæ noſtræ neceſſaria cũ & inuẽtrix oliuæ Pallas Athenas ſtatuiſ ſe dicatur.urbem non ſolum ad uiuendum optimam.ſed ad omne ſtudio- rũ genus præſtantiſſimam. In bellis diſcunt homines ſæuire furere inſani re. In pace uero docentur bonos mores.rectas diſciplinas beneq; ac beate uiuendi rationem. Quid ex bello non iniquũ ubi Phœniſſis uerſibus Cæ ſar uſus perhibetur. Si uiolandum ius eſt:regnandi cauſa uiolandũ eſt: At ĩ pace illud habetur Homericũ:quod ſic interpretor. Pace homines uiuunt peperit que ſola quietem. Bella fremunt ſi uero anime ſternuntur & oſſa in cipiunt albere ſolo. Sed pace iuuant̃ in ſtudiis populi. Nihil eſt in pace ma lignum:in bellis ſine fraude nihil. Pax optimas leges inſtituit:moreſq; bo- nos:At bella nefanda decreuere dolos:quibus eſt uiolẽtia parta. Hiſce uer- bis ſatis eſſe duco:ut uos a diſcordia contineatis:& ego uos ad pacem con- cordiamq; cõmoueam. Quæ uobis tum uſui cedet:tum amplitudini. Be- ne uale Ex Mediolano.xv.calendas.Ianuarii.

Sinonima commotiua ad pacem.

Ego tibi ſuadeo pacem.

Tibi plurimum diſſuadeo bellum.

LC1/CCÇ

Cupio te ad pacem commoueri.
Vt pace uiuas te hortor uæhementius.
Nihil abs te plus appeto: q̄ ut a bellis abhorreas.
Fac ſi me amas: ut pace quieſcas.
Conſule: ſi ſapis: togæ potius: q̄ armis.
Si uis habere per q̄ optime: præficias tibi pacem.
Nulla res tibi conſtituenda eſt accuratius q̄ ut in toga uerſeris.
Sit tibi pax preferenda bellis.
Fuge prælia: occurreq̧ quieti.
Tam eſt pax tenenda: q̄ bellum execrandum:
Dilige pacis otium: ne ſubeas bellorum anfractus.
Pacem adhibe tibi contubernalem potius: q̄ bellum conuiuam.
Phœbum tibi prepone ducem quietis auctorem.
Martem profuge: rerum tuarum imperatorem.
Mineruam tibi magis coniunge q̄ bellonam.
Quære ſemp pacē: que facit omnia floreſcerē: q̄ prælia: quibus oīa ſordēt.
Omni cura pacis incumbe ſtudiis: quibus omnia læta ſunt.
Attentiſſime tæla pelle ac militiam: cuius ui omnia lugent.
Eſto uirorum ſocius: quos ad pacem inuitant ſingula uitæ commoda.
Noli belluarum ueſtigia ſequi: que ſemper dimicant.
Totiēs euitabis belli curas: quotiēs tuæ tuorūq̧ ſaluti ac īcolūitati cōſules.

Titulus.xii.

Commotiua ad bellum Familiaris.

e T ſi uidetē q̄plurimis bellū ab hūanitate alienū. Ego nō arbitror: oē
bellādi genus idē eē. Si tueri. n. ſe ipm natura duce licet. ac uim ui
repellerē: populorꝝ oīum leges ac iura: ſi rurſus cū neminē læderē iu
bemur: cōtinuo ſubdit Cicero: niſi laceſſitiſimus iniuria: illud certe bellū iu
ſtū ē qđ ut nos īmunes tueamur. ſuſcipimꝰ. Id. n. uel aīantia muta ſequunē
ui naturæ: uel ea q̄ ad ꝓliādū ñ ſunt idonea: dimicarē cogantē: defendēdi ſui
corporis cā: qđ ſi nō defendūt īterdū: robur tñ oē uimq̧ ī ſui tutelā exercēt.
Nā uel ipſo leo quē Ariſtoteles Albertꝰ pliniuſq̧ natura deſcribūt nō oīno
ferina: ſi pōt hominū īſidias & tæla uitarē fugiēs: uite potius īcolumitati fu
giēs cōſulit: q̄ eius bellans ī dubio furori. Nō ego te cōmoueo ad bellū: qa
uel ipſis te uelim īmitionē eē feris: ſed ut īdēnitati ꝓuias urbis tuæ: tuorꝝq̧
cliētiū. Quis ē: q nō ītelligat: te nihil hūanitatis officiiq̧ ꝓtermiſiſſe ut pa-
ce uiueres cū hiſce tuis frībus. Maluiſti de tuo cōdonarē: q̄ de re illorꝝ qcq̄ di
minuerē. Fuere aſſidue bellatores: q̄ otii qetiſq̧ cupidiores. Neq̧ dediſti bel
lādi cauſas: neq̧ eos īuitaſti qdē ad pugnā. Ipſi ſunt īpetuoſius adorſi. Cō-
monuiſti rogaſtiq̧ & es demū īterminatꝰ: ſi te ꝓuocarēt ad arma. Irrixerūt
neglexerūt ac te penitus duxerē nullius eſſe ꝓtii. Homines hēs atq̧ deos tuæ

benignitatis teſtes:& ut inuitus ī hoc prodeas bellū:ſed q aut cædas fratribus:reqꝫ amittas omnē aut pugna te defendas. Itaqꝫ te para:in idqꝫ caſtroꝝ accinge:quæ fauore terrarum cæliqꝫ ſint futura fauſtiſſima. Bene uale. Ex Mediolano.xiiii.calendas Ianuariis.

Commotiua ad bellum familiariſſima.

a Vdio tibi litē ītercipiēdā eē cū tuis tutorib⁹ illis:q debebāt eē pres Lis ipſa priuatū eē bellū a Sceuola iuriſcōſulto diffinit̄. Bellādū eſt igit̄ tibi.hoc agēdæ determinādæqꝫ gen⁹ cauſæ:q uelint:īprobent:ego te laude dignū duco. Hīc & iniuriā:qd honeſtos decet oīs atqꝫ bonos:ꝓpulſabis:& p̄rimoniū tibi obligurìri non ſinas ꝓperā. Fac ut bono ſis aīo nec cuiuſq̄ ꝓces audi:nec minas expaueſcas:niſi uel iiſdē ꝓcib⁹ alliciāt̄ hoſtes tui:uel minis pri⁹ deterreāt̄:& pace malint rē tuā tibi reſtituer̄:q̄ raptā armis uiqꝫ fraudar̄ Scis qd dicā. Me admitte cōſulē:q te amo.ſcioqꝫ qd te deceat.qd ue dedeceat Bene uale. Ex Mediolano.xiii.calendas Ianuarias.

Commotiuo ad bellum Grauis.

l N oī re intercipiēda:finē eē diligētius aīaduertēdū Ariſtoteles docet:ſiqdē res ipſæ tū a fine denominādæ ſunt:tū ēt bonū appetūt:ī qd oīa dirigunt̄ At hoc ꝓcipuū uoluit eē hoīs Plato:ut deligat rōne:ſummoqꝫ cōſilio:qd cōſtātiſſime patiētiſſime tolerātiſſimeqꝫ ꝓſequat̄. Nā ut illud ē Ciceronis:ꝓſtat nō īciper̄:q̄ ab īcepris turpiter deſiſter̄ Bella ſuapte natura dira ſunt:diſcordiæ difficiles ſimultates odioſæ factiōes abhominandæ. Vitupant̄ īter priuatos rixe int̄ amicos diſſidia ut illud extat Terētii Valeāt q īter nos diſſidiū q̄rūt int̄ neceſſarios iurgia:int̄ oēs diſſenſiōes cōtumelie cōuitia q̄ ſunt oīa diuerſa belloꝝ genera. Sed ī oī facinore bellico illud tertius minuſqꝫ ferēdū:quo ſimul & res offēdit̄ & dignitas lædit̄ & uitæ finis attēptat̄. Hic neqꝫ fides ſuat̄ nec fœdus:nec pietas. Quāobrē Romani fuere minus aliq̄n̄ māſueti ī Pœnos fœdifragos:ī Nūmātinos ī Epyrotas:q̄ uel ī Aſiaticos uel ī latinos:uel ī ipos deniqꝫ Scythas qb⁹ primi bellū ītulerūt:coegerūtqꝫ ſeſe ab illata qdē iniuria tueri. Nā ubi bellū īfert̄:& id oī acerbitate ꝓliādi:qs arguet̄ de ſceler̄.q ꝓpulſet:nō inferat iniuriā. Quis aūt accuſet̄ exceſſus:q multo reddiderit etiam peiora:q̄ acceperit ſiquidem non numero poſſunt inferri uulnera:neqꝫ menſura: Reddēdum eſſe par pari docet Terentius in Thaidem quod eam mordeat. Reponere ſe uelle dicit Iuuenalis īquiens nunq̄ ne reponam. Idētidem ſibi factitādū declarat Tullius dicens:ſibi Romæ:cū ueneris:reponam. At centum pro uno interdum reddunt Chriſtiana monitione:qui uolunt Theophraſti diſciplina:agros fertiles imitari. At q̄ iuſte te cōmoueā:ut a bellis hiſce aduerſus hoc fratres corroſores atqꝫ corraſores nō deſiſtas:hinc uide qui te opp̄ſſerunt:aſſidue indureſcūt in re tua nō reddēda:in tua calamitate coaceruāda:in tibi non parcendo. Sunt iccirco facta inuentaqꝫ telorum diuerſa ge-

LC1/CCC

nera:ut Quintilianus affirmat:ne homines cæderentur:ſed ſe defenderẽt aduerſus craſſatores & iniquos. Quod ſi tuendi ſui corporis defendẽdæq; rei nobis eſt licentia. quis neget omnem iniuriã in aduerſariũ reiiciendã. At mihi uindictam:& ego retribuam inquit dominus. Et nolite Apoſtolꝰ ait:æmulari in malignãtibus neutrum ex geminis hiſce præceptis negligẽdum opinor. Iniuriarum animus magnitudine perturbatus omnino ſedãdus eſt:nec ii ſunt audiendi:qui nihil habent manſuetudinis nemini parcũt nec obſeruant poeticum illud:Parcere ſubiectis ſed diſſipantur & euertunt omnia diſcuntq; potius a malis eſſe mali:cum liceat:q̃ a bonis fieri boni: cũ decet. Verum ubi aut res ferro defendi poteſt:aut recuperari cur eẽ utrunq; faciendum:nemo ſuadet:nullus præcipit. Quod ſi æacidarum animo digna ſententia iudicatur a priſcis illa Pyrrhi:Nec mi aurũ poſco. nec mi ꝓciũ dederitis:qua tandem in re quæ ad ſe minime pertinebat ullo iure :aperuit non cauponantes ſe:at belligerantes ſeq uelle:qđ illos deceat:qui tuentes rẽ ſuam armis utantur opus eſt:aut ad ea ſe accingant:ut rem ablatam iniuria iure recipiant Arma ſacerdotũ rõnes. Auguſtino teſte ſunt & orõnes:ꝑcẽt pro incolumitate pro dignitate ꝓ ipſa deniq; uita illũ:q nullis ẽ ſe ductus illecebris mũdi nullis perterrefactus periculis:nullis diſtractus oppreſſuſq; uulnerũ doloribus:quominus genus ſeruaret hominũ ĩperpetuã mortẽ coruentiũ. Vt aũt ille mortem noſtram:qđ nos docet eccleſia chriſtiana :moriendo deſtruxit & uitam reſurgendo reparauit:ſic nos miſericordiæ ſemꝑ opera proſecuti non ferro debemus iniuriã ꝓpulſare:ſed ſupplicationibus ac omni facilitatis genere ut potius hoſtes ĩ iniam noſtrã flectamus lachrymis q̃ ĩflãmemus aduerſus nos accerbiſſimis minis. Arma noſtra prima ꝑcipuaq; nõ diffiteor hæc eẽ ut deũ ĩ adiutoriũ noſtrũ feſtinãtẽ aduocemus: ut Dauiticũ extat illud. Et ubi deus ꝓ nobis:quis cõtra nos :& dñs adiutor meus:& ego deſpiciam oẽs inimicos meos:At arma ſecũda ſunt rõnes:qbꝰ prius nitendum eſt:ut Terentius ꝓcipit. Omnia prius experiri:q̃ armis cõtẽdere. At hic ipſe:abs quiuis homine iuſſit ubi opus foret:beneficium implorandum. Si ferentur ea uulnera:quæ maximã populo parerent utilitatẽ expedire dicendum arbitrarer:ut unus moreretur ꝓ populo. At cum & res amittit & uita ſine cuiuſq̃ alterius utilitate:q̃ ipſius oppreſſoris: ſiue ullius detrimento alterius:q̃ oppſſi:enitendũ ẽ oĩ uia:ut occurrat̃ ſuccurrãturq; calamitati. Volucribꝰ natura dedit roſtra. leuiſſimoſq; ĩterdũ aculeos quoſdã a qbus diffugerẽt:q cuperẽt iis obeſſe:ut id generis cõſeruaret illæſum. Vide q̃ ſit exiſtimãdũ nobis diligentius conſuluiſſe:qui homines ſumus: quorum uita eſt utiliſſima:mors autem pernicioſa ſingulis. Quod ſi cunctorũ eſt natura conſeruatrix hominũ:multomagis eorum:qui & ſibi ſunt & reliquis adiumẽto atq; decori. Duco id quidem & ſanctũ religioſum:argumẽtis diſciplina ĩcuſando accuſando per omne defenſiõis maſuetæ genus tue

ri uos decere. Sed cum reliqua proficiant nihil: ad bellũ uos accigite: non e briorũ laphytharũ atq; centaurorũ more: non Martiali uia furiali non pro bris nõ cruoris effuſiõe: ſi aliter fieri poteſt: ſed q̃ honeſtiſſime: ut docet Heſiodus feciſſe ſuperos quibus cũ minis rationeq; ſatis nõ fuit: gigantes illos tælis cæleſtiũ cõfoſſos rediderũt: Formicas tamẽ imitamini quæ mordẽt: ne pereant. Vale ex mediolano. xii. calendas. ianuarii.

Sinonima commotiua ad bellum.

Eſto bellacior q̃ oppreſſior.
Ita te tuere armis. ut non pereas.
Nullum prætereas tæli genus: ut ſis immunis
Ad te conſeruandum illæſum: uel bellum tibi iuſte ſuſcipiendum eſt.
Nihil eſt obmitendũ: ut non ſis iniuria laceſſitus.
Omnia tibi ſunt armorum genera procuranda: ne peteas.
Adhibe tibi & uires & uim & arma potius: q̃ & re priueris & uita.
Nihil tibi negligatur: q̃uod ad tuam poſſit pertinere tutelam.
Fac ut uel rem bellis experiare: ne qcq̃ hoſtes tibi ſurripiant.
Ego te ad bellum commoueo: quoniam nequis pace uiuere.
Cum quiete ſedere tibi non liceat domi: ſis in caſtris inquietus:
Sunt iccirco tibi ſubeunda caſtra: quia domi te requieſcere negant.
Bellis inſta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum eſt: cũ uerba rationesq; non ſufficiunt.
Eumenidas ſequere: ſi te phœbus fugit.
Martem adhibe tibi ducem: ſi minærua te ſpernit.
Non commouerem te ad arma: ſi uiderem ſatis eſſe conſiliis.
Tæla ſuſcipe auxiliaria: ſi uides rationẽ tibi fauere non poſſe.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: ſi laurus pacis muſarũq; fautrix nihil prodeſt.

Tixiii.

Poſtulantia rei certe familiaris.

e Q num habes: ut audio: ſingularem robore ac ſpecie. ut iam Bucephalas. Alexandri macedonis ille uideatur aut Geminorũ Cylarus. Eſt talis: ut te multomagis dicatur efficere bello ſtrenuũ q̃ ſis uel natura uel uſu. Quod ego uero delectet equis nobilibus iſtiuſmodi: non ignoras: quaq; ſoleant eſſe mea quæquæ tibi communiſſima etiã noſti. Nihl habeo tantum: quod pro ueteri noſtra cõſuetudine tibi nolim eſſe dedicatum. Cuius quidem rei pericula non ſemel abs te facta ſunt: meq; ſeper & tui amantiorem: & erga te liberaliorem inueniſti. nec ea quidem adduco in medium uerba ut exprobrem tibi quicq̃: Es enim gratiſſimus omnium & beniuolentiæ tenaciſſimus. Verum ut memineris. non arbitrari me poſſe: te quicq̃ eſſe negaturum. Haud te latet in quam in opiam ſim re-

LC1/CCC

dactus:poſtea q̄ ab hoſtibus ſum ſuperiore anno ſuperatus. Nunc autem ia
ceo quaſi manchus.ut iuuenalis inquit & extincte corpus nō utile dextre.
Nam ut peritiſſime dixit Ouidius:Crede mihi miſeros prudentia prima
reliquit:& ſenſus cū re conſiliūq; uenit. Nunc audent in me debacchari:qui
me prius uerebātur.& inter pedites ſtipendiū mihi ſtatuendum: dicere:ne
peream:quaſi miſereantur mei. Q nod ſi equum ad me tam egregiū dede-
ris.& apud deū & apud hoīes officiū fœnerabere Nō reddā nunc uel pre-
tiū uel mercedē:ſed ne dubita:fore me unq̄ immemorē beneficii. Bene ua-
le. Ex mediolano.xi.calen.Ianuarii.

Poſtulutiua rei certæ familiariſſima.

Ibrū accepi te poſſidere:cui par in italia nullus extat. Pliniū inq̄ co
rectiſſimū:qui eū & rarus & nuſq̄ īueniatᷓ alibi:q̄ apud te:potes do-
l minus unice uoluptatis appellati. Nā q̄tum plinio debeamus quis
ignorat:Hic plurimarū eſt diſciplinarū autor.ſic nullius arti īperitus.medi
cinā pſecutus ē.naturæ arcana rimatus res pauciſſimis admodū notas pfe
ctus:Q uoq; nobis eſt utilior ſua ſic expreſſit tempora ut neq; iuuenalem.
nec Marcialē.nec Q uintilianū.nec Suetoniū.nec Corneliū:nec aliū queq̄
ex ea tēpeſtate.nec mores hiſtoriaſq; rerū illis tēporibus geſtarū intelligere
ualeam⁹ ſine Plinio. At ſi mēdoſus eſt.ut a nullis adhuc librariis emendat⁹
qd prodeſt ſemiuiri corpus quaſi mōſtrū intueri qd cū muto ſurdoq; loqui
qd cum eo cauſam agere q quidem eſt omniū difficilimus. Q uāobrē ſi æq̄
poſtulo:ſi nō iniurius tibi ſum:ſi rem non admodū perdificilē abs te oro.
ut exorari hanc ſinas:te rogo atq; obſecro. Iubeq; de me tibi ac policere qd
uelis. Bene uale ex Mediolano .x:calendas Ianuarii.

Poſtulatiua rei certe Grauis.

Vi poſtulant res magnas atq; amplas:nō niſi maximos debent &
q amplissimos adire uiros. Ii enim ſolēt:ut reliqui:ſe digna tradere:
cū philoſophorum ſententia ſit decere quēlibet ſeſe uireſq; ſuas in
officiis metiri. Q uāobrē & Cicero īqt:hoīem occidat: q tua opera uti ue
lit. Et alexāder ille magnus cū egregiū Argē auriq; pond⁹ philippo neſcio
cui barbaro dono dediſſet:īcuſareturq;:ꝙ magna tradidiſſet barbaro q̄bus
eſſet indignus. At ego Alexādro reſpōdit:mun⁹ dignū dedi Q uo aūt mor
talib⁹ reliq̄s princeps antecellūt:q̄ ui maieſtateq; donādi:ꝙ poſſint bōis be
nefacere:Reliquis enī uirtutib⁹ a multis priuatis īterdū æquātur:nō nunq̄
ſuperantᷓ. Cirus apud pſas:& cæſar apud noſtros donādo ſibi gloriā īmor
talē quæſierūt:factiq; ſunt apud poſteros clariſſimi:Hac officioꝝ exhiben
doꝝ gratia pprop inq ſumus ſuperis. Donat enī deus largitᷓ: cōcedit q̄ po-
ſtulamus ab eo:nō ſolū benemerētes ſed ab illo:qui clemēs ē.q miſericors
eſt:q pius eſt neq; ſecūdū ea q̄ facim⁹:ut Apoſtolus inq̄t:ſed ſecūdū miſeri-
cordiā ſuā ſaluos nos fecit. At uel ipſe deus nōne uotis hominum oblatiōi

bus:decimis:primitiiſq; placatur nō qui egeat ſed qui hominū uelit mētes in donando cognoſcere. Itaq; tum illud ſacrū exodicū extat Nō apparebis in cōſpectu dñi uacuus. Et illud Naſonis: Munera crede mihi placāt hoīes q; deoſq;. Placatur donis Iupiter ipſe ſuis. Quamobrem & in ipſos perſarū principes idem ſolebat obſeruari: ut occurrerent populi tā publice q̄ priuatim ſingulis ſuis regibus offerentes pro ſuis facultatib9 munera. Hoc aūt inter magnos īter eſt atq; paruos: q; regū ac dei exēplis ītuemur eſſe factitatū. Nā Artaxerxes nō minus læta fronte iucūdaq; māte phibetur aquā ſibi a uillico oblatā in agro ſitiēti accepiſſe: qui nihil haberet: aliud. qd donare: q̄ quicquidpreclarius atq; rarius perſæ cæteri ditiſſimi quidē illi tribuiſſent Chriſtus uero in magorꝝ muneribus nō admiſit ſærius offerētes thus atq; mirrham: q̄ qui aurū traderet. Ad reges in ſubditos ſunt ea munificentia liberales: quæ poſſit ac debeat uel regia dici: uel regalis iudicari. Deus uero nihil donat quod non maximū ſit cenſendū qppe qui non ignorat: quibus egeant homines: quod nos ignoramus. Itaq; non iniuria Socrates admonebat non eſſe a diis illud poſtulādum: aut hoc: ſed quæ nobis ſcirent p futura: q̄ ſentētiam complexus Iuuenalis: ſi quid tandem certi ſupplicatur: poſtulando cōſuluit mentem ſanam in corpore ſano. Herodotus uero Alicarnaſeus pro Cleobi ac Bytona matrem pientiſſimam religioſiſſime docet ſupplicaſſe ut iis deus largiretur; q̄ uideret eis magis eſſe cōductura quæ deus ſciret: genitrix ignoraret. Itaq; dei filius Saluator noſter humanā indutus carnem: cum oraſſet patrem: ut amaritudinē auferret ſibi cruci: ſi poſſibile eſſet: ſubdidit homo: ut hanc facultatem ac difficultatem omnem diuino conſilio iudicioq; ſubmitteret: uerūtamen non quemadmodum ego uolo: ſed quomodo tu. Qua quidem & chriſtiana & gētili admonitionē diſtractus & ſi non debeo petere certum aliquid: cum tamen hodie uita ſit dobis aliter comparata: aliter & apertius ſuplicandū: & certius aliquid poſtulandum eſſe duco. Nam licet tu pontifex maxime deus ſis nobis in terris. geraſq; chriſti officium: es tamen homo: qui ut Tullius inquit: uel prudentiſſimus: uel ſapientiſſimus in mentibus hominum atq; multorum neceſſitatibus: potes falli atq; errare. Quare mea quidem eſt detegenda ualitudo: ut Boetius docet: ſi medicantis operam expecto: uulnus eſt detegendū. Ego iā dudū & litteris adhibui omnē operā: & uitæ curā habui modeſtiſſime: īprimis ut & doct9 aliqñ: & bon9 & adhiberi poſſē & eē: tū uero: ut q̄ſita fortūaꝝ ui atq; fauore: cōmodi9 q rē atq; liberi9 īcūbere ſtudiis. uidet̄ .n. uiuēdi acerbitas atq; difficultas plurimū obēe bōe hōm ī ſtudiī agēdoq; uolūtati. quāobrē illd Terētianū hactē9 me phibuit mihi deſperar̄ cū nō pōt id fieri qd uis: id uelis qd poſſis illdq; ſpē cōſtituit optimā: qd apd maronē: o paſſi grauiora dabit de9 his quoq; finē nūc ubi & laboraui iādudū

LC1/CCC

in uita:& ſamilia meis hūeris a patre grauis ē relicta:& patrīoniū ē debilliſſimum & eo pacto a ſtudiis diſtrahor ꝑ familiaria negocia:& a negociis ꝑ ſtudia:ita ut neutris ſatiſfaciens nihil efficiam:ad tuam decurro ſanctitatē: quæ me adiuuet:mihi meiſq; uiuēdi uiam aperiat. Quid certi poſtulo:de re quæris:uel de genere:ut ſis in me officioſus:ut qm̄ religiōi ſum aſcriptꝰ tātū ī me conferas beneficii:quātū nō mea quidē merita:quæ aut nulla ſunt: aut minima:exigūt:ſed tua munificentiſſima ſolitaq; largitio impartitur. Vacat hic diui Ambroſii abbatia:uacāt alia quedā eccleſiaſtica. Delige qđ mali:meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex Horco iā ſemineces ī lucē reuocabis:& me procurabis inter uiros nō ignaros aliquādo numerari: q̄ me tuæ btītudini totū dedico. uale. ex Mediolāo. viiii. calēdas Ianuarias.

Sinonima poſtulatiua rei cærte.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges:te obſecro.
Cupio uehementius id mihi tradi.
Plurimum appeto:tuum equum abs te conſequi:
Laboro ſolum:ut hoc mihi dono des.
Omnis mea cura in hac re conſequenda ſita eſt.
Fac ſi me amas:ut rem poſtulatam ad me mittas:
Si meus es:ut oſtendis:nihil excipies:quo minus hoc me ornes munere.
Credo abs te amari.ut dicis ſi rem petitam mihi das.
Afficies me uoluptate incredibili:cū ī hoc mihi donādo nihil omiſeris.
Quod abs te cupio:ne producas in ſpē uanam.
Eſto erga me tam in hac re liberalis:q̄ ego erga te forem.
Obſerua in re parua quam poſtulo:talem in me diligentiam:qualem in te multo in maioribus obſeruarem.
Cura ut intelligam te in hac re poſtnlata non minus liberalem:q̄ in reliqs antehac ſemper fueris.
Peterē hoc abs te uerbis ꝓlixioribus:niſi te munificū natura cognoſcerem:
Tam es ſolitus eſſe liberalis:ut in hac re certa poſtulata nihil dubitem.
Quoniā a te pēdet mea ſalus omnis:hoc quod oro:fac ut exorē facillime:

Titulus.xiiii.

Communis amiciciæ cauſa familiaris.

A debemus amicis ſingula:ut Plutarchus docet:quæ nobis ipſis:
e Propterea uoluerunt ligurgi leges:ab amicis uel ditiſſimis in amicorū caueri cauſis:niſi cū ī iſdem diuitibus eæ cauſæ proprie crederentur Agit iſtic Curtus cauſam:q mihi ſupremo eſt amiciciæ genere coniunctiſſimus. Ago cauſam hanc ego ipſe:cum nullo ſit a me diuiſus ille. Afficitur is iniuria:Ad me pertinet. Iure in eius agitur cauſa:Ad me attinet. Quid nam ſuum ille ſcit eſſe:quod mihi commune uel ipſe diffiteatur uel ego nō

affirmem. Te igit̃ rogo uæhemẽtius ut amicitiæ cõmunẽ hãc eſſe cauſam ducas: nec a Scipione Lælium ſeparari poſſe nec a Curio Lodouicũ. Sumꝰ animis ita cõiuncti: ut aĩus ab Ariſtotele coniunctus dicitur eſſe corpori: ut lætanti conlætetur: & dolenti condoleat. Cõmunem mihi uitam cũ eo cõparaui: cõmune uiuo fatum: cõem quoq; ſubirem mortẽ. Tu me amas: hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me uides: hunc uide. Nihilo differimus alio: q̃ facie. Vultus eſt idem quẽ a uolendo diffiniuit Tullius dictũ eſſe ſignum apparens in facie: ſecundum animi uotũ. Vnde illud extat Naſonis. Heu q̃ difficile eſt: crimen nõ prodere uultu. Mente nõ diſſimili. pari ſtudio. paribus officiis etiã cupimus fungi: nec alius cuiuſq̃ eſt muneris particeps: cuius alter poſſit expers appellari. Supereſt ut in eo me totũ eſſe ducas. Bene uale. Ex Mediolano. viii. kalendas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ cauſa familiariſſima.

I Niuria laceſſitus eſt a conciue tuo Marcantonius amiciſſimus meꝰ. Cõmunis amicitiæ cauſa fecit hanc iniuriã: nõ ad me minus attinere q̃ ad illum. In illo. n. ego ſum facitq; firmiſſimum hoc & ueriſſimum amandi genus: ut neq; ab me abſit ille: nec ego ab illo abeſſe poſſim Debet qui eſt iniuriis uindictam dubitare. Is iniquus certam habet. quã expectet propediem: putetq; nõ eſſe nos mente tam abiecta: ut ulciſci hãc nequitiam neſciamus. Faciemus id quidem: & maiore multo menſura. Commune ſibi odium ſuiſq; comparauit omnibus & meum & amici: hoc ẽ duorum ingenia. uno ſpiritu: duorum tæla uno ictu: quod ut eum admoneas: te plurimum oro: ut intelligat: quid egerit Bene uale. Ex Mediolano ſeptio kalendas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ cauſa grauis.

c Rito illud Græcoꝝ uerbo a nobis uſurpatũ eſt: ut amicoꝝ oĩa ſint cõmunia. Quãobrẽ iter eos interdũ cõtẽdi uiſum ẽ de morte quã uterq; ſibi mallet: ut amici ſuccurreret uitæ: qui fuere apud ueteres: cõi amicitia cõiunctiſſimi. nã cũ Phytias & Damon amiciſſimi qdẽ illi ad Tyrãnũ Siculũ conueniſſent a quo alter eſſet neci deſtinatus: peteretq; ut ſe ire domũ ſineret. teſtamẽtũ editurũ ordinaturũq; negocia domus ſuæ: pro eius reditu alter cauit: ea lege ut ſi nõ redderet pro eo cederet. Miratus paulo poſt tyrãnus eius reditũ ad patum interitũ: ut amicus uiueret nec nõ utriuſq; cõtendẽtis uoluntatẽ moriendi: ne periret amicus nihil magis optauit: q̃ ut tertius illis ãnumeraret: quoꝝ oẽs erãt cões cauſæ. Eodẽ fere contendendi genere amicũq; ſibi ꝑferendi cognitus eſt apud Dianã illã Turicam: cui a Toanoe uiro Ephiginie ſolebat alter ex hoſpitibus ĩmolari: cogniti ſunt Oreſtes & Pylades: ac ſeruatꝰ uterq;. O iucũdiſſimũ amiciciæ genus: quod neq; letos deſerrit nec mœſtos: nec magis uitæ cedit: q̃ morti. Quid ſi potius in luctu ac reꝝ acerbitate uerũ cognoſcitur cõis amiciciæ fundamentum

ac robur: q̃ in exultãdo: Nã ut ſappho. In aduerſis optimi ſunt amici: Nã pſpera ſemper amicos habẽt. At ut ſeuerin⁹ ait. Qui cecidit: ſtabili: nõ erat ille gradu: Vos in eũ eſtis religionis noſtræ ſacerdotum ac theologũ in uectl: oĩq; hunc cõtumelia iniuriaq; ſectati: q ut uir doctiſſimus eſt atq; oĩ pbitatis ĩnocentie integritatiſq; genere ſplẽdidiſſimus: ſic mecũ ea cõiunctiſſimus amicicia: ut cõmunia mihi ducã huius ſingula: iniuria nõ eſt hic igit̃ unus a uobis laceſſitus ac & ipſe cũ illo mihi ppriã illatã iniquitatẽ eſſe duco. At q deſpexiſtis eũ talem ac tantũ: cõtẽnetis & me pariter: nec a me magis uobis eſſe cenſebitis metuendũ: q̃ ab ipſo timueritis. At quo primũ eſt: occurrat uobis Virgilianũ. At ſperate deos memores fãdi: atq; nefãdi: nec exiſtimetis: quia nondũ uos plectit oblitũ nos eſſe xp̃m. Nã ut Valeri⁹ ait. Lento gradu ad uindictã ſui diuina pcedit ira: Tarditatẽq; ſupplicii grauitate compenſat. Verũ & hoc s nos haud cẽſeatis tam eſſe uel rationis expertes uel humanitatis: ut neſciam⁹: nolim⁹q; docere q̃ inique tulerimus: & inſcii feramus: ut in ulta hec remaneat iniuria. Cõmunis amicicie cauſa: uitam meã & rem omnẽ in hoc uindicte genus debere me cõferre: non neſcio: at contra ſcio mihi oẽs defatigandas ppinquitates: ut eis ſim adiumento: qui uel mihi pfuere: uel amico: cuius cõmunẽ cauſam ſemper ago: Quod ſi id ñ ſeruaret: fuſtra p ulciſcẽda Patrocli morte: apud Homerũ Eacides ſe prælio inſecutioniq; aſciuiſſet Hectore: a qua iure iurãdo iratus in Agamemnona ſe abdicarat. Illoꝝ q cõmunẽ amiciciã tam diligenter obſeruarũt: & ego ueſtigia ĩmitatus nihil omiſurus ſum: quo minus hanc in amicũ illatã ĩiuriam æq: ac in me ipſum ulciſcar. Rem habes qui contra ſentis. Ex Mediolano. yi. calendas Ianuarias.

Sinonima communis amiciciæ cauſa.

Amici mei cauſa mea eſt.
Omnia quæ amicus ſentit: ego ſentio.
Nihil ad amicum attinet: quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus ſentit: ego experior.
Si quid amico accidit: mihi euenit
Amico iucunda: mihi ſunt uoluptuoſa.
Fac ut amico placeãt: ſi uis placere mihi.
Nihilo mea mens difert ab amico:
Quæ uis amara mihi: ſint amico prius:
Cor meũ amici corde cõiunctum eſt:
Nulla ſunt in amico: quæ nõ ſint in me pariter.
Difficilis æque ſum in amici luctu: ac in meo.
Cũ de amicis cõmodis & incommodis loquor: de meis me loqui crede.
Nulla cogitatione uel in re minima ſum ab amico diſiunctus:
Nihil eſt tam mihi mecum: quod ab amico ſeparatum eſſe uelim:

Quod me curare quis uelit. faciat ut amicus curet?
Cui meus eſt amicus fautor:is me ſciat ſibi futurum adiutorem:
Nulli eſt uel patris tam cara cauſa:uel filii:q̄ mihi quæ mei ſit amici.
Nihil inter ueros amicos eſt non mutuum.
In maci uita:meaquoq; ſtat uita.
Ab amici pendet incolumitate in primis mea ſalus

Iocoſa de ſe familiaris. Ti.xy.

Go nihil unq̄ pluri feci:q̄nt graues & modeſtos honore:ſic leues & petulãtes aliquo afficerē incõmodo. Sic enim me admonet Heſiodus epigrãmate ſuo dicēs ut grauis atq; bonus titulus iactat honeſtis. Sic malus aſſiduis cõſtet & ipſe iocis. Ego enim pacto ut Plinius docet boni ad uirtutes alliciuntur:mali a uitiis deterent. Cū hodie noſter ille Theologorū ſimia in iocularių patrum incidiſſet:iãq; ſupra modū ſe iactaret:ad me q; cõuerſus auderet de Theologis ſubtiliſſimis uelle contendere. Quis nam dixi o Cucule noſter futur⁹ ē arbitrer:ne diē īglorius terã: Per cũctãtibus q aſtabant:pleriſq; bonis patrib⁹:cur eũ Cuculū appellaſſem:fabulã ſatis iocoſã dixi. Cuculus auſus ē cũ philomena uelle de cantu:muſica q; certare. Coacta illa in certamē deſcendit. Aſinus delectus ē iudex:qppe q primus illac trãſierit:quia primū trãſeuntē iudicē delegerūt Audiuit hic auriculatus utrũq; canētē. Philomenã modulis ad æthera uolante cuculū ſuo illo ineócinno cuculatu in idē ſemper ſe flectentē Tandem ſic cenſuit Ego te philomēa tot garritibus uſã nõ capio:hunc intelligo:q latine cantat & aperte:Hic meo qdē arbitrio te ſuperat. hac fabula dimiſſus eſt cõfuſa Simia noſtra. Vale. ex mediolano. y. calendas Ianuaras.

Iocoſa de ſe familiariſſima.

I qd agam:qris dormio. Nam inter aſſiduas hic ſum nebulas: nec lux eſt illa īterdiu:nec cũ qbus cõmēter de re ulla:īuenio ſocios. Fratres meos a ſõno uix poſſum excitare. Credo mundū ruiturū. Dormio:ut me dormientē mortis dolor min⁹ afficiat. Ad hæc aũt ne mortuorū me inuadãt cadauerã ſolū Nã cũ adſint omnes in cellulis:ego qd ſol⁹ cõtra tot luce functos auderē. Quid qd eo magis mihi dormitãdū eſt:qd hic inſurrexit frumti caritudo maxima: Itaq; ne ſæpius panem quæritemus: q negatur aſſidue. dormimus. Quod ſi ad me ſcripturus es quippiã:fac ut eã expectes diē:qua nos Apoſtolus uocet:inquiens. Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere:cũ hactenus xp̄m audiamus dicentē dormite iam & requieſcite. nã & uos pariter omnis dormire conjector:nihil ad nos mittentes litterarum. ex mediolano. iiii. calendas Ianuarias.

Iocoſa de ſe grauis.

Vm uellem ad te grauiter quicquam ſcribere tum ocurrebat iocoſa de me materia. Diſtrahebar a ſcribēdo:ſicq; mecum ipſe dicebã:

5C1/CCC

Ad uirum grauem iocos ſcribam: At quo pacto grauis eſſe iocando poſſim: Tũ redibã in mentẽ: cõ meminiſſẽ. & ciceronẽ de cauillãdi iocandiq; gratia ſatis eleganter locutũ. & Demoſthenẽ apud Græcos idẽ factitaſſe: & plærosq; uiros doctiſſimos ſũmam laudẽ iocãdo cõſecutos. Quid eſt enĩ aliud iocus (unde cauillum & facetiæ ꝓdeũt) q̃ genus quoddã & artificioſum & urbanũ. quo uel mores alicuiꝰ cũ modeſtia accuſãtur: uel frænũ ĩiicitur inſolẽti uel inter amicos & pares aut nõ multo diſſimiles ridendi materia nõ ꝑcaciter exibet: nã quis te fili accinxit enſi dicẽs Tullius. & riſum cõmouit & magnã multoꝝ ſedauit aĩoꝝ perturbationẽ At qd illud apud Grecos de dublici. D. D. in oraculi ſorte inuento. quo uolebant aliq ſcriptũ interpretari. Dominaberis Dionyſi. At ioco dictũ deliras Dionyſi: omnẽ in Dionyſii uim ac mẽtẽ ſnĩam pẽdentẽ reuocauit reuocauit: Pretereo Terentianũ illud in urbanũ. Tute lepus es. & pulpamẽtũ quæris Ad me uenio. q cũ nuper in corõa uiroꝝ eſſem claroꝝ. allectus ſum ad iocãdũ a neſcio quo quẽ & ſi ut Virgilius aĩ fama obſcura recõdit. Eſt tñ ea & auctoritate apud multos principes & gratia. ut nõ ſint eius reſpõſa. queq; in eũ rñdentur negẽda. Is enĩ ĩ noſtros ſardotes inuectus: dicebat eos edaces uoraceſq;. ebrioſos libidinoſos. & huiuſmõi cõfectos uitiis. Ego rñdi. quod in Petrũ apoſtolũ dictũ ꝓhibẽt. loquella tua te manifeſtũ facit. Rogãte illo. quid dixiſſẽ Idem aliis cõplexus ſũ uerbis dicẽs. Qui de terra eſt de terra loquiẽ. Percũctante rurſus illo ſatis litteraꝝ ignaro. qd dicerẽ. mutatis iterum uerbis eãdẽq; ſecutus ſnĩam ſubdidi Virgilianũ illud. Nauita de uentis & rurſus eo moleſtius inſtate qd dicere. in illud Satyricũ ĩcidit. Tractant fabrilia fabri. Cũ aũt omnino uellet uulgi more latiniꝰa cõmuniꝰ ab me exprimi. qd demũ uellẽ. Sic ego. cõſtituit Gãmarus cum uulpe decurſu certare. dicens ad currendũ ſeparatiſſimũ cũ Olympionicis poſſe cõtendere. Vulpes irridebat primo Gamaꝝ beſtiolã admirata. mox inſtantẽ audiuit. Sed cũ iã curſus decreuiſſet ſpatiũ a quodã riuo. ĩ quo erat Gãmarus educatꝰ: ad aliũ uſq; riuũ: ĩ quo fines erãt prati. per qđ currere cũſtituerat: ſubdidit. Gãmaros ipſe: currere cũ uulpe nõ uelle: niſi eã ſibi tanto ꝓpuneret interuallo q̃tũ eiꝰ uniuerſum cõplecteretur corpus. Nolẽte uulpe: quæ ſatis eſſe dicebat cõtẽtionẽ: uel ſine hoc pluri. Gammarus inſtabat hoc uelle: ut maiorem aſſeqreẽ uictoriã. Tandẽ eius importunitate cõmota uulpes cõdutionẽ accepit. Spatium deſignatum eſt: & extendentis caudam uulpis totumq; ad bene cõmodiuſq; currendum corpus pilum accepit: caudæ gãmarus: ex quo penderet: quod illa præ piloꝝ multitudĩe nõ præſenſit: Mox dato ſigno: a carceribus ad calcẽ (ut aiunt) uulpes gammaꝝ leuiſſimũ pertulit caudæ pendentem: cumq; ſe cõuolueret: ut eum: quem exiſtimabat adhuc eſſe in prima linea: irrideret: is ſeſe proſtrauit: & ictu caudæ uulpinæ in proximum finitimumq; reiectus eſt riuum. Clamante autem illa: ubi nam es o bellua:

reſpõdit is:ubi tu o fera:Conuoluens ad illum ſe uulpes:illis eſt uſa pſalmiſtæ:Hoc eſt mirabile in oculis noſtris. Potes & tu fortaſſe bene ac leuiter currere:ſed curſoris certe faciẽ nõ refers. Hac fabula irriſus eſt ille mihi:qui uellet alios quaſi uir grauiſſimꝰ accuſare.cũ nihil haberet ĩ ſe nõ leuiſſimũ Titubare cœpit ipſe:Alios cœpit riſus nõ medioctis.Rem habes. Vale.ex Mediolano.iii.calendas Ianuarias.

Sinonima iocoſa de ſe.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo:quod ioci ſit.
Cum deſunt alii:ſum in me ipſum iocoſus
Habeo quid iocer:uel in memet.
Cunctos iocis adeo.
Neminem ſine iocis prætereo.
Tam mihi ſunt faceciæ multæ:ut eas non poſſim obliuiſci.
Nullius rei facilius:q̃ cauillandi memini.
Non prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In pleroſqꝫ iocando ueritatem exprimo.
Magna mihi eſt de faceriis cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetiis diligentiam.
Et ſi res graues nunq̃ obliuiſcor:iocoſas tamen non reiicio.
Græcos imitor:q in cauillis maximam uim eloquentiæ ſtatuerunt.
Habent ioci neſcio quid mordacitatis urbanæ.
Facetos ego uiros plurimi faciendos duco.
Cupio in omnibus iocis uti nõ indecoris.
Video plurimum prodeſſe facetias:ſi nihil habent ſcurrile.
Iocoſos homines maximi facio.
Supra facetos uideo nullos hodie in precio.
Cauillorum audio legem antiquis uſurpatam.
Plurimum iocis oblectari uideo cunctos.
Ad facetias omnes intueor modeſtas inclinari.

Titulus.xvi.

Iocoſa de alio familiaris.

Ccepiſti:an nũdũ qdem noſtri Curii facetias:At ego tibi hoĩs omnẽ uolo laudẽ notã eſſe.Eſt ut illo utar Hieronymi:nõ minus ĩ ca-
a
uillãdo:q̃ in accuſando ꝓnus. Vt curiꝰ eſt.ita noĩe ſuo digniſſimꝰ: cui nihil ꝓbari põt ſceleratũ.is ubi neſcio quẽ ĩtuereẽ bonos oĩs irridentẽ aſſidue ĩ Curiũ iã riſũ apparaſſe:hũc uocauit in hominũ coronã cõuctũqꝫ nõ paruũ:atqꝫ ait.Scis ne bone uir:Cur canes latrẽt:illo reſpondente:qm̃ famẽt:ſubdidit male ſentis:At qm̃ eorũ hoc fert & uſus & natura.Verũ ite

5C1/CCC

ligis:quare infantes a laruis defleāt uiſis dicēte illo:qa lác nō habent: quod emungat̄.adidit nec id qdē bene:ſed metuūt a beſtiis ſibi formidoloſis. At tenes:cur leone uiſo Aſinus rudiat:illo referēte:qa metuit:Nec id qdē bene Sed qm̄ paratū uidet regē a quo poſſit uorari natura id facit,nō metus.quid annuerent hæc problemata:poſtulāti:reſpondit:poſſe in eū cōferri ſingula:qui conſuetudine naturaq; canis ſemp latrat:nec qd In quēq̄ loquat̄ cōſideret:eū uero nō uidere quicq̄ apud laruatū loqui cū uideret beſtiā hunc eē qui laruatum ſe hominem diceret:quaſi Simiam:irriſorē cælitum ipſi uero poſt hac ſe ſuique ſimilibus uiſis:quaſi aſino:apud leones rudiendū aſſidue:hæc prohibendū ei quidē ſua ſententia loquacitatis fatuitatis ſcurrilitatiſq; prætium Riſere curii grauiſſima & cōmodiſſima cuncti. Vale:ex Mediolano pridie kalendas Ianuarias:

Iocoſa de alio familiariſſima.

pEtrū noſtrū ſcis eſſe inuerſum:nolui cōuerſum dicere: ut cauillo uti liceat litteraꝶ mutatiōe. Factus eſt.n.noſter monachus: uouit: ut ait:ſe nunq̄ peccare in ſe ipſum:ea ut opinor mente:qđ ſuā cupiditatē fraudabit nūq̄ Animi ſe rationē habiturū cōſtituit:hoc eſt q̄tū aīus red dat uoluptatibus. Bonus eſt totus:nā cognomēto dicit̄ bonꝰ. Quis eo melior:qui ſe nō negligit. Teipſum audi:ad curionē ſcripſit Tulius. id obſeruat hic noſter præter ſe neminē audit. Per infamiā (iquit Apoſtolus) & bonam famā:id iſtud curat. Sibi parat infamiā:ſuis reliquis uiris optimis bonā famā. Totus (ut uno concludā uerbo) iocus eſt:qui nedū alios (ut in ſe iocentur) cōmoneat:uerūetiam in ſe ipſum ipſe iocari non deſinat. Vale ex Mediolano kalendis Iaiuarii.

Iocoſa de alio Grauis.

oMnis humanæ uitæ ratio:q̄ ꝑ uirtutis cōſuetudine ſit inuēta:ut iqt lactātius nō niſi cū uirtute cōiuncta cēſenda eſt. Cauillis aūt & facetiis quti ſciunt:plurimūq; (ut Plinius & Martialis ait) habet ſalium quaſi cōdimēto ſuauiſſimoq; ad panē obſonio munitus accedit. Cū.n.inueniant̄ q mordere alios ſuis ineptiis apparati neminē metuūt:ſed & iurbani ſunt in cauillādo & ſcrutiles:ut Mimi ſolēt in ſcenis aut ad mēſas paraſyti. Iocoſi uiri docti ſunt:a qbus illi cogātur reſipiſcere aut nō aſſidue furere ut ait Polybius. Mutius igit̄ hic noſter:quē appellamus aliqn̄ mutū: nō ē tibi nūc appellādus Mutus:neq; rurſus loquax:ſed eloquēs & iocoſus. Nā cū eēt in corona curiæ:a qua neq; milites abeſſent:nec ſacerdotes:nec principes:inuaſit eū ſtultus ille nebuloq; Paſinus:quē Palatinū ſcurrā:ut Iuuenalis Paride Pātomimū uocat:merito ſumus uocaturi:petiitq;:qd nā eſſet cur rideret nōnūq̄.ſepenumero uero (eret. In parte rn̄dit Democritū imitor & Diogenem:q eiuſcemodi fuiſſent. Quare petiit ille nō in uniuerſo at in parte imitaris. Quia illi ſubdidit:aūt hoīum ineptias oīum ridebāt:aut inanis ope-

rationes uoluptateſq;:qbus merguntᷣ:lachrimabāt. At mihi nō oīum riden doꝝ dolendorum ue labor adhibetur : ſed illis dumtaxat conuentus : in quo uerſeris. Riſum.n.ab iis cōtineo:q nō tuis oblectentᷣ inſulſiſſimis ſali bus:ab iis gemitus mihi miniſtratᷣ:q quicq̄ in te cōferūt adiumēti. Quem me dixit ille:credis eſſe. Non credo rn̄dit:at ſcio certo te cauſis ſimillimū:q aliqbus adulatᷣ:ut edat. Es.n.edaciſſimus colax:in aliquos latrat:q eū uerbe ribus ab ſe pellūt:ut tu in eos ſoles mordēdos eſſe diligētiſſimus:q te quidē indignū appellāt:in quē uel munera pdantᷣ uel cenæ Eſto canis:ſim ait:qd deinde Simia dixit:quaſi me ſimiā:quia cū neq; humanitatis habeas quicq̄ nec officii:nec loquare:nec audias:qualem Albertus eā eſſe deſcripſit: faciē tamen hominis præfefers.denteſq; ac nutus beſtiolæ:& ut Iuuenalis ait. Es fraterculus ille gigantum. Hiſce iocoſiſſimus:ſed ueriſſimis quidem uerbis obmutuit ille tam diuq; ſiluit:q̄ diu riſimus omnes:Mox ad aſtantes cōuer ſus:minime pudebit me inquit cænare ꝑpterea. Vide qualis eſt uterq; Bene uale. Ex Mediolano.iiii. Nonas Ianuarias.

Sinonima Iocoſa de alio.

Eſt hic uir iocoſiſſimus.
Dicit hic omnia facetoſiſſime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Eſt in hoc homine plurimum ſalium.
Ex huius uerbis aſſidue ioci pullulant.
Nullum eſt huius ſine cauillo uerbum.
Abundant hic in omnibus uerbis iocandi condimento.
Vt hic eſt facetoſiſſimus:ſic & urbaniſſimus.
Quo pacto nihil immodeſte hic profert:ſic iocis ad rem utitur & pſonas commodiſſime.
Ex hoc hoīe loquēte inter amicos:plus hauris ſalium:q̄ ex alio ineptiaꝝ.
Nunq̄ hic facetus eſſe ſolet inurbanus.
Quid eſt quod hic ſine ſumma ratione cauilletur.
Quid hunc mordet inſipide:ab hoc mordetur ſapidiſſime.
Ad huius uirtutes reliquas accedit:qđ eſt unice facetus.
Eā hic habet in iocando gratiā:ut nullius accuſatione caſtigari debeat.
Tanta eſt huic in cauillis modeſtia:ut nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem.
Omnibus bonis huius facetiæ placent.

Titulus.xvii.

Særia de ſe familiaris.

n Iſi laudem ueteri accepiſſem Romanoq; uerbo:in proprio ſordeſcere ore.ſærium neſcio quid atque graue de me ſcriberem. Acceſſit huc noſter cōmilito.q regētis hic titulo cōductus ad do-

cendũ eſſet arbitratus eſt ſe Pythagorã philoſophãdo cenſeri. Scotũ ipſum
ſapientiæ nodis enucleandis. Sepenumero in illud puenit Ciceronis: ut &
ſuperbũ ſe declararet q nihil rñderet: & cõtumelioſum. q male rñderet. uelle
plus ſapere q̃ oporteret. aduerſus apoſtoli pcepta. Vbi plurimũ hæſitatum
eſt utrinq; & apud hũc qualẽ ſeſe in nos patefaceret: & apud nos: qualẽ exi-
ſtimaremus: tandẽ cœpit ſe iactare: neminẽq; ſibi philoſophũ aut Theolo-
gum dicere parẽ in uniuerſo terrã orbe: nos uero iudicamus hũc malos edu
caſſe clientes: a qbus nõ laudatus ſeipſum iactaret. Interea & in me freme-
bat: qui ei nõ deferrẽ q̃tum uellet. Ego tũ palã eũ honorabã: tũ priuatim ut
ſeſe ipſe uinceret: fruſtrareturq; ſpe ſua. Cupiiſſet. n. ab me cõtemni: ut diſſi
dii cãm inueniret. Tandẽ ſeſe leuiſſimũ apuit hĩc abiit aſſidue ſibi arrogãs
multa me paratũ inuenit taciturnũ. ſuperbus humilẽ. loquax elinguẽ. Ebri-
oſus modeſtũ. Guloſus cõtinentem. In ieiuniis in uigiliis: in canonicis ho-
ris eſt cognitus: qualis eſſet. Hæc grauitas mea. Bene uale. Ex Mediolano.
iiii. nonas Ianuarias.

Særia de ſe familiariſſima.

Am dudũ egi cũ Lutio litẽ. Sed ita qdẽ: ut ñ litigaſſe at poti⁹ diſputaſ
i ſe uidear. Egi. n. unã cãm nec pbris unq̃ cõtendi: nec iniuriarũ ullo
genere. Si qd excãdeſcebat: nihil ad cõtumelias rñdebã nihil ad mi
nas: hoc dũtaxat cum reſipiſces: hanc exues mentẽ Nunc tui nõ es compos
Tibi nõ obtẽperas. Perturbata loqueris rõne. Rabies eũ aliquãdo furorq;
uidebatur inuadere lingua nutu: oculis geſtuq; totius corporis loquebatur:
Eo eram inpetulantẽ minus exaſperatus. Riſu cogebã hunc opprimi. Cũ
pacatiore cerebro quieſcebat: tunc argumẽtis a me uincebatur. Vale ex me
diolano pridie nonas Ianuarii.

Særia de ſe Grauis.

Ihil arbitror in uita dignius quã in ſæriis aſſidue grauibuſq; uerſari
n cauſis: quæ (Saluſtio teſte) ut hoĩes p ſe laudãt ita ſemp ad uirtutẽ ĩ
clinãt. Quis. n. in re leui uerſatus aſſidue (ut Baſylius inquit) põt
eſſe haberiq; nõ leuis. Nã qui de terra eſt (ut chriſtianũ eſt illud) de terra lo
quitur: tritoq; apud heſiodũ græcorũ dicitur uerbo: auem garritu noſci. Gra
uitatem iccirco ueteres in Catone laudãt leuitatẽq; ĩ pleriſq; ſermonis. uitu
perat. Mihi nuper id contigit: quod neq; ſperabã: nec expectabã ut qdam
me hypocrita nõ temptauerit ſolum ſermone ĩmodeſto: ſed coegerit q̃ ſit
ſerius ſermo meus: aperire. Cum predicaret. n. & ad eũ conuenirent pleriq;
uiri boni & ſimplices: & fortaſſe famæ cupidi: ego uero minime: publica
me cœpit inſectari pdicatiõe: illa ſolita hypochritarũ ſeruata clauſula ſe
mei miſereri: quem uideret hoſtem eſſe uerborũ dei q nunq̃ ad audienda p
cepta. Saluatoris accederem. Ad huius eo die auditorium accedens: priuſq̃
e pulpito deſcẽdiſſet. hæc ſũ percũctat⁹ ut diui Thomæ remedio uſus publi-

cũ hũc accuſatorẽ publice docerẽ accuſandũ. Quæro bone uir dixi. Nũ de
ns ipſe ſis. Eo ſe deũ negante ſubdidi: q̄ nã igitʳ lex docet: q ad te nõ audien-
dũ accedit: hæreticũ eſſe. Quoniã ait: ego hic ſum q loco Dñi loquor. Vbi
mãdatũ dixit. Quis pcuratorẽ instituit. Ego ne tibi credã: quẽ contra ſunt
oĩa dicta. Temulẽto ſobrietas: Ignauo ſollertia. Furẽti prudẽtia. Imperito
doctrina eſt cõtraria. Quis te in his uirtutibus credat recte loq̄ quod neſci
as: uenitq; in mentẽ Iuuenalis carmẽ. Loripidẽ rectus derideat: æthiopẽ al
bus. Et rurſus. Quis ferat Gracchos de ſeditione querẽtes. Debet ut Chri-
ſoſtomus docet: a nemine poſſe incuſari: qui accuſat alios. At ille obmutuit:
nec q̄dẽ auſus ẽ ad ea rñdere: quæ addidi ad eius uicia. Særia fuere oĩa hæc
a doctiſſimis iudicata. Bene uale. Ex Mediolano nonis Ianuarii.

Sinonima ſæria de ſe.

Nihil eſt mihi ſæria oratione carius.
Grauis ſermo cunctos decorat.
Qui ſapit ſermonis dignitatẽ: in ſententiarũ crebritate ſi tam iudicet.
Orationis laus omnis in ſæriis eſſe debet compoſita.
Si uis loquens omnibus eſſe iucundus: grauis eſto.
Nemo ſe cuiq̃ grauitate uerborum ingratum exiſtimet.
Abhorret ab omnibus oratio non grauis: at ſæria cunctos delectat:
Quis eſt tã alienus ab oĩ doctrinæ genere: cui grauitas ponduſq; uerborũ
non placeat.
Nemo tam rudis eſt: quem non delectet plurimum oratio ſæria.
Iocoſa nutriunt aures: at grauia mentes.
Animis hominum ſermo ſærius æſca quædam ẽ: omne uiuaciſſimum aſ-
ferens nutrimentum.
Orationẽ graui maximopere lætor.
Tam eſt mihi uoluptuoſa oratio ſæria q̃ quod maxime.
Cũ in uerba peruenio grauitatẽ præſeferẽtia: nihil inde me facile detrahit
Sum rebus uerbiſq; ſæriis deditiſſimus.
Særia quæq; in epiſtolis me ſibi aſcripticium aſciſcunt.

Titulus: xviii.

Særia de alio familiaris.

q Vam ſit noſter Curius grauis in oĩ re ſua: uel eius ſermo manifeſto
docet. Eſt. n. totus ſærius. Diſceptauit nũc de diuinis publice in cla
riſſima Theologorꝝ corona. Quis poſſit (uel ſi centũ habeat Ho-
meri: quas Perſius replicat linguas) deſcribere: q̃ oĩa dixit ſærie. Credidi
aduerſarius hũc cauillis mordere: nũc Mercuriũ ægyptia cũ uocans: nũc co
loſſum Phodiũ nunc Circulũ ad taberna Hic tulit iniurias: uerbis reſpon-
reddidit q̃ grauiſſima: eo illi turpius eẽ: quod loquacior ab elinguibus ſu
peraret. Tandẽ in id deuentũ eũ: ut interminarus fuerit aduerſarius. At cu

rius:q grauiſſime dixerit:non iniuria conſtituiſſe ius ciuile:opus eſſe facto
ubi uerba nõ ſufficerent Propterea ſibi cedendũ duello nõ cõtentioni. Dic
ille inquit) ſi non cedis)imo nihil hic ait cedendo taceo:ne te cogã:ut Te-
rentius uoluit. Ex ſtulto inſanũ reddi. Cognouerũt Curii grauitatẽ omnes:
illiuſq; leuitatẽ Bene uale. Ex mediolano. viii. Idus Ianuarii.

Særia de alio familiariſſima.

n Oluiſſem ad fuiſſes cũ hic noſter Curius cõpulit nos ſuã grauitatẽ
ſupra modũ admirari. Aduerſus petulantiã Marcãtonii:cuius cõtũ
meliis afficiebat̃ aſſidue ſua in lite fuit ea uerboꝝ ſæriorum mode-
ſtia ut nil grauius dici queat. Ille maledicebat. hoc ſemꝑ benedicẽte ille hũc
ſtultũ uocabat:hic eũ ſapientẽ. Sic tandẽ. Si tua iſtæc ſermocinatio ſapien-
tis eſt:mea ſtulti:quæ cõtraria tuæ. Vale ex Mediolano. vii. idus Ianuarii.

Særia de alio grauis.

c Vrius noſter uir grauiſſimus:& ſi nunq̃ aut fecit qcq̃ nõ permode-
ſte:aut cogitauit nõ prudẽtiſſime:aut locutus eſt nõ ſærio quibꝰ uir
tutũ generibus reliquos huius ætatis ſuperauit oĩs:nunc tñ ea & co
gitauit:& dixit:& fecit:quibus ſeipſum ſuperauit:ut illo utar Iſocratis. Nã
cum in hac urbe delectus fuerit prouinciæ monachoꝝ noſtroꝝ pſes:aduo
cauit primũ in cõſiliũ ex oĩ ordine miniſtros atq; cuſtodes:habuitq; orõnẽ
& copioſam & elucubratã diligẽter de iis oĩbus quæ deceat illos obſeruare:
qui uitam religioſam delegerũt. Hac aũt paucis cõplexus eſt:qbus ordo no
ſter teneat̃ uotis:tantaſq; tum caſtitatis:tũ uolũtariæ paupertatis:ac obediẽ
tiæ laudes ꝓtulit:ut incredibile dictu ſit. Nã & ab Ariſtotele declarauit has
eſſe ĩſtitutas leges uitioꝝ fugandoꝝ q uirtutẽ diſtĩxit in cõtinentiã uirtutẽ:
& heroicã:& xp̃ano exẽplo id aptũ eſt cũ non ꝑmiſit ſe Saluator tẽptatus a
ſpiritu in incõtinentiã delabi:p panis oblationẽ in ſũma fame:nec inſuper-
biã:p hortationẽ:ut ſe deiiciens ex pinaculo ſperaret ab Angelis in manibꝰ
ſuſcipi:nec in auaritiã:per regnoꝝ oĩum ꝓmiſſionẽ:ſi cadẽs adoraſſet eum
Addidit & illud Ioãnis qcqd eſſet in hoc orbe aut in caſtitate eſſe carnis. aut
uite ſuperbiam:aut oculoꝝ incõtinentiã:ꝓptereaq; religioſum aduerſus ea
mõdi picula debere ſeſe aſcribere caſtitati:obedientiæ. paupertati. Mox in
hæc explicãda deſcendit:execratus libidinẽ ſupra modũ:q cæcũ ſequeretur
duce. cũ qua eſſet oĩs ĩmunditia omnis turpitudo. Superbiã uero illã fuiſſe
docens:quæ coegit primos ſpiritus in Abyſſum cadere. Auaritiã pari mo-
do illinc originẽ duxiſſe a qua fiunt homines ĩmanes in pecunia optanda
quam ut inquit Cicero Nemo ſapiẽs cõcupiuit:& ſophocles dicit. Auri cu-
piditatem abiectiõe mentiũ gigni. Deinceps ubi conſulto cũ patribus mul
ta cũmentatus eſt ad religionẽ pertinẽtia. cunctos adiuit cõuentus alios pu
niuit peccantes:alios caſtigauit errantes alio: ad uirtutes)propoſitis etiam
præmiis) inuitauit:ea uerborũ grauitate:ut admirati ſint oẽs:maluerintq;

huic obtemperare uel acriter uerberanti: q̄ alteri uel humanius mitiuſq; cogenti. Vide quantū inter hoīem hūc huiuſq; cuncta ſæria & alios aliqñ acerbiores (ſed leuiores) interſit. Bene uale. Ex mediolano. vi. idus Ianuarii.

Sinonima ſæria de alio.

Certe hic uir eſt grauiſſimus.
Hoc uno quis magis ſæriis delectatur.
Eſt in hoc tanta grauitas ut nihil non loquatur ſærio.
Tanta eſt in curio uerborum ac ſententiarum copia: ut admirabile ſit.
Verborum ac factorum hic pondere ac menſura cunctor ſuperat:
Nihil ab hoc profertur inſipide: nihil immodeſte.
A nulla grauitate abhorret hic noſter.
Eſt hinc omnium in ſæriis & cogitandis: & dicendis haud inferior.
Vt cogitat hic omnia mature: ſic facit conſulto.
Temeritas & inſolentia dicendi agendiq; Curio eſt protinus inimica.
Prudentiſſime curius cuncta rimatur: & cōſultiſſime perficit.
A curio tam abeſt leuitas: q̄ ab inſaniis grauitas.
Cum curio nulli ſtulto quicq̄ eſt commercii.
Tanta eſt huic cum ſapientia familiaritas: ut ab ea nullis uitæ ſuæ partibus poſſit diſiungi.
Curius cum eſt in agendo prudentiſſimus tum in dicendo grauiſſimus.
Vtinam omnes qui ſæriis delectantur. Curii ſimiles fierent.
Si res publicæ Curii ſimilibus mandarentur gubernandæ fœliciſſime ſemper eſſent.

Titulus. xix.

Imperatoria familiaris.

E T ſi nō dubito: uos milites huic ædicto continuo fore obtēperaturos nec multis arbitror opus eſſe ad eos adhortandos q fuere ſemp mihi obſequētiſſimi: ut adiiciam tñ calchar equo ſponte currēti (ut Euripides dici) uobis īpero: ut ad diē conſtitutā in caſtris cū impedimentis iam ſitis. Dies autē erit. xii. kalendas aprilis. Martis enim fauore fræti: qd ueteres factitarūt: bonis procedemus auſpiciis. De uictoria nobis ac hoſtilium fortunarū præda nobis eſt nihil dubitandum: cum infirmi ſint illi nobis autem nihil ex his deſit: quæ inquit Cæſar ad oppugnādos hoſtes neceſſaria. Nam & multū numero ac præſtantiā illis antecellimus: & gloriæ cupiditate: quæ in omni adeundo diſcrimine plurimū ualet. Facit enim ultra cætera quæq; militum præmia hæc nobis propoſita īmortalitatis merces nos ad omne facinus magnum & memorabile pro nos. Venite igitur iuſſu imperatorio: nec niſi uelitis meā indignationem in uos experiri. ullo pacto deſiſtatis. Valete. Ex Mediolano. v. Idus Ianuarii.

Imperatoria familiariſſima.

On ignoratis:ubi caſtramẽtari conſtituerim & ad quæ nos oporte at accinctos eſſe.xii.kal.Aprilis dies eſt deſignata qua prodeatis in caſtra.Quã uos decent obtẽperare imperio:nõ neſcitis:Ad hæc & paratiſſimos uos eſſe duco:& unice promptos.Itaq; nihil opus eſt:plurib⁹ hic certare.Fierẽ in dicendo longior:ſi crederẽ:uos eſſe ad obediendũ diffi ciles.At ut ſeruetur militaris ordo.uobis impero:ne quid excipiatis cauſæ cur ñ ueniatis ad deſignatum diẽ.Itaq; uobis gratiã meã ad ueniendũ dico Valete.Ex Mediolano.iiii.Idus Ianuarii.

Imperatoria Grauis.

m Vlte ſunt in ĩperatore cauſæ:quas nequeunt ii cognoſcere quos ob temperare decet:nec omnia ſciſcitari.Nã ut ait Alcibyades : q̃ uidet imperator:iſe tenet:Xenophon aũt ille philoſophus & imperator alia eſſe dixit in imperatoribus:alia in militia.Quãobrẽ & Ageſilaus fœli ces ait eſſe milites:qbus ĩpator ediceret agenda:cõſilia uero nõ niſi dete geret in tpe:Scio qd mihi cũ hoc hoſte deſignato ſit agendũ:& q̃ facile poſ ſim hunc ſuperare.Nã quæ quattuor debeant in imperatore inuenire: quã egregie poſſideã:nõ ignoratis.Nec me iacto.Sed uos mea laude in hanc & alias expeditiones aĩandos eſſe reor:cũ nõ abeſſe ab me rei militaris ſcien tiam uideatis nec uirtutẽ in pliando:nec auctoritatẽ in rebus gerendis : nec fœlicitatẽ in pſebuendis:qbus pfectum imperatorẽ Tullius extulit. Cõtra uero his fere oĩbus carere noſtros hoſtes:uos nõ latet.Habẽt neſcio qd pluſ diuitiaꝝ:At nos aĩos eo maiores:corpora eo fortiora.Sunt locis munitiſſi mis:Omnia uincit dies Obſidebimus ſi ii fortes habẽt muros.quid nõ do mat obſeſſio:ut inquit Cornelius.Obſidioni ſuccũbunt oĩa ut Plinius ẽ ar bitratus.Venite uos modo ad diẽ cõſtitutã:nec ſi a me accerrime nõ uultis mulctari:qcquid inueniatis cauſæ:quo minus ueniatis.Laborabimus for taſſe nõ nihil.At ut illud eſt ageſilai:laboris difficultatẽ ſpes uictoriæ cõſo abitur atq; recreabit:ex qua pcedet & merces & gloria:Vos me tenetis. Ve ite continuo.Ex Mediolano.iii.Idus Ianuarii.

Sinonima Imperatoria.

Impero ut continuo huc eatis.
Ite in caſtra imperio meo.
Ne deſitis imperatoris:uerbis.
Audite hac in re me imperantem.
Hæc eſt res quam uobis imperator edico.
Præfigo uobis imperatoris gratiam.
Imperatorio uobis hoc præcipio iure.
Facite ut nõ deficiatis imperiis meis.
Si non exequimini:quam imperaui pœnitebit uos errati.
Vbi non parueritis imperio meo:ſubbibitis pœnam.

Præſtate uos in obediẽdo difficiles:ſi uultis ĩperatorẽ iratũ experiri.
Quãdo nihil ex ĩperatoris ꝓceptis omiſeritis:cõducet uobis ſũmopere.
Deerit uobis apud me nihil:ſi nihil ex imperiis meis neglexeritis.
Si cupitis a me cõſequi plurima difficiles uos nuſq̃ imperiis meis exhibete
Eſtote in iis quæ uobis impero paratiſſimi.
Ex præceptis meis deſpicite(ſi ſapitis(nullum.
Adhibete diligentiam omnem in proſequendis:quæ impero.
Sola obedientia:uos in oẽm euentũ ĩpatori q̃ cõmẽdatiſſimos faciet.

Titulus.xx.

Minatoria turpis familiaris.

Cum nõ ſoleãt rõne feræ coerceri:ſed minis:ut Alchmæõ inqt poetã q ferina ſunt natura:eodẽ uidenẽ eẽ cohibẽdi caſtigatiõis genere Quod ſi ab humanitate diſtractus o beluaꝝ non leo ſolus:ſed elephas:cũ ignores ipſe:cæteri ñ ignorãt. Auſus es o temerarie ĩ me debacchari nihil ex iis omiſiſti:q̃ ad meũ dedecus attineret. Scis eẽ me iis & diuitiis: & cliẽtelis:ut nihil effugere diſcriminis ualeas.qđ te ſubire cõſtituã. Caue igit̃ q̃tum potes:& tibi cõmilitiones iſtos tuos lenones:ac reliquũ nebulonũ genus tuo adiunge lateri. Tuebit̃ te nullus ordo.ne tãdẽ ĩ meos cõcidas laqueos. Curabo te aſinũ bipedẽ ad necẽ uſqꝫ deuerberari. Porcũ aũt in cryptis aſſidue cœnociſiſſimũ in cloacis abdine ĩ lucẽ hoĩum ꝓcedas ꝑpetuum & patriæ dedecus & parẽtũ. Iãdudũ tumuiſti uẽtre iſto abdñe ſuffarcinato. nec minus temulentiſſimis uerbis q̃ ebrioſiſſimo ſenſu in omne ſcelus ꝓlapſus neqꝫ hoĩes metuiſti. nec deũ es ueritus. Omne facinus licere tibi attemptare.duxiſti.quia nemo te furentẽ correxit.nemo te ĩpudentẽ caſtigauit. Poſthac aut obibis.aut fies mea caſtigatione minus petulãs minus inſolẽs minus beſtia.qd qđ te audes mecũ uelle cõferre.qd ꝙ neqꝫ te mœtiris:nec tua:quam uilis es officio:q̃ turpis fama:q̃ in omnium oculis ignobilis atqꝫ degener. Huic audaciæ opus eſt me correctore:ut pro illo Hieronymi:qui loqui neſcis:diſcas aliquando conticeſcere cum tibi ſit lingua in fruſtra cædenda . uita uero & ſpurca & intollerabilis. Ex Mediolano pridie Idus Ianuarii.

Minatoria turpis familiariſſima.

Fac ut intelligas beſtia:qui diſpare certemus uoto. Tu nullius extimationis ego aliquis in eorum numero:qui habentur in prætio. Tu uir neq̃ qui rem ſemper agis perperam.ego ſine conſilio nihil. Habebis meo iuſſu mercedẽ & dictorum meorum ſimul & factorum. Nam dignus es mercenarius tuo pretio:qui nihil dicas ueri:nihil nõ inique. Debaccaris in bonos omnis:id ꝙ tibi euenerit uſu:quod Simiis:quæ quo magis in altum prouehuntur:eo pudibunda magis detegunt Dicis oſtenſurum te medium:ut Iuuenalis ait mihi reliqſqꝫ digitum:qui tibi cõminãtur. Potes id & ſoles efficere. Quid

ſi & nates detectas oſtendes: At feres meritũ ob ſtulticiã. Quod ſi te nõ pĩ-
get errati: pœnitebit acceptæ penæ tibi debitæ. Ex Mediolão idib⁹ Ianua:

Minatoria turpis Grauis.

q Vãq̃ Claroꝝ hoĩum minæ turpes eẽ nõ poſſũt: cũ a celebri uiro ut Cleobolus Lyndius ĩq̄t: nihil uel dici: uel fieri turpe q̃at: nõ poſſum nõ tñ oſcœnitate uerboꝝ uti ĩ te iuandẽdo. Quid aũt ẽ aliud interminari: ut placuit Maroni q̃ uerbis ĩuadere. Tu nihil uel omiſiſti uel p̄terſiſti: quod ad meã turpitudinẽ attineret: q̃uis ea quoq; turpitudo dici nõ ualeat: q bonũ uiꝝ: qcq̃ falſo diſſeminat ut Auguſtinus docuit dicẽs. De bono turpe qcq̃ fictũ ñ durat. Nec turpe qdẽ ẽ: quod ñ niſi turpibus fidẽ facit: niſi oẽ quod a turpib⁹ p̄dierit: turpe uocet̃. Sed niſi reſipicis: ex capro aſin⁹ fies Cap ẽ.n. hyrcus ſine teſtibus cuius cõiunx ẽ multoꝝ uſuraria. At aſini ſolẽt ſiluis onuſti ſæpe domũ duci. Vehere tu qdẽ hac ſarcina militari p̄ditus in q̃ me uidiſti ĩ cloacã: ĩ quẽ tñ impudice locutus ſis. Nũ ne tibi uideor dign⁹: in quẽ inſanias. At ego tibi pharmacũ curatoriũ ſanitatis p̄curabo: aut illã cædi tibi ſtudeo uenã: de q̃ Iuuenalis. O medici mediã p̄tundite uenã: & de qua Perſius nec.n. mihi cornea fibra ẽ. Caue tibi neq̃ beſtia ut ſatyrico utar uerbo. Dicent aliq: nõ eſſe te murẽ leonis ita dignũ: aut cyricẽ aquilæ furore puniendũ. At ego nullũ excipio plectẽdũ q me lædat. Nunq̃.n. caſtigarẽtur inſani: ſi uiuerẽt hodie q Peryclis atq; Socratis patientiã aduerſus maledicos maleficoſq; laudabãt. Irridẽt̃ nũc q nõ ulciſcunt̃ iniurias: iniuſtiq; ducunt̃ q eo tolerãtiæ genere alios alios ad idẽ inuitãt criminis. Ego te cogã ĩ Syllæ pidicularẽ incidere morbũ: & in inſomnia eius: in inſomnietatemq; Marii: de q̃ erãt: q cẽſent Iuuenalẽ ſenſiſſe cu inq̄t. Exul ab octaua Marius bibit. Ego tibi uitã eẽ tædio ſtudebo: ut miſerrim⁹ oĩum tibi ipſi ſis odio nec a tuis qdẽ adiuuari ualeas. Ex Mediolano. xix. kalendas Februarias.

Sinonima Minatoria turpia.

Diminuetur tibi lingua noſtra opera.
Curabo ut nequeas eſſe loquax.
Afficiam iniuria te non diſſimili.
Ab me non inferiorem accipias pœnam: q̃ feceris iniuriam.
Cuſtodi diligenter tibi teſtes ne caſtoris fias ſimilis.
A mea uigilantia tibi ſumopere cauendum eſt.
Nihil debes ſtudioſius aĩaduertere: q̃ ne pœnam ſtultitiæ feras.
Equiſſimus cenſebor: cum te pro tua in me malignitate plectam.
In te unum omni odio inſectandũ ero ſolertiſſimus ac unice intentus.
Omni opa tuũ interitũ: aut ſũmã aliquã turpitudinẽ examinabo.
Ero in te puniendum curioſiſſimus.
Nunq̃ in te ſumma quadam iniuria conficiendum: conquieſcam.
Adhibeo in tuam perniciem oẽm pro ingenio diligentiam.

Nulla me cognoſces ī re die noctuq; acutiorē:q̄ in exitio tuo ſūma quærendo cura.
Tūc me tuis defuturꝝ īcōmodis īſectatorē crede cū ignis coire cū unda ſciet
Cupio ut intelligas dum uiuam:deeſſe mihi acrimoniam uireſq; in te odio gerſequendum non poſſe.
Fac ut īmemor tui ſim prius:q̄ tuas obliuiſcar iniurias:& te nō plectam.

Titulus.xxi.

Laudatoria familiaris

c Vrius noſter oī laude cumulatus illud famæ genus cōſeq poteſt:de quo Terētius inqt.Hō ppaucorꝝ hoīum:īmo nullorꝝ. Digniſſim⁹ eſt Curii noīe.Is.n.de quo tātā oīs hiſtoria mentionē facit. Plutarchi teſtimōnio uir fuit:ut frugaliſſimus(& ea qdē frugalitate: q̄ cicero uult oēm cōplecti uirtutē)ſic æqſſimus fuit.ſi eius rñſa & Sanitib⁹ & aliis facta diligētius cōſiderēt.Quid ſi ad diligēti p oīum rerꝝ ſibi agēdarꝝ curā Curius cæpit appellari:Tu uero tali tantoq; patre natus:ne degeneres: cura: nō in hoc minus ſis:q̄ in oī pbitate innocētia prudētia fuerit ille Curius. Video ingenii tui acrimoniā.Memoriæ pſtantiā:doctrinā iā pœne paternā: aliaq; tū naturæ:tū induſtriæ munera:qbus genitorē ſi nō ſuparas : æquas certe.Quibus ſi nō rñdes augēda laude:q̄ nup in tuo noīe iecit fundamenta:certe delaberis:nec quo pacto reſurgas inuenies. Grauis ē in te cōmota hoſtiū oīum expectatio:qbus ſis uiribus ut de curiōe dicit Tullius q̄ uia ſis patri futurus nō diſſimilis.Sed qd ego ea ī re dubito qcq̄:Generoſa fæmina ī hortis creſcunt ſuis.Pater tibi fuit unicus in Italia ſciētiæ ſplēdor. Tu qdē ineūtibus ānis bonis litteris deditiſſimus.Cenſendū eſt tibi deeſſe nihil poſſe:quo ſis apud poſteros īmortalis.Quod ut cōmodius conſeqris : me nō habes inferiorē cæteris:q tuis laudibus æternitatē ſcribēdo patrē:quod aſſidue facturus ſum.Bene uale.Ex Mediolano.xviii. kalēdas Februarias.

Laudatoria familiariſſima.

n On ero indicēdo longior.Vidi quæ ſcripſiſti ſingula.ſum tuū acumen admiratus.Eloquētiam uero tuarum epiſtolarum tanti feci ut nullius poſſim efficere pluris:uel ueteris:uel noui. Admiſces tot in ſcribendo ſnīas:tot cū ſentētiis teſtimonia:tot cū teſtibus argumēta:ut legēdo alliciar ad exiſtimandū ex te flumē profluere uerborꝝ.Quid aūt minus ſcabrum:minus perplexū:minus uile.Omnia in tuo ſtilo uidentur antiquitatem redolere.Adde quod es humaniſſimus:nō ſuperbis tua laude nō tumeſcis.Quo tibi maior eſt gloria:eo tu minus(ut multi ſolent)in ſolens: minus elatus:minus iactabundus.Dii tibi fortunent nomen quo digniſſimus es.Me habes cui quod tantus ſis & habearis:es ſtupori fere incredibili Bene uale:Ex Mediolano.xvii.kalendas Februarias.

hci/ccc

Laudatoria Grauis.

Triplicibus fortunæ corporis atq; animi bonis uoluere Peripate-
a tici laudandos eſſe uiros quos hac in parte Cicero ſecutus eſt cũ cæ
teris ſit oĩbus: Platonem imitatus: qui duplicibus dũtaxat cõtentus
erat internis ac externis: at fortunæ: nec ĩ aĩo nec extra aĩum diceret. ſed ab
utriſq; aliena. Quã hæc oĩa ſint in hoc noſtro patre. attendite p deũ ĩmor-
talẽ o fratres uiri eruditiſſimi ac religioſiſſimi: ut cognoſcatis manifeſto q̃
nobis in huius diligẽdi cura cõſilioq; gaudendũ. Eſt primũ (ut a leuiorib⁹
ad grauiora queramus ꝓgreſſum) ea generis nobilitate: quæ in Italia poſ-
ſit inter primas nũcupari. Nã ſi florẽ huius hodiernæ Italiæ debemus exi-
ſtimare inſubriã: & agrorꝝ ubertate & urbiũ amplitudine. & ſoli dexteritatẽ
& uirorꝝ præſtantia. In inſubria uero Mediolanũ ciuitas ea eſt: cui ſimilis ĩ
toto nõ inuenitur orbe terrarꝝ uel populi multitudine: quã. Suidas ſcripſit
populoſiſſimã: uel rerꝝ ad uitã hoĩs dignitatẽq; neceſſariarꝝ: certe hic eo no
bilior eſt: quod Mõdella familia cretus: & generoſa eſt: & antiqua ĩ ea urbe
domo: parentibus cretus optimis clariſſimis. Inſubriũq; principibus ſp iu-
cundiſſimis: de qbus (ne in illud incidã Senecæ) Aliena iactãt: q genus ſuũ
laudãt: hoc ꝓſequar: quod apud Iuuenalẽ eſt. Cũcta licet ueteres exornent
undiq; cæræ atria: nobilitas ſola eſt: atq; unica uirtus. Nã & ſi eſt generoſiſ
ſima ſtirpe ſatus: ſi natura ĩ huius uniuerſum corpus fuit liberaliſſima: ſi nu
trimentũ & educatio huic plurimũ ꝓ fuit: multo plus tamen laudandus eſt
ab animi bonis: modeſtia in adoleſcentia: diligentia bonarum artium ĩ iu
uentute: prudẽtia in ſenectute hac uiridi: ut illud eſt Virgilii. Sed cruda deo
uiridiſq; ſenectus: cæteriſq; in oĩ ætate uirtutibus: quibus aut ſuperauit ma
iores ſuos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari continẽtiæ: q̃ ſci-
re poſſet: quid foret continẽtia: ut de Epãminunda: & de Ageſilao a Græ-
cis ſcriptum perhibetur: aſſidue religioni tam uacans & caſtitati: ut inſenſa-
tior (ut dicit Ariſtoteles) nuſq̃ uacantes uoluptati: q̃ mundior aut abſtinen
tior ſoleret apud ſocios appellari. Mox in mundi contemptũ ſeſe induebat
eo: quo nunc: panno tum: quia conſtituiſſet Franciſcaſter eſſe: tum qa iã ele
gantiæ hoſtis eſſet. Pluribus hanc argumentis omnes propinqui ab ea di-
ſtrahere uitæ uia nitebantur. Hic aſſidue ut ſummę ſolent cautes: annoſiſſi-
meq; arbores: inconcuſſus ac inlabefactus loco moueri non poterat ſe ſibi
natum in primis inquiẽs: ſibi uelle ſatiſfacere. Si quis illud adducebat Aca-
demicum: nõ ſolis nobis nos natos eſſe at patriæ parẽtibus: & eiuſmodi re
liquis: hanc eorum eſſe uitam dicebat: qui in agendo uerſantur: nõ amiciẽ-
do: non in poliendo. Intrinſeca hæc ſuo poſſe quelibet ingenio debereque
curare diligẽter quæ ad animũ fœlicitatemq; comparandam pertinent: ut
Theophraſtus inquit. Extrinſeca uero nullis a ſapiẽtibus pendi: noſtro ne-
an alieno fiant admonitu. Quid quod neminẽ audiuerit: nulli auſcultaue

nemini obtēperauerit in religionē nō ſit ingreſſus. Ouidianum illud ad dehortantes uſurpanas. Nitimur in uetitum. Quāobrem iam admodū adoleſcens præfectus eſt Thauriſco monaſterio: ut de Scipione: cui iuniori lōge ante ſenatorios annos demādata eſt reſpublica: & de Alexādro Macedone: qui tam natu minor tot res geſſiſſe ꝓhibetur. Eam aūt adminiſtrationē Pleriſq; aliis quibus deinceps aſſidue prælatus eſt tā exercuit perhumane mi ac ꝑbenigne: ut admirati ſint oēs. Non multo poſt apud pontifices multos egit maxima: nec in patriæ ſuæ: nec in amicoꝝ negotiis unq̄ defatigatus: eſt nunq̄ laboribus ceſſit: ut iam alter Clearchus uocari poſſet: qui cauſas & amicoꝝ & patriæ præferebat ſuis. Ea tamen fuit ſemꝑ demiſſione ſuæ laudis ut cum uel fiducia ſui quiret: uel ut ſe notum redderet apud incognitos: nunq̄ ſe uoluerit uel laudare: uel in faciem laudari: ne quis poſſet in hunc aſſentator exiſtimari. Q ni imo ſecum ipſe ſi quod laudabat in eo memoria illud in. Apollinis templo ſcriptum: quod ab Homero uſurpatū eſt & Pythaco Mitileneo repetebat. Noſce te ipſum: ſeq; non tanti iudicans: arbitrabatur a Socrate diſcere poſſe. qui ſe diceret unum ſcire ſolū: qd' nihil ſciret illudq; Ciceronis nō obliuiſcebatur: nec natura nouū nec ſcientia uetus repit Tandem in hāc eſt ꝓuectus ſedē ut nō ſolū ſua ſingulari uirtute pepererit amplitudinē: ſed ſuis omnibus hoc eſt nobis: noſtræq; religiōi: ſuæ patriæ ſuis agnatis cognatis neceſſariiſq; ac ꝓpinquis reliquis laudē atq; gloria immortalē. Nō .n. in hanc ꝑfectura ſorte cōiectus eſt: ſed una oīum eoꝝ ſentētia: q̄bus huius delectionis bonus īminebat. Nō hoc loci corruptelis tēptata res eſt (ut ſæpe) nō amicoꝝ ſtudiis (ut aſſidue) nō principū litteris cōmēdatiis (ut ſemꝑ) at ſola uirtute: ꝓbitate: doctrina: ſapientia huius Lodouici: huius Theologi clariſſimi: huius uiri aīo maximi. huius ſuo cognomento digniſſimi qui ē iccirco de Mōdello dictus q̄m mundū uincens: paruus ſit mūdus uirtutū quaſi theſaurus effectus quem Microcoſmon Bernardus ſilueſter appellauit. Huius nūc regimur & gubernamur claritudīe: præceptis ac inſtitutis. Habemus quem imitamur uirū ꝑſtantiſſimū. Philoſophū & doctrina & moribus. Theologū optimū partē innocētiſſimū. pientiſſimū religioſiſſimā. cuius quotiēs per ueſtigia ꝓcedemus: totiens nō errabimus. Quod ego ꝑ me decreui uos hortor: nō recuſetis: cunctis unice conducturum. Ex Mediolano. xvi. Lalendas Februarias.

Sinonima Laudatoria.

Hic uir eſt dignus uiri nomine.

Summa eſt huius uirtus.

Nullam uirtutem hic minus tenet:

Omni laudi æque hic operam adhibet.

Vt domeſtica iuuenis ātecellebat cūctos: ſic nūc prudentia præſtat oībus.

Hic nullius ē ꝓbitatis: præter cæteras particeps: ſed oēs tenet mediocriter.

LCL/CCC

In omnia uirtutum genera Curius eodem habet pacto.
Tantus eſt curius:ut diuinus poſſit potius:q̄ humanus appellari.
Virtus curii ut eſt admirabilis:ſic incredibilis.
Ad hũc diuino ſunt munere:omnium delatæ uirtutes.
Qui uelit huius proſequi laudes:laboret infinitum.
Nemo uel diutius ſcribẽs calcẽ attigerit laudum huius enumerandaꝝ.
Maxima eſt de huius uirtutibus apud omne humanũ genus admiratio.
Facit curii ſãctimonia:ut ĩ eo laudãdo uiris uel eloquẽtiſſimis uerba deſint
Qui ſunt in cæteris copioſiſſimi oratores:in laudanda huius uirtute obmuteſcunt.
Apliſſimus eſt proſequendæ tuæ uirtutis campus.
Non poſſum non te fœlicem hac uirtute iudicare.

Titulus.xxii.

Vituperatoria familiaris

t

Vrpe uideri põt:huius mali atq; pnicioſi hoĩs uitia inſeq. Sed hoc habet prudẽtia:Ciceronis definitione:ut rerũ bonaꝝ malarũq; ſit ſciẽtia. Veritas aũt Caldæoꝝ definit̃ aſtronomoꝝ uerbis:p quã q̄ fuerũt:ſunt aut futura ſunt:ĩmutata dicunt̃. Quãobrẽ & prudentẽ oportet tã mala ſcire:q̄ bona:ut ab iis caueat:hæc ſequat̃:& q ueꝝ ſeqt̃:rẽq; ut eſt ſic explicat:minime peccat. Nõ inuehor:uera ſequor. Eſt ille nebulo tã mentis inops:ut nihil aĩaduertat:oĩa intẽperate ſimul & inſolenter efficiat. Vacat libidini:pluſq̄ poſſit:uiolatq; in hoc naturã:ut crapulã admittit huius ampliandæ gr̃a. Teſſaræ ac oĩ tali generi adhibet oẽm operã. A uirtute uero tã ẽ alienus:q̄ a cælo refert tellus. Hõ eſt(ut paucis agã)p uetiſſim⁹:ebrioſiſſim⁹:emẽdaciſſim⁹ ſceleratiſſim⁹. Adeo delectat̃ decipiẽs aliquẽ fraudãs decoquẽs ut ĩde ſũmũ ſe bonũ eẽ cõſecutuꝝ exiſtimet. Fur ãt ẽ diligẽtiſſim⁹ aut ante rẽ tibi ſubtraxerit:q̄ tu tibi quicq̄ in hunc potueris ſuſpicari. Quare ſi qd es acturus cũ hoc monſtro:ne tibi cenſeas caueri quire:ſed deũ optimũ deprecere:ne hũc ſinat ad te ire. Non recedet abs te ſine tuã uel ignominia uel re perdita. Qui.n.alicuius uident cũ hoc familiaritatẽ:qbus qdem ſit cognitus mirant̃:nec pñt nõ exiſtimare qcq̄ inter eos eſſe flagitii. Quare ſi me amas:hũc abs te abiicere:ne aut incõmodo te afficiat:aut famã tuã maculet. Bene uale Ex Mediolano.xv.kalendas Februarias.

Vituperatoria familiariſſima.

m

Alus eſt Sulpicius:ſed peior longe huius filius:homo cunctis ſceleribus deditiſſimus. Nihil enim hunc flagitii latet:omnia nouit:ac ſequitur quæ nefaria uiderit. Nec gulã excipit:nec uenerẽ:nec furta In homicidiis nõ eſt iccirco uerſatus:quia uiribus nullis eſt:otio dũtaxat aſcriptus & inertiæ Puer huic interminatus:metũ faceret. Sed ut malus eſt ſic & maledicus. Nemini uel murmuribus cedit:uel delationibus. Hinc factũ

eſt:ut a nobis electus monaſterio ac penitus fugatus deliteat:nec certam ha bens loci ſedem uagetur aſſidue:poſſitq; illud Virgilianũ licet diſſimili cau ſa:de ſe dicere. Ipſe ignotus egens Lybiæ deſerta peragro. Europa atq; aſia pulſus. Rem habes. Vale Ex Medioiano .xiiii. kalendas. Februarias.

Vituperatoria Grauis.

Ereor ne plus mihi laboris aſſumã in uituperando Auguſtino ne bulone famoſiſſimo:q̃ ſequi poſſim. Nã ut ſum laudãdi alicuius bo ni cupidiſſimus. ſic ab inſequentibus malis alieniſſimus eſſe ſoleo. Nihil enim magis deteſtor:q̃ malos (ut Diui Thome teſtimonio) eorũ cõ tactu:q̃ſi peſtifera cõtagione:me peſtilentẽ morboſũq; fieri poſſe rear. Ve rum qa nihil eſt tã humanũ ut Terentianus inqt Chremes:q̃ exiſtimare hu mana quæq; ad hoĩs curã attinere. Nolim hic pnitioſius Helluo te fraudet in aliquãq; calamitatẽ pducat. Eſt:n. delator aſſiduus:& cũ delatiõe quidem uaniſſimus:nõ ſolũ mẽdoſiſſimus. nõ delectat̃:niſi ut tygris cruore: cupit: q; ſemp alicui mortẽ pcurare:aut hoĩem cũ quo agit uorare. penituſq; cõſu mere:ut de Lycaone fabulant̃. Quid Cacum uel Procuſtẽ: uel Liſtrigones poetæ deſcribũt:hic eſt illis longe latro maior:& ĩmanior. Verrẽ Cicero ni tupat. Quis hoc uno Verres inuentus ad furta pnior ac ingenioſior. Ha bet neſcio qd primo ingreſſu:inter incognitos humanitatis ac eloquentiæ Sed omnis ea facies uirtutis eſt ad fallendũ ſimulata. Formidoloſus eſt:ut ſi non dicitur extitiſſe:Aliquid admittit in uerbis aliquãdo ueritatis:ut figm tum maiorem faciat fidem. Accipe ſemper ex his quæ dixerit quicquid ſini ſtri potes accipere. Nam dextra fraudem affert atq; dolos. In nulla re. hone ſta hunc firmum aut conſtantem eſſe ducito. Vt eſt oculis aſſidue infirmis: nec cuiuſq̃ os reſpicit:ſed quaſi modeſtiſſimus in pedes dirigit aciem:ſic hu ius mentem fallaciſſimam ducito alio:q̃ quo debet tendere:nihil præſefer re ingenui nihil modeſti:nihil innocentiæ:Poſſem in hoc uno plura ſigni ficare. ſed iis ero contentus:quibus tibi notum hominem eſſe quire ducam Eſt abiectiſſimo quidem genere:a quo non degenerat. Quali fœmine pro creatus:tales fructus affert: perſica inq̃ illa præcoqua: quibus exiſtimauit Aſia Romanos contaminari ac interire. ſed mutatus illis profuit ager. Hu ic nulla uarietas temporum:nulla ingenium diuerſitas:nulla caſtigatio pro fuit. Nam ſemel admodum adoleſcens uirgis eſt ceſſus. Paulominus eſt nu per:q̃ ſuſpenſus. niſi enim intercedebamus:actum erat de fure peruerſiſſi mo:qd' ei condonaſſe non alia de cauſa pœnitet:niſi quod emendari neqt. Aſſidue peior eſt. ſemper immanior. Patrem autem habuit:licet abiecto lo co natum:ſatis honeſtum:& ingenuis moribus:matrem optimam: a qui nus tam eſt alienus:quã nihil ab ſua origine alicuius ſoleat inueniri. Quid Therſitem apud ueteres ignobilem querunt. Hic ille Therſites Achille cretus eſt: de quo Iuuenalis. Malo pater tibi ſit Therſites dũmodo tu ſis

æacidæ ſimilis uulcaniq; arma capeſcas q̃te Therſitæ ſimilē ꝑducat Achilles. Hic eſt parētū ille dolor: quo deſperatione ducti perierūt. Aſſidue hui⁹ audiabant male peruerſe: pernitioſeq; uel dicta uel facta. manifeſtoq; cognoſcebant hunc euaſurꝫ nō eſſe: quin non plecteretur digna pœna cupiebantq; potius mori q̃ eo uſq; uiuere. Hoc primū eſt generis munus: a quo non abhorruit: ut uiliſſimus delectetur & parentū: a quibus plurimū refert ut nihil unq̃ libentius audiuerit q̃ eorꝫ obitū a quibus huius accuſabantur facinora: Hinc autē accipe ſecūdū: quod ab ineuntibus annis uſq; nihil admiſit laudis in cūctis uerſatus eſt ſceleribus ad omne ſe facinus conuertit. libidinē Paphiā cæcū cupidinē ac lyæū ſibi prefecit numina quæ coleret ac uenerare tur. Nulli⁹ rei magis eſt exoſus uim atq; maieſtatem q̃ caſtitatis. īnocētæ ac fidei. Tunc obſeruat quæ promiſit: cū aut res turpia ē & ſibi piucūda. aut fallere uult uæhemētius: Audet aūt omnia modo ſint praua: Nā in bonis (ut Plato inqt ē eneruatus. Accipe nūc tertiū hoc. & crede tibi folium ſibyllæ recitari. nec Apollinis tripodē afferre poſſe hac ueritate qcq̃ uerius qđ ē inimiciſſimus bonorū omniū. in primis tuus. qm̄ bon⁹ es. a quo tibi cauēdū eſſe duco maximopere neqđ tibi paret detrimenti. Bene uale. ex Mediolano. xiii. calendas Februarias.

Sinonima uituperatoria.

Hic uir peſſimus eſt omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic eſt familiarius ſcelere.
Cum hoc nebulone uitium omne coniunctiſſimum iudica.
Si recte intueberis: nihil inuenies in hac beſtia laudis.
Eſt hic ut malo ingenio: ita plurimis ſceleribus cumulatus.
Habet hic petulantiam admirabilem: inauditamq; procacitatem.
Quid eſt in hoc homine boni: quid non nefarii.
Paratam hic habet mentem ad ad omne facinus malum.
Tam eſt hic peſtifert: ut peſtilentia etiam uerba conflet.
Neſcio quid tetrius hoc homine dici queat.
In hoc cærte uno cuncta ſunt omnium uitia.
Vt uirtus eſt in Caruca nulla: ſic omne genus uitiorum.
Quo plura in Caruca uitia conſyderantur. eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydra referunt: ut uno cognito detegantur plurima.
Sic eſt Auguſtinus nefariis deditus facinoribus ut inde ſe uitā q̃rere cēſeat.
Vt piſces aqua uiuunt: uiri uirtute nutriuntur ſic Caruca oī crimine alitur.

Titulus: xxiii.

Paternalis familiaris.

G⸗ mi fili iucundiſſime: ut afficior tibi plurimum: ita cupio te uirum eſſe præſtantiſſimum. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præ...

tione poſſe fieri:q̃ ſi noctes dieſq; uirtutibus incubueris:Virtus enim eſt(
Platonis teſtimonio)quod uſurpauit.Cicero ſola illa:quæ uiros uita mor
tales:diuturnitate memoriæ facit immortales.Que uides ĩ terris:que uul
gus admiratur:pulchritudo formæ.ſinceritas & proceritas corporum (ut
Hieronymus dixit)aut aeris intemperie aut demũ ætatis rubigine cito cor
ruunt.at fortunæ q̃ bona diu ſolent ut apud Baſylium legitur.alearum in-
ſtar ludicra:nunc in hunc traducuntur locum:nunc in illũ:Pompæ cadunt
iuuentutis decus defloreſcit.Hominum in reliquis gloria euaneſcit:in uir-
tute ſemper eſt ſolidior:atq; ſtabilior nec(ut Homerus ſcripſit)uiuos deſe-
rit:nec nõ comitatur luce functos:Solent uiuentibus occurrere multa:qui-
bus ad libidines inuitantur alliciuntur prouocantur. Diſtrahuntur a ſociis
Animantur ab iis:qni maiores natu mali ſunt:Ab æqualibus ſuadentur ad
uoluptates.ſed ſi ſeſe audiunt naturamq; ſequuntur ducem. nihil commit-
tunt ſceleres.Non omnes motus impetuſq; iuueniles improbo.Non pro-
greſſus adoleſcentiæ ſingulos domno.Eius eſt ætatis aliquãdo falli:ut ho-
minis eſſe docet Tullius decipi errare:nec omnia recta intelligere.Verum
poſt culpam ſubeat penitentia:ſuccedat pudor ſeruetur modeſtia. Erube-
ſcat ætatem ætas.Vereatur ſenem adoleſcens:patrem filius:Hec ego tibi
ſeruanda reor:ut & tibi ſis ſuauis & mihi:& tuis omnibus nõ iniucundiis
& apud omnes ea ualeas auctoritate:ac gratia:qua & hic lætus uitam agas:
& poſteris immortalitatem conſecutum te doceas. Vale. Ex Mediolano.
xii.calendas Februarias.

Paternalis famialiariſſima.

n Ihil eſt:quod plus appetam ſuauiſſime fili:q̃ ut bonus ſis:ut inge-
nio ſic etiam uſu.Naturæ fundamenta ſunt in te optima:Ingeniũ
accutiſſimum.Memoria tenaciſſima. Vis animi optima. Sed niſi
hæc exercitatione uirtutiſq; conſuetudine coaleſcunt atq; coluntur: facilli-
me fiunt deteriora:nihilq; afferunt fructus.Cupio ut aſſidue ab iis aliquid
diſcas:& addiſcas:qui te poſſunt non docere ſolum:ſed diligenter erudire.
Nam ut illud eſt Platonis(quod Boetius ad nos traduxit)Qui non addi-
ſcit:Ad hæc autem memineris modeſtiæ ne quid ſupra:quam puerum de
ceatis (& eum quidem educatum ingenue)loquaris:aut de te audeas profi-
teri.Si qud per appetitum & animi perturbationem te ſtimulat:rationis te
cohibeas fræno:cenſeaſq; demum:id eſſe in te plurimum laudandum: ut
ſenior uideare quam iunior.Hoc pacto illud pulcherrime attinges: cuius
es conſequendi gratia profectus in ſtudium mihiq; carior aſſidue fies. Va-
le ex Mediolano.xi.calendas Februarias.

Paternalis Grauis

n On iniuria illud Maro complexus eſt. Omnis in Aſcanio cariſta
cura parentis:& Cicero docuit.caritatem eſſe patria . Nam ex om-

ni officioꝝ genere:nõ cõſuetudine ſolũ & moribꝰ:ſed uel ſola natura duce debet patri filiu pietatẽ:at filio pater caritatẽ. Itaq; apud Homerum. Heſio dũ Orpheũq; filii ſemper erga parẽtes dicũtur eſſe pii:patribꝰ autẽ nati cari iucũdi ſuaues appellãt:ſuis utriq; ut ĩtelligit epithetis. Vt.n.ariſtoteles & oẽs declarãt philoloſophi ea eſt naturæ uis:ut in ſucceſſoribus augeatur. Nec id qdẽ in iniuria:cũ pater ac auus & pro aui ſe ducãt in nepotibꝰ poſſe uiuere:ſuiq; nominis familiæq; propagationẽ ĩ eos pẽdere. Q uãobrẽ & quibus naturales nõ fuere filii:legitos ſibi adoptarũt:ut in eoꝝ manibꝰ & ſi gnis uiuerẽt:familiaſq; cũſeruarẽt Hinc & ab octauia familia ĩ iuliã tranſla tus Octauii filius:q poſſeſſiuo ac noĩatiuo cognominatus eſt Octauianus ubi. C. Iulius cæſar noĩe agnomineq; adoptantis diceret & ex æmyliis in Cornelios adoptiõe traductus ẽ adoptiuus. P. Scipio dictꝰ:ubi priꝰ Emy liu eſſet:quod retinẽs cognomẽto uocabat Emylianus. Tantũ patres filiis qtũ natura debeat tantũ iis læti ſunt qtũ eos nõ forma potius:q̃ uirtute pre claros intelligũt:nec iuribꝰ magis:oĩq; corporis dexteritate:q̃ modeſtia cõ tinentia:oĩq; mentis ac animi tempera mẽto. Illo.n.& leuiſſima bona ſũt uixq; bonoꝝ nominibus digna:interdũq; pleriſq; cõmunia bælluis:q̃ uel cito corruant uel minima utilitatẽ afferãt. Hæc aũt q̃ ad animi ſplẽdorẽ at tinent:eiuſmodi certe ſũt exiſtimãda:ut cũ nullo ualeat cõparari onamẽto: ut Hieronymus ait. Q uid enĩ iſte ꝑfuturus eſt color. quo lilia purpurãq; uincis:& te ꝑſtas polydorum. Hyacinthũ Narciſũ. Hypolitũ:Hilã & Gani medẽ. Q uid iſte decor adiumẽti daturus ẽ:Q uod phœbeus poſſis Cupi dineuſq; dici. Q uid cõfert ad æternitatẽ:certe nihil. Cũ nõ multo poſt ue nuſtas oris:læuiſq; cutis ſit a pilis deformiq; ſqualore obſidenda:exq; par do iã incipias urſus fieri. Nã(ut Baſylius docet)plus obeſt longe ſpecies q̃ floſculoꝝ inſtar:a mane ad ueſperũ concidit q̃ conducat. Accedat robur:& mẽbroꝝ interdioꝝq; ꝑſtãtia:quæ nobis te dicat Eacide ſimilẽ:aut Hecto aut Furiũ referat. aut Camiliũ aut eorũ aliquẽ:cuius tanta uis fuit prælíis. Q uid hæc uires afferunt uitæ noſtræ ſubſidii:qđ agiles fuimus iuuenes: Agiliore Simiæ. Celeriores corui atq; damæ:qđ robuſti:robuſtiores ele phantes:qđ fortes aĩoſi:fortiores aĩoſioreſq; leones. At quid tandẽ:uel ſu peremus hiſce laudibus aĩantia cũcta. quod homines cædimus. carpimus uincimus:in prædam eorum res uertimus. Iſtud eſt:quod ueli nos memi niſſe: uod quidem eſt ab omni humanitate alienum. Diſcimus hoc pacto Martiales fieri. Iaphytas & centauros imitari gloriam militarem nobis q̃re re Q uouſq; tandem hæ uires:hoc robur:hæc ualẽtia nos comitatur:q̃ diu ſtabilia hæc ſunt:nullam profecto ſolidam habẽt ſedem. Nullibi firma di ci ſolent. Nunc intemperies hæc aeris uerbera:ut Aurelius inbilr. nunc in ordinatus cruciat uiuẽdi modus:ut ait Seneca:Nũc minimꝰ labor:nũc otiũ nunc cibus inmodeſtus. nunc libido intemperata:ut Theofraſtus dicit:eri

piunt hæc munera: Deſint ea incōmoda: nō eſt ætatis defutura canices at-
q; rubiao: qui corrodat quaſi teneatas ueſtes noſtra curpora: ut uerbis utar
Gregorii. mēbraq; penitus conſumat eneruata: & enodata. ut Ambroſiāo
utar ſermone. Prudentia uero: æquitas religio. fides. ſanctimonia cætera-
q; huiuſmodi: neq; his: nec aliis debilitantur importunitatibus: ſemper du
rant: aſſidue ſunt meliora: firmiora magis inconcuſſa. Quamobrē mi ſua
uiſſime fili: ne te proſternas ulli fortunæ impetu ne te ſubiicias ullis uolu-
ptatū blandimētis. ne te abiicias ulla rerum mūdanarū deſperationē. Cur
finxit Homerus poeta clariſſimus: Cliſſem in Siculo pelago in Sirenū can
tus iucidiſſe: ac ſeſe malo nauis alligaſſe apertis auribus: cæteros autem nau
tas & uinctos eſſe uoluiſſe & obturatis ariculis: niſi quod illarꝝ audentes cā
tus ſeſe in pontum proiicere nequiret: Erant autem ſirenes mulieres libidi
nibns deditæ: quæ ſolebant illinc tranſeuntes ad oblectationes inceſtas tra
ctos perdere malum autem ratio erat: cui ſe uir bonus deuinci: ne ſe proii-
cias in uoluptatum pelagus: ſed audiat iucunditatem inanē illam ſciatq; nō
ſolum a ſe propulſare ac execrari: ſed in aliis: qui ſuæ ſunt conimiſſi uigilie
caſtigare tam acriter & oportune: ut ſummergi non poſſint. Omnes ut Te
rentianum illud declarat procline a labore ad libidinem corruūt: cum Ari-
ſtotelis arbitrio paſſus: paſſio deterreat omnia natura quidem animantia
doloremq; fugentur at uoluptas alliciat: & in ſuam faciliime redigat pote-
ſtatem· Succurunt in ordine menſæ bacchanales illæ. Sardanapeleaq; con
dimenta conuiuiaq; Neronta: quæ iuueuum mentes cogunt furere ſuiq; ñ
eſſe compotes. Tu uero abſtine mero. Abſtine ab iis odoribuſq; quos ex a
rabum deuchunt ſiluis ex Damaſco Cipro: Creta: quibus operoſa con ſul-
uit ſaties. & ut Socrates admonui paucis minimiſq; naturam eſſe contentā
ede. ut uiuas: nec uiuendum eſſe tibi ut comedas arbitrare. ſed ut diſcas: ut
ſapias: ut aſſidue te uirtutibus exerceas Nec tibi Pithagoricum illud exci-
dat: iuuentibus tam diu tacendum eſſe: q̄ diu didicerint loqui bene ſilendo
ac audiendo. Tuæ uero modeſte quidem exercendo: quæ audiuntur: at de
mum docendo: quæ audita fuere ſimul & exercitata. Quid inſolentius: ut
Plato uoluit: q̄ loqui uelle: ubi ſermonis non eſt ratio: Succurrat autem il-
lud. Ageſilai non eſſe tam indecoram in adoleſcente uultus turpitudinem:
q̄ alicuius motus: aut geſtus: incontinentia. Mendaciorum conſuetudinē
ex qua uanitas oritur: quā uoluit. Tullius oblectationē eſſe mentiendi: pro
hibet omnis philoſophorū ſcola. His nihil addi poſſe præceptis duco pa-
ēnis: qb⁹ mea ī te admonēdo caritas exprimat: niſi ut ſis religiōis amiciſſi
m⁹: fidei obſeruātiſſim⁹: ut dei poſſis: & hoīm amiciſſim⁹ exiſtīari. Quis
enī q deū nō coluerit: nō omni opa īduſtriaq; ſit uenerat⁹ qcq̄ poterit ī uita
cōſeq: uñ uir magn⁹ appelet. ī quo religio ñ ē: ut Cryſoſtom⁹ īqt: ī eo nihil
eē pōt laude dignū. at fides q̄ cōtīet q dā ꝑmiſſoꝝ obſuatio niſi cōſtātiſſie r

guli ſeruet̃ more cogit hoĩem euaneſcere:nec ĩter hoĩes qcq̃ exiſtimari. Fac ĩgit̃ mi fili:ne qcq̃ ex his ꝑtermittas:neu magis haberi uelis:q̃ eẽ bonꝰ. Fucatꝰ.n.color & ſimulata quæqꝫ delabũt̃. Vera ſemp bona ꝑmanẽt:& uiuos exornãt:& mortuis uitã parãt. Cariſſimus nobis es:at multo (ut ait Tulliꝰ) eris carior:ſi meos ñ aſpnabere moditꝰ. Bene uale. Ex Medio.x.kal.Febru.

Sinonima paternalis.

Ego te ad uirtutem hortor.

Cupio te fieri meliorem.

Amplectare ſi me audias uirtutem omnem.

Nihilo: mihi magis gratificabere:q̃ ſi laudi oẽm operã adhibebis.

Tũc mihi multo iucũdior fies:cũ uidebo te nulli plus q̃ glorie uacar̃ ſtudio

Nihil magis deſiderio:q̃ tuæ uirtutis famam.

Fac ut ingenii tui uiuacitatem.cum omni coniungas laude.

Nil decet te magis mi fili q̃ ut tuis te maioribus reddas nõ inferiorem.

Cum omnes debeant ſe modeſtiſſimos exhibere:tũ multo tu magis in quẽ omnem ſunt oculi conuerſi.

Peto abs te in primis hoc:ut te ſtudioſiſſimũ litteraꝝ efficias.

Si bonis te moribus dedicaris:tam ibcredibili nos afficies uoluptate:ut ad cumulum addi quæat nihil.

Viuum me diutius optabis:ubi te uirtutibus totum dedideris.

Vt ſis excellenti laude prædítus omnem exerceo curam.

Tunc me fœlicem exiſtimabo:cum ea te gratia uidebo præſtantem quæ te numeret inter claros.

Titulus.xxiiii.

Maternalis familiaris.

c Vpio te mi fili:ad nos redire incolumẽ. Sed ut id cito fiat:te uæhemẽtius oro:ut uiuã. Nã ſine te uita mihi fit iniucũda. Debes tu quoqꝫ labores mihi meos cõpenſare qbus ſum diutius ĩ te pariẽdo.educãdo.nutriẽdoqꝫ defatigata. Quæ aũt ẽ cõpẽſatio mihi uel carior:uel optatior q̃ ut te uideã:audiã amplectar. Pater tuus uir ẽ.nec eo te aluit dolore ac cura qbus ego ſempqꝫ anxia tuæ ualitudĩs. Propterea is te deſtinat ſtudiorũ laboribus. Ego te mali uiuũ beneqꝫ ualentẽ apud nos eẽ:q̃ iſtic litterariſſimũ in ꝑiculo ualitudinis. Scio qd deſit apud exteros filio meo. Vbi mollia:q̃ hic tibi pare ſũ ſolita. Vbi ciboꝝ iucũditas:ubi otium:iſtic laboras (ut aiũt) ſp. Quid tibi q̃ris mi fili.nũ Herculis Theſei ue labores. Quid tũ:ut moriaris:uelut illi iuuenes obierũt.redi ad nos te rogo:nec patrẽ ſeuerũ audias & crudelẽ. Ita fac & cito. Beue uale. Ex Mediolano.ix.kal. Februarias.

Maternalis familiariſſima.

a Vdio te mi Fili:aliquam diu aduerſa ualitudine laboraſſe nunc autem conualuiſſe. Me miſeram in hũc uſqꝫ diẽ:ea de re nihil mi-

hi ſignificatum eſt.cura per deum īmortalē tuā ualitudinē diligēter ſi mea
non tibi minus eſt ſeruāda uita:q̄ tua. Tuus enī interitus ſine meo nō ꝓce
deret.Scis q̄ te amē anime mi.q̄ cupiā te mihi ſuperſtitē ac tuis oībus:ſi no
cet ſtudiū tibi:deſere qcquid obeſt:& te mihi ſerua ſanum & fac ut te cito ui
deam. Vale. Ex mediolano.viii.calendas Februarias.

Maternalis Grauis:

ſ Cio te mi dulciſſime fili nō latere nihil uſq̄ te matri tuæ carius eſſe
poſſe.Nō enī ab re fictū a poetis ꝓhibēt Cererē tam curioſe Per ſe
phonē filiā inqrere ſolitā:cū per uniuerſam Sciciliā clamaret ī triuiis.Q d
ſi de fili a tā fuit diligēs mater:qd eſt cēſendū de filio matrē cogitare. Doce
enī Ariſtoteles:cur filio magis afficiatur:q̄ filiæ genitrix:qm̄ cū īualida ſit
mulier:ſeſe adiuuare:plus cū diligat:a quo plus ſperet adiuuari.Cū aūt nat
tū non neſciat:patris hæredem fore:qui domū regat:q̄nquidē uir(qui iu-
nior uxore ſolet eſſe moriturū etiē cēſet ocius)in eo ſe totā cōponit:& ab-
eo ſic pendet:ut cū eius incolumitate:ſuā quoq; incolumitatē uidet eſſe cō-
iūctā:Ad hæc aūt:ut plato uoluit:nō minus ad ꝓcreandū maternū concur
rit ſemen:q̄ patriū:ut Deucalionē & Pirrham cōiuges admonuiſſe dicitur
Themis:lapides.hoc ē matris oſſa poſt ſe iacerēt:ut Ouidius poſt diluuiū
ꝓſecutus ē ingens:& maribus nudas oñdit pirrha puellas: Quid qd plus
ſibi ex matre ſumūt pignora q̄ ex patre.Nā ab eo ꝓdeūt ſola ſæminaria:ab
hac aūt non originē habēt modo ſed fouentur.ſed ſanguine:carne:ſpiritu:
neruiſq; cōglobātur.ſed educantur in laboribus & ærumnis interdū pluri-
mis:ut Bernardus inquit:Amat eos igit̄ mater plurimū:ut uel in minimi:
cognoſci beſtiolis poteſt & angit̄ coꝝ cauſa uæhemētius:ut & illud ē Linis
ut gallina ſuos pullos fouet anxia:miluus ne ꝑmat acrius:& animo abſent:
bus filiis nūq̄ cōqeſcit:quare comica ſnīa ſcriptū eſt ꝑſtare:ut eueniunt hoī
bus q̄ cōiuges ſuſpicantur:q̄ q̄ matres:cū cōiuges de illaꝝ uoluptate ſint ze
lotipæ:ne cū aliis gaudeāt fœminis:matres uero de diſcriminibus meticu
loſæ:ne filiis ulla inciderint aduerſa. Nūc me ꝑmūt de te inſōnia mi fili:ut
illud Virgilianū de Didone mihi accidat:Anna ſoror q̄ me inſōnia terrēt:
Nunc ne incideris in itinere in latrones:aut in urbe factioſa in animicicias
aut inter diſceptandū in rixas & a cōtumeliis:& cōuiciis ad uulnera conue-
neris:dubito:uereor.timeo diſcrutior.Scio q̄ magno ſis:animo:q̄ alta mē
te:q̄q; per ætatē forte ꝓuoceris.Ne quem ledas:neu ledaris ab ullo:aſſidue
agito.Ve matri omnium infœliciſſime quid eſſet prius optandum:aut qd
potius non optando periculo:egrotationis atq; mortis.q̄ ut tibi quicq̄ ſini
ſtri.quod auertat ſummus iupiter.accideret.Viue ſic igit̄ apud exteros mi
fili.ut te memineris iſtic ſolum ſine parentibus ſine agnatis & cognatis.ſi-
nē ꝓpinquis eſſe ullis.ut te manchum iudices.ut tibi ſemper metuas:ut poſ
ſis ſaluus ad me redire.Cura dūtaxat ſtudia quoꝝ te cau a iſtuc ſeuerus pa-

ter miſit. Cura ſi potes ſine piculo uitæ ſin id nequis: uitæ in primis cōſule litteras deſere. Satis erit patrimonii. Satis maternæ dotis. Non audis quottidie dei ſeruos improbate ī multis multas litteras: Viue ſimpliciter ac religioſe: deo te quottidie cōmenda. Vtere dei ſeruoꝝ familiaritate. A cōuentibus & ſcolariū cœtu abſis. ualitudinē ſemper cura. Bene uale. ex Mediolano. vii. calendas Februarias.

Sinonima Maternalia.

Caue tuæ uitæ mi fili.
Fac per deum ne tuam ualitudinem negligas.
Eſto de te fili curioſus.
Succurre anxietati meæ: quam de te capio.
Sum de tua ualitudine ſemper ſuſpecta.
Nihil plus appeto q̃ ſemper de te quicq̃ audire.
Te mihi ſerua mi fili diligenter.
Euitato rixas contumelias & conuitia.
Si ſanus ad me redis ſatis te litteraꝝ hauſiſſe ducam.
Sum aſſidue de te in ambiguo: ne quid tibi accidat.
Si me uiuam eſſe uis fac ut tibi omnia pro arbitrio ſint meo.
Quod a ſuperis die noctuq; opto. ꝓuiſte ſp ut omnia tibi bene ſuccedant.
In omni re tua deum aduoca tutorem atq; defenſorem.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis.
Audi me fili & cum ualitudine cito ad me regredere.
Tam te doctū nō expecto q̃ pater modo bene ualeas & oti⁹ huc reuertaris
Queris qd primū abs te ueli: n. ut a piculis caueas quid ſecundum ut ualeas quid teritum ut redeas.

Titulus. xxv.

Filialis Familiaris

e T ſi ſcio pr̄ optīe nihil te mihi cōſuluiſſe. qd̄ ñ ſit oraculo Apollīs ueri⁹ duxi tñ meaꝝ eē ptiū: ad ea. q̃ ſcripſiſti ñ nihil reſpōder̄. Accepi oīs tuas admōitiōes eā ī ſñiam ī q̃ ꝓlate ſūt Quid enī ceſer̄ poſſū de me pr̄m ñ ītelliger̄ lōge meli⁹. q̃ mihi p ætatē liceat. Nō ab re īqt Ariſtoteles ñ eē iuuenē moralis diſciplinæ auditorē idoneū cū uiderit iuuētuti rationē ad degēdā uitā aut nullā: aut puā eē. ſed tua pceptio ñ ſolū patiſſia ſit mihi uia: ut a uitiis abſtineā. ſed ad capeſcēdā uirtutē aſſidu⁹ ſtīul⁹ audiā ut iubes lr̄aꝝ doctores: nec curabo mīus. ut ageſila⁹ īſtituit. eē philoſoph⁹ q̃ ſcire phiam. Aſſequor enī cōiectura ſine moribus lr̄as ꝓdeſſe paꝝ. plurimū āt uel ſine lr̄is bonos mores. Si qd ītērdū erraui tu familiaritatib⁹ a ſcribe peſſimis. Nā ut apd̄ hieronymū illd̄ apoſtoli repit̄ qd̄ ē a poeta uſurpatū Greco. Deprauāt bonos mores colloqa mala uale ex Me. vi. klen. Febas

Filialis Familiariſſima.

n On neſcio q̃ te cruciet mr̄ pietiſſia qd iſtic abſim ī urbeq; uerſer factioſa. uereris aſſidue. ne qd ꝙ nolis accidat. laborar̄ āt me mirū doles. ſed

ne te maceria mr̄:nullo ſũ ĩ diſcrĩe. At neq; labor ē ull⁹:ĩtcõmilitões ſtudio
rũ ec̄:ubi nulla ſit:niſi de uirtute diſceptatio:ſed nec ea cõcertationis inſtar.
Cõmentamur de rebus honeſtiſſimis qq; doctus loquit̄:palmã refert hoc
eſt gloriã apud eos q nos audiunt:ſpero aũt uos me q̄ primũ rediturũ:at ea
laude cõfirmatũ:q̄ pater optet. Interea tu non uegliges:ad me ſæpe de tuo
patriſq; ſtatu deq; noſtrorꝫ ualitudine quicq̄ ad me ſcribere. Vale ex medio
lano.y.calendas Februarias. Filialis Grauis.

Vita paucis es cõplexus pater optime:nec pauciora mater eſt pien
m tiſſima ꝓſecuta quibus ſi nũ obtẽperarẽ:ferre⁹ ſim:& ut apud Vir-
gilium illud eſt:aut duris de cautibus ortus:aut inter harcanas ty-
gres enutrit⁹. Ad matris cõſilia(q̄ omnia in mea curãda ualitudĩe:ſita ſũt)
non multa reſpondi:ne magis corporis ualitudine q̄ in mentis ſanitate q-
renda uidear attentus eſſe:tñ hanc nllo cõficiam dolore:poſt ĩgenii ſtudia:
doctrinæq; ꝑcepta uis mea oĩs ĩ ualitudine ſinceritateq; mẽbrorꝫ cõſtituet̄
Ad ea uero q̄ cumulatiſſime ſũt abs te ſcripta:qd reſpõdeã ald:niſi ꝙ ea ſũ
uolũtate ut nihil negligã:qd tu mihi ꝑſuãdũ decreuiſti:erraui qñq; fateor:pa
tetq;:qd apd Terẽtiũ legit̄ ꝓ peccato maxĩo paululũ ſupplicii ſatis fuit ſed
neq; nimia ĩdulgẽtia:ut hieronymus ĩqt me tibi ꝑditũ eſſe ducas:nec ꝓpte
rea qd aliqñ pepceris uirge filiũ odiſti:nã iis ſũ parẽtibus ort⁹ ut ab iis ne-
queã eẽ degener. Habui te genitorẽ:cui⁹ ſeiaria ſint ĩ me cõiecta natura. ha
beo te ꝑceptorẽ:cuius aſſiſtue ĩſtitutiõe ñ poſſim uſq; errare. Te ducẽ ſeqr.
Te uexilliferꝫ audiã tui herebo ueſtigiis ut uoluptates ꝑ̄mitã cupis ãu eas
admiſi ut deſerã libidĩes iubes an ex mecũ htãt. mirãt̄ certe hic multi ut ĩ tã
tẽeris ãniſ ſĩ a laſciuie ĩpudicicicia oĩq; alien⁹ imũditia:ſed nihil mihi eius
mõi mirabile fit. nã ut illd̄ criſp⁹ recte ĩqt. ubi ĩtẽderis ĩgeniũ ualet nec ge-
q̄ tã difficile factũ ē(ut Terẽti⁹ ait)qd uolñ facile ñ fiat. Decer̄ dicis(cũ era
re ſit hi⁹ ætatis)erubeſcer̄ uiros grauis. ꝑciterq; peccati:qd Cato laudabat
Verũ multo ꝑclari⁹ duco nullã ſubeẽ cãm erubeſcẽdi. ſi ñ peccat̄:nihil faci.
li⁹ ait plato q̄ ſcd̄m uirtutẽ uiuere. teneo mẽoria qd apd Plutarchũ legi. Pe-
ryãdrũ dixiſſe corĩthiũ. ĩuẽi. q ſcd̄m naturã uiuat:nitiũ fieri difficilimũ. Id-
ego ſũ aliqñ ĩ multis uel meorꝫ ſtudiorꝫ familiariſſimis expt⁹ q cũ ĩ pluteo
ſolerẽt bõis artib⁹ uacar̄ qetiſſĩe. Puellarꝫ a morib⁹ ĩter mille diſcrimĩa diei
noctiſq; iactabãt:nec tã erãt pri ſedati dolores q̄ cõcurrebãt cõtĩuo plures.
horꝫ cõ bñ rurſus iterꝫq; rimabar uita ac more cõperiebã:plus eẽ difficulta
tis ĩ uoluptate:q̄ curarꝫ laboriſq; fuerit unq̄ ĩ litteris cõſecuti Ab his didici.
uel ĩ maxĩs negotiis otioſiſſĩe uiuer̄ uel ĩ meis(q̄s diligo)curis liberĩe nimi
rũ(ut ſcipio dicer̄ ſolebat)nũq̄ min⁹ uel ſol⁹ ſũ. uel otioſ⁹. q̄ cũ ſol⁹ aut otio-
ſus. Alloquor eos a qb⁹ tu pater ceteriq; didicerũt omnes bõi. Cum his de
uita mihi tenenda commentor. Hi mihi ante oculos & illos ponunt: quos
ut peſtiferam euitem lucem qui claris maioribns degenerarunt Cicerone

LCI/CCC

ac Hortenſio.& illos:qui clariores atauis uirtute facti ſunt.quos imitor.in ter hos p̄ceptores philoſophos & pientiſſimos tu quoq; multa diſſeris ele-gantiſſime pater:quibus pro uita uirili ſtudioſius parebo. Vale ex medio-no.iiii.calendas Februarias

Sinonima Filialia.

Parebo tibi pater q̃tum in me erit.
Nihil ex iis negligam quæ iuſſiſti mater.
Quod uos mihi parentes præcepiſtis:omne exequar nixu.
Præcepta tua tam mihi ſunt o pater iucunda:caraque:q̃ quodmaxime.
Iubere uos modo parentes ero erga uos obſequioſiſſimus.
Ea parebo tibi pater mente:ut cognoſcas q̃ te amem.
Quid poteris edicere mihi pater:quod non teneam.
Pluris tuam admonitionem facio pater:q̃ quicquid muneris in me quiſq̃ uel maximus princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.
In mente ſemper habeo fidiſſima quæ mihi præcipis.
Tam unq̃ a tuis de me diuertam inſtitutis:q̃ a deo diuertere poteſt pietas.
Non philoſophum te ſolum in hiſce monitionibns uideor audire mi pa-ter:ſed numen quaſi quoddam cælitus ad me miſſum.
Cumulatiſſime dixiſti multa mi pater:ex media quidē ablata philoſophia
Tantum me ſatiſfacere mihi poſſe rear:q̃tum præceptis inſtitutiſq; de me tui: o pater ſatis fecero:

Titulus.xxvi.

Seruilis familiaris.

m Eum officium omne in obtēperando ſeruiendoq; ſitum eſſe dbere ſatis iam dudū intellexi.Nec iccirco tuas imperatorias expectaui litteras.ut nō fuerim ultro litteris occurſurus:ſi peruenire fas fuiſſet.At cū tuum ſit iubere:ſcireq; quid iubeas.ut demoſthenes dixit:meum autem ar-cana principis non inquirere.at cū iuberet:nuſq̃ refragari:tacui:expectaui q; diem deſignanda:interq; tenendū:Nunc p̄cepiſti:ad diē cōſtitutā eſſe-mus in caſtris:dieq; cōſtituiſti:p̄dam es pollicitus:animādoq; ad arma (ut ita dixerim) alliexiſti mētes noſtras.Pro me duxi reſpondēdū me tā eſſe tu-um:ut ſi uitā centies in rebus āmiſerim tuis.nihil me cenſeam meū amiſiſ-ſe.Nā ſi me ſeruū habes:ſi me ales ſi me tueris.ſtatuq; auges:quid eſt meū illud quod abs te nō habeā:tibi non debeam:Satis eſt mihi p̄dæ:ſatis mu-neris:ſatis gloriæ:ſi rem egero tibi non ingratam:q te ſemper nos omnes tā gratū bn̄ficiūq; præſtitiſti.Bene uale.ex mediolāo.iii.calen:Fabruarias.

Seruilis familiariſſima.

q Vod meā laudes fidē ac taciturnitatē mi here:tuā hūanitatē decet: nō q̃rit mea fuitus:q̃ (ut Terentianū illud eſt) mihi apud te ſemp fuit:& iuſta & clemens.Accepi ſemper abs te plura q̃ ſim meritus.

quod tuæ munificentiæ fuit officiũ:nõ officii mei donũ. At quod præcipi
as ac iubeas:ut ſim tuis in rebus(quæ hic agunt̃)q̃ cautiſſimus : atq; unice
diligens.fiet:nihil ab me obmittet̃ quod mearꝝ ſit uiriũ. Tu modo uide ut
iſtinc oĩa huc concurrãt ad rem efficiendã:ut pro filio non deſinit libri nec
amictus. Prædiis adhibe curã:redituſq; fructuum ad te referam. Vale. Ex
Mediolano pridie kalendas Februarias.

Seruilis Grauis.

i N oĩ mea uiuendi cupiditate præcipuũ a ſuperis mihi munus hoc
ſemp̃ ſupplicaui:ut ſcirẽ poſſeq; ſine fraude ac dolis hero ſic obedi
re.ut fidelẽ me poſſet ſeruũ illum appellare:cui gratulat̃ uerbis chri
ſtianis dominus:quod ſup̃ pauca fuerit fidelis:pmittitq; ſup̃ multa ſe illum
cõſtituturꝝ:nec eius unq̃ ſimilẽ dicere:ad quẽ ſerue neq̃ inqt Saluator. Quo
niã eũ conſeruorꝝ miſertũ nõ eſſet:& quẽ iuſſit in tenebras uinctum cõiici.
Quid.n.ſunt ĩ hoc hoĩes orbe niſi qſq; ſuã norit teneatq; menſuram: & ut
apud Horatiũ legit̃:ſorte ſua cõtentus qſq; uiuat:nec Epithiabos : nec iugũ
caballus optet: Terẽtius ipſe fuiſſe legit̃ Lucani Terẽtii ſeruus:a quo qa &
fidelis foret:& ingenio nõ tardiore:pceptoribus litterariis cõmẽdat⁹ heri
diligẽtia liberalitateq; magnũ euaſit in uirũ:atq; clarũ. At Eſopus pariter ſer
uus fuit. Quid de Ciceronis Scipionũq; ſeruis:q qdẽ oẽs liberaliter educa-
ti nõ uernarũ nõ Atrieſium locis educati ſunt:ſed p filiis. Hãc ego munifi-
centiã abs te cõſecutus ſum here mi optime:ut iam æque ac libertus poſſim
agere.negociari:pprias habere.fortunas:nec iuris ſeueritati ſubiectus tibi
quærã:quæ laboribus nãciſcor meis:qd poſſim iuſſu efficere:quod nõ de-
beã. Sũt q putãt indignũ:ſibi a dominis officia cõmemorari:ut Soſias inqt il
le. Iſtec cõmemoratio q̃ſi exprobratio eſt ĩmemoris erga me beneficii :ma
lũ certe hoĩum genus:cũ ſine hac ego memoria nolim uiuus eſſe. Quid.n.
me minus ingratũ iis:q de me ſunt optĩe meriti:ut Ambroſius admonet:
eſſe faciet:q̃ ſi habeã in memoria ſemp̃ illius in me beneficia. Tunc & meã
ante oculos cõditionẽ habeo:nec me fugit.qs eſſem prius quẽ herus me tot
affeciſſet muneribus. Tolero ſi qd durius uidet̃ ĩ uita. Dño maiores ago(&
ſi poſſum)refero gratias:ſi qd cõtingit melius:idipſum ab Homero didici
cũ tu me ab ineuntibus ãnis:here mi optĩe ĩbui bonis artibus latine Græ-
ceq; curaſti:ut is optimus merear dici ſeruus:q ſeruit officioſe ac ſpõte. Nõ
ego igit̃ coactus ad ea puocor q̃ tu iubes ſed ultro & cũ aliquẽ adiicis ſtimu
lũ:æquo ſpõte currẽti chalcar adiũgis. Nihil eſt tã aſperꝝ:durꝝ & cũ piculo:
quod mihi leuiſſimũ eſſe nõ uideat̃:mõ pte faciã. Hæc.n.oſſa:hi nerui:hic
ſanguis:hic ſpiritus:hæc demũ oĩa:qbus uegetor.alor.uiuo ſentio.ſapioq;
fortaſſe(aut nõ oĩno inſipio)tua ſunt oĩa tibi dedita:tibi dedicata:ſeruique
obligatione deuincta & obnoxia. Tuũ eſt ĩperando munus. Ab me attinet
audire tm̃:q̃ iuſſeris:at cõtinuo quod in me fuerit:exequi:& ut illo utar Vir

giſſa no:tuus ē nil dñe ꝙ optas.explorare labor:mihi iuſſa capeſcere fas eſt. Tu me paſcis. Tu me uiuū tueris. A te mea pēdet ſalus tuæ uoluptatis tuæ uitæ. Tuæ laudis par eſt mea. Si tu bene:ualeo qdē bñ. Vbi angeris & maceraris:& affligeris oīs tuus uel luctus uel mœror:uel gemit⁹ ad me attinet. In q̄ tu fatoꝝ ſede uerſaris:ea ē cōmuniſſima mihi: Quid ſuo cū dño.quid hoī cū deo. Nā tu quoq; meus es in terris deus. Te īſtar adoro nūinis. Neq; te magis iratū metuo:q̄ Iouis fulmen:nec magis placatū lætor:q̄ cū oēs ſuperos fautores mihi duco. Accepi aūt cōditionē p litteras abs te miſſam ea frōte:q Domitianus legit̄ ſpectaſſe Thymelē deriſoreq; latinū: apud Martialē:apud Iuppiter a Marone fert̄ ſubriſiſſe ueneri:quo uultu ſerenat tēpeſtates:q̄q̄ ſatis eſt īpar ſimilitudo. Ad ea q̄ mādaſti:ſic me accingā:ut ītelligas:nihil me facere pluris:quā ſi pareo tuis de me īſtitutis. Nūq̄ īuenies me min⁹ uel ꝑnū uel ꝓmptū ī rē tuā:q̄ cū ago meā ꝓpriā. Quod me āt admones:a tuo cauēā filio:ne qd deterat tibi de re tua:domi ſſi. Nō me fallet:nec allicet in ſñiam ſuā:ubi tecū nō ſenſerit. Fruſtra laborabit:uel pollicitando uel terrēdo quod dicis. Nec.n.factus ſū puer q nucibus inducar:nec auis:q̄ terreat. Bene uale. Ex Mediolano kalendis Februariis.

Sinonima ſeruilia.

Parebo tibi per libenter.

Vt iuſſiſti faciam here.

Nihil ex iis præcepiſti prætermittam.

Ero in obediendo & nunc & ſemper paratiſſimus.

Habes ſeruū in te me domine fideliſſimum.

Quæ tua cauſa cōmittitur mihi:eam abs te geri cenſeto.

Tam tibi debeo here mi:ut aſſidue in ſoluendo uerſatus tuis de me meritis nequeam ſatiſfacere.

Nulla res iucundior mihi eſſe pōt:q̄ ſi tibi obſequor ut cupis.

Modo tibi ſeruiam lætus ſum.

Nō mutē meā cū ullo primate conditionē dū tibi rem gratā efficiā.

qd eē mihi ualet ī uita iucūdi⁹:q̄ ſi mea cū īduſtria gratificor dño tibi meo.

Fac quod malis de me periculum:inuenies ſeruum nullū unq̄ fuiſſe ſui heri obſeruantiorem:q̄ eo ſum tuus.

Abhorreo ab oī ſeruoꝝ ignauia:cū re tua ſtudeo fidei ac uigilantiæ.

Nihil eſſe duco magis meum q̄ ſi tibi obedio.

In hoc eſt mea oīs depoſita uiuendi ratio:ut q tuus ſum abs te pendeam & fide ſim erga te diligētiſſima.

Titulus.xxvii.

Clientalis familiaris.

ſ I uelim(ut in tuā clientelā traducus ſum)meis in te officiis ſatiſfacere:nec ingenio ſatis nihil ſit hoc exilli:nec oratione hac ieiuna nec uiribus huius corpuſculi māchis. Nā(ut Cicero perpulchre docet)ſeruorū

loco ſucceſſerũt apud priſcos cliẽtes in patronos:nec iniuria. Quod.n. eſt officiũ dominorꝫ in ſeruos:idẽ & multo qdẽ maius patronorꝫ in cliẽtes ex tat. Debẽt cliẽtibus. Patroni tutelã.defenſionẽ:auctoritatẽ.gratiã(ut Plato cõſtituit)quod prius apud lacædemonos inſtituerat Licurgus. debẽt deni qꝫ cibũ ſi clientes nõ habeãt. Quãobrem iure optimo Iuuenalis ſue tempe ſtatis patronos improbat dicens. Veſtibulis abeunt ueteres feſſiqꝫ clientes: uotaqꝫ deponũt:q̃q̃ longiſſima cenæ. Quare cũ tuus iamdudũ ſim cliens: te nũc patronũ oro primũ:ut mihi crebro iubeas:nõ ſecus:ac ſeruo:mox ut rem meã(de qua ſæpius ad te ſcripſi tuearis:adiuues.dirigas:nihil omittas quod ad defenſionẽ attineat cauſæ:Quod & ſcio te penitus:uel me reticen te euraturũ magnitudini tamen tuorꝫ occurri negociorꝫ:ne quando mino- ra maioribus cedãt. Scis:q̃ me coquat res ipſa.q̃qꝫ me curioſum oporteat eẽ Aene Valc. Ex Mediolano.iiii.Nonas Februarii.

Clientalis familiariſſima.

EGo tuus ſũ cliens:tu patronus es meus. Nihil meũ eſt qđ ad te nõ p tineat. Agit̃ ut ñ neſcis iſtic mea cã de iis ꝓdiis:q̃ iure poſco heredi- tario. Exerce ꝑ ingenii tui doctrinæqꝫ ꝓſtãtia quod uoluere iuriſcõ ſulti patronatus ius eſſe. Vt.n.creatus abs te cenſeo qñ me in clientelã apmi ſiſti:ſic mihi nõ cõſiliũ debes ſolũ:ſed fauorẽ ac auxiliũ. Fac ut oĩa ĩelligãt ꝙ eũ te mihi ꝓſtitiſti:quẽ ſolitus es hactenus reliquis ꝓſtare cliẽtibus. Nulli enĩ cedo beniuolẽtia in te ſingulari:ac incõcuſſa fide. Sunt alii fortaſſe tibi cliẽtes ditiores meliores corpore:nobiliores genere.at nullus amãtior. Ex Mediolano tertio nonas Februarias.

Clientalis Grauis.

CVm cliẽtes haberet Siculos Cicero:dicebat ſe ñ minore. Si canos ſe q fauore debere q̃ romãos:cũ cliẽtelæ iter pria potiſſimaqꝫ fortũæ bona ſolerẽt nũerari. Alchbiades ãt ille tãtus uir:& ĩpator:ñ exiſtĩa uit cõtra legẽ fieri:ſi cũ ĩpio cliẽtes Focaces tuerẽt̃. At Mylciades ĩ Lemnũ: leſbũqꝫ idẽ factitaſſe ꝑhibet̃. Quis.n.uir bonꝰ ñ amet cliẽtes: quos uidet ĩ ſe paratos ñ minus q̃ filios. Quid ſi filii nõnũq̃ deſerũt ea tẽpeſtate pẽs:q̃ deberẽt ĩ eos eẽ pictiores & caritatis pleniores.at cliẽtes ĩucti ſũt nũq̃ patro nos dereliqſſe: Quare iã trito dicũt:illđ Aſchlepiadeũ:filiũ da mihi bonũ: ſeruũqꝫ fidelẽ:cliẽtẽ ſemp ego reddã optimũ. Itaqꝫ cũ Rome ĩucti fuerĩt ꝓui mali ſedicioſi factioſi:a cliẽtibꝰ ẽ adiura reſpu. Societati ſũma debet̃ fides: multo cliẽtelæ maior. Nã ad tꝑs ĩterdũ ſocii:ppetui ſunt cliẽtes. Socios nõ nũq̃ eos iũgimꝰ:q hoſtes aliqñ fuerint.ut & apud Græcos:& apud latinos legimus plurimos. At cliẽtes nũq̃ aſciuimꝰ nobis:niſi quorꝫ & cognita fuiſ ſet ergo nos bñiuolẽtia.fides ac deuotio:& quos ĩtellexerimus noſtrũ aſſi- due ſtudioſos. Itaqꝫ cũ mea iamdudũ familia ſit omnis in cliẽtelam tradu- cta tuæ domus:ut a ueſtra & ſalute & fortuna . pendeat & ſalus & fortuna noſtra quod primum eſt : cupimus ut exerceas in nobis iuſpatronatus

iubeaſq; uel maxīa cuncta qbus noſtras intelligas ptes exerceri poſſe.ut intelligas:q̄ & tui ſimus.& cupiamus in rebus tuis operā noſtrā exhibere.Deinde uero cū mea iſtic agat̃ nō mediocris cauſa:ſed qua nō parū angor atq; affligor cupio ut patronus es ita me ſic adiuues & tueatis nō me latet q̄ ualeas apud principē iſtū:& auctoritate & gratia qualiſq; ſoleas in amicorum eſſe cauſis.Prætereo quod debes clientē patronus adiuuare.Fac ſupra q̄ debes.quod potes.nec pmittas me fraudari cuiuſq̄ nequicia.Malus eſt:cum quo agit̃ mea cā.ſed longe peior eſt prætor urbanus.qui pecunia corrupt⁹ nō aduocati minus officio fungitur q̄ arbitri.Rem habes.eā adiuua.Vale Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Sinonima Clientalia.

Adiuua me clientelem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium.qui tuus ſum cliens.
Omnis clientela in tui eſt patroni manu:
Quis meā ſuſcipiat cauſam:niſi tu patronus:
Abs te pendet mei clientis ſpes omnis.
Patronatus officium abs te poſtulo.
Faciens rem patrono digoiſſimā.ſi me clientē nō deſeres:
Quid poteſt ab ullo certius & officioſius ſperari:q̄ ab eo qui patronus eſt ut tu meus officium clientelæ debitum.
Oīs mea ſpes in te ſita manet.q clienti mihi patrocinium debes:
Nequeo mihi hac in cā deſperare:cum ſis mihi patronus.
Tu ſolun metum hac in re totum adimis.cuius ſum cliens.
Quid poteſt a tanto patrono quantus es contingere mihi nō optato.
Facies tu certo ſcio in me quod patronum decet in clientem.
Hoc abs te poſtulo:ne te patronū eſſe meum ſis oblitus.
Quæſo ut ſolita in cæteros:ſis etiam in me clientem diligētia.
Cū exercueris curā in hac re tuam ocm:eris in cliētem officio functus.
Cōmendo me clientē fideliſſimū tibi patrono diligētiſſimo.

Titulus.xxviiii.

Diſciplinalis Familiaris.

1 Amdudū pceptor mi doctiſſime cupiebā te corā aſſari: & ut illud eſt Maronis Veras audire & reddere uoces.At poſteaq̄ id nōdū per locorū interualla potui conſeq:p litteras pſequar:nec longiorē tpis intercapedinē:in hāc ſitim extinguendā admittā.Sunt q dicant:nō eſſe latine dictū perpetuitatē cum Cicero utatur hoc in officiis uocabulo neq; probent a cauſidicis nullitatem dici proceſſus:cum tamen nullā eſſe rem.iuriſcōſulti uetuſtiſſimi dixerint.Quid hic ſentias expecto.Genitorem.genitricem:natū gnatūq; tnō dicendū affirmāt alii:ſed patrem matrē:filium:ac filiam.Alii uero nō eſſe minimorū titulos ut dicant̃ egregii:aut ſingulares.

Alii uæhementius improbāt:ſi qs famoſus aut glorioſus appellet̄. Quæ aūt coniunctionē:nō niſi breuitate punctoꝝ ſcribi poſſe latine aſſerūt atq; relationē expreſſe. Idētidem q̄ & quod differenter a relationibus: & cū coniunctionem a præpoſitiōe & pleraq; talia. Ego tuæ imitationis cupidiſſimus:a cuius ſcola(tanq̄ a platonica pendeo)tuā in his ſingulis ſnīam expecto. Malo enim erare tecum)ut Attici dicebāt cum Platone q̄ cum reliquis bene ſentire. Vale Ex Mediolano Nonis Februariis.

Diſciplinalis familiariſſima.

q Væro abs te præceptor humaniſſime:ut Gazophilatium exprias quo differat a Theſauro:an idē ſit. Quis proprie Architriclinus cēſeatur:quis Choraules. Habemus.n.quoſdā hodiernos interpræ-tes rerum & linguarū pariter ignaros. Quod ei ſit urbi nomen:in qua corpus & reliquæ Diui ſrancisci ſeruant̄. A qbus fuerint Mediolanū.& Bergomū:urbes cōditæ. Quæ ſit differentia:inter intra & in. Quæ ſint proprie uoces latinæ dictæ rhanarū:equoꝝ.aſinoꝝ bouū cæteroruq; hmōi. Hæc ſi declaraueris afficies me uoluptate īcredibili. Tu iube ac me ama. Ex Mediolano.viii.Idus Februarii.

Diſciplinalis Grauis.

u T illo utar Iuuenalis qui præceptorē loco uoluere parentis eſſe: uiri fuerūt nō pietate minus gratitudineq; ſingulari:q̄ innata quadā de litteris bene ſentiendi cupiditate.ac aſſidue quæ didiciſſent:memoria repetendi. Vt.n.a patribus ſumus:ſic a præceptoribus bene ſumus. Ab iis uiuimus:ab his aūt bene uiuimus. Quid ſi bn̄ ſimul & beate. Quid enim(ut Aurelio placet)aliud eſt bene:ac beat euiuere:q̄ illa & diſcere: & tenere:qbus æternitas gloriæ cōparatur At a qbus aliis has emunt mercimonias uiri:q̄ a præceptoribus. Ab his diſcimus nō loqui ſolum:quo a mutis differimus animātibus ac brutis:ſed eloqui:quo nos Cicero cæteris hominibus nos docet antecellere. A priſciano grāmaticem. Beda. Phoca Capro Marcello. Varroneq;:ab Hermagora. Hermogene: Eſchine lyſia. Demoſtene. Ariſtotele. Iſocrate. Cicerone. Cathoneq; rhetoricen accipimus:ab Orpheo Muſæo. Heſiodo. Homero Pindaro. Ariſtophane. Euripide. Sophocle. Marone. Ouidio. Horatioq; poeticam:ab Herodoto. Thucidide. Polybio. Plutarcho. Liuio Saluſtioq; hiſtoricā a Seneca. Quintilianoq; declamandi modū:& ab aliis ſingulis ſingula noſtris moribus uitæq; neceſſaria cū qbus ne dū cogitemus oīa modeſtiſſime dicamuſq; politiſſime ac plurimū elimate:ueꝝ etiā faciamus cōſulto.æque.ſancte.pie religioſe qbus uirtutū gradibus hinc nobis ab inferioribus ad ſupiora paramus aſcenſum: & cū in terra corpora uiuant:in cælo mētes paſcant̄. Nūc igit̄:cū te abſentem aīo ſpeculor:atq; nū ſecus:ac præſentē in tueor:nō aliū uidere uideor:q̄ eū a quo ex nihilo factus ſim aliqs. Tu me nō minus bonos docuiſti mores:q̄

bonas artes.nec minus(ut admonuit Lactantius Curaſti:ut ſaperem : q̃ ut ſcirẽ:Ad te redeo:cũ qcq̃ ambigo:a quo utpote peritiſſimo quærã & uerborum rationes & rerꝫ.Q uædam de uerbis dubitamus:melius nec ac latiniꝰ quarto calendas:an quartũ calendas dictum ſit.Q uid proprie ſit eiulatus: quid gemitus:quid ſingultus qd plãctus:.Q uæ inter recreare. conſolari.leuare.ac reficere ſit differentia.Q uædã de rebus ipſis.Nũ epicuri ſententia ſit nullo pacto de uoluptate tolerabilis:cũ & a Cicerone tãtopere dãnetur: & ab iis omnibus qui Ciceronem ſecuti ſũt.Q uædam de nominibus. Nũ recte ſcriptum ſit in officiis Ariſtotelem & Iſocratẽ:quorꝫ uterqꝫ ſuo ſtudio delectatus cõtempſit alterꝫ.Q uædã de hiſtoria.Nũ Dido potuerit Eneam amare.Sin id minus:qd hoc exponat figmenti.Q uædã de poetica:fuerint ne qui ante Homerꝫ & Heſiodũ ſcripſerit cum Philon id iudeus negare uideatur.Hæc diſcipulus a doctore poſtulo Tu reſponde:ac Vale.Ex Mediolano.vii.Idus Februarii.

Sinonima diſciplina.

Doce me mi præceptor.
Ne ſis in me docendo difficilis:
Adhibe in me inſtruendo diligentiam.
Fac ut non graue ſit:diſcipulum admonere.
Præceptis elegantiæ tuæ diſcipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris uoluptate:q̃ ſi ſis in me docendo aſſiduus.
Ero incredibili abs te munere donatus ſi me doces.
Q uid potes in me conferre præſtantius:q̃ eruditionem.
Tu plane me beabis:cum docueris egregii quippiam.
Q uotiens in me defatigabere:totiens tibi plus debeo:q̃ ſi me omni theſauro feceris q̃ ditiſſimum.
Eſt ne quicq̃ abs te mihi dono dandum:quo te munificentiorem exhibeas q̃ ſi præceptis me bonarum artium inſtitueris.
Adhibe in præceptis erga me curã:ſi uis me tibi ꝑpetuo deuinctiſſimũ eẽ.
Cum te rogo,plurima:ne ſis in me docendo durus.
Ego te quando me doces aſſidue:numinis inſtar colo.
Te ſupplico per ĩmortalem deũ:reſpondeas ad hæc quæ ſæpe quero.
Facit doctrina tua ut nõ ſim negligẽs ĩ q̃rendo ſemꝑ quicq̃ ambigui.

Titulus.xxix.

Doctrinalis familiaris.

q Vod me ames:equum eſt.Amaris enim ab me ſupra modum.Sed ne prolixitate uerborum tempus terram:cum ſententiarum potius opificem:q̃ uerborum ſapientem eſſe decere.doceat Auguſtinus.ad ea ſummatim reſpondebo:quæ poſtulaſti.Perpetuitate utuntur:uel obſeruatores latinæ linguæ in iis:quæ ad philoſophiã attinent:ſi quidẽ cõmodio

re uocabulo ea ſententia nequit exprimi. Vt enim ab æterno formaẗ æter-
nitas: ſic a perpetuo perpetuitas. At cū licet oratorem amplius loqui: uten-
dum eſt conſuetis immortalitate æternitate. Sempiternitas & perpetuitsa
philoſophica ſunt: necnon & hinc procedentia uerba perpeturare ſem-
piternare. At ſi apud poetas reperiantur: quibus carminis: eſt difficultas: to
leratur: ut & apud eos genitor: & natus: & apud comicos gnatus. Refert enī
& inter ipſos poetas: heroice ne quiſq; ſcripſerit: an elegiace: an ſatyrice: an
bucolice: cum hæ carminum diuerſitates uaria ſoleant admittere uocabula
Satyrus caballum dicit: non heroicus: at ſonipedē. Vt apud Maronem. Stat
ſonipes & fræna ferox ſpumantia mandit: at carnipedem quem ſatyrus mo
nychus: ut Iuuenalis: aut q̄tas iaculetur monychus hornos. Nullitatis dictio
bona eſt. Egregium uocat Tullius cæſarem nec poteſt præſtantior quiſquā
dici: q̄ egregius: modo titulus adiiciatur artis: ut egregius uocetur philoſo-
phus. aut orator. aut princeps: Singularis eandem habet rationem: dū ne
uulgi more addatur ſuperlatio: quæ ſtare non poteſt cum pluſq̄ ſingularem
dicere ualeamus nullum: cum ex pluribus ſingillatim uiſis delectus hic unꝰ
ſit: ut Tullius uix ſingulis ætatibus ſingulos inquit tollerabiles oratores ex
titiſſe. Breuiationes autem ac punctuationes nouiores inuenere: non pri-
ſci. Omnia poſſunt latiniſſime plana ſcribi. nec errabitur modo quæ rela-
tio diphtongetur coniunctio uero minime. Cum autem a cum nihilo dif-
fert niſi quadam nouorum quorūdam ſuperſtitione: qui (ut Tullius ī græ
cos ait) ne parum multa ſciſſe uiderentur ea interdum conquæſierunt quæ
nihil ad artem attinebāt. uel inanis arrogantiæ cauſa uel ſpe lucri: uel ut ars
difficilior cognitu uideretur. Hæc habes. Ego tuus ſum audenter eiuſmo-
di pete. Ex Mediolano. vi. Idus Februarii.

Doctrinalis familiariſſima.

Azophilatium mi fili (uō ſecus. n. ac filium te diligo) agaza uoca-
g bulo Perſico quod cenſum ſignificat: & pgylago unde phylace: hoc
eſt ſerno & cuſtodio cōpoſitū: cuſtodiā declarat hodie eccleſiaſtici q
dē cenſus. At apud ueteres gaza p oī capiẗ cenſu: ut apud Maronē Arma ui
rum tabulæ: & troia gaza per undas. Architriclinus ab archon: ideſt dn̄s &
triclīos hoc eſt aula: dominus diciẗ aulæ: quæ nos perfectū uocamus hoſpi
tio. Choraules aūt chori diciẗ ductor. De diui franciſci urbe: axem r̄ndeo:
cuias. & propertius fuit Mediolanū & Bergomū Suidas docet a Gallis ædi
ficata. Intra ueteres dicebant ultra uls. citra: cis. Tra uero ad Euphoniam
eſt additum ut Gellius docet. Rhanæ cohaxant: equi hinniunt: Aſini ru-
diunt Boues mugiunt. Ex Mediolano. v. Idus Februarii.

Doctrinalis Grauis.

m Vita breui complexus es mi fili: quando me patrem appellas: nec
immerito quibus & ingenii tui fecunditatē expreſſiſti: & ſtudiorū

LC1/CCC

aſſiduitatem & tuã in me pietatẽ. Lætatus ſum mirifice qui tantũ peperim
fructum tam ſuauẽ: tam nectarẽ. Quod ad rem attinet quartũ calendas ſi
ne præpoſitione nõ inuenit̃ latine dictũ: ut Cicero ad Tertiũ calendas hoc
ſtudebã & de eo intelligit̃: quod futuꝝ & paratũ deſcribit tempus. At quar-
to calendas de præſenti iam tpe ſcribitur: ut idẽ Tullius: hæc ſcripſi Idibus
mane. Eiulatus eſt ſic a muliebri uoce tractũ: uel a molli uiro cũ in funere fit
clamoſa lamentatio: ut in beſtiis pleriſqꝫ pariter a uoce originem capit uer-
bum: ut ululatus in lupis latratus in canibus cuculatus in cuculis. Gemitus
eſt qui uel uiros decet quodã admixtus in funeribus moderamine. ſingult⁹
mutatione litterarũ ab ingultiendo eiulatu dictus eſt: ubi præ pudore non
emittitur clamor. Planctus muliebris ille clamor eſt cum lachrymis in mœ
rore. Nam mœror eſt egritudo flebilis de eius morte: qui nobis carus fue-
rit: ut Ciceroni placet. Leuare eſt dolorẽ ſuadendo leuiorẽ efficere. At recrea
re: ac reficere non ſolũ eſt facere leuiorem ſed perſuadendo in primã redu-
cere mentem. Conſolari autem eſt: ſpe propoſita maioris uoluptatis ægri
tudinem de mente delere: ut apud Virgilium Venus ſe dicit ſolari ſe ſolitã
caſus troianos ſpe promiſſorum iouis. Epicurus (mea quidem ſententia)
uir fuit doctiſſimus: & haud qualem improbant multi cum Cicerone. Po-
ſuit ſummum bonum in uoluptate. Quid aliud eſt beatitudo: q̃ indelebilis
uoluptas. Quid apud nos paradiſus: q̃ uoluptatis locus: ſi Cyrechaici con
ſtituerunt ſummũ hoc bonum in indolentia: nõne melius Epicurus in uo-
luptate: cum uirtus in operatione perfecta (teſte Ariſtotele) ſit cum delecta
tione. Quid uera Chriſtiana fides nobis pollicetur inquiens: Gaudete &
exultate: quoniam merces ueſtra copioſa eſt in celis. Vir qui poſt obitum
nihil cenſeret permanſurum non triuiſſet in ſcribendo tempus: ut ille: qui
quadrigenta ſeptuagintaquattuor librorum ædidit uolumina futuræ glo-
riæ ĩmortalitatiſqꝫ ſtudioſiſſimus. De Ariſtotele intelligitur & Xenocrate:
quorum uterqꝫ ſuo ſtudio delectatus eſt. Dido ſtatuit Carthaginem annos
circiter triginta prius q̃ fuerit urbs Romana condita ab æneæ ſucceſſorib⁹
annos quadringentos aut paulominus: poſt interitũ æneæ. Figmentũ illđ
omne apud Virgiliũ ꝑ ænea Romã ſignificat pro Didone Carthaginẽ q̃
nouitate ac ſimilitudine delectata. qđ profugi Troes cõdiderint urbẽ ut &
Dido profuga: primũ & dona miſit: & cũ Romanis maximã cõtraxit beni
uolentiam. Mox qa Romani amplificare cupiebãt imperiũ: a pœnis receſ-
ſerũt: quare Carthaginenſes ſibi mortẽ aſciuerũt: tripliciqꝫ uulnere ſunt cõ-
foſſi. hoc eſt triplici bello punico eneruati. Ante Homeꝝ & Heſiodum ſcri
pſit Orpheus qui audierat Linum Thebanum: qui quidem Linus Cadmũ
Agenoris habuerat præceptorem. At multo antea perhibentur ſcripſiſſe
poetica: & apud Egyptios uulcanus & pleriqꝫ profetæ: & belli Troiani tem
poribus ſibylla. Nunc ad ea reſpondi ſingula: quæ petieras. Cæterum eſt

ut perſeueres:nec te unquam querere pudeat:que neſcis:cum multo neſcire ſit turpius.Ex Mediolano.v.Idus Fabruarii.

Sinonima doctrinalia.

Ita fac mi fili ſemper roga.
Vt multa diſcas:quærenda ſunt plurima.
Nihil eſt tibi temporis terendum:ut diſcas aſſidue.
Si percunctaris præceptorem ſemper:nunq̃ te pœnitebit.
Fies ſummopere doctus:ſi ſemper quæris.
Efficere peritiſſimus ſi ſtudebis:& quæ non intelligis:poſtulabis.
Si neſcis fœdum eſt:ſi quæris pulchrum.
Quid magis diſcipulum decet:q̃ aliquid aſſidue quærere:
Nihil magis eſt diſcipulo proprium:quam ut quærat a doctore aliquid aſſidue.
Si fabri ſimus fabricando:multo magis docti rogando ac exercendo.
Magnns eris in litteris ſi ſemper aliquid audis.
Non ut te ſcire putes(fies doctior)ſed ut aſſidue aliquid diſcas.
Ne te pudeat ſcire uelle:quæ neſcis.
Illos non audias quos pudet magiſtros audire:cum maioris natu ſunt.
Ab illis qui uel ſenes audiebant bonarum artium præceptores:exemplum tibi uendica.
Nihil in homine ignorantia turpius eſt:ſed turpiſſimum pertinacia.
Debes ſemper uidere multa:& quæ non tenes ſciſcitari.
Haud difficilis in quærendo ſis:ubi doctorem facilem habes.

Titulus.xxx.

Munificalis Familiaris.

m Vnificentia illam eſſe uirtutem Ariſtoteles docet:quæ maiores ac plures ſibi uendicat amicicias.Conciliantur enim munificis populorum animi:fiuntq; in eos omnia hominum genera deditiſſima.Id ego conſideras ſæpe in eos me præſertim eſſe debere me munificum duco qui uiri ſunt & docti & boni:qui merentur umnem munifentiam.Ex eorum enim memoria:nuuq̃ excidunt munera:& a nobis factũ eſt opus quod ſemper laudaturi ſunt:q̃ recti quippiam ſentiunt:Scio quantus ſis:q̃q; doctus q̃q; multo merearis piura:q̃ tibi dono de.Cuperem poſſe tanta miniſtrare tibi:q̃ta me cogeret in credibilis tua uirtus.Sed ubi uoluntati non ſatis ſiet:facultatem admittes & æqua mente feres:paruam hanc eſſe largitionẽ meam:q̃ fortunæ debilitas tenuiorem fecit.Vale Ex Mediolano.iiii.Idus Februarii.

Munificalis Familiariſſima.

e O contentus ſic munuſculo:quod ad te dedi:nec eius paruitatẽ exiguitati uoluntatis:at facultatis aſcribe:Sum enim ea in te heniuo-

lentia:ut nihil ad te dare tm̃ me poſſe uideã:cui nõ ſint aſſidue defutura q̃ plurima. Mereri autem maxima te quæq; nõ neſcio. in quo tam diuina potius q̃ humana ſit uirtus. Accipe q̃ familiariſſime quod in me fuit:& cuius rem minimã animi magnitudo maximã faciat: Nõ quæ data ſint animaduerte: ſed qui dederit. Bene uale. Ex Mediolano. iii. Idus Februarii.

Munificalis Grauis.

t Hophraſtus largitionẽ inquit. fundũ nõ habere. Qui dat enim(ut Ariſtoteles docet)ſi liberalis & haberi uult:& eſſe:ſciat liberalitatẽ a dando dictã eſſe. Nã philotimia uocat̃ apud Græcos qppe quæ amicos honoret:uel amet honorare. Quod ſi Platone teſte honoram⁹ aliquẽ in uirtutis teſtimoniũ manifeſto eõſtat huiuſmodi honores muneribꝰ ab iis eſſe implẽdos:a qbus in primis ſolent:ut ab habentibus facultates: expectari. Principes enĩ:ut ditiores ſunt reliqs:ſic & fortunas habent:q̃s donẽt ꝓpenſiores. Quare ne ſua largitio fundũ habeat recte admonet Theophraſtus ut nihil in principe turpius:q̃ aurũ uel cumulare uel cupere: ita ꝑclariſſimũ in iis eſt:ut multa donẽt. Arati. Sitionii laudatũ eſt illud in ſuos cines munificentiæ genus & Cæſaris in ærario per populum partiendo: & Ciry:qui liberaliſſimus fuit in largiendo magnificentia:qd de nobis dicturos eẽ multos opinemur:ſi cũ admodũ pauca paruaq; poſſim⁹ ut multa donemus & magna. Nolim ab aliis rapere:ut aliis donem:ut illud improbat Tullius. Sed malim debere ſemper plurima:ut habeã unde multo elargiar plura Quam me delectat rẽſpõſum illud Curii. Nolle romanos aurũ habentibus imperare uelle. Quã eo fabricii lætor:cũ a Samnitibꝰ aurũ noluit dicens indigne ſibi uiſum fieri:ſi ab illis ea caperet:quibus eis uſus eſſet cũ ipſe neſciret uti. Qua ſumus uirtute ſimillimi ſupis alia magis:q̃ liberalitate: Quid autẽ in principe fœdius:q̃ ſi teſaurum augeat inſtar Crœſi Lydie regis. aut Madæ:aut Phimei:qei theſaurũ magnitudo plurimũ obfuit: Ego dono & libenter & ſæpe & illis in primis:qui mererentur cum uirtute meq; ad donandũ inuitat. Accipe quod minimũ ad te dedi nec rei tenuitatẽ potius:q̃ uoluntatem ſpecta. Si enim ad ea:quæ te decent:& quæ tuæ debentur laudi:hæc conferas:nihil acceperis:munus corruat Si meã mœtiris facultatẽ:ſupplebit uoluntas:quod defuit largitati. Ad hæc autẽ neq̃ mea negligas:te hortor aliqñ ad me ſcribas nõ nihil:ut intelligas:q̃to ab me plura ſis habiturus:q̃ ab illis q me multo ſunt ditiores: maioreſq; principes. Cognoſces Platonicũ illud. non in iperio:ſed in mẽte coſiſtere principatũ. Audio & tibi filios eſſe. Filiæ ſi nubent eis inſtitui dotẽ. Filios quot ad me dederis curabo apd me q̃ liberaliſſime:nõ æducari ſolũ:ſed erudiri ut meã erga te:tuoſq; omnis cognoſcas beniuolẽtiã. Si qd eſt aũt:aut nũc:aut deinceps quod aliud ab me poſtules. fac ut ſciam. Nihil es a me fruſtra petiturꝰ Vale. Ex Mediolano pridie Idus Februarii.

Sinonima Munificalia.

Accipe munuſculum ea mente:qua dedi.
Paruitatem muneris magnitudo noſtræ compenſet uoluntatis.
In dulge dono:ſi meam non exprimit mentem.
Pr o mea facultate donum capis:non pro animi magnitudine.
Si tanta res eſſet mea:q̃tus eſt animus:maiora longe caperes.
Habes a me ſignum animi non ingrati:
Non quæ te deceant:dedi ſed quæ poſſim:
Scio quæ ſis meritus:at tu non neſcis q̃ta ſit facultas mea.
Si tuam mœtiris uirtutem:facut & quid ego poſſim non prætereas.
Debeo tibi maxima:ſed cogit imporens tenuitas reddere parua.
N hil eſt:quod plus cupiam:q ut habeas ab me quæ meritus es.
Te nta eſt tua uirtus:ut uel cum ſanguis meus ac ſpiritus dono tibi datus ſit debere ahuc me tibi ſciam alia.
Nullum ſeruarem in largiendo tibi modũ:ſi poſſem rem aĩo ſuppeditarẽ:
Fieres a me q̃ ditiſſim⁹:ubi fortuna uolũtati meæ(qđ uellem)miniſtraret
Fer æqua mente:ſi non niſi:quod uellem munus ad te:ſed quod potui.

Titulus.xxxi.

Iuridicialis familiaris.

c Vm illud ſit iudicis ꝓpriũ:quod apud.Demoſthenẽ legitur ut nec amore.nec odio.aut alliciatur:aut ꝓuocetur:nõ tam ego hac in cau ſa mutuæ fauebo tuæ in me beniuolentiæ:q̃ meam ſeruabo fidẽ Hoc enĩ a me poſcit iuriſdicio mea:ut ñ alios corriga.alios ꝑtereã:alios ꝑdã: alios ſeruẽ.Vocauit ĩ ius te me corã.ad ea q̃ petitur⁹erat:reſpõſuꝫ Curi⁹:ad diẽ cõſtitutã ñ acceſſiſti:ut tuã dãnem⁹ cõtumatiã ĩſtat. Aut negem⁹ei ius exequi op⁹ẽ aut te dãnem⁹.Vtrũq; difficile:ſed deteri⁹ illud.q̃obrem.aut huc accedas ẽ neceſſe:reſtituim⁹ enĩ adhuc tibi uenic̃di reſpõdẽdiq; locum aut poſt deſignatã diẽ:ñ eris ĩdãnat⁹.Dies aũt a nobis tibi ſit deĩceps ad .xiiii. deſignata calẽdas decẽbris.Cupio te adiuuare ĩ iis oĩb⁹:q̃ mea ſint ære: do mo.ſubſidiis:amicis cliẽtelis:at ĩ iis:q̃ mea nõ ſũt:ſed legis:haud qcq̃:Alid ẽ enĩ priuatũ amicũ eã alid publicã gerere pſonã.Marcellũ ſp hẽs ꝑtorẽ nõ niſi cũ ius decreuit:Ergo facut uenias ne legẽ iratã expias Bene uale.ex Mediolano.Idibus Februariis.

Iuriſditialis familiariſſima.

a Ccedẽtẽ iſtuc parmenonẽ:q te nr̃o ĩ ius nõie uocat audies & deinceps nr̃is odedies ĩdilate mãdatis.Nã audiuit nos aduerſari⁹tuus: ut nũci⁹iſte tibi ſignificauit.Ad te igiẽ petitionẽ hoĩs dedimus:ut reſpõſur⁹accedat.Nõ erit id nobis ĩiucũdũ:ut negligas:q̃ iubem⁹.At ſi negligas feres cõtẽptiõis pœnã·Multabim⁹.n.te ĩ decimũ argẽti põdo:nec admittem⁹cãm.cũ ĩ cõtũacẽ oĩa iura clamãt.uale ex mediolão.xvii. caln. Martias.

Iuridicialis Grauis.

LCL/CCC

LYcurgus lacedomoniis leges tulit: Vt ſi quis in ius uocatur(in-
ſtante aduerſario (non Veniſſet: æquæ damnaretur:ac confeſ-
ſus quæ præterentur.quem ipſo iure Cecrops dixerat eſſe damnatum At
ſolum mitius apud Athenienſes agens:atq; iterum inquit uel contumace
ipſum:reuocandum eſſet:ut ſi cauſam more dixiſſet idoneam: admittere-
tur.Sin id minus & damnaretur aduerſario debitor:& multaretur neglien
tia.Labeo uero uir doctiſſimus hoc addidit ut ut rederetur moræ cauſa:ne
forſe mendaces fieri plures cogerentur ad damnationis ſeueritatē. Sed cū
tertium in huius uocaretur nō ueniens decernetur ea confeſſus quæ inter
minatus arbiter eſſet. At Scæuola doctiſſimus ille maluit procliue in abſol
uendum agere:q̄ difficulter in damnandum. Itaq; detreuit ius ſuum urbibꝰ
eſſe:quod ſingulæ ſibi dicerent Quod ſi iubereret urbs ulla damnandum
eſſe:qui aut primum aut quartum non ueniſſet id obſeruaretur. Nunc autē
in hac urbe ſcis eſſe principis edictum:ut qui primum uocatus:ē cōtinuo
non accedens damnetur ob id ad quod uocatur. Fabius quid abs te petat:
iſtis accipies litteris. Eſt homo permoleſtius(nec id inficior)ſed cui nō ſint
iuſticiæ partes denegande:quam nec ipſi malo dæmoni deus denegaret.
Nam & alexander ille:rex tantus:cum quærebatur de alio quiſq̄:unam oc
cludebant aurem.quam ſe dicebat alteri ſeruare partim.ut utraq; audita re-
ctius iudicaret. Amo te plurimum:ſed ita quidem:ut agis ille reſpondit ad
ea:quæ dixerat pater:qui iudex eſt perſonam exhibet in terris dei. Nullū ī
lege amicum hoſti præfero:æqua procedo lance. Aſtræa illa me uirgo ui-
detq;:neq; Tytanas ſuos ſeruauit. Huc igitur accede q̄ primum in ius uoca
tus:ad ea reſponde quæ petantur. honeſtaq; ſit cauſa tua:uel turpis conſide
ra prius q̄ in eius diſceptationem deſcenda. Meliꝰ eſt enim(pro Ciceronis
ſententia)non incipere q̄ ab incœptis turpiter deſiſtere Poſſunt faciliime ī
arbitros compromitti cauſæ: Tranſigiturq; non difficulter inter omne: cū
euentus litium. Quintilianus dubios eſſe doceat. Ni pactus id fueris: qd
honeſta tibi ſit tibi ſit cauſa:nec tamen legum tenes ac ordinem iudiciorū
cauſidicum tibi quære non Mathonis ſimilem:qui te inuoluat perplexum
q; in foro diſcruciet:nec eorum aliquem:de quorum inquit Seneca genera.
Hic clamoſi rabioſa fori iurgia uendens improbus iras & uerba locat: lege
tibi uirum bonum:qui poſſit(ubi opus ſit)& arbiter intereſſe. Ordo autē
cauſarum idem eſt:qui & rethorum complectitur orationes. Nam ut exor
diuntur hi:ſic illi factum proponunt eſſe dicendum.ut & iudices attentos:
& beniuolos faciant. Vt narrant hi:narrant etiam illi caſus propoſione ma
teriam litis explicantes.ut hi diuidunt:illi partiuntur quæ ſint probanda.
negata poſitiōibus:uel q̄ affirmata ſint ī ſuā cōmoditatē traducēda.ut hi cō
firmatiōibꝰ totuplicibꝰ utūtur:quotuples ſūt ptītiōes illi articulos ad ꝓbāda
referūt:argumētatiōibꝰ nitūtur ratiōibꝰ legibꝰq; tē trāſigūt: Hoc differunt

quod propoſitione:ratione:rationis confirmatione:ex ornatiõe:complexioneq; ſequutur rhetores probationes inficiationeſq; ſuas:at iuriſconſulti non niſi iuris inductionibus. Illis ſunt probabiles:ac ueri ſimile argumentationes:his autem demonſtratiuæ ac neceſſariæ. His tibi & ordinibus & modis eſt in foro diſceptandum:quos docuerat in republica Plato ſed multo magis hodierna docuit conſuetudo. Ne igitur ab his diſtrahas nec inuerſurum hunc ordinem pro te iudica:ne aut famam damnem meã:aut mihi ſim criminis conſcius:qui alias habeam pro amicis. alias pro reliquis leges Non habeo perſonarum exceptioue. Beue uale. ex Mediolano .xyi. calendas Martias.

Sinonima iuridicialis.

Ne ſit in iudicio contumax.
Haud amori meo in cauſis confides:quarum ſum arbiter.
Nihilo tibi plus deeſſem q̃ filio:excepio foro.
Fac ut quando publicus iudex ſum:de iuſtitia nihil diminuas.
In iudicando neq; te noſcam:nec alium queq̃.
Non erit fides mea pro te uel alio in foro uiolata:
Omnia mea tibi debeo:præter legum maieſtatem.
Commendate mihi ſunt iuris partes:quas a me nemo petat: ut reſtituere cummendanti poſſem deo.
Quid ẽ in amico ĩſolẽtius:q̃ de iuris uia ratiõeq; uelle qcq̃ amico detraher
Que mea ſũt ab me poſſe cõia tibi:iuris leges ĩtactas depoſitori ſuo prin.
Cura ut non ſis contumax. ne in te clament leges omnes.
Fac ut obedias præceptis legum ne plectare ſi te difficile præſtitis.
Aut cauſam in foro non habeas:aut iuiſditionis obtẽpera inſtitutis.
Amicus ſum tuus. ſed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fratris loco:modo tu meam in iudicando dignitaten nõ lædas.
Ne tibi de me quicq̃ indicante pollicearis:

Titulus. xxxii.

Regratiatoria familiaris.

q Vi referre nequit gratias (inquit Cicero) habere certe poteſt. Itaq; cum maximo nos affeceris munere:cumq; referendi:non ſe nobis facultas offeras:habendi certe bono ſumus animo agendiq; lingua nõ pro plexa. Verũ cui deeſſent hac in cauſa uerba:Ei certe ſoli qui mutus ſit:aut penitus elinguis:nihil potuimus nos quidem optare quod abs te uel non orato:non requiſito:non ſimus aſſecuti. Tu nos hoſpitio perhumane tam excepiſti:q̃ uirum aliquis noſtrorum auſus eſſet cupere. nullam omiſiſti genus officii:quo nos non inſignieris. At neq; noſtra te docuit id efficere familiaritas nec antiqua uirtus:nec ulla profecto cauſa qua quicq̃ deberes nobis. Ad ea te coegit ſola beneficentiæ tua conſuetudo (quæ talis eſt) ut ne-

nem prætermittas cui non te prebeas hoſpitalem. Eſt igitur noſtrorum de inceeqs munus: ut cum tibi plurima debeamus: multo uelimus debere plura. Quo ſumus pacto: patrem gratiam relaturi. Vita hæc tua eſt non fortunæ ſolum. Vtere nobis poſt hac non ſecus. ac tui: Bene uale. Ex Mediolano. xv calendas Martias.

Regratiatoria familiariſſima.

r Ediit ad me puer meus q͂q; diligens in eius te præſtiteris expedien dam cauſam tetulit. Feciſti quod ſperabam te facturū eſſe. Sciebā enim q̄ ſoleres eſſe meus. quid meum te dixi. Imo bonorum omnium. Habeo & ago tibi gratias immortales. & ſi quando fuerit tibi noſtra opus opera. non recuſabo referre. Quamq̄ ſcio nihil eſſe mihi tantum. uel fortunarum uel ingenii. ut par tibi præberi poſſit gratia. Verum ubi cætera in hac referenda gratia deficient. uoluntas certe nūq̄ deerit. Bene uale. Ex Mediolano. xiiii. calendas Martias.

Regratiatoria Grauis.

q Vi genus inuenerunt officii: quo munifico beneficoſq; ſeſe uiri p̄ſtarent in uiros: ut mutua uiueretur beniuolentia: iidem edixere leges: quibus & haberi gratiæ: & agi & referri pariter poſſent Ex quibus Eſchinem: apud Athenienſes imitandum eſſe duco: qui dixit nullum eſſe tā abiecta conditione. qui ulla uitæ parte non poſſet exibere ſe non ingratū: benedicendo ſaltem referret offiium non parum eſt enim a pleriſq; muneris: ut laude reponatur officio. Nam (ut Pliniusdocet) qui poete uel urbiū ac principum: uel priuatorum laudant uitas: maximis eos muneribus donant quos extollant: merenturq; ab illis maxima. Quid ſi acceptis muneribus: abs te lauces pro gratia referuntur. Ego perpetuum exiſtimo bonū illis præferendum: quæ epauca ſunt: ac interdum uix diurna. Quod ſi de dignitate contendi muneris: quod donum cum laudis immortalitate contendere audet: ſi quidem hac largitione dii: friuolis autem reliquis delectari ſolent homines. Fuiſti tu quidem in me meoſq; omnis o clementiſſime princeps liberaliſſimus: primum omni hoſpitalitatis officio: ut Iouem te poſſimus hoſpitalem illum exiſtimare: de quo extat poeticus uerſus. Iupiter hoſpitibus nam te dare iura fatentur: Ad hæc largiendo nobis aſſidue multa: nemini chriſtianorum ceſſiſti. nullum prætertiſti genus officii: quo non fueris erga nos beneficentiſſimus. Audiuiſti noſtros omnes facilime. Amiſiſti humaniſſime. Vidiſti iucundiſſime. Dimiſiſti omnibus in rebus liberaliſſime Valuimus apud te tuoſq; ſingulos tanta & auctoritate & gratia ut nihil addi ad officiorum cumulū poſſit. Quo pacto reſpōdebo huic benignitati manſuetudini. caritati: Res mihi eſt minima: nec qua tu egeas Quid referam: ut tibi ſim ulla in re adminiculo: At meo fauore cōſilio auxilioq; tibi non eſt opus. Carminibus cæteriſq; latine græceq; reſpondeo generibus: quibus te faciam non moriturum. At & alios ſcriptores tuarum

habes laudum: uirtutumq́ꝫ precones. Habes: non diffiteor: At & urbes habes: & diuitias. Reiiceresne quamquam: a quo poſſes & alias cum honeſta te conſequi: Scribunt de te multi. Quid ſi & me non aſpernabitur poſteritas: Poteſt igitur hæc gratiæ relatio non eſſe inferior cæteris. Habeo tibi pro tuis tot in me officiis gratias. & ea quidem perpetuas & ago non inferiores. ea tamen mēte: ut nulla temporum diuturnitas: nulli caſus: nulla diuerſitas locorum: aut gentium horum de me meritorum officia: de mea de leant mente. ſed in referenda tamen non ſum ignaus: non infecundus non tardus. Habebis enim me q̄diu uiuam: tui nominis obſeruatorem. tuæ famæ ducem: tuæ gloriæ. auctorem: & tunc me ſilere de te poſſe cenſebis: cū luce functus nuſq̄ amplius reſpirabo. Cæterum eſt: ut ſi quid aliquādo euenerit: ubi tibi amici ſuæ: aut ſeruis tuis me cognoſcas opera. īgenio ulla ue diligentia poſſe quicq̄ opitulari: ſuppeditareq́ꝫ tuæ uoluntati officii: iube. impera manda: præcipe: nihilq́ꝫ te remoueretur cauſæ: quæ te cogat credere: alium eſſe me q̄ ſim. Debeo te ſequi omni non amore ſolum: ac obſeruā ſed cultu: atq́ꝫ ueneratione haud ſecus ac numē aliqd'. Nō ſolus ego tuus ſū: ſed tota hæc noſtra dom⁹: uniuerſaq́ꝫ familia. Nā q mihi uel amiciciæ debēt officiū: uel cliētelæ: ſeſe omnes tibi dedicarūt: cūq́ꝫ intelligāt q̄ tu⁹ ſim: aſſidue de te nobis fit ſermo nihil ē qđ uæhemētī⁹ appetant: q̄ eſſe tui. Vtere mi princeps & me & meis oībus: & quāuis nō ſit neceſſe: ſcio tibi & maiores uiros & ditiores amicos. cliētes ac ſeruos eſſe: ne tñ īdigne factū exiſtimes: ſi nos multo illis inferiores nō eiteis: nō aſpernaris: nō cōtēnis Vt ait Homerus parui cum magnis amici ſæpe coeunt. Non ero in dicendo prolixior ne hac epiſtola cenſeas uoluiſſe me tuæ in me magnitudini meritorum gratiam referre. Nulla enim uel ampliſſima carmina. uel ꝓfuſiſſima ꝓſarum genera ſatis factura ſunt huic debitioni meæ: quæ quidē eſt ſempiterna. ſed tu prudentiſſimus a nobis accipe (quod dari ualet) mentē tibi dedititiſſimā. Animū tuis inſtitutis dicatiſſimū ingeniū tuæ laudis teſtimoniū diſpoſitionem in te conuerſam: cōmentationem cum claris de te aſſiduam Vale ex Mediolano. xiii calendas Martias.

Sinonima regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.

Affeciſti me maximis officiis: ꝓ quibus habeo incredibiles tibi gratias.

Regratior ſummopere tuæ in me liberalita i.

Referre nequeo tibi gratias. at habeo & ago.

Dicere neſcirem paucis: q̄tas debeam tibi gratias.

Fuiſti tā ī nos offōſus: ut qñ pares referr̄ grās ualeam⁹ haud ſatis ītelligām⁹

Quis tibi noſtrū æque (ac tu fuiſti beneficus erga nos) regratietur.

Nulla æloquii præſtantia gratias agat tibi debitas:

Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.

Sanguinem etiam ac ſpiritum pro te ſtatuentes: non erimus in refēda gratia tuis beneficiis ſimilis.
Laborantes die noctuq; non ſatis faciemus acceptis officiis.
Iube ſi qd ī nos uides ad mortē uſq;: ꝓ habēda nō referēda tñ tibi gratia.
Vellē tam eſſe diſertus ut agerē: tam diues ut referre quirē tibi gratias
Nulla eſt res tanta: quam in referendis tibi gratiis non debeam.
Fac de nobis qua malis ī re periculum: ſi uis certo cognoſcere: quas tibi habeamus gratias: etiam ſi referre neſciamus.

Titulus.xxxiii.

Commiſſionalis familiaris.

Onſtituerā iſtuc ire: ne qd in re mea: me abſente: fieret Nā uetere ꝓuerbio dici ſolitum docet Plato uirū coram ſuam meliorem. Sed ubi mecū animo uolutaui. q̄ ſis prudens: & q̄ me ames: decreui: meā tuæ fidei cōmittere cauſam: Scio q̄ ſis futurus & diligens & curioſus: q̄q; multo meli⁹ cohitabis ꝗ ſit op⁹ facto: q̄ ſim ipſe cogitaturus. Solent eni qui ſuas res agitant: eſſe maioribus interdum occupationibus circūſepti: neq; uidere poſſunt omnia: nec ꝓſequi quæ ad rem attinent. Fallūtur aliqñ apparētis ſpecie boni: aliqñ cupiditatis ui nunq̄ ira: odio amore: ceteriſq; mentis paſſionibus. Tu nō liberiore multo conſilio: firmioreq; iudicio pedetentī inſinuabis in cauſas (ſi opus fuerit) omniaq; conſulto: nihil temere proſequeris nec celeritate frangeris: nec tarditate cōculcaberis. Tolerantior eris q̄ ego eſſe queam. Itaq; huius epiſtolæ ui ac officio tibi cōmitto: quam ago cum æmylio cauſam. Quicquid in ea uel egeris. uel tranſegeris: æque firmū immobileq; eſſe ducam. nec reuocaturus ſum: ac ſi preſens omnibus adfuiſſem. Iudices autem omnes eam adhibeant tibi eam: fidemquā oremeo ꝓlatis uerbis: & mea mente uoluntati expreſſe adhiberēt Cura tu poſt hac igitur rem mei perq̄ diligentiſſime. Bene uale ex Mediolano. xii. calendas Martias.

Commiſſionalis familiariſſima.

St mihi aduerſus Golumellam iſtic apud pro dominum ingens cā
e Sunt aliquot adhuc menſes ī iis impeditiſſimus: quæ ad principē atrinent. nequeoq; hinc ſine maximo incommodo digredi. At neq; cauſæ iſti conſulere non debeo: quandoquidem eſt non mediocris: Memini te non cauſidicum eſſe ſolum peregregium: ſed mihi ſumma beniuolentia coniunctiſſimum. Te unice rogo: non dedignere: hanc tibi prouinciam corrigendam aſſumere. Ego enim hiſce litteris fidem huius meæ uoluntatis efficio: teq; meorum hac in cauſa negotioꝝ curatorem & ꝓcuratorē deligo atq; cōſtituo: cui cōmiſſam eſſe uolui. meam omnem facultatem Bene uale ex Mediolano. xi. calendas Martias.

Commiſſionalis Grauis.

c Vm uiderit Solon intereſſe ſuis ĩ foro cauſis pleroſq̃ ñ poſſe:quos
maxĩe neceſſariæ detineret cauſæ. At cõtra:q agerẽt nollẽt fruſtra ĩ
iudicio agere:ñ ueniẽte aduerſario:ꝓuidit ñ incõmode:ꝙ a Carbo
ne primũ:mox aliis iuriſcõſultis ñ ĩportune uſurpatũ ẽ. Nã aut prece:aut ꝑ
cio:aut bñiuolẽtia delegi poſſe uiros ĩſtituit:q alienis ĩtercederẽt noĩbus:q
bus ꝓcuratoꝝ apud nos noĩa uidẽus adhuc eẽ:apud Græcos reꝝ actores:
uocabula dari. Quãobrẽ & demoſthenes ac Eſchines ĩ Theſiphõtis egere
cã:& Cicero ac Hortẽſius ĩ pleriſq̃ aliis. Nã ꝙ ab oratorib⁹ aliqd dicãt dif-
ferre ſolitos ꝓcuratores:ut ab aduocatis hodie differũt cauſidici:nec id qdẽ
negẽ oĩno nec penitus affirmẽ. Vt.n.uel hodie ĩteruenire nõnũq̃ ꝑ iuriſpe
ritis hiſce tabulis clamoſiſſimis iuriſcõtiſſimi uidenẽ:cõ eſt:cã magni ꝑcii:
ſic & oratores ĩ illis copioſiſſime dicebãt cauſis:ĩ qbus parꝝ ꝑfuiſſent cauſi-
dici. Cũ ergo & ipſe intereſſe meis nõ ualeã:q̃ iſtic gerunẽ:& res iſte magne
atq̃ amplæ mihi negligẽdæ nõ ſint:delegi te uiꝝ & legũ iuriſq̃ clariſſimũ
interprætẽ:& mei mearũq̃ reꝝ oĩum amantiſſimũ. Te.n. præter cæteros
delegi:quẽ arbitror fore mei ſtudioſiſſimũ. Vt.n.es.& in amicos officioſiſ-
ſimus:& gloriæ cupidiſſimus:ſic & rei meæ conſultuꝝ certo ſcio:& tuæ lau
di. Quas es unq̃ amplexus cauſas:quaꝝ uictoriam nõ reportaris. Quod
iccirco fieri:nõ ambigo:qa nihil aggrederis:qđ nõ æqſſimũ & honeſtiſſi-
mũ eſſe uideas. Nec aliud abs te nũc etiã poſtulo:q̃ quod ſi qd iniquitatis in
mea eſſe cã uideris id oĩno reiicias.ne ut Plutarchus dicit.quicq̃ contendas
uel a iudicibus ĩpetrare.uel in aduerſariũ optinere quod turpe ſit. Quis.n.
uel fœnore ditari uelit uir bonus quod Cato definiuit hoĩem occidere: uel
cum aliena iniuria:quod Sulpicius mõſtrũ in hoĩum appellauit natura: Ve
rum quæ iuſte noſtra eẽ poſſe cognoris:nec ſine legis ui ac maieſtate peti:
poſce iuſta:increpa obſecra.ut Apoſtolus ait:curaq̃ demũ: ut res tuas. Tua
enĩ potes exiſtimare mea oĩa:cũ ob uirtutem in te ſũmam.tum ob ueterem
tuã mutuãq̃ mecum beniuolentiã. Hanc igiẽ oẽm cauſam tibi cõmiſi:com
miſſaq̃ hac epiſtola uolo:iubeoq̃ te meo noĩe rem agere:ab oĩbuſq̃ admit
ti:ratũq̃ promitto gratũq̃ habiturũ q̃tum egeris compoſueris:trãſegeris ac
pactus fueris. Habe poſthac ergo ab me ipſo facultatẽ nedum petendi: ſed
accuſandi ſiqd interciderit:uerum etiã opponendi.obiiciendi.articulandi.
teſtes producẽdi.cõcludendi in re ipſa:iudiciſq̃ ſententiã audiendi ac ſi qd
inique pronunciatũ cenſueris:appellandi ac rurſus:& iteꝝ ſi duxeris opus
eſſe prouocandi:ſupplicandi:a Cæſariſq̃ irato ad Cæſarem nõ iratũ acce-
dendi:intercedendi contendẽdi. Quicqd.n.affirmaris:ut negaris:uel cum
iureiurando in meã & famam & animã ſtabilitum imbrobatũue fuiſſe ue-
lim. Scio.n.q̃ & nihil te lateat(quod meũ hac in re ſit)& ſi latuerit quippiã
eſſe te oĩ curaturũ induſtria prius:q̃ affirmes aliquid:de re ut habeat:ſias ab
me certior. Nihil ergo te impediant:aut remorenẽ iudices: nec ante cauſæ

cõſtitutitionẽ:litꝺ́qꝫ cõteſtatã:qſq̃ obiiciat te talẽ eẽ:cũ ego ad quẽ hæc perti net oĩs:cã ꝓ te fidẽ hic faciã ꝓmittãqꝫ ab oĩbus eximere te difficultatibꝰ:q̃s ob hoc ferre poſſes. Bene uale. Ex Mediolano. x. calendas Martias.

Sinonima cõmiſſionalia.

Cura diligenter rem meam tuis humeris demandatam.
Hanc cauſam omnem tuæ cõmitto fidei.
Conſtituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum nolo deſtinatum eſſe.
Fac ſi me amas ut non neges curare meam iſtic cauſam.
Ego te meorum decerno geſtorem negociorum.
Præter te unum meas res agere uolo neminem.
Ad te ſolum deferri iubeo:quicquid iſtic pro me agitur.
Cum tibi ſoli meaꝝ reꝝ oĩum diligentiã iſto in foro cõmiſerim:fac ut acumen ingenii:uimqꝫ tuæ declares ſapientiæ.
Tu mihi delectus es mearum rerum tuor atqꝫ defenſor.
Te ſolum præeſſe meis præcipio cauſis.
Quicquid in omni re mea perfeceris:ego quoqꝫ factum reor.
Confirmaturus ſum ſemper quæ geſſeris meo nomine.
Iube in rebus meis:quæ apud uos aguntur.ut uelis:idem affirmo.
Nulla in re tuæ refragabor uoluntati:ſi res meas interceperis.
Cõmiſi tibi meas cauſas.quæ iſtic tractantur:nec ſnĩam muto.
Scire quẽlibet cupio delere me quæcũqꝫ mãdata(q̃q̃ aliũ procuratorẽ meũ appellant)te ſolum deinceps illum decreuiſſe.

Titulus.xxxiiii.

Teſtimonialis familiaris.

m Agna fides adhibẽda teſti(ut Scæuola iuſſit)cum expoſcit oĩ exceptione maiorẽ. Itaqꝫ cui teſtimoniũ dicẽdũ ẽ:ei aĩaduertendũ arbitror ne qd dicat̃ temere:ſiue ꝑ obliuionẽ:ſiue ꝑ errorẽ. Nã q ꝑ amiciciã aut præciũ:aut odiũ:aut metũ a fide deficiũt:ii mea qdẽ ſnĩa:uel ſtulti: ſunt uel ſcelerati:uel ĩmancs uel abiecta mẽte nulliꝰ faciẽdi. Nã teſtimonio præeſt deus:& peieratio ſuperos ſemꝑ habet ultores. Cũ ad me igit̃ ſit teſtificãdi gratia deuentũ:ne me roget quiſq̃:nec arbitret̃:me dictuꝝ:quod non memini:Videor.n.q̃ſi ſomnia meminiſſe quẽdã iſtinc me præſente:neſcio qua pecuniã cuidã numeraſſe. At neqꝫ tp̃s memoria teneo.nec locũ:nec qui tũc inter eſſent:nec nũmoꝝ:nec ipſos hoĩes inter ſe cõtrahentes:nec cauſas aut pactiões. Ne me igit̃ cogatis:ꝓterea quicq̃ dicere:quod neſciã. Nec rurſus hæc teſtimonia ſint ſuſpecta cuiq̃.qm̃ bona ſolã:eiſe reminiſcentia. Cũ n.tũc me non deſignauerint teſtẽ:nihil ex iis rebus memoriæ demãdaui: qppe qui nõ credidi:ne unq̃ eſſe ꝓpterea relatuꝝ aliqd. Si ſcirẽ:ꝓſequeret plura. Valete Ex Mediolano.ix.calendas Martias.

Teſtimonialis familiariſſima.

c Auſa ſic habet. Curius fabricio mutuos dedit nūmos aureos octo: me corā: rogauitq́ʒ ut intereſſē teſtis: ſi qñ qcq̄ ab me q̄rerer᷑ ueritatē exꝑſſurus. Intererat nūc mecū & Lucius: & Flauius: q ſūt pari mō̄ teſtes aduocati. Poſt ea tpa: nihil audiuim⁹. Fuerūt hæc aūt Parthenope q̄rto calēdas Ianuarias hui⁹ āni. Ex Mediolano. viii. calendas Martias.

Teſtimonialis Grauis.

c Ato uir tātus: quē uel Solon Hieronymus īqt credēdū eē cū dicturue teſtimoniū q̄rer᷑ iniurat⁹ dicere uoluit. Tabellōe ꝑtoreq́ʒ īſtāte: qđ ei fides haber᷑ uel ñ iurato: at aliis īqt id ñ tradit᷑: ius aūt oīs eoſdē exiſtimare debet. Quod ſi nulla ē ꝑſonaꝝ ī iudiciis exceptio qd ego de me cēſeā: cui(teſtimoniū expectatis. Tā. n. mihi deſūt eæ: q̄s uulgus ad mirat᷑ diuitiæ: ut nullā uideāt᷑ adhibree mihi uerbiſq́ʒ meis fidē poſſe qui teſtimoniū legēt. Nō. n. ea ſūt tpa: qbus iniurato. Catōi credebat᷑ qb⁹ Solon ī tēplo teſtimoniū a quocūq́ʒ dictū uoluit: nefas eē: reprobare qb⁹ Mercuri⁹ Triſmegeſtus apud Aſyrios: aut ſic aut nō iubebat a teſte ꝓferre: nec de illo qcq̄ dubitari: cū uel maxīos peierare poſſe cēſeret: uel iuſiurādū nihil ī malos cōponere metus. Nūc āt illud Iuuēalis ē ī in prōptu: q̄tū qſq́ʒ ſua nūmorū ſuat ī arca: tm̄ habet & fidei. Iuret licet & nroꝝ aras: & Samothracū: contēnere paup habet᷑ numina. Deberē igit᷑ a dicēdo deſiſtere: cū ſitis deīde petituri: qđ poſſideā: & cū nequeā illud rñdere libertini. Ego poſſideo pl⁹ Pallāte & liciniis: reiiciar: & aut ꝑcio: aut ꝑce ducar hoc dixiſſe: aut illud. Nā ꝓtinus ad cenſū: ut idē Satyrus pulcherrime cōplexus ē: de morib⁹ ultīa fiet q̄ſtio. Quot paſcit ſuos. Quod poſſidet agri iugera: q̄ multa magnaq́ʒ paraſide cænat. Ego ñ qd rñdeā: q Codro ſū illo pauperior: cui nihil ꝑter abacū erat: & eā q̄ uetus Græcos ſuabat ciſta libellos. At paupertatē noui me ꝑpetuo ſeruaturꝫ: qd ē diuitiis opus. Certe nō ē neceſſe. At iudice & cauſidici hæc obiicient teſtimonio: q̄q̄ beati appellant᷑ a chriſto pauperes: ut Auguſtinus declarauit paupes inq̄ ſuo: ſed diuino diuites ſpiritu. Dicā tñ(qđ me rogatis)& deos primū aduoco mihi teſtes: ſic rē habere(ut dicā) Tum eos hoīes: q præfuerūt: ñ ſolū interfuerūt hiſce cauſis. Pōponius Titū adiuit: & eſt unice nobis interceſſoribus deprecatus: ſibi mutuos daret centū aureos: cōmodatos aūt libros tris: liuiū Iuſtinū & Tranquillū. Dicta ſunt multa: īuentæq́ʒ plures ad negādū cauſæ. Demū orauimus ego Camillus Brut⁹ & Sēproni⁹ adeo titū: ut & mutuos dederit: quot petebat: neq́ʒ ꝓmiſerit mō̄: ſed nobis tradiderit coram: & cōmodatos illuc allatos: & illinc Pomponii traductos domum libros pariter. Nō multo poſt petiit Titus: cum alio ꝓfecturus Pōponius eſſet: ut publico ſibi de hiſce rebus fides fieret documēto noſq́ʒ quoꝝ fuerāt hæc interceſſiōibus facta cogeremur renitentē ēt. Pōponii hoc facere. Nequiuimus hæc ſuadere Pōponio: quippe cui uideretur:

ante dië ad reſtituendã pecuniã reddẽdoſq; libros deſignatã:ſe nihil debere Tito:quo poſſet iure cogi:cũ ei ſemel crediderit:nec deterior fact⁹ ſit.Hæc certa ſũt. Aduocate etiã teſtes illos. Ex Mediolano.vii.calẽdas Martias.

Sinonima teſtimonialia.

Res hæc ſic habet:ut tabulæ docent publicæ.
Nihil hac in cauſa dici poteſt aliud:q̃ quod mea legi põt epiſtola.
Vera ſunt omnia:quæ teſtimonio firmaui meo.
Neq; prece:nec precio dixi:nec odio:nec amore.
Cenſui deum interfuiſſe teſtimonio.
Sumam arbitror teſtificandi religionem.
Qui fidem teſtimoniis frangit:nequit non eſſe uir nequiſſimus.
Quid magis impium exiſtimari debet:q̃ irriligioſe teſtimonium dicere: cui præſunt numina.
Qui peierat teſtis:deos omnes habet ultores.
Quæ ſunt a me teſtimonio tibi dicta:in tamq; conueniunt cauſam dicta ñ fuiſſent:ſi aliter habuiſſent.
Non ſunt abs te mihi habendæ gratiæ:ſed ueritati:quæ ſic habuit.
Vbi ueritas eſt:ibi Deus.
Totum me mundi aurum teſtimonio mentiri non cogeret.
Nulla in re delectant me mendacia.Sed multo in teſtificando minus.
Expectanda eſt a me ſemper in teſtimoniis ueritas.
Nihil arbitror eſſe in uita religioſius & fide obſeruantius:q̃ teſtimoniis immutata dicitur ueritas.

Titulus.xxxv.

Lamentatoria familiaris.

p Oſſum hoc exiſtimare:ſupos fere:ut neq; pietati apud te locus ſit: nec religiõi.Me fratrẽ fefelliſti ac iuratus ꝑmittẽs aſſeuerãs. Scio illud Ouidii ĩ uſu.Fratrũ quo gr̃a rara eſt:nec excidit e memoria fraterno primi maduerũt ſanguine muri.Sed ego me q̃ſi pegrinũ ad te cõtulera ꝑmiſiſti:te nihilo me deceptuꝝ oĩ fraude ac dolo nixus es.Quid ẽ reliquũ:ut cuiq̃ ãplius fidã.Cõfiſſus tuæ fidei fraudatus ſũ.Quo cõfugiã.quẽ aduocẽ arbitrũ:frater es.In me dico ſi qd in te q̃ror.At Bellus Gainuſq; iiſdem parẽtib⁹ nati ſũt:nec tñ aliũ pietas coercuit:ne cæderet aliũ.Proh deũ atq; hoĩum fidẽ tm̃ facinus fratrẽ niti.Nũc ego mihi uiuẽdũ nõ eſſe ãplius reor:cũ nõ amplius inter hoĩes uiuat at inter ĩmaniſſimas qdẽ & ĩplacabiles feras.Cura igitur ſi quid tibi ſupereſt humanitatis:ut ſerues quod hactenus nõ ſeruaſti:ni malis apud omnis ſemper me lamentari.Ex Mediolano vi.calendas Martias.

Lamentatoria familiariſſima.

q Verar ne primũ tuã fraudẽ:q decoquiſti:an rẽ mihi dolo ſublatam

quā tam tibi liberaliter cōmodaui. Vtrūq; certe me cogit acriter lamentari:
ni tu prouides:ne taciturnus & famæ tuæ cōſulam:& indēnitati. Nā ſi ſum
in quærendo aſperior. habebis homines hoſtes atq; deos. Sanus ſis. Ex Me
diolano. v. calendas Martias.

Lamentatoria Grauis.

E inquit hoī Saluator:per quē eueniūt ſcādala. Quare Plutarchus:
u cōſiderādos hoīum agit gradus:& qđ a maxīo fiebat peſſime:min⁹
tollerādū uideret:q̄ ſi quid peccaſſet uæhemētius minor. A magnis
enim(ut Plato uoluit)exēpla peccādi ſumūtur:cū q errare cupiūt:exemplo
maiorꝝ gaudeāt. Quāobrē Lycurgus iuſſit. quod reges alios ſeruare uellent
ſeruarēt ipſi primi. Quis.n.(ut ſimonides recte dicit)agnos edente paſto
re:lupus abſtinebit. At ille princeps Siculorꝝ:q Tiranus ē deinceps Siracu
ſanus appellatus. nō abſtinebat furtis. nō rapinis. nō ſacrilegiis. quin ī æſcu
lapiū & eius aureā barbā in Iouē:& ei⁹ aureū amictū. In aras. & earū aurea
uaſa cauillatus tandē a ſuperis in ſucceſſiōe multatus eſt. Interim huius exē
plo quot didicere uacare latrociniis. Nūc rurſus in rē meā tā ſceleratus exti
tit ille Turcorꝝ rex quē:oēs admirant:qſi regꝝ inopia ſūmaq; mendicitate
coactus ſit mihi ſibi deditiſſimo ſuas urbes incolēti. ſuis degenti ī monaſte
riis æs meū. ſarcinulaſq; ſurripere. poſſum nō lamētari:nō angi. nō macera
ri. At cōfidebā eius ꝑfecto quæſturæ:fidereq; me cēſebā. Nihil arbitrabar
mihi uerendū apud eū principē. qui tā ſit opulentus tam nūmoſus. tanti cu
ſtos. poſſeſſorq; theſauri. Fidifragus is:mihi cōptus eſt. cui plus credebā:q̄
mihi. Queri nūc auſim. Apud Barbaros agēdæ fuerūt mihi gratiæ:qđ ab
ſtuliſſent ab me oē meū æs:qſi difficile quoddā ad uehendū & peregrinādū
honus. Hæc ſunt igit̄ noſtra tpa. hæ calamitates:hæ nos anguſtiæ ſubeunt
Quo me nūc uoluā. Ad quos potiſſimū quærimonias deferā. Quorū im
plorē auxilia. Solebat Alexāder uel in alios ulciſci collatas iniurias. At Ro
mani quotiens(uel maxima cū impenſa)reges ſuis reſtituere ſceptris qui ꝑ
populorꝝ iniquitatē:eſſent pulſi. Querite ab ægiptiis a Latinis. a Græcis.
At chriſtiani uiolentias:ꝑdaſq; quottidianas audiunt atq; uident de ſuis fie
ri:nec prouident nec audiant. nec curant. Hei miſeris hiſce fatis : quæ pati
mur:quæ toleramus. quæ nō relicimus. Quid eſt reliquū:niſi ut cū uitam
mihi ducā acerbiſſimā:hac diſſolui cupiam:&(ut Apoſtolus inqt)eſſe cum
Chriſto. Quod eiuſmodi quottidie in alios fiunt & aſſidue:ut Iuuēalis ait:
fient:fient iſta palā:cupiēt & in acta referri:Lamētandi ſupereſt facultas hic
ſaltē:quæ fuit apud illud monſtrorꝝ genus prorſus ablatum in mediis do
loribus. Ex Mediolano. iiii. calendas Martias.

Sinonima lamentatoria.

Mequeo hoc caſu:nō uæhementius angi.
Hæc res me plurimum macerat.

Nihil hoc tempore potuit hac una re mihi moleſtius eſſe.
Quid potuiſſet accidere morte patris mihi lamentabilius.
Tantus eſt in hoc funere dolor meus:ut acceſſionē nequeat ullā admittere.
Quā doleā lamenterq; fatis mihi ſurreptum eſſe fratem:tunc intelliges:cū recte percunctabis:q̄tam ex eo caperem uoluptatem.
Huius rei(qua nuper amiſi cōmoditate nulla fuit in uita mihi.iucundior.
Coaceruatus ſum hac calamitate tot lamentandi caſus:ut difficillimum dictu ſit.
Fuere in me facta non aſpera ſolū:ſed oīno īmaniſſima.
Tam aduerſa fuit hoc tempore mihi fortuna:ut in omnem conciderem lamentationem.
Si quis daretur quærimoniæ Iudex:meis queſtibus obtūderetur.
Dies noctesq̄ gemo ac crucior:quādo tā affectus a fratre ſum turpiter.
Lamentatio mea neq; ficta eſt:nec nō ex corde prouenit.
Non minus langueo:q̄ lamentor:cum tam oppottuna mihi ſubſtulerit caſus:ærumnaq; ſucceſſerit.

Titulus.xxxvi.

Hortatoria familiaris.

fi Ortor ego te quidem:pro mutua inter nos caritate:ne quid ea ī re lamenteris:quæ tibi cōis eſt cum multis.Quis.n.in erbe uiuit nec eiuſmodi caſibus eſt ſubiectus.At conſtantiā indue Marii:quē nūq̄ aiunt uel in aduerſis flere uiſum:uel ī proſperis ridere.Admonuit nos quoq; Tragicus ille Seneca.Rotat oē fatum:& rurſus extat illud:res deus nr̄as celeri citatas turbine uerſat.Num iraſceris aut quereris in ſuperos.At eorū aut iuſſu aut permiſſione fiunt hæc omnia.Quid ſi tuum aliquod eſt pro meritū in Iouem crimen multo maiorem acerbiorēq; pœnam.ego te hortor ad ea uirtutum munera quæ ſanitatem efficere dicebat Stratonicus.Nā cum & perturbata mens noſtra uel cupiditate:uel dolore:ſuccurrit philoſophia:facitq; ualitudinem bonam.Ad hanc te hortor.quæ uirtutum eſt pleniſſima:quibus qui ſe dedit:nequit dolere:nequit nō lætus ac iucundus eē Vale Ex Mediolano.iii.calendas Martias.

Hortatoria familiariſſima.

a Duirtutē ego te hortor:ut eum te præſtes quē te parentibus debes ac patriæ.Nam a cunctis expectaris uir clariſſimus ſi tuis a maioribus non es futurus degener.Virtus te nepum beatiorē deniq; reddet:ſed uel interea lætiorē.Quid eſt enim iucundius cuiq̄ uiro bono:q̄ ſecuudum uirtutem uiuere.Adimit ægritudines uirtus.Rationem pro ſanitate bonaq; mentis ualitudine ſubminiſtrat.Quare nō iniuria.Stoici dicebant cui uirtus ſit:ei nihil deeſſe ad bene beateq; uiuendū.Virtus ſit tibi ſemper comes.Vale Ex Mediolano pridie caleudas Martias.

Hortatoria Grauis.

VIſit Hieronymus adhortari uos alterũ ad caritatis opa ut illud ſe quæremur. Apoſtoli pauli: alter alterius honera portate. At Epimenides poeta dixit. Hortatur qcũq; aĩos ad honeſta pudicos chalcar equo ſtimuluq; bono cõmiſit: at illis: quos fouet ingeniũ puerſa mente malignũ: pceptoris opem: uimq; impẽdit amici. Quod & ſi ſcio: q̃ ſit tua ſpõte uel ſine hortatione ulla deditus pietati: nõ eſt tñ abſurdũ: ut te horter: ne deſetas patrẽ ſeniorẽ: matrẽ anum ſorores innuptas. Fauendũ eſt ſemp genero. Quod ſi ut uult Chryſoſtomus: nudo ueſtimentũ debes iuſſu dei: ac egenis reliqs ea quæ cogunt mẽdicare q̃to plus ea debes parentibus ac tuis in quos primũ: ut propinquitatis: ita caritatis eſt genus. At lex naturæ (quã & diuino uerbo nõ neſcis fuiſſe Moyſi traditã ut referret populo & Thobiæ præceptis Thobiolo filio datam) te hortatur: quæ fieri tibi uis: aliis facias & proximũ tuum: ſicut te diligas: ne quidq; in alium cõferas quod in te nolis cõferri. Qua cupis igit in te filios aliquãdo pietate fore: hac tu primus ĩ parentes utere. quodq; impietatis hos effugere uis genus: idẽ effuge. Nã ut illud docet Iuuenalis inquiens: Condere ficedulas didicit nebulone parẽte a patribus pueri diſcunt: a matre puellæ. Te igit hortor: ſis in uirtutis diſciplina tam ſolicitus: q̃ decet: eum eſſe qui gloriæ ſit cupidiſſimus. Quid potes in hoc orbe conſequi ſine uirtute: quod nõ continuo delabatur: cõcidat: atq; corruat. At diſciplina te docebit mores. uiuendi rationẽ quæſtus ac laudis uiam. Hortor autem ſuper omnia te ad nominis tuẽdam amplitudinem. Nam qui ſecũdum Græcorum prouerbium. An homines ſunt: obiere iamdudum: & ut Grægorius ait: uerſantur in tenebris. Ad eam te hortor quærendam ſuppellectilem. quæ ditiſſimos exprimit: & nũq̃ deficit. Hæc ſi ſequeris: & me hortantẽ audies: nõ pœnitebit te unq̃. Bene uale. Ex Mediolano calendis Martiis.

Sinonima Hortatoria.

Nihil eſt quod te magis: q̃ hoc deceat. ad quod te ſum hortatus.

Ad ea te hortor quæ tuæ conſulant dignitati.

Adhibe tuis (me hortante) parentibus omnem diligentiam.

Omnis erga te adhortatio mea in uirtute ſita eſt.

Si me audis: eſto in patrem pientiſſimus.

Si uis q̃ diutiſſime ac fœliciſſime uiuere: fac ut matri apud te nihil deficiat.

Ego te ad doctrinam conſequendam hortor.

Cura ſi me amas ut mea hec omnis ad diſciplinam adhortatio tibi ſit non iniucunda.

Nulla re plus debes (me hortãte) delectari: q̃ iis ſtudiis: ad q̃ te ſum hortat⁹

Vbi nullum fruſtra triueris tempus quod te hortor) aſſidue maiorem cõcipis uoluptatem.

CCI/CCC

Tanto eris aſſidue letior q̄to meis diligentius ꝑebis hortatibus.
Quo te uæhemētius amas:te magis ad uirtutē hortor & gloriā īmortalē:
Nihil eſt unq̄ tibi defuturum:ſi meam nō negligis adhortationem.
Cū ſolertius īcubueris adhortationibus meis eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuam omnem:niſi meis defueris hortatibus.
Ad ea te hortor:quæ uideor te paratū:unde laudē incredibilē cōſequaris.
Cū cætera quæq; ī orbe uana ſint:uirt⁹(ad q̄ te hortor)ē & ꝑpetua & diuīa

Titulus.xxxvii.

Conſultatiua familiaris.

q

Veris a me:quid ſentiā:ſit ne tibi ducenda cōiunx. Conſultatiuum hoc qui attingit dicendi genus:ut ſit oīno prudentiſſimus:oportet: ut inquit Plato.Sed ego familiariter hæc paucis.Vxorem qui non ducit:aut uitā celibē profitetur:aut īceſtam.ſi turpem in moechia inceſtuq; uerſatur:quid attemptet:ipſe uiderit:nihil certe ſancti:nihil boni.Si uirginitati ſeruit:a mundo abeſt:ſibi ne uiuendū ſit ſoli:an & patriæ ſimul & ſuis doceant.Stoici dicentes:hoīes hominum cauſa procreatos.Doceat Ariſtoteles inquiēs.Naturā ſibi tactū procuraſſe:ut ſpecies cōſeruaret:doceat Plato:nō nobis nos ſolis natos oſtēdens:ſed patriæ parētibus: liberis : doceat Aurelius cū ait.Nulla alia de cauſa nubit mulier:niſi ut mater fiat. Doceat demū Saluator chriſtus:qui nō ſolū nō ꝓhibuit nuptias:ſed ad eas inuitat⁹ acceſſit:illaſq; miraculis illuſtrauit.Cōſulo igit̄:ut nubas:ſed ei:cū qua illud inuenias Naſonis.Si qua uoles æque nubere:nube pari:Duc uxorē: nō uirum.Bene uale Ex Nediolano.vi.nonas Martias:

Conſultatiua familiariſſima:

s

I bonus ducā auſpiciis tibi mercandū:me cōſulis.Ego ſic ſentio:qđ ab Ariſtotele dictum in noſtrū incidit Ciceronem:ut quam quiſq; norit artem:in ea ſe exerceat.Ex tuis maioribus mercaturæ uacauit nemo.Te primū hoc officiū & uitæ genus aggredi:nō probo. Vult enim mercatura uirū & aliis negociis nudum:& uariaꝝ gentium:atq; rerū peritiſſimum.Tu uero & urbē patriam alio profectus nunq̄ deſeruiſti:& habes familiæ tantū honus:ut uix quottidianis uaces cybis.Me tenes.Vale Ex Mediolano.v.nonas Martias.

Conſultatiua Grauis.

u

Is cum Turcis militiam paciſci tuā potius(ut dicis)q̄ inter chriſtianos expers uiuere dignitatis.Conſulis me:quid ſentiā:qui te amo: Amo inq̄ te plurimum ſed hæc cōſultatiua ratio longe ab me abeſt fugiuntq; me uæhementius conſultatiui generis argumenta.Sed cogit me ſtudium erga te meū:ſententiam aperire.cretenſium leges:quas Iupiter ille tulit omnium regum apud Græcos antiquiſſimus : uetuſtiora dicebant & priora nos patriæ debei:q̄ parentibus officia:poſt ſuperos ſcilicet prima.

Nam & plato. & Stoici. & Cicero affirmāt pātriam eſſe: quæ nos aluit: nos educauit: non in ſede ac ſtatu locauit: Hoſtes autem natura inſectamur duce ut neq; igni cum undis nec terre cum cælo pax eſſe poſſit ulla: Quis igitur tam iniquus eſt: & ab omni alienus humanitate: ut prætermiſſa patria: deſertit: parentibus relictis filiis: reiectis propinquis: cum hoſtibus cōueniat: eis ſit præſidio: illos adiuuet. Maluit regulus ad omnem cruciatum & inter dum redire demum q̄ ut prima captiuis aliquod: Africanis Potentioribus priuaretur Pro patria ſeſe Mutius Chocles Decii duo: Fabii tricenti morti dedicaret. Pro patria. Clearchus nihil metuit. Alcybiades nihil formidauit Tu contra patriam arma capies: pro impio profanoq; Mahometro dimicabis contendenſq; cum tuis. Vide ne id ut nefarium factu eſſe: ſic etiam dictu ſit fœdiſſimum. cogitatu perniciosiſſimum. Ille Barbarus eſt Tirann⁹ Ex partis oriundus: matre ſcythica: ex utraſq; parentibus dirus atq; crudeliſſimus: & cui: præter humanum ſanguinem fuit: nihil unq̄ uoluptuoſū: quaſi Lycaoni edantur hoſpites: aut Buſyridi immolentur Tu uero latinus optimus: humaniſſimiſq; parentibus cretus quid potes cum ea fera conuenire: a qua tantum abeſt manſuetudo: q̄tum a noſtris immanitas: Non es dilectus in patriam. Cui uiro & ueteri & bono non idem accidit. Quod exularunt philoſophi: quot uiri fortiſſimum & aliquando inter tuos conſequaris quæ non ſperas. Hæc ego. Tu me audi: & tibi impera. Ex Mediolauo. iiii. Nonas Martias.

Sinonima conſultatiua.

A patrid ne diſſentias.
Patriæ dignitati ſerui.
Nihil cum pairia tibi ſit diſſidii.
Cum urbe tua ſit tibi uel mens ipſa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Conſulo patriæ dignitati: ſi ſapis.
Niſi inſipias: nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria ſenties: terris cæloq; gratiſſimus fies.
Nulli prius debes: q̄ patriæ.
Patriam tueri: te docent humana & diuina iura.
Nihil potes: ſine tuo ſummo dedecore: nocere partiæ.
Fac ut patriam in primis ſerues.
Prima deo proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta eſt: qua maiorem non debeas patriæ.
Patriam ſi fugis: parentes omnes fugis & propinquos.
In reliquos ſtudioſus eſſe potes: in patriam colendam non niſi pius.
Qui dederit patriam: reus eſt ſibi ſuæ necis.

Perinde peccas relicta patria:ac interempto tuo genere.
Nullum eſt ſcelus cum deſertione patriæ comparandum.
Cum pietate in patriam nullum eſt uirtus comparandum genus.
Si uir bonus & eſſe cupis & haberi:fac ut in primis diligenter ſtudeas patriæ caritati.

Titulus.xxxviii.

Accuſatoria publici criminis familiaris.

n On quia uelim uir malus accuſando cenſeri clariſſime prætor Antonium accuſo criminis publici:ſed ut meo ſatis faciam officio: qui cauſis præfectus ſum publicis aduocatus Tunc enim Lycurgus inquit regi iure ciuitates.cum neglecturus nemo foret:quæ ad ſe attineret.Læſit is igitur uirginem ueſtalem: in cuius uiolenter ingreſſus cellulam:a Tribuno(q ea de re admonitus ab me fuit)captus eſt.Sed Clodium illum ſuperauit q auſus eſt uelle Bonæ deæ templum uiolare.Is enim in iudicium accerſitus ſui criminis.Hic ita pecunia tribunum ſuoſq; occupauit milites ut cõtinuo dimiſſus libertati reſtitutus eſt.Huius ego hunc. duplicati criminis accuſo tibi:& quod ſacrum uiolauerit ueſtæ:& quod corruperit Tribunum: hortorq;:ac rogo:& inſtantiſſime puniatur poſtulo Ad hæc atem ne Tribun⁹ inſolentior poſt hac fiat multeretur oro. Nam niſi eiuſmodi coercerentur appetitus:nihil ad curiam deferretur:Rem habes:& æquiſſimus es:& ego intercedo.ex Nediolano:iii.nonas Martias.

Accuſatiua publici criminis familiariſſima.

d Eprehenſus eſt cum Glore in lecto Antonius.finxit ſe præualitudinarium.Alter erat ſibi apud eandem lectulus domum:ubi coniuge conſueuerat eſſe.At abſentem uxore:ſororem illius adiit.Quid inde nedũ ſuſpitionis uerum etiam expreſſi criminis intelligatur:ſatis cognoſcis ut es omnium prudentiſſimus iudex.Ego tribunatum(ut ſcis)gero.Mea intereſt:quos in publico deprehendi crimine:accuſare.Fac igitur:ne in ſuo tam graui ſcelere glorietur neu putent alii pariter peccare:licitum eſſe.Bene uale ex Mediolano pridie nonas Martias.

Accuſatiua publici criminis grauis.

n On iniuria decreti ſunt a Solone Athenienſi:qui publicis preeſſe criminibus accuſandis:ne quos amici aut ſui ciues accuſaturi non eſſent(ne ſimili caſu uel ipſis accuſaretur)abirent impuniti. Scæuola uero huius & urbis indemnitati:& plublicorum ſcelerum multe præfecit delatores publicos:quib⁹ publicos erroret accuſantibus partem noxæ cẽſores traderent:At hodierni cæſaris fiſcales decreuerunt aduocatos:qui eidem inſtarent officio:nec recuſare quidem poſſent:adquos id muneris deferretur. Cum me igitur delegeritis patrem patres cõſcripti:q̃uis inuitum: qui fiſco præſim:non poſſum non ea ſequi:ſine quorum inſectatione uenirem non

infamis modo uocandus:ſed negligentiæ:quin & doli mali plectēdus. Nā ut illud eſt Senecæ:qui non prohibet iniuriam(cum poteſt)facit:& Cicero ab Ariſtotile uſurpans:alterum inquit iniuſticiæ genus eſſe:cum qui poteſt iniuriam non prohibet.ne igitur & Antonius inſua ſe malicia iactet:& alii propoſita huius impunitate pari culpa coinquinentur:& ego prætermiſſi officii culpa arguar Antonium ipſum accuſo læſæ maieſtatis Seditionem enim in populo procurauit.nam cum eius domum duodecim conueniſſet adoleſcentes:ex iis quidem qui primatum urbis erant filii:propoſuit cænā ſe ponere cultam.poſt ebrietatem munera quibus eſſet donaturus:qui ſe ſequeretur.Cum illis urbem diſcurrit:ſuum facit cognomen in principis locum clamari Reus eſt mortis: Vale ex Mediolano Nonis Martias.

Sinonima accuſatiua publici criminis.

Antonius publicum commiſit adulterium.
In inceſtu publico Antonius depræhenſus eſt:
In aperto flagitio captus.
Flagrantis omicidii accuſatur.
Tam palam peccauit:ut negare nequeat.
In re apertiſſima ſuæ culpæ nullam poteſt cauſam adhibere.
Crimen eius eſt omnibus coram.
Tantum hoc& tam publicum ſcelus:quis non accuſat.
Tam eſt id erroris omnibus notum:ut cælari nequeat.
Crimen hoc eſt ante omnium lumina.
Qui non tenet hoc ſceleris abhoc commiſſum:is ciuis noſter non eſt.
Non priuatam rem afferro:ſed uniuerſis cognitam.
Id ſceleris eſt apertiſſimum uel iis etiam qui aliunde huc conuenerunt:
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil eſt in hoc facinore priuati omnia ſunt publica.
Qui uelit hoc defendere monſtrum:is in rempublicam temptat.
Publicum ego crimen ad uos affero.
Reus eſt Antonius publici ſceleris.
Ab hoc ſcelere abſit omnis plectendorum priuatorum manſuetudo quia publicum eſt.
Tam eſt hoc crimen publicum:ut priuati nihil habeat.

Titulus.xxxix.

Obiectiua generis uel uitæ familiaris.

c Vm hoc meo cōpetitore n̄ arbitror eſſe parē cōtentionē o cēſores. Nam ſi genus utriuſq; ad hanc dignitatē cōſequendā exquiritē quis dubitat:nihil īter nos eē ſimile.Inqt.n.Seneca generoſa ſæmina in hortis creſcūt ſuis.At generoſum eum definit Cicero q nobili genere natus ſit.At nobilitas(ut ait Iuuēalis)ſola ē atq; unica uirt⁹.Quod ſi ob iuris diſciplinā

hic homo nouus nobilitatus eſt: at parentibus eſt cretus ignobiliſſimis. In me utrunq; concurrit: & quod generoſum eſt & qđ nobiliſſimum: ut nō modo antiquiſſima ſim familia: clariſſimiſq; progenitoribus natus: ſed & iuris inſignis magiſterio: & æqtatus dignitate ſim. De moribus aūt noſtris fama iudicat: uoſq; cenſores: q hūc ſæpe inter ſcorta puſioneſq; deprehēdiſtis: ſæpe in meritoriis tabernis me ſemper in pluteo uacantē in in bonis artibus: aut inter doctores diſceptantē. Itaq; q̄ cōueniant huius concurſatio: qdq; nr̄a cēſura iodicatū ſitis: habetis. ex Mediolano. xviii. calen. Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ familiariſſima.

g Enus meū nobile: huius eſt ignobile. Is bubulcis neſcio qbus ſatis abiectis: ac mercenariis natus. Ego parētib⁹ ex primis urbis hui⁹ familiis. Cōiunx mihi ex nobilitate ligurū: huic ex īfima Gallorū plebe. Gitæ ratio quæ ſit utriq; iam qs ignorat. Hic ſorbilandis cyathis: delucīēdiſq; obſoniis terit tempus. Ego ſi qd ocii ab actione ſupereſt uerſor in ſtudiis. Quam igitur concurrat me cum ad hoc beneficium impetrandum commode: ut uideris. ex Mediolano: xvii. calendas Aprilis:

Obiectiua generis uel uitæ Grauis.

r Ecte quidem & peritiſſime uoluit Suplicius censoribus diligentius cōſiderandum: ubi magiſtratus legendus foret: qui nam eſſent nobiliore genere: melioribuſq; moribus ac uita: & reliqui ad bene uiuendum inuitaretur: & ignobiles generis ruſticitate uirtute niterētur ſuperare. Quā obrem cum ad appium cenſorem deferreretur cuiuſdam ignobilis nomen qui fœnore ditatus eſſet: ex qua inquit familia cretus hinc eſt. Reſpondentibus fautoribus: ex proximo agro Arpinī honeſto genere natus: at qua uitæ conſuetudine petiit: ſubdentibus pecuniæ cumulādæ operam adhibuit pecuniæ igitur præſit: ait non in ciuitati: Labeo non pauperem ſe malle dixit præficere magiſtratui bonum: q̄ malum diuitem: Quid cum in alium utrunq; cor uenit. in alium neutrum. Duo nunc ſunt in prætura competitores o princeps æquiſſime: ac ſapientiſſime: quorum alter. Antonnius abiectiſſimo genere: uita peſſima: moribus perdiſſimis: alius nobiliſſima familia. ratione uiuendi nulla: ſceleribus deditiſſimus. Is ut iuuenalis īquit: quota portio fecis Acheæ: neſcio quo natus Alexi pedite olim tuō: quem quia fuiſſet craſſatur nefandus: tuo iuſſu furcis prætor ſuſpendit. At uita qui ſit patris hic moribuſq; minime diſſimilis: hinc liqueat quod ex omnibus fere Italiæ urbibus exultat ob flagitia. Alibi furta commiſit. Alibi cæde patrauit. Alibi uiolauit hoſpitem. Alibi falſus inuentus eſt. Nullibi eſſe poteſt niſi propter patrem hic: ubi memoria patris eum deberet aſſidue perterrere At Lælius: qui hunc poſcat magiſtratum eſt generoſa domo ſatus: patre. qui tuus ſenator æquiſſimus diem obiit ubiit fauſtiſſime. ī ſūma rerū oīum felicitate: quem ſic imitatus eſt: ut ipſe ꝑmeritus ſit apud te ſenatum. Quo

beateq́ uiuendo cũ philoſophis Theologiſq́ cõmentatur. Hic tibi deligẽdus eſt: quẽ prætorem deſignes urbanum optime princeps. Antonii ſimiles belluæ in ſuam perniciem reiiciendæ abs te pelle. Vale ex Mediolano. xvii. calendas Aprilis.

Sino nima obiectiua generis uel uitæ.

Hic eſt abiecto genere natus.
Moribus hic eſt perditiſſimis.
Nulla in hoc cognoſci poteſt familiæ nobilitas.
Nihil eſt in huius uita laudabile.
Omnia ſunt in hoc morum malorum ſigna.
Squallet hic omni generis ignobilitate.
Nihil eſt tam obſcœnum quad in huius non fœdat uita.
Cum ſit hic genere obſcuriſſimo: Tum uita longe inferiore.
Vt in hoc monſtro domus antiqnitas eſt nulla: ita uitæ iniqtas oĩs ſupeſt.
Huic uetuſtius nihil eſt ſceleribus: nouius autem nihil parentibus.
Habet hic pubulcus mercenarius tm̃ in uita laudis: q̃tũ ĩ genere nobilitatis
Quam abeſt hic a generoſis: tam ab omni uirtutis laude.
Sunt huic ignobilia cuncta dedecoroſaq́ communiſſima.
Tam hic eſt bonus. q̃ nobilis.
Abiecto genere natus abiectiſſimam degit uitam.
Vt eſt ignobilis familia. ita uita quidem pernicioſiſſima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

i Rritatus es in me: qm̃ delatũ eſt ad te quidem falſo me tibi neſcio quid ſucceſſere. Vide Senecam non minus improbantẽ. quod credatur facillime: q̃ ſi princeps nihil crediderit. Quid ſi non audebit me corã delator ille quicq̃ proloqui: Quid ſi peſſimo in te animo dubitans accuſari: ꝑuenit hoc delationis genus. At ſeqre illud Martialis & delator habet: qđ dedit exiliũ. Ego tamẽ tuus ſum ſeruulus: tibiq́ ubicunq́ uixero: deditiſſimus: nec tam me coges ab urbe longũ exulare: q̃ ego te ſemper hẽbo ante occulos: nec cuiq̃ cedã te amãdo. te colẽdo. te numinis inſtar uenerãdo. Iube ut libet: parebo ut iuſſeris: quoq́ longius abero: facilius intelliges q̃ eſſẽ tibi utilis domi q̃ fidus. Nulla in re poteris alius eſſe mihi ſemper prĩceps meus. ſemper deus in terris: ſemper habendus ante oculos. uale ex Mediolano. xv. calendas Aprilis.

Pacatiua familiariſſima.

c Vra ut uelis amabo te ſemper: nec tua de me merita e mente mea delebit ulla temporis diuturnitas. nõ ſũ ingratus. Pluris lõge facio quod me amaris. qđ mihi faueris: qđ in calamitate me nõ deſerueris: q̃ nõ doleo qđ illis in me credas: qui & me oderunt: & te nõ amãt. Sũt enĩ ꝑditiſ

ſſimi delatores Si quid autem eraui:quod caſtris ad deſignatā non interfui diem:pacandus es mi dux facillime:tum quod culpa mea nō eſt peccatū:tū quod ſi etiam peccatum eſt:ut es omnium humaniſſimus:debeas ignoſcere:ut in multo maioribus grauioribuſq peccatis ſoles. Errauí fateor:ſed ut illud eſt Senecæ:caret hic error culpa Imbribus ſū prohibitus iſtuc ire. Flumina intercluſerunt iter meū Parce mihi princeps. Si in me pacatus. ſis qui ſoles in tuos. Bene uale ex Mediolano. xiiii. calendas Aprilis.

Pacatiua Grauis.

n Ihil eſt:quod facilius fieri poſſe uideatur uiro docto:q̄ ut pacetur boni principis aīus in aliquē odio concitatus ſic:enī clementiā Cicero definiuit:ut ſit uirtus:q̄ aīus ī alicuius odiū concitatus cōitate refouet. Quod ſi turbati princeps nō pacarētur:quibus eſſet uiuēdū apud illos: nō illi tūc reges (ut dixit Homerus) uocarentur:ſed tyranni. At Tyrānos Plutarchi pittachus ille ſimiles uult eſſe ferarū in placabiliū. nam ſi natura uel īter īmaniſſimas uoluit eſſe feras nō nullas ēt:q̄ mitiores effici poſſēt (ut plinius docet) quid eſt ī homine dicēdū:qui manſuetiſſimus eſt:quid in principe:quem (ut Cleobolus inquit) ſperant ſubditorū omnium mentes: & a cuius ſolus ſalute populorum omniū ſuæ fidei mandatoꝝ pendet ſalus: Iratū eſſe te mihi:factus ſum hodie certior: quia Fabium interemi. Quid ſi non interemiſſem. Certe nunc ego non uiuerem. Scio tibi rem intellectam ut fuit:nec in ea enarranda tero tempus. At quia me accuſas maliciæ qui cū potuerim eo crimine abſtinere uoluerim:dicis enim:cur non uertiſti ad ei⁹ inſolentiam terga cur non fugiſti:poteras id efficere commodiſſime. pacādus es mihi animo magno:ſed non æquiſſima iratus mente. ſi pace tua dici poteſt. Quem ego ſum apud te locum aſſecutus mi princeps:Militis. At pualem ſe præſtare miles debet fortem:infractum non meticuloſum:periculorum tolerantem. Hæc quotiens non ſeruaſſe: poteram abs te uilitatis accuſari:atq pelli:ut Cyrus dicebat. Inobſeruantiſſimus autē hoꝝ ſemper extitiſſem:cum inuadentem me quicq̄:duellumq poſcentē ꝓfugiſſem: aut non iucundiſſime admiſiſſem. Adhæc uero quot me contumeliarum con uitiorumq confecit is generibus priuſq̄ arma exercuerim. Quo me min⁹ uidebat ad tæla pronum:eo inflammabatur in me magis:fiebatq petulantior. Hæc improbas:& ego non ſolum improbo quæ tibi non placeāt:ſed deteſtor acerbiſſime:cupioq aſſidue:non exegiſſe. Verum ut illud eſt Agathonis: Vno ſolo priuatur deus:infecta facere quæ facta ſunt. Vis ne princeps humaniſſime in me unum inhumanus inexorabiliſq cognoſci:cum ī omnis alios:uel illos q lōge maiore fuere in delicto placabiliſſimus fueris. Vide ne:ut hoc mihi mortē afferat:ita tibi cedat ad famā. Cū me deles:op⁹ deles tuarū manuū:que (ut pſalmiſta inquit) pſalmauerat me. Quicqd ego ſum:ex te ſum Aut non malus dices: Id quoq nō diffiteor:Sed alium ego.

q̄ te:patrē nō noui:At patri in filiū(ut Terētius uoluit)p̄ maximo delicto paululū ſupplicii ſatis eſt:Parce ſeruo mi princeps fideliſſime:pacatū te mihi redde.Ne ſis dirior:fac ut exorem.Ex Mediolano.xiii.calēdas Aprilis.

Sinonima pacatiua.

Ne ſis iratus mihi.
Redi in uiam pacis.
Preſta te mihi qualem ſolebas antea.
Noli in me durior eſſe:q̄ in reliquos ſoleas.
Eſto mihi mitis.
Exhibe te benignum:
Tuam humanitatem ne deleat mea culpa:
Te quæro in me pacatum:
Fac ut pacatus me ſerues.
Ira tua mortem:mens pacata uitam mihi quærit:
Vt iracundus me terres:ſic pacatus me ſolus animas.
Paueam tuam iram:pacationem cupio.
Nihil eſt quo tibi plus appetam:q̄ pacatus ſis mihi.
Tē gaudeo te pacato:q̄ qua uoluptate nulla poſſit mihi maior ſupereſſe:
Vt tuꝰ furor ſolꝰē(q me cædit)ſic ubi pacatꝰ ad me redis:rediuiuꝰ uideor:
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor orando:ſed tu ne pecces:te non placando:
Quā longe habes ab oī ſcelere:tam abſis a te non pacando tuis ſeruis.
Redde te mihi mi princeps pacatiſſimum.

Titulus.xli.

Confirmatiua familiaris.

q Via nihil potuiſſe diciits o iudices iſtic cauſidicos agerē meo nōie: niſi cōfirmē q̄ ſūt ab iis acta ita enī docetis Marcū Carbonē Iuriſcōſultū ſtatuiſſem.Cōfirmo q̄ geſſere ſingula:q̄doq̄dē illos ſcio mihi effeciſſe:qđ mihi nō cōducat.Quod accepturi ſūt aūt ab iis(q mihi debent)pecuniā meā:idq; ab me uultis cōfirmari priꝰ:q̄ accepta ſit:nō uidet̄ faciēdū: ne poſſit poſtea nō tradi.Sed quia uos cautos eē oſtendiris:ſecꝰ neq̄ri fieri: confirmo id etiam(ita quidem)ut q̄cunq; pecuniam is acceperit ea tradatur Sempronio fratri meo:ipſi uero debitores ex nunc:pro ut ex tunc:dicātur abſoluti:quam ſi fraudauerint: nec dederint:ſpe futuræ numerationis dicatur hæc confirmatio facta.competatq; exceptio non numeratæ pecuniæ. Ex Mediolano.xii.calendas Aprilis.

Confirmatiua familiariſſima.

q Vi hanc epiſtolam tibi reddidit.iſtuc iuit meo nomine futurus cauſidicus & procurator in re mea.Et quoniam ſine mea confirmatione:ad nihil gerendum admittetur confirmo quæ geret:omnia:ſic

quidem:ut uel utiliter gerat:uel cum detrimento mearum partium meo cō ſenſu omnia feciſſe intelligatur:nec/iu eum excipi quæat: quod a me non ſit actio ſua confirmata. Tuum eſt officiū æquiſſime prætor:ut nullius pſonæ facta exceptione haud minus ac per benigne procuratorem hunc meū audias:q̄ ſi quis conciuis tuus longe doctior ageret iſtic apud te cauſam ex Mediolano.xi.calendas Aprilis.

Confirmatiua Grauis.

n E quid obiciatur in legitime factum:inuenit hoc iuris modeſtiſſimus:quod in cōfirmandis exercetur:quæ non interueniēte confirmatione noſtra:poſſent non iure facta excepi. Nam adeo quiſq; utilitatis propriæ ſallitur iudicio: ut ab honeſtate nōnunq̄ diſtrahi faciliime quæt & mentiri non in enm ſint nactæ demum exitum:quē uoluiſſet. Quod & ſi Pannetio ac Cicerone teſtibus:utilitas ab honeſtate ſæparari nequit:ſeparata uero non eſt utilitas. At eo uentum eſt:ut dauci admodum idē ſentiant plurimi uero nihil admittant honeſti:modo conueniat:quod cōducat ſne cupiditati. Quare Euripedes cœcam eſſe dixit humanam mentē in iis q̄rēdis cupiendiſq; in quibus in eſſe utilitatem ac lucrū conſpicatur. Recte igiť Sempronius iuriſconſultiſſimus & publius craſſus uoluere ſui in magiſtratibus neminem alieno admitti nomine:niſi & cuius interueniebat noīe interueniret & uerbis:hoc eſt eiuſdem confirmaretur ore. aut teſtimonio:qđ de oris mentiſq; conſenſu fidem faceret. Cōfirmo igiť:cumulatiſſimeq; cōfirmo q̄ geret iſtic meo nomine Scæuola:& quæ geſſit omna:q̄q̄ procurator ab me non eſt inſtitutus æque tamē omnis eius opera mea ſentētia cōfirmatur:ac ſi ego intereſſem. Ad hæc autem poſcitis rogatiſq;:confirmem uobis prætorem:atq; deſignem. quē delegiſtis. Vt uobis ego uos non arbitror:eſſe quicq̄ delecturos:quod non intelligatis profuturum:ita uirum cēſeo prætorē ex multis æquitatē:prudentiaq; ſingularem delegiſſe:quem & fama & rerum experientia cognoueritis:ea ſeruaturum:quæ ad prætorem & bonū ptinent:& diligentem:& gloriæ immortalis cupidum. Hæc enim Pericles debere in magiſtratu eſſe docebat:& Tales Mileſius ſuos admonebat. Nā ut Plato iuſſit corpus ſe tuerim præto:exiſtimet:cum in urbe iudicat ſuis humeris demādata. Verū quia noſtrorꝫ edictis maiorū(q̄uis per:optime cuncta delegiſſetis)niſi delecta confirmemus:ſtare nequeunt: que ritiſq; hunc cōſenſum in re noſtra. hiſe litteris uobis prætorem hunc delectum confirmamus:ap probamus electionem:confirmatum:admitti uolumus:hac autem confirmatione noſtra deinceps eo fungatur magiſtratus eiuſcemodi munere:quo reliqui prætores urbis iſtius noſtræ conſueuere fungi. Valere ex Mediolano.x.calendas Aprilis.

Sinōnima confirmatoria.

Quæ geſſit is confimo.

Nihil ex iis infirmo:ſed potius approbo:q̃ meo iſtic noīe dixit Scæuola.
Eque habete rata firmaqꝫ Scæuola geſta:ac ſi ego interfuiſſem.
Confirmo delectum iſtum magiſtratum.
Comprobo quæ uillicus meus in prædio geſſit.
Firma ſit mei uenditio a Scæuola facta.
Non mutuo quicq̃:quod is effecerit.
Habeo ꝓ facto ꝑpulchre:qcquid meo noīe iſtic factū eſt a Scæuola.
Geſiſſe uolo Scæuolam omnia meo cum inſtituto.
Nihil excipio ex geſtis ab iſto.
Fecerit iſte non ſecus ſingula:ac me præſente.
Sciaut omnes me probatiſſima dicere:quæ fecit mea in cauſa.
Confirmatum ſemper quiſqꝫ putet:quod egerit pro me Scæuola.
Nuſq̃ obiiciam benefactum non eſſe:quod pro me fecerit iſte.
Ab iſto quicquid effectum:eſt omne confirmo.
Nunq̃ negarim bene facta:quæ iſte mea geſſerit in re ulla.
Faciat ut uidebitur Scæuolæ:recte factum affirmo.
Quæ uobis ſine meo conſenſu non proſunt:approbo cuncta.

Titulus.xlii.

Inuectiua familiaris.

e T ſi nō eſt mei neqꝫ aī:nec moris:in quēq̃ inuehi:nō poſſim tamē
eandē in re ſeruare modeſtiā:cuius iure dixerim:ut Hieronymus ī
Vigilātiū inqt:linguā ꝑcidendā & in fruſtra lacerandā:ut qui loqui neſcis:
diſcas aliqñ conticeſcere. Aſſidue tuo iſto ſcurriliore ac prudentiſſimo in ali
quem debaccharis:& ridiculū caput eēs bonos irrides. Aſſidue uerſatus ī lu
to ad aures uſqꝫ marcentes alios uocas & putridos. Aſſidue ſis in deridēdos
& doctos & eruditos inſolentior:atqꝫ inſanior. Vnde iſta mordacitas in te
tam innata. Vnde iſte tuus furor tā barbarus & īmanis. Nā niſi penitus ab
oī humanitate ſis alienus:nūq̃ adeo inſanire cogaris ut neqꝫ modū in dicē-
do ſerues:neqꝫ m̄odeſtiā:ſed te reuide bone uir Terentiane:ac reſipice. non
ne iā annū ſupra trigeſimū nactus nihilo plus ſapis:q̃ ſi puer uerſareris ī cu
nis. Perſuades te tibi uirꝝ eſſe ſapiētiſſimū cūqꝫ nihil unq̃ didiceris litterarꝝ(
qđ inter litteras cōuenire poſſit)litteratiſſimū eē te duci:audeſqꝫ de lrīs cum
illis contendere q ſunt in Italia præſtātiſſimi. Proh hoīum furioſe:īmo bel
larꝝ peſſima:cui nihil ſit tolerabilius maledicētia:cui ſunt oīa nullius: præ-
ter uæcordiā:atqꝫ uerſaniā. Quā aūt ſit leue cerebellū tuū iſtud qui neſcit:
uideat tuā iſtā quotidianā in oī re uarietatē ut nūq̃ tibi ſis conſtantior:q̃ cū
ſtertis. aut crapula & ebrietate obrueris:aut libidinib⁹ uaces:a qbus & ſi nō
nūq̃ debilitas neruorꝝ at nunq̃ uolūtas & īmenſa cupiditas ſurripit. Quic-
quid.n. patrimonio relictū eſt qcqd aduenticiū:aut profecticiū fuit omne ī
hiſce flagiciis cōſumpſiſti:obliguriuiſti.delapidaſti. Nūc aſſidue tete ener-

uas inter Gnatones Helluones: Prædicones uir ĩmundiſſime. ſceleſtiſſime
perditiſſime. Te igit̃ caſtiga primũ: mox reliquos tui diſſimillimos caſtiga
bis: & noli fabula eẽ uulgariũ. Ex Mediolano .ix. calendas Aprilis.

Inuectiua familiariſſima.

n Equeo me amplius continere uir impuriſſime: ut ad ea reſponde㆐
deniq; quibus me ſemel: iterũ atq; rurſus ineptiſſimæ tuæ litteræ ĩ-
ſerunt. Dicis eſſe me malũ: q te accuſarim ignorãtiæ: ſceleratũ q nõ uiuã ho
minum iudicio. Tu ne quoq̃ audes caſtigare bælluaꝝ maxima. Malus ſum:
qa te ignorantẽ appello. At malus ſim profecto ac peſſimus: ſi hæc ſileam:
quæ tui cõmilitones palã exhibẽt æque: ac peculiaria doctrinæ bonæ ꝑce-
pta. Nã cũ uel ipſam ignores. Grãmaticẽ ad minimos uſq; caratheres com
ponẽdos: diſiungis. n. in ſcribẽdo ſyllabas: haſpiras quæ nullã adhibẽt ha-
ſpirãdi rõnem: reliqua ſũt apud te barbara: qui poſſim hæc cõticeſcere. Me
uero dicis nõ hoĩum more uiuere. Nõ eoꝝ inq̃ hoĩum more me fateor ui-
uere: qua tua ſequunt̃ ueſtigia nebulones: cũ iſtud nõ uiuere ſit ſed mori. At
eoꝝ quidẽ ſententia uiuo: q longe abs te: tibiq; paribꝰ abſunt: qui bonis ua-
cat artibus. nõ ſepeliunt̃ inter epulas: nõ ſtertũt in lectulis cũ ſcortis. nõ ſunt
in Teſſera ĩpediti: ut tu ſoles. Quid. n. aut cogitas aliud die noctuq; aut di-
cis: aut facis: q̃ eiuſmodi qcq̃. Qui ſunt tibi ſocii. Gnatones paraſyti. ſcurræ
Tabernarii. coqui fartores. Quibus oĩa credis tua: pueris: meretricibꝰ tibi
ſemper uerſaris. In fornicibus. meritoriis. Thermis. I maledicte: ac late.
nec omnibus de te cachinnum moueas: & quæ neſcis: ſaltem diſce. Ex Me-
diolano. viii. calendas. Aprilis.

Inuectiua Grauis

c Vum ex oĩ hoĩum genere deceat illos in primis deteſtari qui mali
ſunt. tũ ut docuit Demoſthenes: inter malos ipſos exiſtimandi ſunt
illi peſſimi: qui cũ oĩ ſint polluti ſcelere: quaſi uiri graues atq; cẽſores: audẽt
alios (a quoꝝ moribus bonis inq̃ atq; innocẽtiſſimis plurimũ abſunt) caſti
gare: accuſare dicere ꝑditiſſimos: & in eos inſolentius inuehi. Ad quos illud
Lauronia Iuuenalis inquit Tertius e cælo cecidit Cato. Nã ſi recte cõſyde-
rent̃ illius Satyri uerſus: Clodius accuſat mœchos: Catilina Cethegum: &
rurſus. Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes qs cælũ terris nõ mi
ſceat & mare cælo: ſi fur diſpliceat. Verri: homicida Miloni: ad te ipm con-
uertet hanc ſnĩam: & Antoniũ dicet illũ eſſe q coegit ſatyrũ loqui. Proinde
ſi maluiſſes audire Ciceronẽ dicentẽ: neminẽ ad accuſandũ debere paratũ
eſſe niſi & ad innocentiã ſuã exprimẽdam promptus ſit: q̃ tuam iſtã tam in
ſolentẽ in dicendo licentiã: frenaſſes aliquãtulum tete cohibuiſſeſq; tuam tã
inſulſam mordacitatẽ potius: q̃ in me tam imprudẽter. ĩmo tam furioſe ir-
ruiſſes. Tunc tibi diuus Hieronymus occurriſſet cõſuluiſſetq; inquiens. Ni
hil eſt fœdius riſu in riſione digniſſimo. Quaſi uir religioſiſſimus uideris

noſtro ſuccurrere ordini nõ probas uiuentes liberius religioſos leges refor
mas bñ uiuẽdi. Miniſtros & præfectos monaſterioꝝ admones: quid agẽdũ
inſtas doces præcaris: cõſulis: & quod deterius eſt pecunia corrũpere cona-
ris. Nihil prætermittis quod dicas nobis profuturũ: quaſi & tu ſolus uideas
quid cõducat: & cæci ſint cæteri & tu ſapias unus: inſipiãt alii. Nũc ego: qđ
in fabulis legit̃: uideo lupũ eſſe monachũ effectũ: imo nũc eſt locus Euan-
gelio: ut uenias in ueſtimẽtis ouiũ: qui es intrinſecus lupus rapax. Audes tu
quẽq̃ accuſare inobſeruãtiæ: aut ordinis noſtri obſeruantiã docere q oĩum
es inobſeruãtiſſimus religionis: pietatis paupertatis caritatis. & ipſius deni
qꝫ criſtiane fidei. Vide ne hoc tã ridiculũ deniqꝫ ſit: q̃ quod maxĩe. Nam ad
mirabilius eſſet: uidere te religiõi uacantẽ: a qua ſemp tanq̃ a pniciosiſſima
peſte abhoruiſti: q̃ ſi ut ille inqt (mulier uitulũ: uel ſi bos æderet agnum. Tu
nũc e cauponula clanculũ rediiſti ad monaſteriũ. nũc e fornicibus nũc a pu-
ſionũ cõmertio. nũc a uitata ſacerdote: ad hæc ſecta adminiſtrãda. Vbi eſt
tuo patrimonio tibi relicta pecunia: in fœnore. Vbi mr̃is dos. In fœnore.
quæ clãculũ aſſidue ſurripuiſti monaſterio. In fœnore. In qbus uitæ gradi-
bus cõſumis hoc fœnore q̃ſita. In gula in otio in ſcortis in cõuiuationibus
inq̃: cõpotationibus. ebrietatibus ſceleribuſqꝫ demũ oĩbus: qbus abiectiſſi-
ma pecudũ exprimat̃ cõditio: Sardanapalli inſtar. aut Smindiridæ Sybari
tæ. Qui hæc ignorat diligentius inqrat: aut ad me ueniat: Teſtibus argu-
mẽtiſqꝫ pbabo digniſſimis. ac oĩ exceptione maiorib⁹. Sũt Mediolani Ro
mæqꝫ pceſſus qbus de eccleſiaſticis rapis cõuinceret̃. Sũt & alii Placẽtiæ pa
piæqꝫ qbus cõpertus in ſcelerib⁹ atrociſſimis æs dedit nõ mediocre: ne ple
cteretur publiceqꝫ dãnaretur. ſunt de noſtris nõ pauci. qui ſi quærant̃. cogã
turqꝫ dicãt. quo eũ comitati ſint de quo loquor: ubi ſæpius pernoctauerit:
quid egerit: quibus in diſcriminibus uitæ induxerit illos ſed eſto ſis malus
q̃tum uis. O bællua: ſis pernicioſus: ſis inq̃ nefarius. Sed nõ obſis: niſi tibi
ſis ridiculum monachorum: minus religioſorũ. ſis inq̃ inter nos Simia (&
ut illud eſt Iuuenalis) fraterculus ille Gigantum. At nõ audeas o beſtia uel-
le uir bonus & uideri: & exiſtimari nec te iis ingeras negociis: quæ longe
abſunt ab ingenio tuo iſto inq̃ tam habeti ac panicario: ſed malicioſo: ſed
uerſuto uafro uerſi pelli doloſo. Quid enim ut fiat inſtans: ut inſubres ac
præcipue Mediolans pellatur hinc: exteri ſuccedebant: bonæ (ut dicis)
legi paratiores ea dumtaxat hoc fingens ratione: ut nobis abſentibus: tu
miniſtres: tu gubernes. tu omnia tuo nutu imperioqꝫ modereris. O ſan-
ctum hoc monaſterium te duce. O fauſtum fœlix: ac fortunatum æuum
hoc: quo tu monaſterii huius inſtaurator declareris. Non ſunt igitur no-
ſtri tam ad bene beateqꝫ uiuendum accincti. parati: atque apti: quam tu. Po
tes tu quicquã o ignare. o impudens: o peſſime: quod nos nequeamus. Ab
ſit. abſit. abſit. inq̃ error iſte patres optimi: ut hic preſit noſtris ut hic nr̃os:

propellat ut hic hipocryta nobis imperet. Præficite quē malitis: nō iſtius maliciæ nō ſit locus. Præpoſite nobis ſeueriſſimū quēq; rectorē: modo & iſte cogatur ab illo: uideriq; aliquādo poſſit: qs ſit homo: quareq; īſtitit uſq; adeo. Ex Mediolano. vii. Calendas Aprilis:

Sinonima inuectiua.

Omnium es ſceleratiſſimus.
Nihil eſt in te non flagitioſum.
Nullius es ſceleris expers.
Tam abes ab omni laude: q̄ uir optimus a flagiciis.
Nihil eſt tibi cum bonis commune.
Antiquius in te nihil eſt incōtinentia.
Vt es omnium imprudentiſſimus: ſic impudentiſſimus.
Viuis tu quidem peſſime ac pernicioſiſſime: ſi beluarum dici uita at nō potius mors debet.
Amas omnia male uel facta. uel dicta. uel cogitata.
Quid eſt obſcœni: qđ nō dicas: qd perditi quod non audeas.
es una eadēq; omnium uoce ſentia ſcelerum cloata fœtidiſſima.
Tunc tu plurimum oblectare: cum plurimum peccas.
Nullum eſt tam uaſtum & abhominandum crimen: quod tibi leuiſſimū facillimum. ac minimum non uideatur.
Adhibes ſceleribus omnem operam.
Quo maius eſt ac rarius uitium: eo te illud delectat magis.
Ab omni uirtute alienus cunctis criminibus uacas.

Titulus. xliii.

Amatoria honeſta familiaris.

q Vanta ſim erga te beniuolentia nō eſt facile dictu. Nam ſi uero illđ a Cicerone dictū eſt inuitari nos ad amādos: quos nūq̄ uidimus in quibus ſit uirtutis ſimulacrū quo debeo eſſe in te ſtudio. quē uidi nouiq; uirum oī laude cumulatū. Habes tu quidē quæ in homine ſunt rariſſima ingenuam indolem. fœcunditatem ingenii nō mediocrem. doctrinā qui longe lateq; ſuperat ætatē. Eſq; (qđ maxīe ꝓbandū eſt in hodiernæ tēpeſtatis hominibus) oīum humaniſſimus: atq; q̄ gratiſſimus: nec te officiis uinci ſinis nec cuiq̄ es difficilis. Amo te igitur uæhementius & abs te amari cupio: ñ qui rear poſſe te mihi amore parem fieri (ſuperabo te ſemp (ſed q nō amē: a quo nō amer. Quod tunc fieri poſſet: cū tu maiorib⁹ occupatus negociis poſſes mei nō meminiſſe. Id ut ingrati eſſet hoīs: ita contra omnē humanitatis tuæ naturā atq; uim. Nā ſi uero dictū eſt a Seneca: ſi uis amari: ama: neceſſariū eſt: ut amet: q amat: eūq; in naturā & beneuiuendi rōnem niti: qui cū ametur: nō amet. Si qd ego poſtularē turpius aut attemptarē indecori: ñ eſſem amādus: teq; mihi nō rñdentem in amore nō accuſarē ingratitudīs:

ac meeũ ipſe potiue magnificarem honeſtatemq; ac pudiciciã tuam nequi rẽ nõ laudare. At ubi tua me ad amãdũ inuitauit ꝓbitas. egregia laus: ſumma eruditio: qs põt nõ ꝓbare aĩ mei ſñiam qs te nõ iprobare ſi nõ reſpõdeas: Ama me igitur mutuo & aliqñ qcq̃ ad me dato lrãrũ qbus optimũ conſequar amoris erga te mei fructũ: legẽdis ſæpenũero doctiſſime abs te exaratis. Quid n. iucũdius ad me deferri poſſit: q̃ q̃ tu tã diſertus elegãtiſſime ꝑſeceris. At cõtra tu me meiſq; oĩbus: æque utere ac te: tuiſq;. Tũc. n. me mihi rẽ gratiſſimã effeciſſe cognoſcã: cũ tibi gratificari me poſſe duxero. Incredibile dictu ẽ q̃ tibi cupiã morẽ gerere. Ex mediolano. vi. calendas Aprilis.

Amatoria honeſta familiariſſima.

a Mo te plurimũ: ob incredibilẽ doctrinã tuã. cupioq; abs te mihi in more reſpõderi. Quod cũ feceris: & offõ ſimul tuo ſatis feceris: & de ſydero meo: cũ neglexeris & a uirtute defeceris: & ſpẽ feſelleris meã. Horũ utrũ & ipſe uelim: ac expecte: & te deceat: tute iudica: q uires prudẽtiſſimus Si me ad te amãdũ tua ꝓmouit eruditio ac probitas: fac ne uel rudis uel improbus uideri malis: q̃ qualis es. Ad hæc autem ſcribe nõnihil aliquãdo ac iube: ut & lrĩs tuis elegãtiſſimis iucundus mihi ſis: & mea utari. opera. Vale ex Mediolano. v. calendas Aprilis.

Amatoria honoſta Grauis.

c Vm nihil ab me q̃ri ſoleat diligẽtius: q̃ ut iactura nulla ſit temporis. Nã ut Lactãtius docet: ne qd fruſtra fiat ꝓuidendũ eſt tum hoc etiã diligenter ĩnquirit: ut ingratum nõ ſim officioſus. Nã & ſi officiũ in neminem ẽ ñegligẽdum ut uolunt Sophocles: tamen duo ſunt pro Euripide officii genera: quorum aliud exprimit liberalem in benemerentem aliud ꝓdigum ingratum. Vtroque nos amant reges ac dii immortales. Vno ſunt homines laudandi. Nam uel ipſi reges: atq; dii: quod Theophraſtus inqt cum uiderint nos non reſpicere: officium reuocant. Nos homũculi: quibus non licet nec eſt ſemper facultas reuocãdi: quod, dederimus: deſinimus potius dare: ſi ſapimus: q̃ ſi dederimus: ſperemus reuocare: cum etiã nos Sulpicius iuriſconſultus admonuerit melius eſſe nõ ſoluere q̃ male ſolutum repetere. Cum igitur ad amandum aliquem nos ducit. inuitat: atq; trahit quodammodo ulla illius egregia & rara uirtus: niſi nos ab eodem amari ſentiamus. fruſtra noſtrum nos officium impendere: ac tempus terere intelligimus: in quos illud Ouidianũ iure dicendum ſit. Quid harenæ ſemina mãdas: Non profuturis littora bobus aras. Merito poſſimus uel Belidum ĩ undas haurire uel Syſiphæo ſaxo laborare: uel Iſioneæ inuolui rota. Quam obrem cum ad te amandum: non una: ſed plurimæ tuæ ſummæq; uirtutes allexerint: ut ſi te non amem tota mente: ſim penitus amens. Amo ꝓfecto tam ſincere. tam uere. tam perfecte ut eorum cenſerim nulli: qui ſcribuntur apud ueteres tam arctis deuincti amicitiæ uinculis. Sed ut amer abs te pa-

riter cupio ne fruſtra ſim ĩ amãdo pplexus. Haud.n.uereor ñ amari: ſed eo
qdẽ amãdi officio mihi ñ reponi: ꝙ expecto nã ut ad te amans crebras lr̃as
dabo: ſic referri uelĩ rñſa: ut mutuos dẽt accipiãqꝫ amoris fruct⁹. Ait.n.ꝙ ñ
neſcis Ariſtophanes: pſentes cõſuetudinẽ q̃ familiariſſimã amãtes hẽre: ab
ſentes uero lr̃aꝝ uſũ. Itaqꝫ q̃ diu his erim⁹ locoꝝ ĩterualis diſiũcti: lr̃aꝝ cõ
tẽdam⁹ officiis: alter alteꝝ ſupare: q̃q̃ elegãtia dicẽdi abs te uict⁹ te ſp amã
do ſupabo. Scio qd dicã. nũq̃ amãdo me uincas. Prior ĩcœpi tuis allect⁹ lau
dibus. Tu me ſeq̃ris. Vocat⁹ rñdebis. Auctor hui⁹: ego ſũ bñiuolentiæ. Cũ
facile ſit ĩuctis addere. Prĩa laus ĩ intẽtiõe cõſiſtit. Amat ait Seneca q te pri⁹
is te ducit. Dux ducto maior ẽ. At Homer⁹ uidẽtẽ pfert cæco: q ĩ alio ĩtelli
gat: ꝙ ĩ ſe neqt ĩtelligi: Ego te amo: qm̃ es doctiſſim⁹: eruditiſſimus: diſertiſ
ſimus. Tu qd ĩ me uides: cur ames. Nihil pfecto. niſi ꝙ amaris: ñ es ĩ amã
do officioſus: Sed ſi ñ ames: ĩgrat⁹ appellare. Tu ĩ me cæcus. Ego ĩ te uidẽs
At amãdo ſimul ĩpera ñ nihil: ut uſus opa mea uel ĩgenio: uel facultatib⁹ ui
deare mutuo me amare. Nã ego ubi uideor qcq̃ ĩ te: quo mihi ſit opus: nõ
deſinã q̃rere. Si dabis: muneri tuo ſatiſfacies ſi negabis: nõ ego: ſed tu pecca
ueris. Quod ſi qd ĩ me uideris ꝙ tibi gratificari poſſim: nec eo ſis uſus: pin
de maleſeceris: ac ſi auaroꝝ more a tuis abſtinueris reb⁹. Mea.n. oĩa ſic ſũt
ĩ te cõuerſa: ut ego quoqꝫ cõuerſus ſũ. a quo nũq̃ aberis: & cũ quo: q̃to erim⁹
locis diſiũctiores: tãto eris caritate cõiũctor: tãto tibi ſũ ſp futurus deditior
atqꝫ dedicatior. Modo tu me pariter ames: nec ĩdignũ putes exiſtĩare: deberẽ
te hoc mihi ꝙ te amẽ tã mirifice ut nihil ſupra. Ex Medio. iiii. kal. Aprilis.

Sinonima amatoria honeſta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili ſum in te beniuolentia.
Cupio ut mutuo me ames:
Expecto abs te in amore mihi reſponderi.
Si uis non eſſe ingratus: ama me: ut amaris.
Si me mutuo non ames: ſis omnium ingratiſſimus.
Quod te primus amare cœpi: debes tu plurimum mihi.
Fac ut meũ in te ſtudiũ non negligas: ſed in amando reſpondeas.
Ama me ut te amo.
Cum amem te honeſtiſſime: tu pariter ama.
Quando inuitat ad te amandum me uirtus: ne te ingratũ exhibeas.
Ne te ĩferiorẽ rñdẽdo pbeas: q̃ ĩ tua amãda uirtute prior ego ſim inuentus.
Cũ ĩtelligas q̃ te ſincera mẽte amẽ: nõ ducas ĩdignũ: ſi me mutuo ames.
Imitare in amando ſi potes fœcũdiſſimos agros.
Nunq̃ amando me ſuperabis: ſed ut annitaris cupio.
Ego quoq̃ abs te quod poſtulo: in amando: nemini ceſſero.

Titulus. xliiii.

Rei nouæ nunciatoria familiaris.

q Vid hic agaṫ noui nũciaturiis quod potiſſimũ ſcribã: aliud non habeo: q̃ quod ad nos attinet. Vir ille bonus (hoc eſt oĩum fraudulentiſſimus) oppugnat hic bonos oĩs: inuenitq; paſtore quoddã lupus tegmen ut quia non uiuitur in hoc monaſterio (ut ait) obſeruanter: exteri huc traducantur: pulſis noſtris inſubribus: quaſi uelit obſeruãtior eſſe reliquis: aut nõ potius occupare monaſterium: & ſolus imperet: & ſuis ſcelerib⁹ omnia polluat: Nos obſiſtemus quantum opera. ope. conſilio. amicorũq; fauoribus poterimus. Sed præcipue dei optimi maximiq; auxilio: qui non feret has ſordes hiſce fraudibus tegi. Cætera hic omnia quieſcunt. Nam dux inſubrium & mater & filius bene ualent Paccata ſunt quæq;. Bene ualemus ſinguli Tuum ad nos aduentum expectamus. Vale. Ex Mediolano. iii. calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua familiariſſima.

h Ic frumenti maxima eſt caritudo. Viuimus oẽs difficulter. Nam & de peſte nõ eſt ſuſpicio mediocris. Pullulãt. n. ſigna quædã: quibus manifeſto cognoſcitur: quid impendat. Fit coniectura de pace potius: q̃ de bello: tamerſi uideantur quædã ſignificare bellũ qbus diſcordiæ populorũ flagrant. Sed futuroꝝ ſolus eſt arbiter Iupiter. Tua coniunx aliquantulum ægrotauit: nunc cõualuit. Filius tuus natu maior eſt in litteris diligẽtiſſim⁹ At plus longe delectaṫ poeticis: q̃ legib⁹. Quicquid conatur dicere: carmẽ eſt Inuito ne quid ſydere: annitatur: operã adhibe ne plus ſapere uelle uidearis q̃ ſapias Inuitis nihil eſt contendere fatis. Frater tuus ex Trhacia ditiſſimus rediit: nec qcq̃ plus cupit: q̃ te corã intueri. Cito (ſi ſapis) redi. Vale Ex Mediolano pridie calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua Grauis.

n On paruum in ſcribendo munus Libanius conſtitutum eſſe dicit: cum amicis per litteras res nouas nũciamus. Sic enim illi reꝝ audiẽdarum nouitate delectanṫ: & nos officio functi ea in re ſimus. Nam ſi homo (ut a Platone didicit Tullius) ſciẽdi cupidiſſimus ẽ: uel eas res ſcire plurimum deſiderat: quæ gerũtur ubiq; nouæ præſertim in patria: a cuius ſalute ſua pendet ſemp ſalus: & cuius cum incolumitate ſua incolumitas eſt coniũctiſſima. Quod ego mecum animo uolutans (quippe qui tibi ſum ditiſſimus) conſtitui te de iis rebus reddere certiorẽ: quæ hic aſſidue fiunt naues. triremes. biremes. myoponeſq; paranṫ q̃ diligentiſſime: ut ingenti uirorũ lectiſſimoꝝ numero: claſſeq; potẽtiſſima in Turcoꝝ expugnãdum pdeaṫ Txrãnum: lecti ſunt aũt ex oĩbus ordinibus uiri fortiſſimi quoꝝ ſenatores Triremibus biremibuſq; preſint. Equeſtri ãt ordinis nautæ nauibus inſĩt ex plebe honeſtiſſimi myoparones regnant atq; ſcaphas æs grãde datũ eſt Merceſq; propoſita multo maior. ab ĩſubribus huc & pecuniæ multæ miſ-

ſæ ſũt: & hoĩum caterua tĩ ſtipator℞ ñ paucæ maſſæ. Regẽ Nũnorũ inquũt ſeſe huic expeditiõi tã acriter deuouiſſe: ut mortẽ potius ſit ſubiturus: q̃ ſine uictoria ĩ Pãnoniã rediturus. Frãcorũ ãt & Britãnorũ reges ĩ hãc expediti onẽ paratiſſimos ſcimus ut iã iter aggeſſi ſint. Deũ ãt optimũ qs dubitat eẽ miſeris calamitoſiſq3 chriſtiãis fauturũ. Oĩa ſũt igiẽ ita nobis apparata: ut ĩ portu nauigare duci poſſimus De ualitudĩe Venetorũ nihil attĩgero. Tã tus ẽ. n. ĩ hãc urbẽ ex uariis cõcurſus urbibus ut undiq3 in dies peſtilẽs mor bus afferatẽ: nec ſatis ualere poſſimus. At ꝑ ea ualitudĩe q̃ ĩ urbe qdem eſſe in iis põt: q ſuæ uitæ cuſtodiã adhibẽt: nos curamus: q̃tũ poſſimus ne ægro tationem incurramus. Semptõius diem obiit. cæteri oẽs tui bñ ualent. Va le Ex Mediolano calendis Aprilis.

Sinonima rei nouæ nunciatiua.

Hic omnes bene ualemus.
Hic annona cara eſt.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus eſt.
Armatur hic claſis in Turcos.
Aes grande militibus datum eſt.
Maximus fit in Turcos apparatus.
Tuus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus es Dannubio rediit.
Teutonici pugnant cũ Pannonibus.
Expeditio in Bos nos celeretur.
Rome ſummus põtifex deſignatus eſt.
Nihil eſt tuo filio iam conualeſcenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotaſſe ſed continuo conualuiſſe.
Tanta hic ſunt frigora: ut oẽs unde hic riguerint.
Supplicationes hic pro uictoria chriſtianorũ triduo factæ ſunt.
Nihil amittiẽ in hac urbe: quod ad uoluptatem attineat.
Hic ciues aſſiduis uenationibus uacant.
Qui ſunt in hac urbe meliores: plus ſtudent libidinibus.
Rogat te Iulius ad te ſcribas nonnunq̃.
Miratur tua coniunx: qui ſe adeo negligas: ut de tua ualitudine nihil uſquã ſibi ſignifices.
Omnes hic tuũ ingenium ſummamq3 doctrinam admirantur.

Titulus. xlv.

Publicæ fidei præcatiua familiaris.

Vm iſtuc ire plurimũ cupio princeps optime. tamen non abs te in quẽ nihil unq̃ peccaui: ſed ab iis uæhemẽtius in me quicq̃ patrari metuo: quibus aliquid debeo nũmulorum: nec hactenus expedire

potui quod debebam. nam rugientes quaſi aduerſus me leones nolũt meæ cõſuli ſaluti: niſi prius fuerint: quod crididerunt cõſecuti. Aſt nemo dat: qd non habet. Quod Agathon ait. non ſi quid poſſim: animaduertunt ſed qd uelint. Difficile imp oſſibileq; fit: ut ex ariddiſſimo quidem ſaxo hauriat unda uel ſanguis At illi ſic uolumus. nunq̃ redebis in patriam niſi ſoluis. Vnde ſoluam. Tua intereſt. Ad te igitur humaniſſime confugi princeps: qui ſoles omnium eſſe miſericordiſſimus: non qui petam hanc pecuniam omnino remitti mihi ſpecieq; creditoribus eius unq̃ ad mi recuperãdæ: ſed ut illi non exerceant in me iracundiam: mihi liceat libere iſtuc ire indeq; ad annum uſq; ſæpius: pro arbitrio redire. Interea promitto me omni opera curaturum pro uirili mea: ut illis ſatiſfaciam. Vale princeps optime. Ex Mediolano. iiii. nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua familiariſſima.

a Ccederem iſtuc non nunq̃ uir clariſſime: ut cum principe te uiſerẽ: & negocia mea procurarem: ſi liceret. Sed ſunt: quibus non nihil debeam æris: qui aſſidue interminentur curaturos ſe meam captiuitatẽ ſi iſtuc iuero: niſi prius ſecum pactus fuero: Conditionem autem nullam uolunt: niſi ut ſoluam. At non neſcis: qui me iam menſes aliquot oppreſſerint caſ9 terra mariq;: Nam & mercatura mari mihi fuit plurimum detrimentoſa: & agricultura terra me fefellit. Quare te unice rogo: me comẽdes principi noſtro humaniſſimo: eumq; roges publicam mihi fidem ſua benignitate: largiatur: ut iſtuc ire: indeq; pro libito redire poſſim. Vale ex Mediolano. iii. Nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua Grauis.

f. Idem publicam a populis & principibus poſtulari docuit Solon oportere: cum timeretur quicq̃ uel in uita uel in re ipſa. Nam uel erratum ſit quippiam: uel id minus: ſibi cauendum eſſe diligẽter. Modeſtin9 admonit: Aliqñ ſũt delatores: quoꝝ murmura timẽt ut apd Neronẽ multi ſũt ĩtercẽpti: plures cruciati multi fortũis ac uitæ preſpoliati. Nõnũq̃ interueniũt inimiciciæ: q̃ a malis exorẽtur cũ dñis. Aliqñ uero ſolẽt occurere alia & alia caſuũ genera: qbus q nõ ꝓuidet: facillime in miſeriaꝝ ĩcidit laqueos. Publicã ãt fidẽ Ageſilaus tãti uoluit eſſe: ut q eã uiolaret: cõi toti9 Græciæ ꝑſecutione deberet ẽt in tẽpli ãt deoꝝ dilaniari ſimulacra. Quid enĩ in uita ſupeſſet fidei: aut pietatis: aut aſyli: ſi principes ſuã fidẽ nõ ſuarẽt: q̃ uel o ſtibus ſuari uoluit. Actilius: & docuit Cicero. Aut enĩ cũ poſtulatur a calamitoſis & quouis hoĩm genere negetur: aut ꝓmiſſa ſeuetur nec in fide publica (ut iuſſit Xenophon ille ſocraticus) iuſta ne an iniuſta ꝓmiſſa ſint: q̃ratur: poſtea q̃ ꝓmiſſa ſũt: ſed obſeruẽtur nulla interpræctatione adhibita: pura: nuda: ſimplici & intacta. Ego tãdem quid ſum poſtulaturus: ut clemẽtia tua functus primum remittas mihi quod peccaui: Fateor enim me com-

miſiſſe in tuā maieſtatē:ſed p errorē.ita me adiuuēt ſuperi. Non fuit culpa peccatū. Sed qa tanti ē in maieſtatē peccare:ſed īprobas:& indulgendū nō eē ducis ꝓducēdū ſaltē non ſtabiliēdū cōſiliū iſtud:uelis. Da mihi fidē publicā:ut iſtuc & in oēm regionē tuā:ſingulaſq; terras mihi liceat īpune ire.ꝑnoctari morari ſemelq; ac plures id exeq:ac inde libere diſcedere:nulla interueniente q̄rimoniā:cuiuſque inqetatione. Id ſi tua benignitate cōſequar in hāc rē publicas mihi decerne tuas litteras tuæ uolūtatie ac fidei mihi teſtes:ſuperaq; tua māſuetudine malignitatē erroris mei:qd cū te orē unice prīceps clariſſime:tū ſpero mihi ñ negatum ex Mediolāo pridie no. aprilis.

Sinonima publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Poſco abs te publicæ fidei litteras.
Inſta cum principe pro fide publica.
Saluum coductum (quem uulgo dicunt) abs te poſco.
Da mihi:impune iſtuc eam:ac redeam.
Fac ut ad uos mihi pateat liber & acceſſus:& reditus.
Ne neges mihi ſidem tuam o princeps.
Concede ut tutus ad uos ueniam:rediturus pro arbitrio meo.
Nihilo mihi magis es gratificatur⁹:q̄ ſi ꝓ me publicam ab iſto ſenatu fidē exoraueris.
Ego te unice obſecro:quæras ab iſto populo litteras publicæ fidei.
Vt aſylo tuo tutus iſtuc eam:& regred iar:quæſo mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar:ſi iſtuc iuero te oro mi conſul.
Præſta mi humaniſſime regule mihi ueniendi tuas in urbes redeūdiq; quotiens uoluero:liberam facultatem.
Concede per deum īmortalem mi prætor ut nulla ingruente uaxatiōe iſtuc ire:indeq; quotiens mihi libuerit redire liceat.
Da mihi:te rogo maximopere:impūe ad te ire facultatem.

Titulus xlvi.

Hiſtoriæ narratoria familiaris.

Vm Belgæ cōueniſſent cū Germāis iis:Rhenum incolunt:poſtea q̄ illorum Dux Carolus bello Germanico peremptus ē Lodouicus rex Gallorum adorſus eſt eos:ea ſpe ductus ut omnem illum occuparet potentatum. Cauſas autem inuenerat belli quod ad ſe diceret pertinere uniuerſam: Galliam:cuius partem in Belgis dicebat ab allobrogom ducibus Philippo patre:ac Carolo filio iampridem potentiſſimis occupatam. Exiſtimabat āt facile Germāos aut ſibi fauturos:aut aduerſarios nō futuros qui paulo ante ſocietatem aduerſus allobrogem Carolū tuebantur. Itaq; & ob initam amicitiā:& ob odiū uetus in Belgas principes ducebat eos ſibi futuros auxilio potius q̄ detrimento. Fracti ſunt tñ iā ter ac fugati cum ſuo iamq; Duce Bel-

gæ(ut ita dixerim)tam diſparti:ut eneruati dici poſſint·Hæc hiſtoriæ nar
ratiua eſt epiſtola:q̄uis familiariter:ac ſuccincte omnia expreſſerim:& per
tabellarii celeritatem uoluerim ad te aliqnid ex hiſtoria ſcribere. Bene uale
Ex mediolano Nonis Aprilis.

Hiſtoriæ narratio familiariſſima.

c Vm eſſent cōfecta repagula mænia ī liburnis a Venetis ad q̄dragin
ta fere poſſuū milia ī curſione Turco℞ improuiſa:& repētino quaſi
torrēte influente diruta ſūt ea pre:q̄ magis uidebātur eſſe tuta & incōcuſſa.
Turcorū āt ductu cōuenere ex finitimis plurimi Pannones Seraphi· Epy
rotæ:aliiq̄:uel q fidem obnegaſſēt chriſtianā pfidi uel qui adhuc in fide uer
ſati:nomineq̄ chriſtiano nihil habēt cū noſtris cōmune. His mænibus ca
ptis:īuadūt ſcenas militū nr̄o℞:occupāt oīa:cædūt:capiūt ī prædā oīa uer
tūt.populātur mox & uaſtāt agros Teruiſiū penes. Quid deinceps dubitā
dū ſit:qs ignorat. Nā futura æſtate metuit hiſce ptibus uæhemētius: Hiſto
riā habes:& eā q̄dē ueriſſimam:ut res acta eſt. Bene. Vale Ex Mediolano:
viii. Idus Aprilis.

Hiſtoriæ narratiua Grauis.

h Iſtoriæ deſcribēde gen⁹ utiliſſimū oībus:&(ut Cicero inqt) ſpecu
lū nr̄e uitæ:prim⁹ oīum Pherecides Syrius adinuenit: id qd' plæ
riq̄ Hermodamāti aſcribūt. Creophilo:qd aſcribūt dixi. Imo dono dant.
fui eni inuctū ut oībus iucūdiſſimū:ita qdē uæhemētius neceſſariū. Nā ut
ex hiſtoriā multa ſp diſcim⁹:q̄ pdeſſe plurimū poſſint:ſic ſine hui⁹ lectione
quos imitemur ī actiōe uitæ(ut Plato dicit)nō habem⁹(Egyptii uero ſacer
dotes idcirco dicūtur deſpexiſſe Græcie ſilo ſapiētes qm̄ p diluuia plurima
carerent hiſtoria:nec qc q̄ hac ſine poſſent ſapere. Homerū aūt ſcripſit Stra
bo eo pſtatione:qd prim⁹ hiſtoriæ modū ēt poematis dederit Videtur ī hi
ſtoria quottidiani & priuati & publici uaria℞ re℞ multo℞q̄ uiro℞ appat⁹.
Intelligūt cōſilio℞ diuerſitates.q̄ſitæ loco℞.& re℞ & tēpo℞ opportunita
tes:ut in Xenophōte.Herodoto. Thucidide.nr̄iſq̄ oībus hæc ſingula poſ
ſumus conſpicari diligenterq̄ conſyderare.at ut epiſtola non nihil ex hiſto
ria narraretur primus eſt apud noſtros Tullius:apud Græcos proſecutus.
Demoſthenes ille. Non parum hoc ſcribendi genus noſtris hominibus at
tulit:dicit Eſchines:quo ſuperiorum temporum:noſtrorumq̄ res geſtæ me
moriæ mandarentur:atq̄ tenerentur. Hinc ego factus ſum aliquando ad p
ſcribendas etiam epiſtolis hiſtorias.quibus & ingenii non exercerem:& nō
nihil utilitatis afferem illis:qui meas lecturi forent epiſtolas. Quod quidē
animi mei inſtitutum:ut tecum non negligam:ecce hiſtoriam noſtri tem
poris non uulgarem: Archimbaldus Gaſcon ſatis & ingenio acutus.& cor
pore fortis:& audacia pait⁹:cū īter liguſtios multa patraſſet fraudū genera:

& arces dolo cœpiſſet:& more craſſatorum latrocinia commiſiſſet: tandem
dimiſſo Saliceto caſtello.quod ſociis ſurripuerat:alteriq; uendiderat uili ꝓ
cio:uenit ad Tauriſcos ibiq; nō pauca ſcelera(nec minima qdē)ſed & mul-
ta & atrociſſima ſecutus eſt.Nō multo poſt capit̃ Pinaroli & in carcerē ītru-
ditur:publicoq; dānād⁹ iudicio laqueo expectat̃ ſuſpēdi.Videt neſcio quē
rogatq; ad Ludouicū Sabbatiæ Ducē illū:hæc deferat:haud ſibi moleſtam
eſſe necē:q multis maximiſq; ſceleribus ſibi ꝓcuraſſet:at ꝑiniqua ſe mētem
ferre: qđ prius ſuſpendatur q̃ ea Duci ſignificet:q ad eius attinēt ſtatus īdē-
nitatē:(cui ſi conſulebat(accerſiret ad ſe Archimbaldū:a quo auditurus eē
mirabilia.Miſit dux ille bon⁹ atq; credulus argtenentes(quos Galli dicūt)
ſatellites ſuos aliquot:a qbus ille nefarius uinctus tutoq; cuſtoditus in Sab-
batiā ueheret̃.Ita ſit:cathenis alligatus equo uehitur ſatis debili nequo cur-
reret fugā rapturus.In ſabbatiā uenit.Ad ducē ductus nō prius ſe induit ꝑ
palatuꝗ arcana:q̃ & Ducalis ſenatus totus interueniret.Sciebat enī eſſe ī eo
ſenatu ex iis aliquot:q Galloꝝ regis ꝑ id temdoris.Caroli partibus fauerēt
quē metuebat ille Dux maximopere.Cōuenere ſenatores.Queritur quid
dicere ꝓmiſerit Tunc ſic ille Sinon:aut Sinone peior.Cū eſſem īpedemon
tio liber.non nulliq; pedites mecū agerent.Aloiſius Bellares princeps Re-
lianæ atq; Centalli:cui cauſa eſſet tutandi beneficii quod ad eius filiū deuol
uebatur ſeruandæq; poſſeſſionis eccleſiaſticæ:me uocat cum meis:qui ei ui
giliæ cuſtodiæq; ꝑeſſemus.Hinc eſt mihi cum eo principe familiaritas ma
xima cōparata & iam tā aſſidua conſuetudo ut aperuerit nobis ſui pectoris
ſecretiſſima.Is inquit Carolum regem iniuſtiſſimū eſſe:in Ludouicū filiū:
& ea ꝓpter non multo poſt habiturum peſſime:in quem fierent in uniuer-
ſa francia maximi apparatus:q̃uis occolti ſommoquæ cum ſilētio.Adhæc
autē ſentire principem Relianæ Ludouici Delphinis interceſſione cū Re-
nato rege:Franciſcoque Sphortia Mediolani Ducē:in diuidendo pedemō
tio:ut pars Renato.Pars Inſubrium duci traderetur:quorum mox auxiliis
Ludouicus in patrem regem niteretur.Earum autem pactionū litteras ho-
rum ſingulorum principum eſſe penes.Aloiſum ipſum bellarē in eius plu-
teolo.quod ſe latere non dixit reſeraturumque reliqua ad hanc rem pertinē
tia ipſi Carolo regi.ſi opus foret.Non audet Dux Sabbatiæ(q̃uis huic nō
adhibeat fidem)ulterius in hunc ꝓgredi:niſi prius huius omnia ſignificet
regi.Rex autem his acceptis:per litteras iubet:ad ſe continuo delatorem li
bertate donatum honorifice mitti.Abſoluitur latro ſacrilego.auroq; ac equis
donatur.Ad regem procedit.Idem replicat additq; ſi ſibi ex Sabbatia fiat
commiſſio:ea eſſe mente:ut principem Centalli capere audeat: captiuūq;
in franciam cum litteris illis pactionibuſq; apertiſſimis mittere.Impetrat
quæ poſtulat.fingit.ſimulat.diſſimulat.Centallum uenit quaſi fugitiu⁹ ex
Sabbatia:ubi hæc oīa clāculū trāſacta ſūt:ī arcē admittit̃ Imo qſi nolēs illo

proficiſci:cogitur centalli. Sed iam uidebantur hinc illi illinc hi uenire Archimbaldum uiſuri cum quibus ei amicicia foret contracta. Cum in arcem uentum eſt: hi ſocii qui ex improuiſo uariis ex locis ueniſſe ſimulabant: cuſtodes opprimunt arcis: is profectus latronum filium ante patris. Abloiſii occulos interimit: qui uellet rem tueri: patrem capit cum omni familia. Arcem occupat munitiſſimam atq; ditiſſimum ſpoliat principem. Res ciuiū ī predam uertit. Nam aſſidue concurrebant illo multi ex finitimis urbibus: quos ille fur admonuerat. Mittit Aloiſius ī franciā: ſed ſine ullis accuſati ſceleris teſtibus. Occupat ipſe Centallum muniti ſſimo loco ſitum. Quæritur in Galliæ uir ille optimus Aloiſius quid in regem attemptaſſet cum filio. nihil inuenitur. Franciſcus Sphortia (qui hæc reſciuit omnia) Ducem Sabbatiæ commonefacit: ni continuo. Aloiſium qui fœdere ſibi iunctus erat: ī ſuum reſtituat principatum bellum ab inſubria ſibi putet indictum. Quid faciat bonus Dux. Iam a Carolo Aloiſius liberatus eſt. Expeditio nullum ſortitur effectum. Irridet Archimbaldus & regem pariter & ducem: dicitq; ſibi eſſe quedam cum duce ſigna: quæ niſi uideat: non eſſe Centallum ſe rediturum. Tandem fit expeditio Ducalis in Archimbaldum. Ille rei militaris ꝑitiſſimus & ad eam natus (ut deinde bello Centalico uiſum eſt) ſe tuetur. Pedemontium expugnat: ex finitimiſq; quottidianam prædam refert multoq; ditatur aſſidue magis. Militibus ſuis Gasconibus inq̄ plurimis: qui conuenerant illo huius promiſſionibus pellecti: nunc ſe cum Sabbatiæ perſuadebat ſentire duce. nunc cum inſubribus. Tandem illo uētum eſt: ut fraus fraude ſit intercepta. Nam Ambroſinus longignana: qui tunc præerat propinquæ arcis eiuſdem principis cuſtodia: ſimulata ſocietate: diſſimulataq; cauſa: cœpit Archimbaldum ei confidentem. Arx ſe continuo dedidit: capto præſide: Inuentum eſt eum nebulonem tam ſagaciter callideq; geſſiſſe ut paulopoſt futurus eſſet Pedemontis princeps: cum eorum fere omnium conſenſu qui Tauriſcarum urbium arcibus præerant: quoq; omnis in ſententiam diuerſis traxerat promiſſionibus. Cæſus & ſectus eſt archimbaldꝰ laqueo ſuſpenſi: centum ac triginta Gaſcones: corpora fere Gigantea Reliqua non proſequor: & q̄ aſtute geſſerit. & q̄ uideretur religioſus: q̄ munificus: quos habebat fautores quos miniſtros. hic ut intelligas: q̄ ſoleat fortuna multos illudere: ac ut Boetius inquit ſumma infimis: infima ſummis admiſcere utq; a ſceleratis ſemper cauendum ſit qui nil niſi ſcelera machinantur: nil aliud curant. Vale ex Mediolano. vii. Idus Aprilis.

Sinonima hiſtoriæ narratiua.

Hic bellum apparatur in turcos.

Fiunt in hac urbe noui pacis apparatus.

Nihil eſt quod dubitemus huc ſummum pontificem eſſe uenturum.

Conſilium imperatorem inſtituitur.

LC1/CCC

Hiſtoriam tibi dico ueram eſſe.
Quod uiliſicatus athos ſit:non admiror:cum apud Bæna cum ſint etiam montes ueliſicari.
Gigantes & nanos uidimus diebus hiſce.
Nuper ego apud Venetos piſcem uidi hominis habentem imaginem:
Cum eſſem ferrariæ:hominem uidi bicipitē ut geryone non obſtupeam.
Inter hiſtorias & hoc habe:quod aſinus bipes hic creber eſt.
Fabulam extimas uaccas inuenire bipedes:hiſtoria eſt.
In hac urbe ſunt Galli pondo decem ſinguli referentes.
Volant hic equi:ſi uelis hiſtoriam ab me Græcam accipere.
Nihil eſt uerius hac hiſtoria:quod nihil hac hyeme rigoris uiſum eſt.
Hic ferunt turcorum regem eſſe interemptum.
Non uno ex loco uera hoc hiſtoria dicitur:conſtituiſſe mahomettum regē turcorum chiſtianorum ſequi fidem.

Titulus.xlvii.

Fabulæ expoſitiua familiaris:

u T rideas fabulam accipe:cum ſuperiore nocte apud cauponem peregrinus agerem:nam redibam ex Galliæ Diui. Antonii templo: inter ſōniandū ſum uiſus cū Cauponis agere coniuge:cauponēq; nō multopoſt inſidias mihi parantem uæhementius expaueſcere. Hoc metu perterritus expergiſcor:& adhuc ſomnii attonitus inuoluero:exagitatuſq; formidine:uel uigilans in cauponē enſe feror ac furore. Is uire bon⁹:ſatiſq; ad preliandū debilis fugiens delituit in ſtabulo:nec diem illū uniuerſū: noctēq; ſequentē apparuit. Ego ratus uerū eſſe:qđ ſōniarā uxorē eius ſubegi con ſentientē inq̄:nec uſq̄ renitentē. In diluculo mox diſceſſurus ab ea donatus ſum tanto numeroꝝ:hucuſq; peruenerim. Vide qd caſus inuenerit: qđ ars uix ſibi comparaſſet. Nunc & Iouē in cygnū cū Danae uerſū eſſe credo: cū hoc longe ſit admirabilius:Nūc cū Europa in Taurū. Interea redeūti mihi domū occurri in ꝓpinqua ſilua ſerpēs. Exiſtimaui fatū eſſe(qđ uulgus mulierū appellat)ibiq; ꝑnoctaui aſſidue cogitans:qd hoc eſſet:qđ cōtinue me ſpectās a me nō diſcederet. Sed ubi iā tenebræ texiſſēt oīa:nec uidere quidē āplius poſſē:nec uideri:cæc⁹ uiā prepto in ſerpētē certe cōuerſus. Quo me uerterē neſciebā. Tādē luna mihi lumē obſecūdauit.& domum regreſſus ni ſi ſæpius hoc monſtrum. Vale.ex Mediolano.vi: Idus Aprilis.

Fabulæ expoſitiua familiariſſima.

n Ihil hic maiore uendit̄ ꝑcio:q̄ fabula. Iccirco ut rem tibi hac ætete dignā mittā:ſic habe Antonius abſuit hinc mēſes duos de uiginti. Cū rediit:cōtinuo cōiux peperit puerū ſcitū.illiuſq; ſimillimum ſacerdotis: quē nō ignoras. Perſuaſit uiro Martia:filiū eſſe ſuū:ſeq; cōpreſſiſſe dolore: donec is rediret:exēploq; firmauit Alchemenes:cui⁹ cōpreſſus eſt Iunonis

cura ꝑtus:donec Stenello naſceretur Euryſteus q poſſet herculi ĩpare. Credulus uir cõditionẽ admiſit:ſimilẽq; illoꝝ ſe fieri poſſe ratus fabulã non accepit aliter:quã diceretur. Vide.ꝙ pulchre deceant mulieres litteræ ꝙq; plura illæ uiderint:ꝙ Plinius reliquiq; ſcriptores:qd᷑ ad duos de uiginti menſes naſci poſſe doceãt partũ Nũc filius educatur Antonio quẽ ſibi ſimillimũ aſſeuerat:ego eã ſimilitudinem uideo:qua gallus aſini ſimillimus eſt. Vale ex Mediolano.v.Idus Aprilis.

Fabulæ expoſitiua Grauis.

n Ihil eſt tam iucundũ inquit Pindarus:ꝙ fabulã ſcribere Sed fabularũ duo eſſe genera:docent ueteres tam Græci ꝙ latini:aliud de iis rebus ꝙ neq; uere forent:nec uiriſimiles(ut eſt illud Plauti in faciẽ uerſus Amphitrionis Iupiter aut quod homo in bælluam uerteretur:cũ Ariſtotele teſte.impoſſibile ſit:unam ſpeciẽ in aliã cõmutari(aliud de iis.quæ ſi non uere:tamen uiriſimiles quæ fieri potuerunt.ut Terentius amare Pamphilũ oſtendit:& Glycerium ei tandem connubio iungi.Horum utrunq; probat Simonides:quorum alterum delectet:alterum iuuet. At Horatius ĩquit aut prodeſſe uolunt:aut delectare poetæ. Aut ſimul & iucunda:& idonea dicerẽ uitæ. At poetas id admonet. Quid in epiſtolis obſeruandũ. Idẽtidẽ puto. Nũc ergo ſcribẽdæ fabulæ ratio uenit in mẽtẽ:ut ñ deſinas ridere:ꝙ quidẽ rẽ poſteaquã fabulã dixeris(qd᷑ potuerit fieri)factũ exiſtimato:& fabuloſã hiſtoriã appellabis. Salualalius qdem Picæus(uel ut alii dicunt ex flamminia)cũ pertranſierit nemus quoddam:ad quaſdam nuptia profecturus uir uel mediocris:uel infimo loco natus:ſerpentem uidi:nõ miræ lõgitudinis ſed albũ miri cãdoris:corpulẽtũ:& ſe ita reſpicietẽ:ut dicere uideretur:ad te ibã.hic callẽ occupabat nemoris:ꝑ quẽ itur⁹ erat ſalualalius.Secedit is ex calle:rectaq;:quo cõſtituerat:ꝓcedit uia:ſed reſpiciẽs aliqñ poſt humeros relictũ ſerpẽtẽ:qſi ſecũ uerba facere uolẽtẽ:intuetur ſtare loco ſeq; firma ſpectare acie:Horruit primũ Salualali⁹ mõſtri magnitudinẽ:mox rẽ oblit⁹:ĩ locũq; ꝑueniens deſtinatũ choris ſaltibuſq; uacauit.Noctu rediẽs domũ cũ ſociis:nihil uidit.Poſtridie in eaſdem uenturus nuptias eadem iter fecit uia:cũdem ſerpentem intuetur:ſed tanꝗ blandientem:ac adulantem:toto ſe corpore contorquere ad Salualaliumq; alludere:ac eundem occupare callem:tandemq; cum iam ſecurior ille monſtrum ſpectaret:cœpiſſetq; quærere:uellet ne quicꝗ dicere.Si me ſequeris.reſpondit ſerpens ditiſſimus fies:ac maximus uir:nec dubita:me ſequere.factus ille audatior monſtrum ſequitur:in quãdam deuenit foueam ubi ſe ſe abdebat ſerpens.qui humana ĩ uoce deſcende ait.nec quicꝗ(dicebat)timeas.Inuẽta eſt ut affirmauit ſcala ærea:per quam qubi deſcendit:ſpatium comperit lati⁹:ubi regia qdã eẽ uideret egregiæ formæ:multiſq; lapillis ac uniõib⁹ ornatiſſĩa:cũ uirgĩb⁹ pluriſ codẽ ornatu ſpeq; clariſſimis.Admirat⁹ hic hõucio qd hoc eẽt:ad eũ ſic regia.

Ego tibi ſum uniuerſæ Italiæ datura imperium: uade modo: & milites tibi
compara infinitos quibus (quod ab me ſorcieris) æs maximum daturus ſis
qui ſi tibi non crediderint: ad nos eant te duce: uolui ut inquit reginam ob
ſculari. Subriſit illa: ſubddiditq;. Nondum hoc tibi conſequi licet. Sed com
modior occaſio dabitur. Inde hic abiens rem amicis aliquod aperuit dixit
q;: quæ uidiſſet: ſingula. Sequuntur hunc ex iis multi: qui ad omne facinus
aptiſſimi uocabitur milites. Incipiunt pecuniam in hāc nouitatem impar
tiri diuiteſq; pleriq; mercatores. ac ex finitimis locis honeſtiſſimi ciues: Iā
coaleſcunt hi milites fiuntq; plurimi. Iam equitum peditumq; ductores nō
pauci huic herent monſtro: fiuntq; manipli centuriones decuriones. ex om
niq; militum præfectorum genere atq; nominibus ad numerū uſq; ſex mi
lium ut omnes terræ Salualalii nomen uiderentur reſonare: in lociſq; cauer
noſis echo reboare. Interdum ex his primates ab eo in foueam illam duce
bantur ac æquæ reginam illam (quam Fatam uocabant) cum ſuis ninphis
omniq; ornatu uidebant: ac ipſe Salualalius: hoc etiam plus: quod uideban
tur ab ea regina illis oſtendi Theſauri apertiſſimi ac maximi: quod dicebat
ſe paraſſe: ut ſuo traderet Salualalio. Sed non ante octauū calendas Quin
tilis tradere poſſe: ſic eſſe ab iis ordinatum: qui haberent in his rebus arbi
trium. Hoc eos decepit multomagis qui & ſequebantur hunc imperatorem
& ei pecunias dabant mutuas: quod uiderent theſauros: a tantaq; regina au
dirent ei belluæ paratos. Sed uide: q̄ ſoleat in iis eſſe diligens demon quæ
ad homines fallendos attineant. Cum iam per uniuerſam Italiam audiret
hæc fabula. in uulgoq; increbuiſſet hæc uox: apud ſapientes minime crede
retur: res tamen ſic haberet: ecce diu iohannis diem feſtum: quo pecunia ex
Theſauris ampliſſimis illis debebat in militiam diuidi ex qua omnes erant
futuri q̄ ditiſſimi. Conueniunt illi cum Salualalio cuncti lætiſſimi: ad expu
gnandoſq; ſuperos. imperatoris iuſſu paratiſſimi: modo illi uiſum foret: ut
Gigantes feciſſe fabulantur. Credulus quoq; Salualalius non latet: exultat:
ac geſtit eo die ſe ratus fundamenta iacere ad imperium orbis occupandū
Neq; regina inuenitur. nec fouea quidem illa: hyatuſq;: quo ad eā iter erat.
Inquiritur diligentius: Eo minus inuenitur: nec inueſtigari quidem ſignū
poteſt: ubi nam eſſet ille aditus. Cum re perdita: ſpeq; ſublata: ſimul eis loci
aufertur memoria: Illuſos ſe uident illi. Sunt qui uelint in eum impetu fa
cto cædere in fruſtra præuaricatorē: quē putant ac præſtigiis uſum. Sunt
qui eos frenant: nec deſperandum eſſe ducant: quibus minime fieret ueriſſi
mile: hunc nō interim latuiſſe: ſi quid erraſſet: aut non in præſtigiis pſeue
raſſe: ſi hoc ſciret Sunt qui ſimplicitatem illius minus eſſe caſtigandum cen
ſeant: q̄ cæterorū: præ cupiditate: uæſaniam: qui adhibeat illuſionibus īfer
nis fidem. Ex iis fuit: qui demonis quandam retulerit hoc modo fabulam.
Malus demon o ſocii plurimū ſolet fauere uiris: illoſq; ſæpenumero ꝑ ſua

uirili obſeq. Quod cū ſæpe alias:tū ſemel:ubi miles qdā in tantā eſſet uitæ aſperitatē redactus:ut neq; per ſenectutē militaret:nec ei qcq̄ ad uiuendum neceſſariū ſubminiſtraret. Is.n.cū ſeſe in tēpla ſæpe colligeret:ſuperoſq; rogaret ſuæ mēdicitatis miſererent:tandē cuiuſdā uetulæ admonitus perſuaſuſq; cōſilio candelas aliquot reliqua ſibi emit pecuniola & acceuſas īter ſanctoꝝ ſimulacra in eccleſia depicta diuidit:cuiq; ſuā affigens:atq; orans:ſuæ calamitati ſubueniret. Cū una ſupaſſet candela:diuiſis cæteris:uideretq; demonē cathæna deuinctū:alligatūq; Diui leonardi ad pedes:En inqt & tibi cæreū uotū ut nō boni me ſolū adiuuent cælites ſed & tu Stygie demon: Is noctu uiſus eſt ei militi ſit loq:q̄ te plus ego adiuuē:q̄ ii cūcti:qbus tot cādelas accēdiſti:accipe hic eſt maxius theſaurus:eū tibi dedico:hiſq; dictis euanuit. Miles qd faciat neſcit aliud. Erat.n.ut uidebaꝛ in prato mūdiſſimo. lapidē nō habebat:nec qcq̄ quo ſignaret locū:mane ut ſtatuerat rediturus: deponit illic ſupflua onus credēs id mane ſe in prato inuētuꝝ: inuenit quidē: ſed in lecto. Hæc ſolet demon. Hæc debemus ꝓuidere Cœperūt omnes ridere:locūq; dederūt fabulæ. Vale Ex Mediolano. iii. Idus Aprilis.

Sinonima fabulæ expoſitiua.

Hic mulier eſt uir effecta.
Nihil eſt in hac urbe cōmunius auro.
Aſina peperit agnum.
In unam canem tres ſimiæ ſunt conuerſæ.
Iupiter in formam eſt fanni uerſus.
Lupi ſolēt hic diligenter de iis rebus prædicare:quæ reddere ſolent. omnis q̄ religioſiſſimos.
Vinum ſcio ubi ex aqua conficiatur:
In apulia ſunt boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere ſolitas.
Mulier formoſiſſima in fœminam caaſit pudiciſſimā.
Seneca cui nihil odioſius in uita q̄ mulier:uxorem duxit.
Pueri duo facti ſunt in Inſubria continuo ſenes.
Si ſenem tyrannum audis:admirare.
Mimi ac ſcurræ deligunꝛ Athenis in preſides:
A Romana dignitate illa quidem cenſoria plurimum abeſt grauitas:
Ab inſulſis abeſt omnis leuitas.
Nihil eſt in uiro doctiſſimo præſtabilius ignorantia.
Quid diſertiſſimus dicitur Cicero:non audet ſe cum eloquētia cuiuſdam conſerre noui.
Agnus apud nos candidiſſimus:qui per urbem uagabatur in tygrē maculatiſſimam uerſus eſt.
Amicus ille qui dormitat:oua ſolet in lecto ſæpe conficere:

Exemplificatiua familiaris.

p Oeſim īqt Simonides picturā loquētē eē:at picturā tacētē eſſe poeſim. Vt.n.debet Poeta deſcribere ꝓprietates reꝝ atq; pſonaꝝ:nihil q; ꝑtermittere:ꝙ ad ullius artis expſſionē ptineat:ſic pictor nihil negligere ꝙ ad rē pſonā ue pfecte cognoſcēdā pquirat. Niſi Cæſarē tibi declararit hiſtoria:niſi poſt hiſtoriā ex huius re geſta:phyſionomia expſſerit:qlē oporteat eē q hac:aut illa ē natura:qq; hoc aut illo uerſat̄ ī actu:niſi affect⁹ naturales multa reꝝ experiētia cognoſcis:niſi ea pſeq poſſis uel carmīe uel pictura ſingulari:qb⁹ ñ recitari aut pingi uideat̄.ſed hō uideri uiuus ī agēda re pſiſtere:certe neq; poeticā bñ tenes:q ſcribis:nec picturā q colorib⁹ iuolueris ac tabellis. Vt.n.Homerus æque recitat. Vlyſſis naufragiū:ꝓcedētib⁹ tēpeſtatis ſignis:ſuccedētibuſq; ꝓcellis. Idētidēq; factitauit apud nr̄os Virgilius at armatos ferociores īducit:cēſores grauiores:cōſules æqores:turbā loquaciorē:ſic & reliq debēt imitari:q poetaꝝ noīe uelint appellari:illudæ ſequātur:ꝙ apud Horatiū ē. Vos exēplaria Græca nocturna uerſate manu uerſate diurna. Id niſi facturi ſint aīaduertāt Horatianū rurſus illū. Cur ego ſi nequeo:ignoroq; poeta ſalutor. Vt.n.recte diſtū ē:ac ſapienter:quā qſq; norit artē:ī ea ſe exerceat:ſic Alexādri macedonis exēplo nō loquamur potius pſice:q̄ ſi loq neſciamus linguā illā pſitētes:auditoribus ridiculo ſimus. Aliorum exēplis uiuendū eſt. Vale Ex Mediolano.iii. Idus Aprilis.

Exemplificatiua Familiariſſima.

u T ignoſcā Antonio:rogas. Exēplo Cæſaris:oīa memoria teneo ꝑter iniurias.& ut Ageſilaū imitet̄ dicētē:cū trāſactū ē crimē iniuriā e mēte deleui.ſic ego uix poſtridie illi⁹ diei:quo decoctor Antoni⁹ me fraudauit.ſū illius doli memor effect⁹. Itaq; ne parcā opus ē iādudū pepci:ac ex aīo aboleui fraudē illā. Sed ut ī gratiā redeat ñ poſtulas:ꝙ ego admiſſur⁹ ſū nūq̄ negligētiæ gen⁹:aut aliis fallēdi ſimilē ꝓbeā occaſionē. Eū igit̄ ñ ſum odiis īſectatur⁹:neq; ab aliis pricipib⁹ q̄ſiturus:ut plectat̄ ſed neq; mea grā ei peccādi:aliiſq; daturus exēplū. Vale Ex Mediolano pridie Idus Aprilis.

Exemplificatiua Grauis.

n On iniuria placēt Oronti Artaxerxis genero(qcqd pſuadere quiſq̄ uellet)exēplis firmādū eē:ut q̄s p ueſtigia pficiſcētib⁹ ꝓcedētiū paratior eēt ac tutior gradiēdi cōmoditas. Nā & Ageſila⁹ ille rex ſapiētiſſim⁹ dicere ſolitus phibet̄:nō eē qcq̄ ulli dubitādū:q bonoꝝ hæreret exēplis. Xenophon aūt ait. Et ſi ſolēt:q errare cupiūt:exēplis maioꝝ:q mali fuerīt:gaudere:q̄ſi cæci a cæcis ducti. At bonoꝝ exēplo uiuētes ſecuriſſimā hñt uiuēdi rōem. Ambroſius igit̄ ille nō doctus min⁹.q̄ ſapiēs:magnā parari ſapiētiæ putauit uiā:cū exēplis bonoꝝ alliceremur ad bñ beateq; uiuēdū. Nā & Ariſtoteles illos refert Heſiodi uerſus. Optius ille qdē q p ſeſe oīa noſcens:

ꝓceptor ſuus ipſe ſibi meliora pegit. Ille bonus rurſū:monit⁹ q recta pegit.
Sūt.n.ut Demoſthenes dicebat:doctoꝝ hoīum admonitiōes:exēpla pari-
terq̄ poſſimus imitari:cū nihil ī mediū aſſerūt docti:ꝙ aut nō ſit ī recta ſū-
datū rōne:aut inde ſūmptū atq; trāſlatū:quod latā habeant auctoritatē:atq;
plenā.Cū igit̃ ad te frater optīe ſcripturus nō nihil eſſem de iis q̄ te cenſerē
oportere ſeq:ſū arbitrat⁹ exēplificatiuo utēdū ſcribēdi genere:ñ q te aut do
ceā.aut horter.aut admoneā ſuadēdo ſed q añ occulos exēpla ponā:p q̄ poſ
ſis & ī luce ābulare & ī tenebris.Alexāder admodū adoleſcēs nihil uel dicer̃
ſoledat uel facere ꝙ a p̄re Philippo illo ſapiētiſſimo uel dictū accepiſſet uel
factū:dicēs:turpe uideri ſibi:q ñ depiciſſet lr̄as:eū doctrinā ꝓfiteri : publice
ue docere.At alcybiades uir deniq; medetiſſim⁹ ꝓponebat īter ſenes q̄ſtiō
nē:de q̄ illos audiret cōmētari:bñ ne:an male hoc aut illud ab doleſcēte ne-
ſcio quo dictū eē:uel factā:nec nomē cuiuſq̄ aperiebat:nec ſuā dubitationē
dicebat eā illā:ſed ut ītelligeret illoꝝ ſentētiis:qd ſibi deligēdū foret. Cirus
aūt iunior ꝑmia cōſilioꝝ grauiſſimis ꝓponebat ſenatorib⁹:reſq; arduas q̄ſi
ad ſe nō p̄tinētes ī mediū afferebat:ut prius eoꝝ audiret ſnīas q̄ opus aliqđ
aggrederet̃ incōſulto.Cupio te igit̃:q mihi tū ob egrediā indolē cariſſim⁹
es:tū ꝑ ea q̄ mihi cū patre tuo principe optīo fuit bñiuolētia: ut Alexādrū:
Alcibyadē ac Cyrū imitatus uel nihil dicas:uel facias:ī quo nō adhibueris
quo quo uel exq̄ſitiſſimo cōmē atiōis cōſultatiōis ue modo reꝝ oīum exp-
tiſſimos:aut eaꝝ ſaltē de q̄bus dubitas uiros & doctos:& graues:a q̄bus uel
idē factū aut dictū accipias ut p eoꝝ ꝓficiſcare ueſtigia aut faciēdū dicendū
ue tibi pſuadeat̃:q̄bus uti quæas ducibus.Nā cū multa ſint adoleſcētibus p
uitæ nouitatē difficilia:cū id qdē difficillimū:ea ī ætate:q̄ pfecte rōnis ē in
capax:nō errare:nō labi:nō decipi.Quāobrē ariſtoteles:moralis diſcipli-
næ idoneos auditores noluit eē iuuenes:q̄uis ſubdat nō differre.iuuenē eē
ætate:aut morib⁹ & Simonides dicat multos ætate cōſenuiſſe:q ſunt mori-
bus admodū adoleſcētes.Es tu qdē ea īgenii pſtātia ut ſiqs ex ſe q̄cq̄ egregii
diſcere pōr & adiſcere.ī te hoc debuerit iā radices ꝓpagaſſe.At ea eſt uiuen
di recte parata difficultas ut uix ēt adhibitis alicꝝ & exēplis & īſtitutis & cō
ſiliis q plurimū ſapiāt ſatis nobis ſit adiumēti ad eā laudē capeſſēdā cōpara
tum qua debemus ornari & uideri ſimul.& eſſe.ut īmortalē gloriā conſeq̄-
mur.Quot cum habuerint parentes eximios præceptores clariſſimos.au-
xilia naturæ ac artificii plurima:ī peſſimos nebulones euaſerūt.Præter Ci
ceronis ac hortēſi degeneres.illos filios.circūſpice hodie multos ex oī ho-
minū præſtantiū genere.q̄bus nihil facilius:cōmunis.atq; paratius eſt q̄ a
ſuis degenerare maioribus : ſeſeq; inimiciſſimos uere laudis exhibere. Tu
igitur non adeo uel acumini tuo confidas.ullo ingenuæ tuæ naturæ mu-
neri niſi omnino ſenū aſſiſtas lateribus.ab illis.q plurima ſolſticia cū uirtu
te uiderint aliqd diſcas.ab eorum ſontibus.qui uiuaciſſima ſunt ſapientia

nõ nihil nutrimẽti haurias. Habebis ante oculos ſemp exẽpla: qbus nixus cadere nequeas: quorũ ductu p rectã uiã gradiaris quorũq; memoria ſemp tibi iucundior ſit. Eo pacto & tibi tua uita ſuauior fiet. & me ſũma quadã af ficies ppetuaq; uoluptate. Vale Ex Mediolano Idibus Aprilis.

Sinonima exemplificatiua.

Cæſarem tibi exemplum adhibe imperando.
Ciceronis in eloquentia exemplo nitere.
Fac ut in republica gubernãda Periclem adhibeas exemplum tibi.
Neminem in poematis utiliorem tibi Naſone ducito. ac Marone.
Velim in oĩ tuæ pturæ adminiſtratione ſolius Catonis hereas exemplo.
Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modeſtiſſimi.
Nunq̃ fallet tua te ſñia. ſi conſtãtia tibi Fabriciũ propones exemplum:
Eris omnium continentiſſimus. ſi exemplo tuæ modeſtiæ.
Scipionem præficies.
Vbi non deſerueris ulyſſis exemplũ. fies aſſiduæ prudentior.
Si uis fortiſſimus fieri eacidæ aut Hæctoris exemplis fias.
Scæuolã quærere ducẽ tuarũ cogitationũ: ſi uis iuriſcõſultiſſim⁹ appellari.
Veſtigiis hære Curii: ſi cupis ĩnocentiſſimus incorruptiſſimuſq; dici.
Nihil erit cũ uulgo cõe: ſi ſapiẽtũ exẽplis. ad pfectã cõtẽdes uirtutem.

Titulus. xlix.

Contentioſa familiaris.

q Vid te mihi pfers o bellua. Quæ tibi mecũ eẽ põt æq̃ cõtẽtio. Ge neris ne. At tu hõ nouus (ut illo ĩ Ciceronẽ utar Saluſtii) q rupto ro bore nat⁹: ut Naſo ĩqt nullos habuiſſe parẽtes cẽſend⁹ es Virtutis: At q̃ uir tus ẽ tua. Quod cyathos ãpliſſimos: calicis illius naſorũ q̃tuor bñuẽtani ſu toris nomẽ habẽtis: de quo loqt̃ Iuuenalis: ſimillimos uno hauſtu ſorbilare delectaris ĩ tuaq; nefandiſſima libidĩe tua ẽ militaris cõpoſita gloria: At mi hi & generis ẽ nobilitas tãta: ut erubeſcere me iure poſſis ubi hæc tibi ſit cõ tẽtio: & tm̃ ĩ uirtute laudis: ut me uenerari nõ nequeas. Cõtẽdis mecũ de di uitiis. Tibi nõ cædo. Nã q̃q̃ habes plures nũmos: plura pdia plures fũdos nõ es me tñ ditior: cuius cupiditas nulla ẽ: niſi cũ uirtute. At tu cupis: & iſtã maris tuis pturbatiõibus ne tm̃ habere potes rerũ: ut ñ multo auidi⁹ optes plurima. Ego paupꝑtate mea cõtẽtiſſim⁹ nihil appeto: & ut illo utar Terẽtii cũ nihil habeã: nil mihi deeſt. Ex Mediolano. xviiii. calendas Maias.

Contentioſa familiariſſima.

e T ſi me ſũmope pudere decet tecũ cõtẽtionẽ ullã agere: ẽe tua te tñ ĩ phreoeſi iactes: ad ea cõtentioſe rñdebo: q̃ unis ad me ſcripſiſti lr̃is. Nõ audere me boas affirmare bñ dictũ te corã Monimẽta: cũ monumenta dicẽda putes potius. Pero abs te uir ignare lr̃arũ: moneo qđ pteritũ habeat: monui dices: qđ ſupinũ: monitũ. Vñ hoc monimẽ: & monimẽtũ formaẽ a.

ſupino. Cur igit. i. mutabit in u. Cur i nocumēto. Veteri qdā cōſuetudine uel alia formatiōe q̄ ea: q̄ ad monimētū attinet q̄ pōt & debet monitio dici mētis. ita ut ñ monimē. ſed monitio. qſi a pteriti adiectiuo dicat. & mēte deriuet & cū ipſis cōponat. Inde apd Virgiliū. monimētū & pignus amoris. & rurſus ab andromache: menuū tibi ſint monimēta meaꝝ hoc eſt memoriæ. Sic ego reor. Vale Ex Mediolano. xviii. calēdas Maias.

Contentioſa Grauis.

C Ontēdere mecū audeas: quāobrē nō ē mihi negligēdū de quo cōtēdas. Nō. n. ſumus pduelles nec pduellionat⁹ crimē nobis ē ppoſitū cōtentiōis gen⁹. De bonis lrīs nō de uulneribus: nō de pbris ē cōtentio: q̄ adeo pbauere Athenieſiū ſcolæ, ut uel pmia cōtēdētibus cumulatiſſima p poſuerint: Romani uero declamatores habebāt aſſiduos: q & munerib⁹ ſimul: & honoribus donabāt nō paruis ſi recte tū. Quintiliani: tū Senece declamatiōes ītuemur: tū paulo prius q̄ a Cicerone de multis equalibus ſuis: & de ſeipſo ſcripta ſūt cōmētatiōes āt & a Platōe: & a Cicerone i ſuis dyalogis ītroducte qd ſignificāt aliud: q̄ cōtētiōis genera honeſtiſſima. qb⁹ uerū fiebat dilucidi⁹. Quid hodie diui Thomæ Scotiq: diſceptatiōes: qb⁹ cum hæc aut illa q̄ſiuerint: & ſibi rñdēt: & i ſuas arguūt ſnias: ut ea cōtētiōe qcqd ītrincatū erat: magis enodet. Hoc dicēdi ſcribēdiq; gen⁹ cū utiliſſimū eē pbat Thomas: tū doctis hoībus iucūdiſſimū: quo excitant: ut Lactātius ait: ſi q̄ ſūt īgenia ſemiſopita mētes refouētur: doctrīe īter ſe cōciliātur. Quāto nos eminus claroꝝ familiaritates uiroꝝ pcio. At cōtētionibus hiſce. cum eruditiſſimis ac clariſſimis aſſidue uerſemur: opus eſt quoꝝ auctoritate ac gratia fræti poſſimus eoꝝ ſupare uerſutias callidiſſimaſq; rōes q nobiſcum certamē ineūt. Faciūt. n. eiuſmodi uexatiōes pſpicatiores ītellect⁹: ut docet Seneca. Itaq; tibi cōtēdere parato uicē apparo: ut cōtētione cōi: aliqd ad poſteros a nobis pfectius deferat. Quod dixi de polypodis ac telluris coloribus: īprobas. At Ariſtoteles pbat: ut ignis terrā i ſuū & naturalē reformans colorē: albā efficiat: ut calcē ex lapidibus factā At Baſilius te docet: cū null⁹ ſit natiuus polypodi color eū ſibi ex adiacēte q̄ri ſolo: ut alius albus ſit: alius croceus: alius mixtus. Quod uero inertiā nō debet haſpirari: affirmaui: tu haſpirari uis: cōtēdis rurſus īſipide: cū ſi ars ñ aſpirat: ut uel tu nō negas. Iners ab & i arte dictus: qſi cui nulla ſit ars: haſpirari ñ poſſit. Ars. n. philoſophoꝝ teſtimonio ē collectio pceptoꝝ ad unū finē tendētiū. Adducis neſcio quoꝝ noīa īperitoꝝ: quos obſcuriſſimo loco ereptos i mediū affers teſtes tibi tuæ ruditatis. Tūc tibi credo minus. Dicis & uiros hodie doctiſſimos iiſdē ſcribere caratheribus. Si id faciūt: i hoc ſūt ignariſſimi lraꝝ: q̄q̄ ego p te dictū hoc puto: q te doctiſſimū eē uelis. Sumo uerbū gemino uis. m. ſcribendū eē: ut ſūmū q; īde dictū autumas: qa nemo ſumere dicat: niſi q; ſummū eſt. Vnde ſomnies hæc ñ ītelligo: cū aliud ſūmū ſit: aliud. Sumo illudq;

duplici.m.ſcribat̃ q̄ſi a ſūmo & manu:hoc eſt:qđ tota ſumit̃.& uix ſtringit̃ manu.Sumo uero unico.m.ſcribi debeat:qque ſecus cenſent:ii fallant̃ uæhemētius Cōtēdis rurſus nō decere principē Magnificū appellari.At Cicero ab ariſtotele uſurpauit ī ædificādi ſplendore:domeſticoq; apparatu magnificētiā eē ſitā.Quid ergo ædificiis digniſſimis.oī laude delectat̃ uiuitq; ꝑelegāter:is Magnificus dicēdus ē.At elegātiā uis ī uocabuloꝝ ꝓſtātia : nō in domeſtico uel apparatu:uel cultu:uel corporis eē ornatu dicēdā : afferſq; teſtimoniū & laurētii ualle:q elegātias edidit:& auguſtinū Seneſem:qui Elegātiolas effecit.Ego neq; illū nec illū Duces ſequor:ſed ueteres quos aulus Gellius ꝓbat Elegātiā inuictu ueſtituq; ſitā uoluiſſe.Vis tabellas ꝑ paruis accipi tabulis:qbus ædificat̃ adducis Tibullū teſtē:q tabellā uoluit tabulā eſſe:ī qua depictū aliqđ ī tēplo foret.Ego tabulas alias ædificiis debitas puto:ex qbus tabellæ nō ꝓdeāt alias qbus ſcribat̃ pingaturue qcq̄:ex qbus tabellæ ꝓdire poſſint:ut ēt ius ciuile ad cōtra tabulas titulū habet:& tabulæ teſtamētariæ dicunt̃:& īde tabellæ ac īde tabellarii:qm̄ in tabulis ſcribebatur cæratis:ut te dicis nō latere.Quod ñ arbitreris recte dici Marciale ſexto caſu:ut Iuuenale:nō cōtēdas:in ſnīa uolo ꝑmaneas:ut aptiſſimus uideare fatuus:q neq; quod ipſe:nec q̄ alii ſant̃:ītelligas.Cætera tua eiuſmodi ſūt obiecta ī meas lr̄as:ut p ſe ſileāt:erubeſcātq; meā faciē.Sile uir īeptiſſime.Cōtētio ſit tibi poſt hac cū tui ſimillimis mihi uero nō:niſi cū doctiſſimis atq; diſertiſſimis:ut & Alexāder īuitatus ad ſtudiū ſibi rn̄dit:ñ niſi cū regib? currendū uoluiſti hac cōtentione(ut opinor)nō nihil tibi gloriæ comparare. Eſto:ſis quod optabas aſſecutus.Nihil ex tua pareat opinione Reſipice.Ex Meſtiolano.xvii.calendas Maias.

Sinonimā contentioſa.

Non habet hæc res:ut tu ſentis.

Hector nequit(ut ſentis)inhaſpiratum ſcribi.

Male opinaris de bubalo:quod ſit genus Elephantis.

Recte dixi Elephanti probloſidem:eminentiā eſſe naſi.

Rynoceros ſecundum caſum male tua ſententia format rynocerontis : ſed habet rynocerotis.

Nō bene doces:rynocerota in fronte cornu habere:cū habeat in nare.

Nō eſt ſapide dictū(melius dici) honor:q̄ honos & lepor:q̄ lepos.

Glorioſum uetuſte admonui nō inueniri niſi in malā partem.

Fac ut elegantius ſtudeas loqui:ſi uis doctus haberi.

Nihil dicis:cū ſi cōtentione utendū ſit:nō poſſim aliquid addere.

Nolim tecū cōtendere:quod ſi facerē:multa in te falſo dicta conicerem.

Habes tu quidē in ſenſu nihil de litteris ſani.

Quod credis de litteris breuiandis:omne falſum eſt.

Multa ī ſyllabis diſiūgēdis fingis.q̄ neſcis tā abdere:ut eē uera uideantur.

Titulus.l:

Cõmotiua familiaris.

a Ffeciſti tu me qdẽ iniuria:q conuiciis famã meã maculare nixus es.At eẽ me puta:ñ aſſuetũ cõtũeliæ tolerãdæ.Reddã tibi ſed maiore mẽſura multo & ñ ſolũ par pari(ut apđ Terẽtiũ legit̃:ꝙ te mordeat)ſed tãto magis:ꝗto ſũ te lõge maior qdẽ aio.Tu tñ a tuis ñ degeneras:q ea fuere ip conditiõe ut in cõtumeliis & cõuiciis ſũmope deteſtãdis aſſidue ſũt uerſati.Sed cũ quo credis agẽdũ eẽ tibi:qñ mecũ.Certe cũ illo:q multos tui ſimiles caſtigaui:multos caſtigaturus ſũ.Interminatũ eẽ me tibi ñ multi facies.Ad id exequar cõminatiõis:qđ deinceps magis metuas.Afficiã te tãto(ñ metu ſolũ ſed dolore:ut poſſis nõ iniuria optaſſe me tibi fuiſſe nunq̃ antea cognitum. Faciã ut faunus Herculis ictu cadas:aut nanus Gigãtis ꝑcuſſione delabare. Sanus ſis.Ex Mediolano.xvi.calendas Maias.

Cõminatiua familiariſſima.

n On ſũ ego ex eo paſſerũ genere qbus fiũt laruæ formidabiles.Sed hoc tu tibi nõ eẽ ꝓdictũ:neges me oi opa curaturũ:ut ꝓ tuo tã acerbo furore plectaris.Sũt:ut ñ neſcis:& amiciciæ tot mihi:& clientelæ:ut poſſim te ĩ egyptũ uſq; inſeq.Nec falli qdẽ potero.Scio q̃ ſis intrepidus:q̃ elata mente ac ſupbo ſpũ q nemĩnẽ metuas:ſed erũt ſine ĩſidiis:cæ parate uindictæ:quas metuiſſe:ꝓſtiterit.Hoc aũt facilius oſtẽdere:quod lædi a nullo dubitas:tantum eſſe tibi uirium:tantum facultatũ exiſtimas Reſipice. Ex Mediolano.xv.calendas Maias.

Cõminatiua Grauis.

n Ihil ẽ duri⁹ ut Eſchines iqt:q̃ publicas iniurias ꝑpeti.Quod ãt(ut Thucipides uoluit)tã publicũ exiſtimari põt:q̃ ꝙ ĩ oĩum ẽ ore cõſtitutũ.Iã uel ipſi tõſores:uel ipſi piſtores clamitãt fuiſſe te ĩ nos iniuriũ uiolẽterq; nobis ꝑdiũ ablatũ poſſidere:nec uereri iudiciũ aliqđ:nec nos metuere.Sic ſolebat Diomedes Thrax q Tyrãnus acerbiſſimus oẽs afficiebat iniuriis.Sic Antæus q ſuo ducebat potẽtatu cõfũdere cũctos qre.Quod te cõſiliũ ĩ hoc ꝑduxit patrãdũ ſceleris.Quæ tibi cõfidẽtia ĩ nos fuit.Habes tu qdẽ nõnihil pecuniolæ:ſed nõ tñ nel ĩperii:uel potẽtiæ:ut nulla ĩ te referri uis ualeat.Nõ ẽ op⁹ Alidẽ renaſci:q te puniat.Aio es ꝑditiſſimo:ſed neq; ĩgenio nec facultate:q̃ uires ſuppeditet mẽti.Potes & a me lõge ĩferiorib⁹ lædi nec cũ magna ui mãu certe ꝑua.Fac igit̃ ut qñ me ĩimicũ maluiſti:q̃ amicũ:poſthac tibi diligentius nocte dieq; caueas:cuſtodiaſq; tuã uitã ſi uis mea nõ interrire opera.Nolim ego abs te unq̃:ſi uulneribus cõfoſſus euaderes: dici proditorẽ aut perfidum.Leonis ego plus natura delector:q̃ uulpis.Nã haud e memoria excidit:quod apud Plutarchũ legi:dicere ſolitũ Ageſilaũ ĩſidiatorẽ uel in ara ĩterfici oportere.Nũq̃ inſidiabor.A partis uſum me cõminationibus in te ꝓbabo.At quo pacto poſſim ego:nõ eſſe honoris ultor Præter ꝑdiũ meũ tã fertile:tam pulchrũ:tam nobile:quod mihi ſurripuiſti

debaccatus es ĩ me:ſine ulla tuæ linguæ mitigatiõe:ullo freno:eaq; de meis & parẽtibus & moribus dixiſti:oĩ uerbo℞ obſcænitate adhibita.q̃ uix auſim de tuis cogitare. At linguã dicebat Prienẽſis ille bias:optimũ eẽ mẽbrũ & peſſimũ. Quid.n.excellẽtius.q̃ eloquẽtẽ ãudire uiꝝ:de bono benedicẽtẽ. At qd fœdius qd inq̃(ut inqt Tullius)ĩmanius.q̃ eloquẽtiã ad uſum naturæ atq; ad amicicias cælitus datã:ad pnicĩe hoĩum cõuertere. Tu uero q̃ ſi ſuauiſſimo quodã nectare plurimũ oblectaris:maledicentia me fœdare: nec uſq̃ de me in ſermonẽ incidit:ne me(nõ modo pugnas)ſed acerbiſſimis inſectere uerbis. Fingis aũt ea de me ſcelera:quo℞ ego antea neq; noĩa quidẽ audiuerã. Id unde audeas neſcio:niſi qa nimis me bonũ:nimis inuenisti mitẽ.nimis iniuria℞ ĩmemorẽ. Nõ nego:me ſolitũ iniuriarũ penitus obliuiſci:ſi eũ errati pœnituit:q fuit ĩ me malus. At ſi ptinacior es nolim(Apoſtoli ſnĩa)crudelis appellari:q negligam famã meã. Id.n.ut obeſſet famæ.ſic tibi licentiã pararet:cæteris exẽplum ad oẽ malignitatis genus. Vt apud Ariſtotelem uocantur inſenſati:q nullã accipiunt ex iucũdis rebus uoluptatem ita qdem nõ habẽt hoĩs qppiã:ƀ cum eis ſubtrahitur bona fama: non excãdeſcũt. Nã ubi ẽt tibi nocere nõ uelẽ in propulſanda iniuria:qcqd agerem iniuſtus dici nõ poſſẽ Docuit.n. Plato nõ eſſe queq̃ iniuria ꝯficiendum:niſi cum propulſatur iniuria. Inferre non licet iniuriam dicit Pherecides:propulſando autem inferentem cedere ſemp licet. Quãobrẽ ego ꝑdico tibi curaturum eẽ me omni diligentia ut tibi nõ oris fœditate:ſed re ipſa reponam ut uerberibus ad mortẽ:uſq; cæſus reſipiſcas:fiaſq; aliquãdo tuæ linguæ cõpos. Id ſi times(ui timere te certe ſcio q̃uis nõ ſimiles uereri fac ut ꝑdium reſtituas meo uillico:fructuſq;:quos iã circiter ãnos tris q̃ diu in Britãnia abſui ꝑcipiſti cõtinuoq; apud omnis:apud quos meæ detraxiſti laudi:reſtituas mihi famã:& Euãgelico inſtituto:mentitum te dicas cũ detraxiſti:& me nõ ſolum mitigabis:ſed ad uerã ĩconcuſſãq; amiciciã pacatiſſimum reddes:ita qdem ut nihilo ſim tibi defuturus:quod in me ſit magis:q̃ fratri. Quod ſi mea hãc neglexeris cõminatiõe:uel qa nolis inferior me uideri:uel qa ut es petulãs.ſis etiam temerarius teq; plurimi faciens cæteros aſpnere:nec tuas uires nec alterius metiare cuiuſq̃:nõ multo poſt ea ꝓcurabo qbus manifeſto cognouiſſe fatearis.q̃tum inter aſinum ĩterſit & leonẽ. Scis quæ mihi ſint diuitiarum fundamenta,& famulorum clientumque turbæ. Te tibi uẽdica nec ĩ id ĩcidas diſcriminis:unde facile nequeas regredi. Ex Mediolano.xiiii.calendas Maias.

Sinonima cõminatiua.

Ego tibi ob tuas ĩ me colatas ĩiurias:ĩterim tum ꝓcurabo.
Caue tuæ uitæ cuius ego finem omne diligentia queram.
Nihil plus adpeto:q̃ tuam necem.

Sum in te interimendo continue occupatus
Amici mei nihilo ſe nunc ſciunt: mihi potius gratificaturos: q̃ ſi te cædent:
Proditorem me nemo dicet: tibi mortem interminor.
Hæc epiſtola ſit tuæ mortis tibi comminatiua.
Tanta me non contumelia ſolum: ſed iniuria confeciſti ut mortẽ tuam ſim omni ſtudio procuraturus.
Habes me tuum aſſiduum hoſtem.
Nunq̃ hoc tibi remitam in me crimen.
Tã me turpiter affeciſti: ut ſim nullis tẽpoꝝ diſcurſibꝰ īdulturꝰ tuæ culpæ.
Tua in me malignitas quottidianam ultionem expectat.
Nulla mea ſimulatione aut diſſimulatione: indultum ab me tibi iudica.
Semper ero curioſus tuæ ignominiæ.
Aſſidue in tuis ero damnis occupatus.
Cũ tutiore te loco cenſebis: maiora mea ſolertia tibi nũc īminebunt ꝑicula.
Nuſq̃ eſſe te ſecuriorem a me iudicato: q̃ ubi luce fũctus erit.

Titulus.li.

Belli edictiua familiaris.

u T naturæ bonorũ oīum pax eſt iucundiſſima: ſic ab īgenio meo ſemper alienũ fuit bellũ. At cũ pace uiuere nõ licet. nõ laudatur minus apud doctos Mars æquus uel armatus cruẽtatuſq;: q̃ Phœbus crinitus: cũ citharaq; decorus. Ego nihil omiſi: quo me paci ꝑſeuerarẽ: nec miſeros colonos tuos cogerẽ plangere: ciues cõlachrimare: te uero tandẽ & regno cædere: & fortaſſe uitæ Sed nihilo profeci magis: q̃ ſi litus ararem: qđ Didoni obiicit apud Maronem Hyarbas. Aſſidue peior. & īmanior factus es: nec q q̃ ꝑteriſti: quod ad me prouocandũ intellexeris poſſe facere Nam & ſeruos meos occidiſti: & agrũ inuaſiſti: & affeciſti nos oī iniuria. Cogimur & nos (ut hoīes ſumus: ſentimuſq; dolores: ac nequimus non interdũ ꝑturbati) cum urget cauſa uæhementior aliqñ ulciſci nos atq; noſtros: declarareq;: q̃ iniqua tulerimus mentẽ tuã in nos diuturniorẽ inſolentiã: atq; īmodeſtiſſimã uaſtitatẽ: atq; depopulationẽ. Ne igitur aut inobſeruantes nos aliquis unq̃ dixerit Martialis legis: aut tu te oppreſſum improuide dicas: indicimꝰ tibi bellum ad tertium calendas Nartias: ut deinceps intelligas: nec ad nos tuto uenturum ex tuis quẽq̃ eſſe: nec non tibi agro tuo tuiſq; cauendum eẽ die noctuq; terris. Tunc enim edicto belli: nemo nos accuſabit iniuriarum nec tu tibi non prædictum eẽ dices. Rem habes. Exercitus apparabimus q̃ tot poterimus plures: quotq; nobis uidebuntur equitum: peditumq; millia: ī te debellandum traducemus: omniq; annitemur opera tibi declarare: q̃ male ſenſeris: cum amiciciam noſtram non tanti feceris: q̃ti faciunda fuit: ſicq; alii q̃doq; deterrebũtur ab iis ſceleribus cõmittendis: pro quibus ſe pœnas aliquãdo daturos eẽ ſciant. Ex Mediolano. xiii. calendas Maias.

1C1/CCC

Belli edictiua familiariſſima.

q Vanti noſtros affeceris incõmodis:& miniſtros cõtumeliis: agros depopulationibus:& filios ipſos interdum uulneribus:non ignoras. Nos oĩa uoluimus prius experiri:q̃ armis contendere:pacis potius ſtudioſi:ut regulos eſſe decet:q̃ belli cui uix ſufficiũt Tyrranni Te nõnunq̃ admonimus:ut deſiſteres ab iniuriis:non nos aliud:q̃ homines: aliq̃ñ fortaſſe nõ toleraturos:qđ ſæpius uidimus inuiti q̃dem:ſed tua demolionẽ expectantes. Eo fuiſti tu ſemper ĩmanior:minuſq; noſtris cõminatiõibus credidiſti. Q uare cum uerbis proficere nos nihil poſſe intelleximus:ad arma confugere auxiliaria coſtituimus:& q̃q̃ regulus nõ multũ apparare poſſum armorꝶ:non multo:amen poſſe te plura ſcimus:q̃ non ualeamus. Q uod ſi qui tecũ ſociale bellũ ex noſtris finitimis contrahent)ut ſolent aliq̃ñ inquieti uelle uiucre multi)nos quoq; ſocios ex iis nobis aſciſcemus:q̃bus in te uæhementior ac æquior ſit pugnandi cauſa:q̃ illis in nos. Ego nemini ſum iniurius. Tu multis. De me nemo:de te iure q̃runtur multi. Sed tu curabis. ut uoles:ego rem ſequar:ut uidebitur. Tu tibi hac epiſtola bellum indictũ cẽſeto:ut poſt tertium calendas Martias. hoſtem me paratum eſſe tibi ducas. Ex Mediolano. xii calendas Maias.

Belli edictiua Grauis.

b Ellum edicere dixit Plato:nõ decere quẽq̃ niſi reges. At modeſtius. Ariſtoteles artem eſſe militarẽ inquit:in qua non niſi iuſte ſe quicq̃ exercet. Nõ enĩ iniuſtis uictoria eſt expectanda:ut Homerus ait:ſed interitus. Sequitur enĩ a tergo iniuſtos deus. Seneca teſte. Oĩs igitur in bellãdo ratio fundata eſſe debet in æquitatis lege:ut nihil iniquũ attẽptetur: ut uoluit Tullius:nihil fiat:quod a bonis & æquis uiris ꝓbari nequeat. Nã ut negligãtur iura: nõ regibus locus eſt:ſed Tyrãnis Hi enim(comodo ſic libeat) illi ſunt:in quos illud iuuenalis dici poteſt:Sic uolo:ſic iubeo:ſit pro ratiõe uolũtas. At ubi iura ſeruantur:nihil eſſe poteſt uiolabile:nihil corruptũ:nihil immundũ:ut Gregorius inquit. Q ui Martem ſequũtur:eũ ſeq Martem debent:cui ſacra fieri queant:qui non iniuria ſit in concilio cõmunerandus ſuperum. A quo nihil inuenitur factum uiolenter omnia innocenter:& illo(ut Virgilius docuit)præcepti fine. Parcere ſubiectis:& debellare ſuperbos. Imo interdum eo:de quo inquit Pſalmiſta. Q uis aſcendet in montẽ ſanctum tuum:aut quis ſtabit in taberbacula tua: Innocens manibus & mũdo corde:qui non accepit in uano animam ſuam:nec iurauit in dolo proximo ſuo Homũculi quid in hoc orbe facimus:qui ſocios iugulamus: finitimos uiolam⁹:nec ꝓpeiis(quaſi Pelopes)filiis parcimus: Vnde tantũ creuit in nobis facinus:non aliunde certe:q̃ ex auaritiæ labe. Ambitionis rota Inuidiæq; liuore ut inte manifeſtocognoſcimus:qui iam Phineus effectus s:aut Tantalus:cuius & deturparint Harpiæ menſas:& neq; undæ potẽt:

nec poma ſaturēt.ꝑnimia:qua detineris:cupiditate:quiq; nō ſabuloſe:at ue
ro:dici poſſis in Iſionis torqueri rota.Siſiphyq; aſſidue uehendo ſaxo cru-
ciere.Quid enī tu nō concupiſcis æſtuante iſta tuæ mētis furioſiſſime for
nace:Quos amicos(q̄uis ſimulatos omnis:nullos ſtabiles)non ambis:ut
maior fias:ac potentior:Quibus ſatellitibus(q̄q̄ fidelibus nullis:ſed ad tē-
pus tibi obſecundantibus)nō polliceris plurima:ut tibi morigeri ſint in oē
ſcelus.Quotiens tu nocte intēpeſta furtis eos & latrociniis exercuiſti:quos
uidiſti tibi deditos.Quotiens multa uicinis eripuiſti:ſacros prædiorum
ac finium lapides ſubtraxiſti.In ipſis lectulis eos cecidiſti:a quibus rē tuam
detegi poſſe credidiſti:Proinde q tecū in aliquo fuit nefario crimine.curat
nihil aliud q̄ ut abs te ꝓpere diffugiat.hinc alios q̄ris tibi fures.alios tranſ-
fugos:alios pfidos:nec conſyderes in eum eſſe fidem poſſe neminem:qui
fidē nulli ſeruat:cuiq; credere ualeat nemo.Reſciūtur īde nū multo poſt oīa
q̄ clāculū te ducis cōmiſiſſe:nulliq; nota.Qđ cū alias ſæpe.tū hoc anno bis
ad nos delatū eſt ab iis:q neq; mentiri ſunt ſoliti:nec alia id mihi reſerarunt
de cauſa:niſi quia uoluerint tātā me ſp īcōmoditatē ſeq:nec me quicq̄ ex
ea re ſcire.Na tibi q̄rerer:& armentamini noctu ſurripi & in ꝑdiis noctur-
nas factas eſſe depopulatiōes ac uaſtagiōes īnumerabiles & ī multa deeſſe:
q̄ qs ſubtraxiſſet:neſcirem⁹:detexerūt ii latrōes:ꝓbarūtq; n̄ uulgarib⁹ argu-
mētis:qd ī nos egeris:qd agere nix⁹ ſis:Scripſim⁹ ad te ſæpe:rogauimuſq;
ne nos malos hoſtes:q̄ amicos:cōtra īgenuā meā uiuēdi ratiōnē eſſe:ut mo
leſti cuiq̄ fierem⁹:ſed coactos id demū n̄ eē nos neglecturos.Reſpōdiſti tm̄
eē lacædemone Athenas:q̄tū athenis lacædemonia:neq; curarē te uerba:cū
uiri Ducis fili⁹:nō mulieris famulæ fueris.Tādē huc uentū ē:ut Marte no-
bis hæc tua iniuria ꝓpulſāda ſit:quā Phœbo tueri me nequeo:Tua tamen
cā in bellū nos exiſtimes cadere:memīeriſq; qđ Virgili⁹ ait ſciſſime.At ſpe
rate deos memores fādi atq; nefādi.Ad tertiū calēdas Martias īdico tibi exi
tiale bellū:qđ ferro flāmiſq; definiā.Vt enī & crudeliſſim⁹ es:& ſæuiſſīos
habes cliētes atq; tuoꝝ miniſtros ſcelerū:ſic nos fore ī te tuoſq; īmāiſſimos:
expectato.Si q̄ ī re mitiores nos exhibebim⁹:id benignitati naturæ nr̄æ cō
cedet:q̄ īterdū plus ſibi ſeruiet:q̄ tibi ſeuiet:Præterea cōiugi tuæ pudiciſſi-
mæ:filiiſq; tui diſſimilimis cōpatiemur:ut hōīes ſum⁹.& Terētiano inſti-
tuto:nihil humani a nobis putamus alienum.Tranſactu igitur eo die:quo
edicimus tibi bellum ac epiſtola belli edictiua:nihil eſſe tibi tuiſq; mecum
atq; cum meis commune ducas:præter præliandi cupiditatem.Nunc ha-
bes & quid tibi cauendum ſit & quid mihi cogitandum.Ex Mediolano.xi.
calendas Maias.

Sinonima belli edictiua.

Tali die bellum indictum eſſe tibi:ſcito.
Poſt eum diem pax mecum tibi nulla futura eſt.

Fac ut exiſtimes poſt eum diem.perpetuas tibi mecum inimicicias:
Implacabile tranſacto eo die exercebitur inter nos odium.
Nihil poſt eum diem inter noſtros tuoſq; exercebitur beniuolentiæ.
Tuam ob cauſam talis dies initium nobis conſtituet belli.
Prælia quæ tali die ſummus tecum inituri:ceſſabunt deinde nunq̄:
Ea dies principium nobis erit præliandi:nullum habitura finem.
Fecere iniuriæ tuæ:ut nunq̄ poſt eum diem bello conſtituam abſtinere.
Nemo me iam diſtrahet:ut peracto die illo:fini aſſidue tibi bellũ illaturus.
Fruſtra laborabis ſi lapſo die illo cenſebis poſſe nos a præliãdo diuertere.
Cupimus diem talem aduentare ut deinceps geramus ſp bella tecum.
Ad me coegiſti tuis iniuriis ſæuire ut eo die ſuperato immortales ſimus futuri hoſtes:

Titulus.lii.

Pacis proclamatiua familiaris.

p Oſteaq̄ non mediocres nos ad bellũ prouocauerunt cauſæ ſubeſt iã ultima præliandi ratio:ut in pace ocioq; uiuatur:ut apud Thucididem legitur:& Cicero perpulchre complexus eſt Nos iamdudum iuſte mouerunt ad communes inimicicias rationes:quibus alteri alteris nõ ceſſim⁹ Credidere tui iam ſibi fines noſtros communes eſſe paſcuiſq; ſuis debitos. Nos ſecu ſenſimus. Res dirimenda bello fuit. Poſt cruoris tantum effuſum Mars uiam inuenit ueri:Sublatæ ſunt diſcordiarum uiæ. In pacatiſſimam & tranquiliſſimam uenimus mentem. Ager noſter nobis relictus eſt. Vos iure ceſſiſtis. Iam eſt pax perpetua proclamanda. Sciant igitur & noſtris oẽs & exteri:licere publice priuatimq; inter nos noſtroſq; quicquid rerum agi: & commertionem omnibus tranſigi:ſublataſq; nobis bellorum leges præconiſq; uoce noſtras haſce proclamatiuas pacis litteras declarari. Ex Mediolano.x.calendas Maias.

Pacis proclamatiua familiariſſima.

c Vrate o noſtrarum urbium præſides:paſſuumq; cuſtodes ubiq; publice proclamare precones noſtros:poſt diutina bella:ĩter nos Tauriſcoſq; tranſacta:iam pacem indebilem eſſe firmatam ut oĩbus liceat quoquo modo res ſuas in utriuſq; imperiis agere:tum pedemontanis apud Inſubres:tum inſubribus in pedemontio:tum exteris in utriſq; principatibus omnes enim ceſſarunt diſcordiarum cauſæ.cum de iniuriis:quas querebamus nobis illatas eſſe:pacti ſimus:nec cuiuſquam uel minime rixæ ſuperſit cã Lætãdũ aũt & publicã lætitiã ãbabus agẽdã ptibus remur:qd tã cito bñq; ſedatis piculis:q̃ utriſq; ĩminebãt:pacata ſint oĩa. Proclamãt igit hæc epiſtola:& publicæ ſeruiãt letitiæ.ex Mediolano.viiii.calendas Maias.

Pacis proclamatiua Grauis.

i Nn oĩ humanæ uitæ actiõe:id pcipue q̃rẽdũ docet Theophraſt⁹: ut medicos bonos imitemur:q̃ ſi poſſunt:pſeruãt ualitudinẽ bonã:

curā tq̧ ꝓuidētes: ne quid accidat ægrotationis: Vbi fuero uel naturæ mali-
gnitate: uel uiuendi corruptela ī morbū incidit: & diligēter: & cito ānitūtur
māib⁹ pedib⁹q̧: aut oīno: aut magna ex pte ægrotationē tollere. ac radicit⁹
extirpare: Id cū in aliis pleriſq̧ cauſis uideā ualere ſimilitudinis: tum in pri
mis in ꝓliando: pace armiſq̧ uiuēdo: ut docet Heſiodus inquiēs. Si pace ui-
uere licet: bella nō q̄rantur. Si bella temptanda imminent. q̄to otyus ſedan
da ſint: Pælia ſunt quibus ager ſudat hominum cruore: Pax ē quā in terris:
ad cōſeruādū genus humanū: inſtituit dn̄us Vt enim bello ceduntur hoīes
ſquallēt urbes: ſordeſcūt agri: ſic pace naſcuntur uiri: ſplendent ciuitates. læ
ti ſunt ſuis ſatis uberrimis coloni Iamdudū inter nos & Tauriſcos. interce-
dentibus quorūdam diſcordiis iiniū: bella ſunt geſta: in quibus nec eis con-
duxit præliari: nec nobis quidem Tādem huc uentū eſt: ut ſedatis diſcordia:
rum uiis: ī perpetuam conuenerimus pacem: atq̧ cōcordiā: Vt enim æqui-
tas iubet: & admonuit olim Cato: nec nos oīa conſecuti ſumus: quæ poſce-
bamus: nec ipſi. maluimus utriq̧ regredi finibus. q̄ progredi: nequid ad pu
blicum delendum odium deeſſet rationis: nec ut Marcum Carbonem Cice
ro factitaſſe refert perinique: rem non noſtram quæſiuimus uſurpare: ſed
quiſq̧ de iis potius quæ ducebat ad ſe pertinere partē dimiſſit: q̄ ſi futurus
in ea ſeruanda pertinax ſemꝑ in bello uiueret. Hæc ſumus a Platone admo
niti: eſſe rerum diuturnarum fundamēta quibus in quiete ac otio ut Oron-
tes ita: niuendum eſt. Vbi autē in ſnīa ſtare conſtituunt hoſtes nūq̄ uiuitur.
Diſſipantur urbes. Corruunt principutus. Eneruantur oīa: quibus eſt op⁹
uitæ noſtræ. At ubi mentes pie ſibi ſuiſq̧ indulgent: in id deuenitur īgenii:
ut omnia ſileant: quæ torpebant reficiantur quæ calamitoſa modo fuerāt:
ueluti ſplendeant: reddanturq̧ feliciſſima. Pax igitur eſt nobis conſtituta:
& ea quidē mente: ut ſtabilis inuiolabiliſq̧ permaneat: nec ullo mutari q̄at
caſu nec ullis rex̧ euentibus. Delegimus enī futuros arbitros: ſi qua unq̄ in-
teruenerit controuerſia. uel contētio. At hæc aūt & affinitate propinquores
facti ſumus: ut quos fortaſſe diuiſos ſanguine: mentes: acrius diſiungebant
cōiunctio ꝓximitatis nunq̄ in diuerſas traducat ſnīas: Vos autem o noſtra
rum urbium indices: prætores. ꝑſides. tribuniq̧ publica ꝑconis uoce ubiq̧
facite ꝓclamari pacē hāc ut licere omnes ſibi ſciant: in locis pacatiſſimis oīa
ſequi: quæ ante bellum indictum aut agi ꝓcurabāt Amate autem ac hono-
ratæ quos fuiſtis odiis olim hoſtes īſectati: ſic. n. nobis plurimum gratifi-
cabimini. Ex mediolano octauo calendas Maias.

Sinonima pacis proclamatiua.

Seruite publicæ inter nos initæ paci.
Proclament præcones noſtri pacem publicam.
Vt a nobis ē pax ꝑpetuo duratura firmata ſic curate ut oībus innoteſcat.
Facite cunctis notam eſſe: quam Thauriſcis firmauimus pacem.

LCI/CCC

Plurimū cupimꝰ pacē hanc a nobis tā diligenter inſtitutā oībus palā eſſe.
Adhibere curam omnem:ut pax nobis Tauriſciſq; communis ad exteras uſq; nationes fama perferatur.
Nihil hoc tempore magis optamus:ꝙ attentiſſime hanc pacem ꝓclamari.
Si hæc epiſtola pacis proclamatiua:quaſi ore noſtro ſententia.
Mittite præcones noſtros:qui ubiq; proclamant hanc pacis firmitatem:
Poſt diutinas diſcordiarū cauſas pacē nobis firmatā eē diuturnā:oībꝰ apite
Cū ſublate ſint offenſiones:paxq; inter nos ſtabili a:uos quoq; hoc omnibus declarate.
Quod pacata ſint īter nos oīa:deſideramꝰ oī ſtudio cūctis populis reſerari
Sciat oēs ex uæhemētiſſimis odiis īter ſūmā beniuolentiā ſtabilitatem.

Titulus.liii.

Fœderis icti ſignificatiua familiaris.

u N de id ſceleris ſit ortum admiramur.ut inter finitimas non nunꝙ urbes odia ſint natiua quædam ut nihilo ſe plus amare poſſunt:ꝙ ſi aſſiduæ inſurgerent læſiones:aſſiduæ cædes:Habemus enim ante oculos Romanos cum pœnis:cum latinorum multis:cū quibus & fines cōmunes forent:& interdum conſanguinitates:in quos inferebant iniurias & ſemp bellis inſtabant crudeliſſimis.Hoc autem cum natura non patiatur:conſuetudo non ferat:propinquitates non tolerent:ut Aurelius inquit:ſola procedunt animorum uæhementia:qui ſuperbiſſimi atq; pacis impacientiſſimi aut alienæ fœlicitatis inuidiſſimi:atq; multarū rerum auidiſſimi ſemper aliquid cupiunt.Nos tamen ſolutis hiſce tenebrarum uinclis:ſignificamus oī hominum genere:cum Tauriſcis ictum nobis fœdus īdelebile.Ex Mediolano.yii.calendas Maias.

Fœderis ſignificatiua icti familiariſſima.

c Vm Thauriſcis nobis ictum fœdus omnibus ſignificatum eſſe uolumus:hac epiſtola icti fœderis ſignificatiua.Quid enī derius erat ꝙ cum finitimis noſtria.cum quibus cōmunibus aſſidue deuinciebamur affinitatum uinculis:ſemper gerere bellum.At id aliꝙdiu:uel noſtra negligētia:uel ipſorum incuria factum eſt:ut neq; homines:nec deos ueriti noſtris inſeruiuerimus odiis:agros alternos depopulati:omneq; diſcordiarum genus inſecuti.Taudem in mentes rediuimus bonas:& publicum nobis eſt fædus ictum:diuinis auſpicibus.ex Mediolano.yi.calendas Maias.

Icti fœderis ſignificatiua Grauis.

n On fuit eius Themiſtoclis parua diligententia:qui ad frenandos iracundos & perturbatos animos iacerem fœdus iſtituerit. Quod uel induciarum uel perpetue pacis genus tam uoluit apud noſtros Mamerco ille prudentiſſimus & bellandi peritiſſimus obſeruari:ꝙ quod diligentiſſime poſſet mentes inſtituere ad amiciciæ ſempiternam uiam comparan-

dam. Quid enim homines ut ſoli ſumus aut diſcordes: ſi pace non uiuimꝰ aut ſi cum bellandi cauſæ intercidunt: non eſſe: ullum ſidei munus: quo nobis credere poſſimus. At fœdus a fœda porca dictum: quæ in medio decertantium poſita: lapidibus ſolebat fœdari ac cædi: uerba hæc malis in obſeruantes omnibus proclamabat: ſic in eum obruatur qui fœdus hoc infringet. Fœdifragi deinde cum fidifragis comparati publicis odiis uindictiſq; digni omni in cõmodorum afficiebantur genere: in quos poſſent libere impuneq;. Ergo & propoſitis publicis præmiis tendere laqueo: atq; ultioni uiam omnem. Quamobrem in pœnos Romani fuere difficiliores: qui fœderibus quidem inter Africam & Sardiniam ictis non ſeruatis: niſi fuerũt omni perſecutione digniſſimi: & quorum deniq; urbs ſolo æquararetur. In Pyrrhum fuere mitiores: ac in omnis eos: quibus fœdera inuiolata promãſiſſet. Hoc tam præſtanti munere concordiæ ſeruandæ nunc conuenimus nos & Thauriſci. cum quibus fuerant aliquot annos publica bella. Ne pluribus tandem moleſtiis & noſtros & eorum clientes cruciaremur. pridie calendas Decembris iecimus apud. Verellum fœdus his uerbis una eademq; omnium uoce confirmatum. Si quis in hoc inter inſubres atq; Pedemontanos audebit unq̃ uel recto uel indirecto quidem argumento quicq̃ anhelare: in eum & aſtra coniurent: & omnes Italie populi & licite illius rem ac uitam poſſit uel externus quilibet ſibi quærere: iureq; uẽdicare. Significamus igitur ſingulis hæc chriſtianorũ populis: ut ſi quando quicq̃ huic fœderis obſeruantiæ minuetur: in minuentem omnes inſurgant: arma capiant: eũ deleant. Quid enim iniquius aut pernitioſius: q̃ ſimulatione diſſimulatione neq; propoſita: id non obſeruare: quod ictum eſt fædere. Vt enim qui fidũt illis auſpiciis: puri ſunt atq; dei manibus educati: ſic & deum ipſum ultorẽ habent: ſi falluntur. Quamobrem Ageſilaus conſultus de fœdifrago. quid eſſet demeritus cum captus foret: reſpondiſſe fertur omne crucis genus: cũ id exiſtimaret omnium ſcelerum impientiſſimum & ei amplius adhiberi fides nequiret qui fœdus uiolaſſet. Fœderis igitur ſit ſignificati obſeruãtia ſincera & immutabilis: quæ apud omnes ſemper fuit ſanctiſſima: ut ſi qua fides inter eos reperitur: qui fuerint hoſtes: hæc ſit maxima & certiſſima q̃ & homines & deos aduocat teſtes: & hominum pariter & deorũ cuſtodiam uocat: quam ſumus nos quidem perpetuam immutabilemq; ſeruaturi. Ex Mediolano. vi. calendas Maias.

Sinonima icti fœderis ſignificatiua.

Iecimus cum Thauriſcis fœdus.
Poſita eſt nobis in medium & cæſa: fœdere porca.
Inuiolabile nobis firmatum eſt fœdus.
Nihil minus ſumus unq̃ hoc fœdere uiolaturi.
Sit hæc epiſtola icti inter nos fœderis ſignificatiua.

ḥc1/ccc

Cupimus inter nos fœdus cunctis aperiri:
Vt omnes ſciant iſtum hoc inter nos fœdus: facite.
Firmauimus perpetuam pacem publico inter nos icto fœdere.
Erimus (ut odino) in fæedere: quod iecimus tenendo immortales.
In obſeruando fœdere (quod iecimus) æternos fore nos ſpero.
Qui cēſent nos ocius a fœdere: qd' iecim⁹: defuturos: fallētur uæhemētius
Nihil eſt: quod magis apepetam: q̄ omnibus ſignificari nobis hoc initium fuiſſe fœdus.
In omnes hoc ictum inter nos fœdu facide gentes ſignificari:
Eſtote in ſignificādo hoc inter nos icto fœdere cūctis populis diligētiſſimi.

Titulus. liiii.

Triumphi & expoſitiua familiaris.

I N nulla lætitia geſtiendum inquit Fabius. Itaq; nolim geſtire forte uideri cuiq̄ in hoc nouo mei triumphi feſto: ne aut a ueterū inſtitutis cenſear diſcordare: aut eorum lætari calamitate qui ſunt in prædā uerſi. At ut humaniſſimum illud eſt. ita quidem in humanum: gloriæ non eſſe participem illum: qui longa difficultate: ſummiſq; laboribus triumphauit. Vt enim quiſquæ fer patienter plurima. ita patientiam non neſcit eam eſſe rerum duriſſimarum tollerantiam: cui ſperat uoluptatem optatorum ſucceſſuram. Itaq; cum expugnauerimus. Tauriſchos: nec ſine noſtrorum hominum cæde non uulgari: tandem uictores: urbe Taurino capta principibus urbis uinctis: populo ſeruato triumphante. huc rediuimus. Ex Mediolano v. calendas Maias.

Triumphi expoſitiua familiariſſima:

c Vm triumpho demum ex tauriſcis rediuimus quos non paruis laboribus. ſine ſummaq; difficultate ſuperauius: Sūt uiri bellaces multum: at partinaces nimium: qui uel imbelles ac imperitiſſimi militandi: cū capiebatur: cædi mallent: q̄ cedere. Superauius eos in prælio ſæpe. Vrbes aliquot cepimus nec a militum furore potuimus uiolentiam cohibere: ne ī præda uerterentur Hortati ſæpe ſumus: ut cederent Superſtites fiebant aſſidue ferociores: Deniq; uniuerſis urbibus domitis: ex ſingulis nobiſcum ducimus primates aliquot ſecutos triumphū. Ex Mediolāo. iiii. calen. Maias.

Triumphi expoſitiua Grauis.

Quam bene & ſancte inſtituit Ninus Aſyriorum ille rex fortiſſimus. Semiramidis uir: ut poſt uictoriam triumpharetur. Is enim quæ uera uictoria foret es primimus expertus omnium qui finitimos expugnauit: regnandi cupiditate ductus: ſuperauit. duxitq; captiuos. Sed eam certæ dixit Herodoctus uictoriam eſſe debere: ex qua triumphari poſſit: in qua & milites uicti ſint & imperator: aut rex bello captus & urbes: ſuperatæ: ut captiui poſſint triumphantem ſequi & ex domitis ſigna refeaantur & præde: Sic Sci-

pīones legimus triūphaſſe.ſic Marcellū:ſic Fabiū:ſic Mariū.Munus eſt aūt
hoc gloriæ nō mediocris:ut q tot diſcriminibus in præliādo uitā ſubdidit:
tot laboribus:ac anguſtiis die noctuq; cōſulēdo.regendo ducendo ſubactus
eſt.multifariāq; conquaſſatus:is tantos poſt labores hāc laudē.hæc clariſſi-
ma laudis ſigna cōſecutus:& ipſe fiat in tales euentus promptior & ceteros
alliciat patiſſimos.Spes.n.uictoriæ militē bonū facit.ut inqt Homerus.at
ſpes triūphi p̄ſtare cogit imperatorē:q̄ in ſe ſunt oīa ſūma.Recte apd̄ Græ
cos Apollinis Pythii iuſſu ſtatuæ triūphātibus aureæ cōſtituebant̄ q̄ in ei⁹
ſitæ tēplo declarabāt:eos quoꝝ exprimebat noīa:debere plurimū apd̄ oēs
Græcos honorari.Inde aūt apud Romanos antiquiſſima fuit ſtatuarū ad
arcus triūphales(qui ſic a triūphantium ſtatuis dictæ ſunt)collocandarum
gloria unde cognoſci poſſet:qui clarius militiæ ſuæ munus edicto publico
retuliſſet.Q̄nāobrē Iuuenalis Satyrus cū doleret in id clamitatis peruentū
eſſe:ut in illas ſtatuas eorum conuenirēt effigies quibus nulla fuerat gloria
militaris:in Criſpinū inquit.Inter quas auſus habere neſcio qs titulos ægy
ptius aut arabarces:cuius ad effigiem non tantū meiere fas eſt.Quid enim
fœdius:q̄ quibus debent̄(ut dicit Vegetius)diuina munera:in eorum cœtū
conferre malos:aut īmeritos.At ut ad me tandē ueniam:& uobis o proce-
res mei exprimam rem haud iniucundā:& ſi nequiui eſſe in patria cum glo
ria:ſum tamen apud exteros cum dignitate:quod uobis uniuerſæq; noſtræ
patriæ non debet.non lætum eſſe.Nunc ubi geſſiſſem in Tauriſcos bellū:
& annos circiter duos aliquot eoꝝ urbibus obſidendis uerſatus forem:tan
dem oīa ſuperaui:& quod pauci admodum ſiue ſolent:ſiue poſſunt frænati
me in uictoria ſupra modū ac meorum coercui mentes militū.Qui enim
qm̄ iamdudū nō hi ſeruaſſent defatigatiq; miꝝ cū ſuis famulis armigeriſq;
fuiſſent amiſſa iam maxima & equoꝝ & ſarcinarum parte uæhemētius ira
ti ac infenſi ſeruabant inſectabanturq; Tauriſcos erat difficile ꝓhibere illis
in uictoria prædam.ſed prohibui uetuiq; ne quid uiolentiæ uel in fœmi-
nas ſit illatū uel in domos.Præter eos.qui primo impetu dimicantes cæſi
ſunt nulli deinceps uel cæſi ſunt uel minima quidē iniuria laceſſiti.Qui q;
ex illis ad me ſunt adducti non nulli:q multis in me conuiciis abuſi fuerant
prius q̄ uincerem.Arbitrabantur & cæteri omnes & illi ſe nihil niſi fruſtra
me pro uita ſua precaturos.Cœperunt apud me flere ueniamq; precari ca-
lamitatē ſuā exprimere.minimā implorare.Non modo peperci ſingulis:
ſed nequiui nō conlachrymare humanā cōſiderans conditionē.ut qui pau
lo ante tam acres & in loquendo erant.& in agendo.nunc tam demiſſa &
uoce & mente ſupplicarent.nequiuiq; non laudare maximopere Cæſarē cū
in oī uita tum ubi fleuit.Pompeii uiſo capite obtruncato.nec illis aſſentior
qui rem ſimulaſſe dicāt ſed humanā uiuendi gerendarumq; rerum legem
ac ſortem animaduertiſſe duco quos in maximis triumphis mauime.inter

dum ærumnæ ſequerent & opprimerent. Sic cogitans plurimos libertate, oēs donaui uita. multis etiā rem oēm quæ in militum deuenerat manū. red di iuſſi tantūdem aliūde illis decernēs. ne me uiolentē eſſe dicerent. Demū paccatis omnibus prouinciæq; cuſtodibus deputatis. conſtitutaq; ueterano rum diuerſis in urbibus deuictis turba dies triumpho dictus eſt quo me reciperet rex ille. cuius ſum in id belli decretus imperator. Renui triumpho. quātum potui. ne aut gloriæ uiderer cupidus aut ſi eū malibat rex ipſe. ducerer eius opinioni uelle refragari. Niſi rex clariſſimus ſuos oratores. a quibus non ſecus honorarer ac ipſe foret. ſi adeſſet. Deſignatus eſt locus unde ī urbem uæherer quadrigis equis albis. candida reda cādido inductus ueſtimento ſærico & corona laurea inſignitus cuius quidem præcederent illi redam quos magno loco natos uel donaſſem uel donare libertate conſtituiſſem. ſequerētur aut illi uincti quos eſſem captiuos habiturus. In urbis īgreſſu carmen rerum a me geſtarum cecinit Pandiocles poeta principis: qui iure ac merito poſſet cū ueteribus conuenire nec cuiq̄ poſt Maronem atq; Naſonem cedere. Tam fuit enim & cultum & elaboratum induſtria illius poema in meas ꝓfuſius laudes: ut nequierim: nō admirari: diebus noſtris tantū poeta uideri poſſe. Nō multo poſt orator regius in platea orationem mihi procedenti recitauit qua & nomine regio & totius prouinciæ illius dicebātur inſtitutæ: qui tantam uictoriam illis comparaſſem. Mox in ſacrum deueni publicæq; ſunt tibi feſtiuæq; ſupplicatiōes pro me factæ: inde domū meam reuectus cum oīum plauſu dimiſſus ſum. Nolui hæc uos ciues meos ignorare: quorum opus ſum: cum mea gloria ueſtra ſit. Ex Mediolano .iii. calendas Maias.

Sinonima triumphi expoſitiua.

Marcus eſt triumphum aſſecutus.
Poſt egregiam uictoriæ laudem triumphauit.
Hoc ſibi deerat laudis: ut triumpho potiretur quo nunc eſt inſignitus.
Magna fuit eius in triumphando gloria.
Cū oīa inuictiſſime hic geſſerit: triumpho demū dignus eſt effectus.
Nec uictoria huic defuit ſingularis. nec triumphus uictoria dignus.
Triumpho iam illuſtratus quid maius atq; nobilius in uita quærat.
Quod præmium ſumis laboribus uix ſunt pauci conſecuti: triumphū hic tandem aſſecutus eſt.
Poteſt hic demū inter triumphales deſcribi cum iam triumpharit.
Eam eſt triūphi gloriam ſua uirtute nactus: ut cupere debeat nihil maius?
Triūphauit hic: quod ei nō fortuna. ſed īnumerabiles ſui labores ꝓſtiterūt.
Tanto hic ſemꝑ & ingenii fuit acumine: & militaris peritiæ ſtudio: ut nūc deniq; triumpharit.
Gaudendum eſt ſuæ patriæ: quod tam digne Marcus triumphauit.

Titulus.lv.

Inhibitiua familiaris.

o Fficium noſtrorum hoc a tuo differt:ut ego prouinciæ præſes. tu prætor urbanus ſis ego tibi poſſim inhibere:ſi quid inique uideam uel agere:uel attemptare. Tu cogaris obedire. Id enim iuris Labeonē inſtituiſſe deſcribunt:ne minoribus ad inique iudicandū magiſtratibus pateret aditus. Nōnunquā corruptelis id fieret. Aliquādo amicorum præcibus. Nūc autem eorum imperitia:qui iudicant. Nolunt enim ſemp iniqui eſſe:ſed errore inducunt:ut peccent: Tuliſti tu quidē in Lælium ſententiā interlocutus:te iudicem eius eſſe:competereque tibi aduerſus eū iudicare. Is autem:qui ſibi ſcit īmunitatem a principe factam:ut eius omnis cauſa immeditate ad prouinciæ præſidem deueniret:iſque ſolus iudex huius competens diceretur: appellauit ſcripto:noſque addiit:cum abs te impetrare non poſſet:poſtulans ut inhiberemus:quod & inhibemus:ut poſt appoſitam appellationē ſub gratia noſtra nil innoues. Ex Mediolano pridie calēdas Maias.

Inhibitiua familiariſſima.

c Vm tete ingeras in iis rebus:quæ ad te minime pertinent: inhibemus omnino tibi:ne poſthac rem noſtram ullam iſtic geras: quam ſi geres:tuo periculo noſtro uero cōmodo ac lucro geſtam ītelliges. Quid tam es audax ac temerarius:ut cum intelligas nolle nos tuam adminiſtrationem in cauſis noſtris ac rebus interuenire:non deſiſtat. Vniuerſis autem prædiorum noſtrorum uillicis inhibemus:ne quid tibi obtemperent. ſi nolint id omne in eos conuerti malignitatis:q tibi obtemperauerin. Scimus enim q̄ uerſutus ſis:q̄que multa ſūmo noſtro geſſeris dettrimēto. Rem habes. Abſtine. Ex Mediolano calendis Maiis.

Inhibitiua Grauis.

n Iſi uirgilianū illud ī multos ſuarum rerum dn̄os cōueniret. Qui premere & laxas ſciret dare iuſſus habenas peſſime fierent a plurimis pluria nec poſſent deinceps repari. Mittunt a regibus legati q præuaricatōe corrupte iiſque pellecti cōmittūt in dn̄os ſcelera. decernunt a ciuibus procuratores qui ſentiūt īterdū cū aduerſariis. proficiunt multis cauſis multi q errant peccantque uæhemētius. a qbus oīs abē īnocētia. oīs grauitas oīs fides. Eos caſtigari iuſſit. Solon de re male tractata:ſed interim ne deterius gererent. inhiberi. ne quid ulterius conficerent. Hic apud Athenienſes & romanos nōnulli ſunt malæ adminiſtratæ reipublicæ dānati:ut alciabyades:cyrſillus diocles Cicero. Scipio furius:& nihilominus inhibita iis imperia. inhibiti magiſtratus. Id ut alias ita nūc apud noſtros obſeruat. edicto publico nequid audeat quiſq̄ exercere officii:in quo cōtaminatus eſſe:ſuſpectus ſit. Quāobrem & Paulus iuriſcōſultus inhibitorias inſtituit litteras:qbus ulterius progredi nōnullis inhiberetur:qui male alioꝶ & inique cauſas agerent. Nec id quidem

iniuria. Nã ſi locus eiuſmodi reparãtioni nõ foret: facillime longiores ma
giſtrat⁹ multa peccarẽt. Nã ut ait Lactãtius: ꝓpoſita nõ unqñ impunitate
qui & magni eſſent: & neminẽ uererent: multa cõmitterent. Quãobrẽ illđ
recitat̃ Naſicæ Scipionis: q deleta Carthagine: ſuperataq; Græcia: nũc igr̃
nobis uæhemẽter eſſe metuendũ arbitror: ne fiamus inſolẽtes: cũ neq; quis
timeamus habem⁹: nec quos erubeſcam⁹. Quid aũt & malos: ut Teophra
ſto placuit: magis arcerta peccãdo: & bonos: ut artẽtius bene uiuant. cogit:
q̄ cũ intelligant: paratos eſſe cenſores: a qbus plecti queãt. Cũ igit̃ hiſce die
bus tu prætor urbane ſniam interlocutus ſis: q̄ qdẽ Læliũ eſſe torquẽdũ cẽ-
ſueris. qm̃ accuſatus eſſet paricidii: nec eũ reclamantẽ audiueris appellantẽ
q; nõ admiſeris dicẽs: apoſtolos illi te Grægorianos datuꝝ nec modo græ
gorianos dederis in ſoleas eũ coniiciens atq; cõpedes ſed etiã Neronianos
q eũ acerbiſſimo cruciatu quæſtionaris: ſumus admirati tuam hanc temeri-
tatẽ: ut neq; nos ſis ueritus: nec ius ipſum Sciebas aũt eẽ nobis tui caſtigan-
di facultatẽ. Quod ſi poſſe te id efficere cogitabas: cũ id obſeruare interdũ
liceat: ne appellatiõis officio iuris tollat̃ executio. ſuccedebat quod animad
uerteres: illud Terentii: ſummũ ius ſumma iniuria eſt. Tandem ne deĩceps
hũc dilaceres: ſi dilacerandus nõ eſt aut ubi plectẽdus ſit ne nos puifacias: q
bus minime deferas inhibitiuis hiſce litteris tibi ꝑcipim⁹: ne quid poſthac
appellatione pendente innoues in Lælium: ni malis indignationẽ experi-
ri noſtrã qnimo ad nos cõtinuo cum Lælio mittas omnis ea in cauſa ꝓceſ-
ſus cũ iis: quæ ab illis pendent & emergũt & iis connexa ſunt ut qd rite iudi
caturi ſimus: q̄q; tu recte iudicaris: intelligamus. Rurſus in eos ſoles impe-
rium exercere q maieſtatem ledunt: cum iampridẽ cõmiſerimus tibi: ne qd
eiuſmodi iudices: quod crimen ad maius auditoriũ atq; tribunal pertinet.
Verum & remanerent impunita delicta: ledentẽ maieſtatẽ in ſeditione pu-
blica uel cruento facinore: aut qui læſiſſe accuſaretur. abs te captus ad nos re
mitteretur uigiliũ diligentiſſime cuſtoditus manu. Tu uero captiuos eiuſ-
cemodi criminoſos aut cõtinuo cædis aut abſoluis aut clãculum ea tractas
ut a nobis cognoſci nõ poſſint: nulla (ut cẽſendũ eſt) alia de cauſa. niſi ut: cõ
curias & corruptelis delinitus demolituſq; potius tuo lucro: q̄ publice cõſu-
las dignitati. Quãobrẽ hoc tibi quoq; ĩhibemus: ne quolibet læſam cogno
ſcas maieſtatẽ: aut publicã ſeditionẽ aut cruentã factionem: aut conuenticu
las: aut raxã & manipoliũ: ne & magriſtratu priueris: & omni re tua. Ex Me
diolano. vi. Nonas Maias.

Sinonima inhibitiua.

Fac in hanc te in cauſam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio poſthac omnino ceſſa.
Inhibeo tibi omnem hanc cauſam.
Nihil auſis deinde Lælium attemptare.

Nolumus licere tibi poſthac quicq̃ in eum.
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.
Inhibita ſit tuo magiſtratui deinde omnis opera in eam rem.
Abs te ſurrepta ſit omnis hac in cauſa uis maieſtatis.
Nullum deinceps ſit tibi in Lælium robur.
Vires officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus uacare te penitus huius cauſæ cura.
Subſtulimus tuo tribunali cauſam hanc omnem.
Eſt tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam: hanc inhibemus tibi.
Nolumus ſis poſthac in Lælium curioſus.
Cauſa omnis lælii noſtro iuſſu tibi eſt abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Non moleſtius ſis amplius Lælio cuius cauſam nobis reuerſamus.
Inhibemus hac epiſtola oīno tibi: ne qd audeas in Læliũ aīaduertere.

Titulus.lvi.

Legis enunciatiua familiaris:

f Ruſtra leges a prīcipib⁹ dicerẽt (ut Mercurius īſtituit Triſmegeſt⁹ niſi ſuis enũciarẽt & populis & iudicib⁹: ut qd obſeruãdũ eſſe: aut a qbus abſtinẽdũ ītelligi poſſet. Nã Atheniẽſes nõnũq̃ Ephoros lacedemoniorũ irridebãt: q leges dicerẽt ſuis: eaſq; ī archiuũ cõferẽdus dicerẽt: qſi cunctis īnoteſcerẽt: q ī Archiuũ cõferrẽt. Ego uero ſecus cẽſeo faciẽdũ: ſeruãdũq; potius Romanorũ edictũ ut nulla lege poſſet hõ plecti: q nõ eſſet enũciata. Statuim⁹ igiť hoc tpe legẽ: ut nullus frumẽtũ ex nr̃o regno ī aliud trãſferat: ni malit nos īdignatos ſua experiri pœna. Id.n. iccirco īdiximus pœne: ut abſtinerẽt: q ſolebãt ī ſũma regiõis nr̃æ caritudine maiorẽ inopiã facere Sũt.n. aliquot: q abũdãt ãnona: cũq; ꝑtiũ eius ītelligãt hac tẽpeſtate ſũmũ: nõ aīaduertũt: qd ī patriã detrimẽti cõferãt: ubi alio miſſo grão. neceſſitas ſuos urgeat. At nos eos uel tenere ſua iubem⁹: uel nr̃is uenũdare: a qbus ſi ñ idẽ tradiť ꝑtii: ñ iniq̃ ferãt mẽte auariſſimi oīum: & ſuorũ cõciuiũ ac ꝓximorũ inimici: ac īſupos īgratiſſimi: a qbus cũ acceperint bñficiũ ī legẽdis pluribus: q̃ cæteri ſoleãt: abutũtur munere: īdigni qdẽ qbus munera dimittũtur: Lex igiť hac epiſtola enũciať uobis ſingulis ſebditis noſtris ac terrarũ nr̃arũ īcolis. acolis atq; aduenis ne qd poſthac temere ꝑſumatis frumẽti uel exportare: uel exportãdũ alio uenũdare ſub noſtræ īdignatiõis pœna. Ferremus enī tã grruiter: ut grauius nihil eẽ qret. Ex Mediolano. v. nonas Maias.

legis enũciatiua familiariſſima.

e Nũciam⁹ hac epiſtola publica uobis legẽ: q̃ edidim⁹: īdictãq; uolumus noſtris oībus: ut nemo ſeſe ī Galliã: aut mercãdi cã cõferat: aut q̃uis occaſiõe inuẽta: uel cã: ne īcurat & rei q̃ ſecũ deferat ꝑditionẽ: & qdru-

pli ſolutionē. Nec q ñ obediuerit: qcq̄ expectet a nobis grãe. Quid. n. ïepri us ē ī pricipe: q̄ ſi eorꝫ miſereat a qbꝰ cōtēnit. Cauſas ãt huius legis: & mul tas & æqſſimas fuiſſe: oēs exiſtimēt. Nihil ſolemꝰ pperã meditari: pſertim in Gallos: cũ qbus ſumus nedũ antiq familiaritate cōiūctiſſimi. eorꝫ ēt affi- nitate deuīcti. Sed ita nũc opꝰ ē facto: ut aliqñ nos oīo ñ negligãt & arbitrē tur poſſe nr̃os ſine illorꝫ uiuere nũdinis: ex qbꝰ oēm totius orbis theſaurꝫ p dire iactãt. Occurrũt & alia: q̄ neſciũt: qbꝰ ſatis ē obedire. Ex Mediolão. iiii. nonas Maias.

Legis enunciatiua Grauis.

n On iniuria Cecrops Athenarꝫ īſtaurator īſtituit: qđ a Solone ñ mō mutatũ ñ ē: at potiꝰ cōfirmatũ: ut ſingulis urbibus atqꝫ pricipibꝰ fas eēt: ſibi ſuiſqꝫ legē dicere: Itaqꝫ id ī cũctos licere populos lege publi- ca ſancitũ a Iuſtiniano legimꝰ: & a Theodoſio cōprobatũ & prius īuentũ. Nã ut urbes q̄qꝫ ac pricipes alias hñt natiōes: atqꝫ cauſas: ſic eis leges ſubmi- niſtrãt. Itaqꝫ ī ægypto ſiluas cædi nefas ē: in Liburnis ac Epyro: ubi robora Ioui ſacrata eē dicunt: ſed publicã: nō cædi ſiluas: ē nefas. Græcas mulieres ad Circũ ſaltare: ñ dedecuit. At latinas ſaltare: dedecet. Regibus ob raritatē quōdã dabat purpura: nec multo ante impatoribus Thraciæ: nũc oēs ea in dui poſſunt: Alicubi uineta ſunt rariſſima: ibi pœna multant q in uineas p deunt. At in Creta. naxo. Chio. Cãpania. Lyguria ſunt fertiliſſima & pluri ma. hæc neqꝫ exigit nec indicit pœna. Recte igit uoluit legis ferendæ mi- niſtrũ Sceuola: diligētius cōſiderare: abrogaret ne lex: aut derogaret: rurſuſ qꝫ inhiberet: an licentiã daret: atqꝫ iterꝫ permitteret ne: aut uetaret: & id oē aut aliud ad tp̄s: an ſemp: cũ hiſce uiis pararent legũ ferendarꝫ rōnes: aludqꝫ ex alio iuſtũ ac honeſtũ naſceret. nã Mutius legē ſtatuit: ut uinum mulier ſi qua biberet: ueſtalis eſſe ſacerdos nō poſſet turpiterqꝫ nobili nuberet. Id in hũc uſqꝫ diē legis uim habet: ut romanæ mulieri uino uti turpe ſit. Semper igit obſeruãdũ inſtitutũ eſt: qm̄ cōducebat pudiciciæ: atqꝫ modeſtiæ. Virgi neus decreuit: ne mulier in tēplũ iret nuda caput: niſi tegeret undiqꝫ: ne cui uiſa placeret. Id hodie nō obſeruat: uel peioribus fortaſſe tp̄ibus: uel mori- bus hæc nō admittētibus. Leges ergo ſeruiũt & cauſis: & tp̄ibus: & ſunt ferē dæ nō ſine cauſa: ſed nōnōq̄ ignota pluribus cauſa: Vanum: n. eſſet uocare uel minimos quoſqꝫ: ubi lex ferēda foret: q aut cauſas audiret: aut aſſentiret: Vt. n. uulgus eſt ineptũ in contrarias ſæpenumero ſniãs traheret. Vbi uero multitudo foret dominantiũ: in illud incideret Lycurgi: cũ declarauit quare plures Dominos lacedemoniis nō decreuiſſet. nũc aũt & nos tulimus duas leges: quas expoſuimus populis: ut obſeruent: aliam decimariã (ut uectigal Decimarꝫ quod noſtris maioribꝰ iãdudũ tradi cōſueuerat: neſcimus q̄ incu ria uel ægeſtate tporꝫ deſuetũ (in uſum redeat: aliã Salis: ut idē in Sale uecti gal expēdat: quod iã annũ centeſimũ circiter ſolebat. Si qs. n. admiret: reuo are nos haſce tã obſoletas ieges: & populo odioſas: aut tacitus conquieſcat:

etiā rōne nō audita:aut humanitate nr̄a funct⁹ hāc hēat rōnē:p id tp̄ls hās fuiſſe uectigaliū abrogatas leges quo neceſſitas urgebat & metus.nā ī uehæ mētiſſima primū peſtilētiæ ui:annū centeſimū circiter exactū tāta fuit turbæ paucitas:ut Salis tradēdi cōditionē opus fuerit:īcidere:ac expectare: ut populi creſcerēt qb⁹.Sal traderēt:ñ qa ñ eēnt ſupſtitib⁹ illis opes qb⁹ uectigal ad ſe ptinēs traderēt.Sed qa nos ī cōducēda tāta paruitate. Salis amitterēmus poti⁹ ex pcio:q̄ lucraremur.Nūc āt ī priſtinā redeūtes cōptionē.Salis a nobis noſtriſq; uectigalib⁹ emēdi ꝑ pciū & pœnā illā īducim⁹:& legē eā dē:q̄ ī Archiuo ē īucta nr̄o:reuocatā ī uſū:anuciem⁹.Decimaꝶ āt legē p id tp̄is obſuari deſiiſſe ſcim⁹:quo finitimi nob̄ bellū cōminati multos ex nr̄is habuere cōſentāeos.Quāobrē & nos īualidi ac minores natu:& metuētes ne qd ſeditiōis obeſſet:toleraui m⁹ q̄ populi uoluerūt:q̄q̄ iniq; ī nr̄os redit⁹ priſtināq; futurē:uiolēterq; cōſtituta.Nūc āt reuocam⁹ ea legē ī uſum ueterē.enūciamuſq; oībus reuocatā:hortamurq; ne qs obſeruator nos irritet co gatq; reuidere q̄tū ſimus hactenus paſſi detrimēti:uobis qd debebatis:ñ ſol uētibus.leges ergo:q̄s reuocatas īnouataſq; uobis enūciamus:obſeruare ne pœnā grauiſſimā incurratis.Ex Mediolano:iii.Nonas Maias.

Sinonima legis enūciatiua.

Legem hanc a nobis latam eſſe:uobis enunciamus.
Abrogaſſe nos hanc legem ſignificamus.
Scitote nos ei legi derogaſſe.
Non eſt amplius ea lege(noſtro iuſſu)abutendum.
Reddimus uos ea de lege certiores:
Ne uos lateat:hanc nos legem.
Cupimus a uobis intelligi:eam nos legem decreuiſſe.
Quæ lex fuit hactenus obſolera de decimis:in uſum reuocata nūc eſt.
Legem Salis olim iacentē nūc e ſomno ſurrexiſſe uobis enunciamus.
Ne abutimini poſthac ea lege.
Rediit ea lex in uim priſtinam.
Facio uos cōmonitos.meo iuſſu locum eſſe legi agrariæ.
Reddidimus legi Iuliæ ſuas uires.
In ſuum antiquiſſimum robur illud reuocauimus legem Corneliam.
Non eſt dubitandum de ſicariis:quia lex eſt a nobis in eos facta:
Quid noua nr̄a lege decreuerimus:uobis enūciamus:

Titulus.lvii.

Leticiæ nouæ nuncia familiaris.

q Vam mihi uita hoc tpe iucunda ſit:hæc epiſtola nouæ leticiæ nūcia tibi ſignificabit.Sum.n.illo Plutarchi ductus ad ſcribendū hoc quoq; cum ait uoluptatē amicis ſignificatam amicoꝶ perinde:ac ꝓpriā eē. Quo.n.a me differs alio:q̄ corpe.Aīo ſum⁹ ambo q̄ſi uno.Itaq; qd mihi

lætũ eſt:letũ eſſe tibi pariter:nõ dubito. Nõ uidet̃ igit̃ alienũ a rõne:ſi te ꝑti cipẽ facio rei tuæ. Sumãt in hac urbe plurimũ honoratus:a principe maxi- mopere:q nõ ſolũ ꝓſum monaſterio:qđ ingenii acrimonia:& ĩcõcuſſa mẽ te:& ſũma prudẽtia:opus ẽ gubernare:ſed ĩ multis exerceor maxĩſq; rebus in cõnubiis trãſigẽdis:diſcordiis plurimoꝝ ſedãdis:amicoꝝ aĩs recõcilian dis:cõponẽdiſq; cauſis interdũ difficillimis qbus & ſi uiro longe præſtãtio re foret neceſſe:ſuppedito tamẽ tm̃ induſtriæ:ut nequeã nõ gloriã reporta re pluſq̃ optatã. Id ego tñ diuine tribuo benignitati:quæ multo largit̃ ſeri⁹ plura:q̃ ſint ꝓmeriti:eo magis eos ad uirtutes:pietatẽ.æqtatẽ.caritatẽq; in uitãs. Ad hæc ãt ſum ad finitimas ꝑplures inuitatus ꝑdicatiões:nõ q mere ar eẽ tã attẽte uocatus:q̃ſi aut ſanctus ſim morib⁹ ac uita aut ingenio doctri naq; maxĩus a diſertiſſimus.ſed eadẽ ut opinor diuina largitiõe q̃ ut plura in me cõfert:eo me uocat ĩ grãdiorẽ ſui numinis curam. Hæc ſũmatim ha bes:intelligiſq; q̃ lætus ſim:& q̃ te qui me amas oporteat lætũ eſſe. Ex Me- diolano pridie nonas Maias.

Læticiæ nouæ nuncia familiariſſima.

t Am ſum hoc tp̃e lætus mi frater:ut plane geſtiã. Rediit.n.ex Syria pater meus ditiſſimus. Poſſũq; poſthac ñ angi:ut ſolebã futurã uite cõditionẽ meditatus. Nã ut nõ te latet:qb⁹ nõ ẽ ĩ hoc orbe ſũmũ æs:ii muſ ſitãt:diuites læti ſũt. Dices ĩ uirtute diuitias ſitas eẽ. Nec id qdẽ ĩfitior.ſed ut Iuuenalis ĩqt:haud facile emergũt quoꝝ uirtutib⁹ obſtat res anguſta do mi. Crede mihi(quod apđ Naſonẽ legit̃)miſeros prudẽtia prĩa relinqt:& ſenſus cũ re:cõſiliũq; uenit. Læticiæ nouæ ſit igit̃ hæc epiſtola ſed familia- riſſima nũcia:cuius & te participẽ eſſe uelim:quẽ amare adeo me ſcio ut oĩa mea ſint tibi cõmuniſſima. Ex Mediolano nonis Maiis.

Læticiæ nouæ nuncia Grauis.

q Vi primi oĩum læticias hoĩum mẽtibus inſtituerũt:eos(ut Heſio- dus docet)ſupos fuiſſe cẽſeo. Nã mœrorẽ certe.lachrymas. labores langorẽ:& reliqs aĩ ꝑturbatões recte poete noctis & Erebi filias declararũt Eumenidaſq; ultrices ab inferis ꝓdire:q̃ ñ ſinãt iniucũdos cõgeſcere:at dele ctatiões a cælitibus traditas:& charites a diis ꝓcreatas ñ iniuria deſcripſere Nã q̃ mẽs inqeta uel ꝑturbata qcq̃ põt uel recte iudicare uel ñ potius errore ad iudicãdũ ĩduci. Vt.n. Ariſtotele teſte temeritas obeſt cõſilio:ſic rõni per turbatio. Quo fit:ut neq; afflictus poſſit ñ temere iudicare:necñ ꝑturbate. At deus optius cũ mercedẽ uoluit rite ſibi obtẽpantib⁹ polliceri. Gaudete ĩqt:& exultate:qm̃ merces ura copioſa ẽ ĩ celo. Gaudẽt & letent̃ angeli aſſi- ſtẽtes ſupis affligunt̃ & torquẽt̃ Demões mali dãnati apđ ĩferos. Læticia q̃ nos accepit noua:ẽ tibi nũciãda:ut cognoſcas:q̃ me de⁹ foueat. Vbi legebã ĩter nros quottidiana illa philoſophica:& theologica:q̃ nra eẽ nõ neſcis:ue nit qdã furioſior poti⁹:q̃ ſapiẽtior:ſed neq; rudis:neq; ñ diſert⁹ q uoluit me tẽptare:rogauitq; qd exiſtimarẽ eẽ Angelũ:bonũ reſpõdi nũciũ. At ipẽ:ma

le inqt accipis. Nã ſi ãgelus bonũ p ſe nũciũ ſignificaret. fruſtra dicti ſũt. euã geliſtæ boni nũciatores: aut euãgeliũ bona nũciatio: cũ Eu. apd Græcos idẽ ſit: qd apud nos bene: ũn & Eucariſtia bõa grã. Huic ego: dic mihi bone uir q̃uis id ẽt ꝓprietas uocabuli nõ ſonet poſſet ſonare uocabulũ re ipſa. Negã te illo. Sic ego. Inuẽtus dñ ſaluator ĩ medio doctoꝝ in tẽplo rñdẽs & ĩterro gãs illos. Ad doctores oẽs ĩtelligimus q docẽt: quõ qdẽ uocabulo & ii dici pñt q Præſũt lr̃ariis laudis. Vñ id poti⁹ cõcedẽdũ ẽ eẽ de Theologis doctori b⁹: q̃ de reliquis dictũ. Prupterea inqt: qꝫ dei filius nõ niſi de diuinis cõcedẽd⁹ ẽ ſolit⁹ cõmẽtari: At & homo xp̃s erat: & inter hoĩes uerſabat̃: & tũc admo dũ erat puer: cur nõ ſic de hũanis: ut de diuinis. Q m̃ qd erat in tẽplo: cũ do ctoribus: id ſignificat. cũ alio loco dixerit. Domus mea domus oratiõis eſt Huc ego te domũ pduxi. quo uolebã: ut faterere uocabulũ illud uniuerſale ad oẽs doctores: ad eos hic reſtringi ſolos: q de diuinis rogabãt: atqꝫ reſpon debãt: ꝑcipue cũ Ieſus ad matrẽ dixerit. Neſcitis in iis eẽ me oportere: quæ patris mei ſunt. Angelus igit̃ & ſi nõ bonũ potius nũciũ. q̃ nũciũ abſolute ſi gnificet: cũ tñ diuinus ſciatur nũcius eſſe: bonus intelligi debet nũcius: Q ꝺ āt Euãgeliũ dictũ ẽ: ad excellẽtiã diuini uerbi dictũ eſt. Obſtupuit ille tã diſ tus (ut dicitur) Græcus uocabulorũ interpræs: nec auſus eſt obiicere quicq̃ aliud me ſibi ſatiſfeciſſe perpulcre dicens. Id & ſi non ẽ læticiæ maxime mu n⁹ p ſe: nũc tñ ſũma me affecit uolputate. cũ uidi nõnulli exiſtiarent: negre me qq̃ aduerſ⁹ illi⁹ dicta reñdere: Lætitia igit̃ hæc fuit hoc maior. quo cæſi ſũt liuore tincti q̃ cũ tibi amiciſſimo cõem eſſe ſciã: quẽ unice amo: & a quo amari plurimum opinor: ad te ſcripſi: ut non minus tua ſit uoluptas hæc: q̃ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Sinonima læticiæ nouæ nunciatiua.

Magna me tui fratris uiuendi læticia cepit.
Haud facile dixero: q̃ lætus nũc ſim:
Hæc uoluptas in me maxima quidem eſt.
Nihil hoc tempore iucundius eſſe mihi potuiſſet.
Affectus ſum tuo filio uiſo: tanto gaudio: ut maius ullum eſſe nequeat:
Læticia eſt hac in re mihi maxima.
Tam lætus ſũ hoc tuo munere: ut amplius eſſe nõ poſſe unq̃ opinor.
Nõ exiſtimabã unq̃ ad me tantam ulla pro re læticiam peruenturam
Quid eſt cur lætius uiuere queam: q̃ nunc uiuam.
Fuiſti in me lætificando propenſiſſimus.
Ego tã lætus ſũ hiſce tuis acceptis lr̃is: ut lætiorẽ eẽ me poſſe nõ ducam.
Hoc gaudiũ commune tibi eſſe uolo: quod maxime me lætificat.
Cura ut tam lætum me ſemper efficias: q̃ nunc effeciſti.
Debebam tibi plurima: ſed quod me adeo nunc lætum effeceris. debeo. de dicoqꝫ me totum:

Titulus.lviii.

De filio principi nato lætificatiua familiaris.

T ſi multa ſunt argumena qbus omnis fortuna noſtri prĩcipis nos debeat plurimũ oblectare:tũ hoc in primis:cũ filius natus ẽ ei. Tũc enĩ intelligimus nos eſſe diutius ſine cura in pace: qeteq; nr̃a facturos negocia:& oĩ moleſtia uacaturos. Nam ut Homerus ait.cui principi.nõ eſt filius perinde ac priuatus populis uir. At ut Euripedes dixit:principis filius lætificat populos. At nõ iniuria Heſiodus inquit:Nil eſt tã populis exoptandũ.q̃ ut participi filius ſit:cuius ſe facie:q̃ ſi Solis aſpectu:a tenebris diuidi poſſe cenſeat. Natus igitur noſtro inuictiſſimo principi filius tam nos reddidit omnes lætos q̃ quicquid uſq̃ uoluptati cõtingere quiuiſſet. Quid enĩ ſi ſapiebamus:uæhementius optabamus. Noſtris deniq; pcibus ſupplicationibuſq; ſuperi ſatiſfecere: Puer natus eſt nobis:ut illo utar chriſtiano:& filius datus eſt nobis:cuius fide:ac prudentia poſſimus aliqñ iuſtiſſime regi:pacatiſſimeq; gubernari Hanc uoluptatẽ noſtris omnibus cõmunẽ eſſe reor uerũ etiã illi ad quos nihil hæc ſucceſſio pertinet. Manifeſto enim quotidie intuemur:& cometem:& alia cæli ſigna pro principibus apparere:qppe quorũ ortu:atq; interitu fiunt:& deficiunt plurima. Quot enim unius obitu principis cuius nõ ſint ſucceſſionem hæredes ulli filii poſſeſſuri:mutationes factas eſſe legimus:uidimuſq; nõnunq̃:At nomen hoc filii cohibet omnia:nihilq; pmittit aduerſi patrari:nihil inſidiarum a finitimis parari. Gaudere igitur & uos nobiſcũ hoc tam optato bono & alios noſtra læticia gaudere ſimul docere ut & noſtra ſua cauſa intelligatur: finitimos etiã noſtros lætos eſſe. Ex Mediolano. vii. Idus Maii.

Pro filio principi nato:

Lætificatiua familiariſſima.

q Vod plurimũ oẽs optabamus:ſumus hoc tandẽ ſũmis ĩnumerabilibuſq; ſupplicationibus cõſecuti ut nat⁹ ſit nr̃o prĩcipi filius. O q̃ ſcit⁹ ẽ infãtulus. Facies priami(ut Ariſtoteles ait)digna ẽ ĩpſo. Nihil hẽt cum plebeis cõmune:tam formoſus ẽ:tãta pceritate mẽbroꝝ:tam egregie robuſtis nodis ac inter nodiis. Admirãtur hũc matronæ:natũq; dicũt iam trienne exiſtimãdũ. Quã ſit hæc huic uniuerſo regno uæhemẽs læticia:ĩde potes cõiectari.qđ ut optabamus & ſperabam⁹:ita dubitabamus nũq̃ nõ poſſe a ſupis cõſeq. Deoꝝ beneficio factũ ẽ:ut & nos uotis noſtris largitionẽ inuenerimus:& de hoc principatu ſit ſubditis uniuerſis ſpes bona relicta. Nã ut eſt princeps nr̃ prudẽtiſſimus:& gubernat nos ſapientiſſime:ſic filiũ inſtituet ſui ſimilẽ:ad oẽm uirtutis gloriã. Lætemur igit & exultemus oẽs:hoc tã iucũdo & fœlici munere. Ex mediolano. vi. Idus Maii.

Pro filio principi nato Grauis.

a Ntiqſſim⁹ populorū mos extitit:ut cū principibus.filii naſcerentur
oē ſūme lætitie gen⁹declararēt:Quāobrē pſæ ūdiq; cū mūerib⁹eo ca
ſu cōueniebāt:ut & regi gratularēt & ſaltis choreiſq; publicā exultationē ex
primerēt.At ægiptiis regib⁹ aliqñ plus dicit:uno filio nato:tributi acceſſiſ
ſe:q̄ cū totius āni redit⁹mittebāt.Quare apd illos trito id cœperat uſurpa
ri(ut plato inqt)uerbo:boni ſūt āni fructus:ſi filius regi natus eſt. Thraci-
bus uero regibus ſolebāt occurere cū ſacrificiis ſacerdotes pæana canentes:
cui⁹auſpiciis bonis filii creti forēt illis.Quē qdē ritū cū dirimiſſet Diome
des ille crudeliſſim⁹:populis odioſiſſim⁹ fuit.At arcades habuerūt Lycao-
nē ſp̄ infēſū:poſteaq̄ Arcadē(quē poetæ iure fabulāt ī urſū eē uerſū:qm pa-
tris metu lateret in ſiluis)pepuliſſet ex regia:coegiſſetq; pfugū ī certa latere
ſede.Nā ſi gratulādū ē pricipi cui fili⁹nat⁹ſit:multo dbet eo filio magis læ
tari pater:cui⁹ē:& cui⁹cū ſalute ſua cōnexa ē ſal⁹.Qd ſi uero mō nō lætat
ſed ei⁹interitū qrit:is merito ē oīb⁹odioſ⁹.& Lycaōis pmerit⁹ ē cognomtū
eoq; pei⁹:qd uel ipſi lupi ſuis afficiūtur fœtibus.At Tātal⁹ rex tā illuſtris.q
& Europe magnas rexit urbes & grādē aſiæ ptē ſubegit iccirco coact⁹ ē de-
mū ī ſe ſuoſq; mores oēs poetas plura finger qd cū hēret Pelopē filiū nō mō
læt⁹ eo nō erat.quē amabat uniuerſa Græcia.ſed eū a ſe pepulit:& exulare
coegit quē Græci ī primis odiū ei⁹q; uirtutē ſibi regē aſciſcētes.ab eo ſuæ re
gioni nom dederūt:eāq; Peloponeſſū uocauerūt.Qd agenorē ī mediū af-
ferā.quē phœnices pari ſūt īſectati rōe:qd Cadmū a ſe filiū ab dicaſſet is āt
nō multo poſt ī Boetia Thebas cōdidit aſtyagē ī nepote Cyro eiiciēdo dā-
nāt:& amuliū ī fratris Nūitoris eiiciēdis nepotib⁹īprobāt.& Laiū crudeliſ-
ſimū ī œdipo filio feris mādādo ſui ſceleris paſſū eē pœnas dicūt ppterea-
qd nō lætitiā publica(ut debebant)exegiſſent.ſed dolorem acerbiſſimum
quod abhomni naturæ ut alieniſſimum & uidebatur.& erat.Quo enī de-
bent iucundius exhilarari parentes ac aui:q̄ ſi filii:nepoteſq; naſcantur a qui
bus ppagari uideant genus ſuū ſuæq; immortalitati ſtuderi.Tam eſt īmor
talitas ſola(cuius uidentur eſſe omnes.q̄to maiores & magis.ſunt illuſtres.
cupidiſſimi(bonis oībus exoptanda.ut cum aliquid acquiritur unde poſſit
ea quicq̄ nāciſci muneris.in eo ſit omnis mens occupata.ab eo pendeat uo
luptas omnis.Quare ſapientiſſime dictum eſt apud Virgilium illud.Om
nis in Aſcanio cari ſtat cura parentis.Natus igitur nunc nobis filius & nos
ſummopere lætos fecit.& ut epiſtolas eius cauſæ lætificatiuas ad amicos
mitteremus atq; ſubditos fecit.Lætati certe nos ſumus ſupra modum nō ſo
lum ea iucunditate.quæ communis eſt patribus ſingulis.ut filiorum ſucceſ
ſione uiuant.ſed ea uoluptate:q nos nobiſcū ſubit ut uideam⁹iā pari:q no-
bis obeuntibus aliqñ:ut mortales ſumus interituri nr̄o nomine ac nutu.Iu
ſte ſapienterq; uos omnis moderetur atq; regat.Quid enī eſt dubitandum
populis:ne pace uiuant tranquilliſſime:cum bene natum regem habent.

At uobis amici ac fœdere mecũ iuncti cõẽm iccirco uoluptatem hanc reor: qm̃ ut patrimonio℞ ſunt filii. Demoſthenis inſtituto: ſic debent paternarũ eſſe amicicia℞ heredes. Quare ut ego ueſter ſp ſui, nullaq; in re diuiſus a ſtudiis & uoluptatibus ueſtris ſic filius hic futurus eſt paterne mentis æmulus ad quæ oĩa ſic inſtituã: ut in eo aliũ me ipſũ uos eſſe nactos. ſitis nõ multo poſt intellecturi. Gaudete igitur mecũ: & publicæ huic læticiæ feſtos hiſce dedicemus dies: cũ ſacris etiã ut talis in uos filius futurus ſit qualis pater antehac ſemper exititit. Ex mediolano quinto Idus Maii.

Sinonima pro filio principi nato lætificatiua.

Letandum eſt nato principi filio.

Cõmunis nos pro nato nobis regulo uoluptas capio.

Eandem agamus læticiam propter natum nobis principis filium.

Choros & ſaltus adeamus noſtro nobis nato principis filio.

Gaudeant omnes hoc nato regis filio.

Publica eſt hæc: non priuata læticia: quod noſtro principi natũ ſit pignus.

Succeſſurus noſtro regi nũc natus infans cõem in nos contulit uoluptatem

Sumus tam ſumma detenti læticia propter principi natum hoc die filium: ut nihil uoluptuoſius: nihil iucundius dici poſſit.

Tanta læticia tenemur euĉti: ut nihil addi poſſit ad cumulum: quia filius ẽ principi noſtro nunc natus:

Ob natum nunc mihi filium: cupio uos mecum pariter exultare.

Qui me amãt: hanc meam exultationem propter natũ mihi infantem: ſibi communem faciant.

Qui priceps ẽ meæ iucũditatis: quia nat⁹ ſit mihi filius: nõ me minus longe exultabit.

Qui meus eſt uel affinis uel propinquus. natum mihi filium meum ſummopere lætetur. Titulus. lix.

De filia nata lætificatiua familiaris.

Uiri boni iuriſcõſulto℞ illud maximum uitium cõſiderãtes: uel Duce natura: nõ minus filias amant: q̃ filios. Eodẽ beniuolẽtiæ gradu ſuo ſeĩe natos ꝓſequũt̃. Quãobrẽ Artaxerxes una dicebat ſibi nata filia: duos ſibi filios q̃ſiuiſſe qm̃ Orontẽ ſibi generũ adoptaſſet. Inde fit: ut neq; natura repugnat nec interdũ cõſuetudo: nec ius hoĩnum: ut amẽtur filiæ non minus q̃ filii. Quare cũ mãe ſit nobis nata filia: & nos lætati ſumus maxĩo pere: & ut lætẽt̃ æq̃ amici nr̃i: plurimũ cupim⁹: q nullis a mẽte nr̃a uideant̃ eẽ ſtudiis abhorrẽtes. Si nos igit̃ amatis: uos ſubditi publicã læticiã choris ſaltib⁹ ſupplicatiõib⁹ triduãis efficite oẽq; uoluptatis honeſte gen⁹ exercete. At uos amici patres atq; fratres: declarate cæteris: mea quæq; nobis eſſe cõmuniſſima. Ita enim me dii adiuuent: ut non minorem ex hac nata filia uoluptatem ſuſcepimus: quam ſi filius ortus foret. In hac noſtram nos

olabimur ſenectutē:arbitrabimurq; naſcituros nobis nepotes oēs filios fo
re:uobis(ut opinor.& curabo)gratiſſimos:Ex Mediolāo.iiii.Idus Maii.

De filia nata lætificatiua familiariſſima.

c Vm nobis ſit nata filia:ſumus nō mediocriter lætati:ſiue qđ nullū
haberemus antea pignus.ſeu quod eo pactu nos ad amandū inui-
tet natura hominū hac in re ductrix atq; gubernatrix.Cupimus āt eadē eē
lætos iucūditate cæteros:q nobis ſūt ullo uel amiciciæ:uel ꝓpīquitatis deuin
cti gener:uel cliētelæ ac ſeruitutis ſubditi debito:ut pateſaciant nulla ī re uel
mœſta uel læta:ſeſe a nr̄is mētibus eē diſiūctos.Itaq;quo pluribꝰ ac maio-
ribus publicæ lætiæ ſignis hæc cōis mihi rē gratiorē & cariorē effeceritis:
ex Mediolano pridie Idus Maii.

De filia nata lætificatiua Grauis.

q Vāq̄ natura docet:tn̄ ē & illud nobis argumētū:qđ ueteres omniū
doctiſſimi nō ſine cā:una uoluerūt appellatione mares fœminaſq;
dici filios.ut Ciceronē legimꝰ cū ad filiū filiāq; ſcribebat:dicer̄ ſolitū filios
delectiſſimos.At principibus Aſyriis q primi oīum regna gubernarēt:nō
minꝰ filiæ ſuccedebāt q̄ filii:nec Medius rurſus:nec græcis ſi & in argnis ui
deātur:& ī thebanis pluria.nec me deterret.qđ Plato uoluit muliebre ſemē
eſſe fœminā:uirile uero marē:qđ & naſo declarauit illo Deucalionis acce-
pto pyrræq; oraculo.ut quotquot lapides poſt ſe iaceret frater:mares.quot
quot ſoror futuræ feīa qdem eſſent cū Ariſtotelē:quem ſequūtur hodie oēs
ſapientes:ſciamus oēs filios patris dicere:nec coniugem aliud quicq̄ opera
ri q̄ tellurem quæ aceeptum foueret propagaretq; ſæmē.Sed eſto ſit uerus
Plato:qui pote hoc fit:ut mater tam amet ſincere igitur filium marem illū
quidem quem ipſa non genuit.Vt ea communis & ſtudiis & mēte uiro idē
pignus amat:quod ſine uiro nunq̄ edidiſſet:ſic amet & pater filiam quam
niſi coniugi fuiſſet adiumento:nūq̄ illa peperiſſet.Quid quod Ariſtoteles
teſtimonio pater plus filiæ efficitur neceſſario:mater uero filio.Nam cum
mater non auxiliaris ſit:ſed quæ auxilium poſtulet:illum filiorum amat ue
hementius:a quo plus intelligat aliquando ſe poſſe adiuua:i:cuiuſmodi ma
rem ſibi futurum adiumento certo ſcit:qui naturæ ductu patris ſuperſtes:
matrem poſſit adiuari.At pater qui auxiliator eſſe ſolet & ea de cauſa filios
amat:ut ipſis adiumento ſit:iccirco diligit natas:pluſq̄ natos quoniam ma
ribus omnia ſunt profutura:fœmine ſine ſubſidio patris male ſint habiture
Quid:quod hinc affinitates principibus quæruntur q̄ plurimæ.quibus ſo
lent contineri principatuum nerui:ſucceſſioneſq; ſtabiliri.Nam quod inter
Cæſarem & pompeium.inter Danaum & ægyptum in Aſtyagem & filiæ
natum fuerint:diſſidia.diſcordiæq; non uulgares id ne quidem reliquos ad
minus amandas.commoueat filias.cum & illæ id quidem acerbiſſime tule
rit:& non omnes eædem ſunt filiæ.non omnes iidem generi.Quāto œdi

po iucundior filia quæ cæcum eſt patrem ſemper comitatã.& ea quidem tutata diligentia.ut nihil ei potuerit eſſe hac ſublata iucundum. cum hac nihil pœne moleſtum.quod poſſemus eaſdem in medium afferre.quibus intelligeretur.non lætos eſſe poſſe patres minus filia nata.q̄ filio. quid ſi interdum & milto magis.Hinc ubi nunc nata eſt nobis filia:nec minus lætati ſumus:q̄ ſi filius naſceretur.nec minus alios eſſe lætos decere. opinor.q nobis afficiuntur.Itaq; uos qui nobis eſtis ſubditi.debetis publicam hãc læticiam exercere.ut intelligatur a nobis noſtra quæ uoluptate pĉdere ueſtrã quos nihil alienum a mente noſtra factitaſſe aut facturos certum eſt.Vobis autem O amici ac nobis fœderibus deuincti:non edico nec præcipio. ſed ſupplico:& ſi æquum eſt pro mea in uos fide.rogo atq; obteſtor ne minus ſitis in hac læticia publica me minus iucundi feſtiuique: q̄ ego & fueri.& ſim & eſſe conſtituerint Nolim enim quemq̄ arbitrari:quoniã filia ſit. aut nos auaricia ductos dotis adimplendæ cauſa:aut ullo doloris genere pellectos:confoſos exiſtimari.A mente noſtra nihil eſt alienus uituperatione:nihil nobis cõmunius & antiquius cupiditate gloriæ:ut facile cognoſci poſſit nihil mihi ſimulandũ aut diſſimulandum.Quare cũ & ipſe uero lætor: & uobis lætandum eẽ ducã:rogo ut hãc publicã læticiã ſic exerceatis: ut exercui ego hactenus.Ex mediolano idibus Maii.

Sinouima de publica pro filia.
principi nata læticia.

Lætandum eſt publicæ pro filia principi nata.
Nihil uoluptatis omittendum ẽ pro ea:quæ nata ẽ principi filia.
Cum creta ſit principi nata:gratulandum eſt ei.
Nobis ſummopere gaudendum:quia filia eſt regi noſtro creta.
Poſt ſatam regi filiam:& ipſe exultat:& nos exultamus.
Summa nos uoluptas conſequitur:qñ filia regi nata eſt.
Nil põt hoc tempore nobis iucundus eẽ:q̄ ꝙ regi ſit nata filia.
Pro ea læticia:q̄ rex nr̄ exhilarat̃ ꝓpter natã filiã:& nobis pĩter lætãdũ eſt.
Nihil ẽ publicæ ꝑtermitẽdũ feſtiuitatis:ut prĩcipẽ imitemur ĩ nata ſibi filia.
Tã ẽ dux noſter pro filia ſibi nata lætus ut nobis idẽtidẽ faciendum ſit.
Faciem⁹ rẽ duci iucũdiſſimã:ſi ꝓpt̃ filiã ei natã publicã læticiã exercebim⁹.
Quã gratiſſimi poſſum⁹ eſſe duci:ꝓ eius filia publicã exercẽtes feſtiuitatẽ.
Ob filiam duci natam dẽmus & choros & ſaltus per urbem agere:
Afficiemus Ducem incredibili iuconditate.ſi pro filia ſibi nata: ut ipſe iubet:publicam læticiam oſtendemus.

Titulus.lx.
De hoſte fugato uel cæſo familiaris.

i Am deniq; cæſus eſt noſter hoſtis:qui nos atq; noſtros omnis tamdudum inſectatus eſt omni perſecutionis ac odii genere:iam nihil

nobis eſt timēdū āplius. Imitari debemus Aſyrios: qbus ꝑ hoſte cæſo fiebant nō publica ſolū ſacra ſed feſta triduana: ut declararetur oībus: q̄ hoſti cauendū foret: cū eo cæſo tantū exultaretur. At perſæ inter eoſq; magi zoroaſtris inſtituto cōſtituerūt. ut qcūq; hoſtē cecidiſſet. nō ſolū publico donaretur munere: coronaq; magni pretii: ſed inter ciues ſūma ualeret & auctoritate & gratia: qui cæſo quidem hoſte ciuitatem omni me tu liberaſſet Vt enī hoſtilis manus calamitatem inducit nōnunq̄ maximam: ita eius interēpti conditio maximam affert urbibus uoluptatem. At ſempronius Capadociæ rex iampridem in nos fuit acerbiſſimus. In nos uſus eſt omnium inimiciciarꝫ & publicarꝫ & priuatarꝫ genere. Affecit nos nedū contumeliis. conuiciis probriſq; q̄ plurimis: uerꝫ etiam; quotiens in agrū noſtrū excurſionibus nixus eſt: prædas reportauit: captiuos duxit: omneq; ſcelerum exercuit genus: Precabamur ſuperos: ut huius nos peſtis me tu liberarent. Noſtra cura ſublatꝰ eſt deniq; ſuperatus: & cæſus in fruſtra: ut publica lætitia merito debeamus diis immortalibus habere hac dicere gratias: qui nobis hunc ſuſtulerunt morbum. Hoc ego & in templis: & in plateis agendū iubeo: quod & uobis præcipio: quos ſcio mei ſtudioſiſſimos. Ex Mediolano xyii. calendas Iunias.

De hoſte fugato uel cæſo familiariſſima.

f Vgatus eſt demum noſter acerbiſſimus hoſtis ille: qui nobis tanto fuit nōnunq̄ terrori: a quo ſumus aliquando tam acerba calamitat confoſi. Qui iuſte dimicant: ſic ſolent ſemper ſuperos adiutores ſperare. At quibus iniquitas eſt ad decertandum propoſita: iis imminent ſuperorum t conſilia: & a tergo mundi pericula: quibus facilime perplexi ac irretiti nihil poſſunt euitare demum incōmodi. Quod q̄ uerum ſit uel ex uno hoc hoſte nobis nunc furgato turpiſſime: fiat in reliquos coniectura. Quot fœdauit modis noſtros omnis. Quibus eſt in nos iniuriarum gradibus nixus. Quid omiſit calamitatis: quo non confecerit. Pridie huius diei: cum in agum noſtrum plurimis & uiolentiſſimis quidem: ut uidebatur: ſatellitibus comitatus feciſſet impetum: diis fautoribus populo noſto nobis comite in eum occurrimus oppugnauimus: ex ſuis multos occidimus: cocgimuſq; demū terga turpiſſime uertere: tamq; fugauimus fortiter: ut nunq̄ audeat amplius: de nobis expugnandis cogitare. Vobis publicam ſignifico lætitiam q̄ & nos exercemus. Ex Mediolano. xyi. calendas Iunias.

De hoſte fugato uel cæſo Grauis.

n On ſine certa ſanctiſſimaq; ratione: præter triūphum: aliud inuenere Græci uictoriæ genꝰ: quo q potirēt ī hoſtē & lætari publicæ deberēt & ſuos amicos ſubditoſq; ad lætitiā eādē inuitare. nō enī ſꝑ captinus ducit hoſtis: ut ī triumpho ligatꝰ fidē faciat uictoriæ. Sed aliqñ eſt: qui

Platonis inſtituto: malit armatus mori q̃ inermis triumphi pompam & cathenatus augere. Aliquando ſunt ea conditione quidem hoſtes: ut terga uertere potius uelint: q̃ uel cædi: uel capi. Quamobrem tropheum a Græcis dictum eſt triumphi genus: quo nõ diceretur captiuus hoſtis: nec eius urbs ulla ſubacta eſſet: Huiuſmodi genere uictoriæ Babylon uiſa eſt ſæpius & potita: unde illud poeticum Babylon ſpoliata trophæis. At ninus Aſyrius. Cyrus Perſa: Alexander Macedo. Ceſar Romanus cum ſæpenumero uertiſſent in fugam hoſtes & ex eis multos interemiſſent: raro tamen triumphaſſe dicuntur: Sed ab aſyriis ipſis ad perſas. Medos. Græco Romanoſq; deinceps hic mos inſtitutus eſt: ut cum uel cæderetur: uel fugaretur hoſtis ipſe: publica fieret exultatio: quibuſdamq; ornatiſſimis donaretur muneribus: q cecidiſſet ſiue fugaſſet: ut & alii ad eandem inuitarentur uictoriam: & in eũ qui uiciſſet: populi regeſq; nõ uiderentur ingrati. Profecto laudatur ad huc illud Annibalis ſupra modum qui cum Marcellum cuiuſdã fortitudine conſtantiaq; coactum terga uertere. uel non multo interliminio accepiſſet eum donauit in urbe prædiis. in caſtris autem corona: quæ ſummum precium habuiſſe perhibetur. Id ubi Carthaginenſes admirarentur. quærerentq;: cur tantum in eum muneris contuliſſet: ut & reliqui dixit: idem conentur & & uos ingratos meq; non reddam accepti beneficii. Scitis fuiſſe nobis iam dudum crudeliſſimum hoſtem Cleophilum: qui nobis tam fuit moleſtus: ut dirior eſſe nemo poſſet. Huc deuentum eſt: ut aliquãdo auderet: uelle nobiſcum de noſtris agris paciſci: noſq; in tam aſperam anguſtamq; calamitatem: ac fortunam redacti fuiſſemus ut ſalua uita cuperemus omnia noſtra illum poſſidere. Quod & tranſegiſſemus (ut non neſcitis) ſi cunfidere illi tuto potuiſſemus. Sed ut perfidiſſimus erat: ita nullã pollicitationibus omnibus fidem adhibendam cenſebamus. Cura noſtrorum militum fortiſſimoruminquam & coſtantiſſimorum fugatus eſt primum triduo prius: q̃ interimeretur. Mox iu prælium animoſio. ſolito rediens. cum pugnaret ſæuiſſime nihil ſine cruore noſtro poſtulans cæſus eſt: cuius neſcitur manu: pluribus coſoſus uulneribus. Publicam letitiam & nos fecimus: & uobis faciendam iccirco ducimus ac ſi æquum eſt rogamus. Ex Mediolano. xv. calendas Iunias.

Sinonima de hoſte fugato uel cæſo lætificatiua.

Exultandum eſt ob fugatum hoſtem noſtrum.
Seuiſſimus eſt nobis interemptus hoſtis ex quo lætandũ eſt publicæ.
Cedes nr̃i hoſtis crudeliſſimi nos ad publicam inuitat læticiam.
Cur exultare palã nõ debemus: cũ fugatus ſit nobis noſter hoſtis:
Multo nos magis reliquis prouocat ad lætandum hoſtis noſtri fuga.
Quod cæſus ſit nr̃ hoſtis: ut princeps lætus ẽ: ſic & nos eſſe debemus.
ucundiſſima ſimus mente: cum hoſtis noſter fugatus ſit.

Ob cædem hoſtis noſtri geſtiamus:choros & ſaltus exercentes!
Nihil eſt publicæ nobis feſtiuitatis prætereūdum:ut cæſus eſt nr̄ hoſtis.
Pro cæde hoſtis noſtri:quæ ſatis ſit publica feſtiuitas.
Affecit nos hoſtis noſtri fuga:demūq; cædes tanta uoluptate:ut incredibile dictu ſit.
Oī cura ī publicā debemus læticiā attentos nos ob cæſum hoſtē exhibere:
Tanto nos metu cæſus hoſtis liberauit:ut poſſumus eſſe iucūdiſſimi.

Titulus.lxi.

De familiaribus negociis familiaris.

n Egocia mea hic publica nulla ſūt.Sū.n.uir ī monaſterio clauſis:& faciuilia nulla quæro:q̄ ad monaſteriū attinēt:curo priuata igiẗ & familiaria negocia ſunt plurima:qbuſq; trāſigēdis nō mediocri opus ſit ingenio atq; q bene tranſigit(ut dixit apud Plutarchū Bias)laudri maximoper poſſit.Nā in ſūma rer̄ oīum caritudine mihi tenēda eſt in monachos abūdantia:ī ſūma loquacitate ſilentiū ꝓcurandū in oī ægritudine adhibēda ualitudo.Ver̄ ego quo difficiliora ſunt negocia familiaria:eo cōſtātius pſeuero:parā mihi ſaltē apud eū mercedē ratus:q cōpenſator eſt labor̄ æqſſim⁹. Tu rē habes:intelligiſq; qd ſūmatim de negociis meis familiarib⁹ ad te ſcribi poſſit.Cura tñ:ut cito his difficultatibus liberatus ad uos.Eā.Ex Mediolano.xiiii.calēdas Iunias.

De familiaribus negociis familiariſſima.

a Ntonius hic priuatim ahit nihil.Eſt cū principe tp̄s(ut aiunt)terēs Nuſq̄.n.exercet ingeniū:cūq; uideat ſe otio pdi:ſuā fert ruinā pbelle.Familiaria igiẗ negocia eius.de qbus te rogas faciā certiorē:nulla ſunt.Vide quo redactus ſit:ut neq; uelit impēſæ domeſticæ ſibi faciūde laborē:ſed domū ſe alterius cōferat:a quo accipiat:qd comedat:dato ei maiore ꝓcio:q̄ opus ſit.Neſcit(ut paucis agā)ſibi uiuere:nec aliis qdē. Sæpi⁹ hūc interpollaui:accuſaui:cōminatus ſum.Narratur fabula ſurdo. Ex Mediolano.xiii.calendas Iunias.

De familiaribus negociis Grauis:

c Tri mihi familiare uideaẗ eē graue poſſe(ut Pitthacus inqt un⁹ ex ſeptē)eſt tñ inter familiaria qdē ipſa:quod ꝓceteris poſſit appellari graue.Vt.n.uult Ariſtoteles:ex duobus malis minus malū illud eē:qd alterius reſpectu poſſit bonū uocari:ſic & in hiſce reliqs relinqtur cognoſcendū. Nā inter familiaria ſi qd ad honeſtatē eximiā turpitudineq; muliebrē attinet:ſi qd ad filior̄ egregiā laudē aut uituperationē ptinet:illud graue dicendū reor:de quo ſerio:nō familiariter tractandū ſit.Nūc igiẗ ut rem oēm accipias:quā ego epiſtolæ hoc graui genere ſcribendū ad te uolui:filius me⁹ religionē ingreſſus ē:ea qdē(ut opinor)ſnīa fortaſſe:ut bon⁹ fieret. In mūdo.n.iādudū ſibi cœperat deſperare:q'cū uniuerſum circuiſſet terrar̄ orbē nec uſq̄ ſibi relictū ullū uideret amiciciæ genus:ad id tandē ordinis ſtatuit

deuenire:in quo bene modeſtæq; uiuere cogeret. Sed ubi aliq̄diu īter ſacerdotes uerſatus ē decreuitq; ſacerdos initiari:& initiatus eſt:& factus:& multo tū peior euaſit.q̄ antea fuerit unq̄. Nūc perreptat urbes mulieribus uacās & gulæ:otioq; incūbens adeo pdite:ut nulli ſe dedicet arti:nulli ſtudio. Si q hūc accuſant:irridet eos:ut iā in iocularitū uerſus publicus monachoꝝ ſcurra cenſeatur. A me uero nō ſemel & a matre caſtigatus ſimulat aliqn̄ quicq̄: ſed nūq̄ reſipiſcit. Hæc ſunt q̄ ad te graui reſcribēda nō neges. Nam ut pondus res habet:nō paruū ut me interdū affligit:ſic & tibi moleſtū fore:nō dubito. Scio.n.q̄ me ames:& q̄ te mea quæq; cōmoueant in læticiam læta:in mærorē luctuoſa. Verum ne me ducas hanc per ditionem hominis tantiſacere:ut nequeam recreari. Ea mente fero:qua quod iam inueteratum ē malum:& qua ipſe fert meū pro ſe dolorem. Ad ipſum.n.hoc plus longe:q̄ ad me pertinet. Si bonus erit:& ſibi conducet:& me afficiet uoluptate. Si malus ſibi oberit.hæc habes. Ex Mediolano.xiii.calendas Iunias.

Sinonima de familiaribus Negotiis

Nihil hic agimus domi.
Meus filius ægrotat.
Res meæ familiares ita paruæ ſunt:ut de his nihil ſcribendum arbitrer.
Quid ſcribam ad te familiare.cum nihil habeam:
Si de negotiis uis meis familiaribus fieri certior aliunde:q̄ a me poſtula
Pauca ſunt mihi familiaria negotia:de qbus quicq̄ poſſim ad te ſcribere.
Omnis familia mea bene ualet:hoc eſt quod de meis familiaribus negotiis ad te ſcribam.
Sunt omnia mea familiaria negotia iucundiſſima.
De meis negociis familiaribus hēs alios & ſcribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre.
Lætare(ſi me amas)negociis familiaribus meis:ſunt.n.fauſtiſſima.
Cupio tam eſſe familiaria mea negocia cognita:q̄ mihi.
Familiarium negotiorum meorum magna me uoluptas capit.
Nihil eſt mihi familiaris negotii:quod me non delectet plurimum.
Scio te meorum familiarium negotiorum curiſiſſimum:ſed habent omnia perpulchre:ut cupio.

Titulus.lxii.

Publice fidei familiaris.

h Iſce publicæ fidei noſtræ litteris:neminē ignorare uolum⁹ noſtro iuſſu Lælio(qui has ſecum attulerit)patere ad quamlibet urbem noſtram.oppidumq;:paſſum:arcem ac terram aditum:ac moram: & inde reditū ſemel & ſæpius:ut ei uiſum fuerit ire:morām ducere:atq; regredi: cum omni familia ſua: req;:ſuppellectile:ac fortunis & bonis omnibus tam coniunctim:q̄ diuiſim:ac ſine īpedimēto īqetatiōe uexatiōeq; quacūq;. Quod

ſi cui deberet aut ſubdito noſtro:aut locoꝝ noſtroꝝ incolæ:aut alienigenæ
qcq̄ cui uel publico uel priuato deuinctus foret documēto nolumus eū in p
ſonis:aut reb⁹ cōueniri apud nos nr̄oſq; iudices & ſatellites quire. Si rurſus
aliqd ī noſtroꝝ aliquē:aut externoꝝ cōmiſiſſet:quo plecti apud nos nr̄oſq;
ualeret derogamus oī legi:quæ hoc admitteret cōuictiōis genus & accuſatio
nis officiū. Volumuſq; tandē eā huic ſuiſq; rebus ac p̄ſonis īmunitatē adiu-
tricē atq; fautricē:ut ſi quo iure potuiſſet tā in petitioibus ciuilibus: q̄ accu-
ſationibus criminalibus p̄turbari atq; cogi:q̄ſi ad Aſylū cū ī fugiſſe ducat̄ cū
huiuſce nr̄æ publicæ fidei munimine. Iubemus iccirco nr̄is oībus tā pedi-
tibus q̄ æqtibus militibus:& tā tribunis q̄ cæteris qbuſq; magiſtratibus: ne
quōlibet has audeant cōmentari litteras:aut in ullo eas uiolare:aut qcq̄ ulla
uia uel exqſitiſſima attēptare:quo minus qetus cū ſuis oībus in noſtris ſin-
gulis locis ſit ipſe:Lælius. Id ſi ſecus aut fieret:aut attēptaret : indignationē
noſtrā qlibet inobſeruator præcepti noſtri ſe ſciat indubitāter incurriſſe. ex
Mediolano. xii. calendas Iunias.

Publicæ fidei familiariſſima.

h Vius epiſtolæ ſerie uolumus oēs tā noſtraꝝ urbiū cuſtodes atq; ma
giſtratus ſingulos:q̄ milites atq; ſubditos nobis quomodolibet ſer-
uientes:ī noſtriſq; locis uerſatos fieri certiores:patere Lælio ad nos aditum
& ad oēs ſingulaſq; terras nr̄as:ac loca maris ſita:fluminibuſq; q̄libet cū fa-
milia oī ſua:ſuiſq; ac familiæ rebus oībus:ſine ingetatiōe moleſtiaq;: q̄ uel
dici poſſet uel excogitari ob aliquod priuatū debitū aut publicum:crimenq;
quodlibet. Præcipimus igit̄ noſtris ſub pœna indignationis noſtræ:ad un
guē hæc obſeruari:nec qcq̄ attēptari:qbo minus hæc publica nr̄a fides ſer-
uetur. Ex Mediolano. xi. calendas Iunias.

Publicæ fidei Grauis.

ſ Vnt certæ qdē cauſæ:qbus principū aī facillime qdē inducunt̄:ut il
lis faueāt & in iis ēt ſuccurrāt:q̄ legibus uidetur aliqn̄ derogare: qui
ſunt oī laude cumulati. Nā ſolet multos & graues & bonos uiros(ut ait Ci-
cero)uel anguſtia rei opprimere:uel fortunæ caſus ut nequeāt uideri quales
ſūt:uel qa deficiāt a fide:uel qa nequeāt obſeruare diē:uel qa ī reb⁹ reſtituē
dis aliquo ſint īpedimēto p̄turbati. Quāobrē Aractus Sycionis cum in pa
triā(a qua iāpridē exularat)rediiſſet. ſuoꝝ ciuiū aliquos:q decoxerant. ma-
gno donauit ære aliqbus fidē p̄ſtitit publicā:ut nulli p̄turbarent̄. Cæſar aūt
quot huiuſmodi fecit dona ex Gallis Romam rediēs quot ea fide ſuccurrit
publica. Sunt q hoc īmunitatis genus moleſte ferant cur illis qbus publica
præſtatur fides:aliquid etiā donetur:cum aut multū æris debeant:aut in ip
ſos etiam principes non nihil iniuriarum intulerit. At ſi recte conſiderant:
ſine publica illos fide in eas urbes nunq̄ eſſe uenturos:malle debebunt :uel
tutos illo ire:cum quibus poſſint paciſci nōnihil:& aliquando ſperare quic

q̄q̄ ſi minime tuti nunq̄ uenerint. At nō ueniāt inquiunt:abſintq; potius:q̄
qui aut nobis debēt:aut nos affecerūt iniuriis:nobis inuitis ad nos eant. At
princeps o boni uiri:hoc ſolo differunt a priuatis qđ imperāt:quoq; pluri-
bus ꝓcipere qdē poſſunt.hoc maiores ſunt principes. Populoꝝ eos multi-
tudo atq; cōcurſus(ut Lycurgus ait)reddit prīceps. Præſtat igit̃:ut illis īter
dū aditꝰ pateat:q pñt aliquo pacto nōnūq̄ ꝓdeſſe aut nūq̄ obeſſe. Quid ſi
& nobis debēt dimittimuſq; ad tp̄s aut oīo ut tutius nobiſcū uerſari uelint:
Quid ſi uel nobis fuerūt iniurii:tolleramuſq; ueniēdi ad nos.morandiq; li
centiā:ut potius pœnitentibus utamur:q̄ nullis. Læliū igit̃ huius epiſtolæ
publicæq; nr̄æ in ſe ſuoſq; fidei oſtenſor ēuolumus ſemel ac ſæpius ad nos
& q̄libet noſtra loca tam terra q̄ aqs:urbes.oppida.arces paſſus:pōtes:& ce
tera quæq; uenire poſſe cū oī familia ſua:ſuiſq; ac familiæ rebus:uel ſine:ut
ſibi libuerit:ac uiſum fuerit:& in illis ſingulis die noctuq; morari:ac inde
diſcedere rurſuſq; ac iterū idē efficere:ſine moleſtia.inqetatiōe.uexationeq;
qualibet:atq; cuiuſuis generis arreſtatione ac retardatiōe. Non obſtantibus
tā priuatis q̄ publicis debitis:qbus cū inſtrumētoꝝ fide aut teſtibus:aut ſine
obligatus tā nobis foret ac nr̄is:q̄ aliis qdē oībus:nec obſtantibus qbus uis
criminibus:quoꝝ reus cuius eſſet principi atq; potētatui:ēt ſi in nos crimē
leſæ maieſtatis cōmiſiſſet:qbus quorūq; cōuentioni atq; accuſatiōi ꝓceſſui
q; ac pœnæ uolumus hac publica fide derogatū:etiā ſi ea forēt:de qbus hic
oporteret expreſſam fieri mentionē. Iubemus āt magiſtratibus nr̄is qbuſ-
cūq; ac ſubditis ſub nr̄æ indignatiōis hæc obſeruari pœna. Ex Mediolano
x.calēdas Iunias.

Sinonima publice fidei.

Sit huic noſtra fides publica.
Pateat Lælio ad nos noſtroſq; liber aditus atq; reditus.
Poſſit Lælius ad nos & loca noſtra īmunis ire:ac eſſe:& diſcedere.
Quotiēs placuerit Lælio:huic & in ſingulas terras noſtras liceat uenire ac
regredi.
Nullum obſit iudicium ei in noſtris locis.
Nulla uis aut lex obſiſtere poſſit ei:
Publica hæc noſtra fides eum tueatur ab omnibus immunem.
Sub noſtra protectione cum ſuis omnibus ad nos is accedit.
Fides noſtra publica data ſit Lælio.
Nihil impediat eum:cui publicæ fidei litteras haſce dedimus.
Qui has oſtenderit noſtræ fidei publicæ tabellas:is inquietari a nullo no-
ſtrorum ullo iure queat.
Nulla ſit in Lælium moleſtiæ cauſa:cui ſunt noſtræ fidei publicæ litteræ:
Si quis in eū quicq̄ attēptarit:quē publica fide cōmuniuimus:is a nobis ple
ctendus acerbiſſime maneat.
Lælius noſtrā habens fidē publicā nulla de cauſa poſſit inquietari.

Titulus.lxiii.

Familiaritatis institutiua familiaris.

c Os ſibi debẽt principes familiares aſciſcere:ut Ageſilaus ait:q̄ ſunt uel genere:uel morib⁹ principũ familiaritate nõ īdigni. Quãobrẽ cũ Iulius & nobiliſſimo genere natus ſit:ex romana q̄dẽ antiquitate & uitæ inſtitutio ne tam clara.ut merito ſit inter maximorꝫ familiariſſimos princi pũ admittẽdus:uolumus hiſce publicis familiaritatis litteris oĩbus manife ſto patere hũc nos uobis familiarem deſignaſſe:uelleq́ʒ ut illis deĩceps ho noribus īmunitatibus:libertatibuſq́ʒ potiat̃:q̄bus familiares:reliq̄ nobis iu cundiſſimi potiti ſũt & gaudere cõſueti. Ne q̄d aũt uectigalis aut exactionis cuiuſq̄ ab hoc exigat̃ eunte.ſtãte ue.aut redeũte ꝑ q̄uis uel nr̃a uel amicorũ nr̃orꝫ loca:cũ ſuis rebus oĩbus:ac ſociis ſiuẽ famulis ad numerꝫ uſq́ʒ ꝑſonarꝫ ſex nr̃is edicimus ſub nr̃æ indignationis pœna. Amicos uero non ſecus ac patres fratreſq́ʒ rogamus. Ex Mediolano.ix.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio familiariſſima.

q Vi hãc oſtẽderit epiſtolã:uir oĩ laude cumulat⁹ noſter ẽ familiaris eũq́ʒ ſic in cœtũ ac numerꝫ familiariũ nr̃orꝫ collocauimus: ut oĩbus poſthac illis fungat̃ dignitatibus ac īmunitatib⁹ q̄bus cæteri familiares no bis ꝑiucũdi fungũt̃. Rogamus igit̃ illos quoſcũq́ʒ prĩcipes patres ac fratres ad quorꝫ hic ꝑuenerit uel ſolus:uel cũ famulis:ſiue comitibus loca : uſq́ʒ ad ſex ꝑſonas:cũq́ʒ rebus q̄buſcũq́ʒ:ut ſine ulla hũc inq̄etatiõe aut exactiõe ire. ſtare:redireq́ʒ ꝑmittãt. Noſtris aũt hæc iubemus.obſeruari ſingula ſub nr̃æ indignatiõis pœna. Ex Mediolano.viii.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio Grauis.

c Ommodiſſime ꝓuidit primus ī Græcia Inachus:apud latinos cæ ſar.ut in eos ſe familiariores prĩcipes ꝑſtarẽt:q̄ laudatiſſimi uiderẽt̃ & eos ſuis litteris īſignirẽt:ut apud cæteros pateret:q̃ ꝑ ſuis meritis amarẽt̃ Hoc.n.pacto ſolẽt aĩ bonorꝫ ad aſſidue meliora & cogitãda & agẽda inuita ri:& reliq̄ paratiores ad uirtutẽ fieri ut parib⁹ exẽplis ad ſimiles dignitates alliciant̃. His & nos nuper rõnibus:ut alias in alios ſæpe:ſumus ī Læliũ al lecti:q̄ meritus nobis uiſus ſit aliqua dignitate cõdonari. Eſt.n.uir ut ſũma uirtute ingenio acutiſſimo:doctrina ſingulari.ꝓbitate ac fide incõcuſſa:ſic nos aſſidue obſeruauit:ac ſtatui nr̃o deditiſſimus fuit. Cõſtituim̃ hũc igit̃ noſtrorꝫ familiarẽ.aulicũ.atq́ʒ comitẽ:in eorũq́ʒ traduximus numerꝫ atque cœtũ:q̄ eiuſmodi locis apud nos gaudẽt:ut illis poſthac ſemꝑ honorib⁹ mu neribus.ſtipendiis.priuilegiis īmunitatibus exceptionibus.libertatibus.frã cesiiſq́ʒ fruatur atq́ʒ potiatur:q̄bus frui ac potiri ſunt ubilibet ſoliti reliqui no ſtri familiares domeſtici.aulici.chariſſimi q̄dẽ atq́ʒ iucundiſſimi.ſummaq́ʒ uirtute perditi. Quod ut facilius aſſequamur rogamus obſecranruſq́ʒ. Sere niſſimos reges. Illuſtriſſimos duces. Inclytos Marchiones. præclariſſimos

principes.Barones.comites.Dñoſq; quoſcũq;.ac magnificas cõmunitates æqſſimos ꝓuinciaꝝ pſides.iudices mratuſq; quoſlibet.terraꝝ paſſuũq; cuſtodes tribunos.uigiles:& reliquos oĩs:ad quos quoꝝ ue loco ſingula puẽnerit hic Lælius cũ familia comitibus ue ſuis:ad numeꝝ uſque pſonaꝝ duodecim:cũq; oĩbus ſuis ſuorũq; bonis:ſardellis.capſis ĩpedimẽtis.auro. ſerico.pannis laneis aut lineis.Iocalibus.argẽto.ſuppellectileq; q̃cunq;.aut bonis aliis quouis noĩe nũcupãdis:ut eundẽ Læliũ tã coniũctim q̃ diuiſim ĩmunẽ.libeꝝ inquietatũq; quõlibet ire.ſtare redireq; ſemel ac ſæpius uelint: uelleq; ſuos oĩs uel mediatos uel ẽmediatos faciãt ſubditos:ſine cuiuſq̃ ſolutione uectigalis.Datii uel gabellæ.pontatici.bulletaꝝ.tholonei.Trauerſie fundinatiis alteriuſq; cuiuſlibet exactionis mora.retentiõe.moleſtationeq; prorſus ceſſante.Quinĩmo ei:ſi opus fuerit:aut reqrendũ ipſe duxerit: de cohortibus.ſocietatibus ſaluiſq; ductibus:oĩque ꝓuideãt ĩmunitate neceſſaria & oportuna:qbus nos & uices noſtras in multo maioribus compenſaturos pollicemur:atq; ꝓmittimus.Quicqd.n.in hũc officii:hac nr̃a interceſſione collatũ fuerit:ĩ nos ipſos arbitrabimur eẽ collatũ.Subditis uero nr̃is qbuſcũq; ac quouis noĩe uocãdis:hic iubemus obſeruari ſingula ſub noſtræ indignatiõis pœna.Nihil.n.in eũ moleſtiæ inferret:quod in nos nõ cenſeremus illatũ eſſe cõtinuo.Ex Mediolano.vii.calendas Iunias.

Sinonima familiaritatis inſtitutiua.

Hic eſt a me familiaritate donatus:

Inter meos familiares iucundiſſimos inſtitutus hic eſt.

Poteſt hic atq; debet meoꝝ potiri familiarium legibus.

Dignus is eſt q ſit in numero familiarium meoꝝ conſtitutus:

Habet omnem ĩmunitatẽ:q̃ qui familiares ſunt alioꝝ principum:

Pro ſuis de meritis familiaritate mea digniſſimus eſt.

Nõ ẽ hic demeritus familiaritatis meæ munus:quo nuper a me ĩſignis eſt.

Cũ fuerit hic ſp ſtudioſiſſimus mei:a me factus meus eſt familiaris.

Quibus ſoliti ſunt reliqui principũ familiares potiri:familiaritatis exẽptionibus:hic in mea potitur aula.

Cupio plurimũ huic familiari meo ſuccedere optato omnia.

Nihil eſt quo mihi magis gratificentur omnes:q̃ ſi ſeſe in hunc familiarem meũ præſtiterint humaniſſimos.

Eſt hic familiaris meus tã mihi iucundus:ut quicqd in eũ a quoq̃ beneficentiæ conferetur:collatum in me putem.

Qui me uul afficere ſũma uoluptate:ſit in hũc familiarẽ meũ gratiſſimus.

Titulus.lxiiii.

Conſularis dignitatis familiaris.

m Agna ẽ principibus diligẽtia cõſiderãdũ:ut nihil agant temere: ſingula uero cõſultiſſime:ut Plato docuit:dicẽs.At principes quo reli-

quis.& maiores ſũt:& meliora curãt atq; maiora:hæc ẽt cõſultius priuatis: longe oĩa meditent̃. At lycurgus dicebat uetus maioꝝ eẽ uerbũ:ut q̃to aliqs alteri antecelleret:aut dignitate:aut re gerenda:tãto eẽt ĩ deliberãdo prudẽtior. Cõſules igit̃ nõ debem⁹ nobis alios aſciſcere:q̃ & doctiſſimos:& ſapiẽtiſſimos ut honera gubernãdaꝝ urbiũ rerũq; maximaꝝ nr̃is humeris d̃mãdata nobiſcũ tueãt̃:cumulatiſſimeq; fuent. Læliũ igit̃ uiꝝ optimũ ac ĩnocẽtiſſimũ ad hæc aũt cõſultiſſimũ in nr̃ꝝ cõſiliariũ admittimus:qd̃ hiſce lr̃is liquere cũctis uolumus:ut cũ apud amicos nr̃os principes:tũ apud ſubditoſ illis gaudeat muneribus.qb⁹ cæteri cõſulares nr̃i hactenus potiti ſunt quod eos rogamus uices ĩ maioribus ĩpenſuri:nr̃is ſub indignatiõis noſtræ mãdamus obſeruari pœna. Ex Mediolano.vi.calebda Iunias.

Conſularis dignitatis familiariſſima.

h Iſce litteris palã ſit oĩbus Læliũ noſtrũ eſſe cõſulẽ:in numerũq; conſiliarioꝝ noſtroꝝ collatũ:ut illis deinceps gaudeat p̃minẽtiis apud oẽs:qbus conſulares reliq nostri ſũt ubiq; terraꝝ gaudere colueti. Id ut cum ſuis & familiis & rebus ubiq; cõſequat̃:amicos ex intimo rogamus cordis: ſubditis ſub ĩdignationis nr̃æ præcipimus pœna. Sic.n.inſtituimus amamuſq; hũc diligẽter. Ex Mediolano.v.calendas Iunias.

Conſularis dignitatis Grauis.

e O s ſibi conſules aſciſcendos regibus.inquit Polybius:q prudentia clari ſint:& innocentia ſingulares & fide inuiolabiles. Huiuſmodi conſultat reipublicæ regendæ:honeraq; nobis a ſuperis æquitatis demandata moderentur. Nam ut Agis dicebat homines ſumus. conſulibus uſi reges facilius intuemur:qd agamus. Cũ igit̃ hæc ĩtelligam⁹:ſciamuſq; Læliũ eſſe clariſſimũ.ĩ uniuerſo terraꝝ orbe iuriſcõſultũ. Philoſophũq; nõ uulgarẽ:qq; multaꝝ experiẽtia reꝝ p̃itantiſſimus eſt:nobiſq; ac ſtatui nr̃o deditiſſimus.decreuimus in cõſiliis nr̃is ſecretiſſimis hunc reſidere:numeroque ac cœtui cõſulũ nr̃oꝝ addidimus.ut illis poſthac honoribus ſimul ac honoribus uiuat.qbus nr̃o ſenatu inſignes cæteri apud oẽ hoĩum genus uiuere conſuerunt. Id ut apud exteros aſſequatur:quotiens cũ ſuis & pſonis & rebus illo puenerit intẽtius rogamus illuſtriſſimos oẽs principes eorũq; maternat⁹: nr̃is uero edicimus ſub indignationis nr̃æ pæna attentius obſeruari. Ex Mediolano.iiii.calendas Iunias.

Sinonima conſularis dignitatis.

Hic meus eſt ſenator præſtantiſſimus.
Ex meis conſularibus:iiſq; quos plurimũ diligo hic unus eſt.
Non tenet hic inter meos conſiliarios locum inferiorem.
Tanta hic eſt integritate:ut in ſenatu meo ſit mihi iucundiſſimus.
Cupio uæhementi⁹:oẽſ ſcire:hunc inter meoſ ſenatoreſ primam nactum eſſe ſedem.

LC1/CCC.

Ex iis conſillariis:qui ſunt apud me nō mediocri uirtute clari atq; inſignes hic eſt diligendus.

Habet hic meus ſenator ut uirtutis plurimum:ſic fidei ac innocentiæ.

Nulla ſenatorem hunc meum latet probitas.

Eſt meus hic conſultam inſignis doctrina & fide in me ut nullum cum hoc auſim comparare.

Virtus & modeſtia & eruditio Lælii ſenatoris mei mihi iamdudũ eſt perſpectiſſima.

Tam eſt rara huius mei cõſularis ꝓbitas ut hunc merito præferã cæteris.

Tanto eſt multis meis conſulibus Lælius clarior omni laude: q̃to rariores ſui ſimiles inueniuntur.

Cupio intelligi oĩbus:q̃ hunc ſenatorẽ meũ diligenter amẽ.

Titulus.lxv.

Medicinalis familiaris

e St nobis medicus præſtãtiſſimus:q cũ æſculapio Hippocrateq; de medicina poſſit cõtẽdere.Hic ẽ nobis cariſſimus atq; iucũdiſſimus. Nã tam eſt nobis ſæpe uſui:ut uitã nobis ſine hoc eſſe nulla diuturnionem poſſe ducamus.Contingit hũc ſæpenumero tũ noſtra cã:tũ ſua negocia curatuꝝ ꝓficiſci.Cupimus ei ſp ĩter tutũ & expeditiſſimũ ubiq; terraꝝ eẽ. Id ut aſſequat̃ clariſſimos quoſq; prĩcipes rogamus ĩſtãtiſſime.Nã cũ bonum hũc uiꝝ & eruditiſſimũ accuratiuus & imunẽ ſua p loca q̃q; pmiſerint ire ſæpius ac regredi:meaq; ĩtercẽſſiõe plurimũ honorarint:mihi rẽ adeo gratiã fecerint:ut gratius nihil unq̃ ſint affecturi.Noſtri ãt ſubditi hũc ſciãt eũ eẽ. quẽ æque ac me diligo.Ex Mediolano.iii.calendas Iunias.

Medicinalis familiariſſima

q Vi cũ hiſce lr̃is ad uos iuerit.O patres cõſcripti meus ẽ medicus mihi ꝓ incõparabili ſua uirtute q̃ gratiſſimus.Is iccirco iſtac iuit:ut deuotionẽ ſuã ex ſolueret.Cupio apud oẽs eũ plurimũ honorari:qm̃ eſt mihi ob incredibilẽ ſuã uirtutẽ gratiſſimus.tũ ob incõparabilẽ erga me obſeruãtiã æque carus ac ego.Si me amatis hũc honorare ſũmope:admittite gratioſe:ac excipite bñficẽtiſſime cenſeteq; hoc munere uos ĩ me nihil cõferre poſſe iucundius.Ex Mediolano pridie calendas Iunias.

Medicinalis Grauis.

e Raſiſtratus eos recitat reges:q ſuis tpibus uiuerẽt:medicis eẽ tã delectatos q̃ qđ maxĩe.Ageſilaus uero medicos ĩqt icciro dictos eẽ Apollinis filios qđ hoĩum uitas tuerent̃:ut Phœbi luminare qcqd in terris gignit̃.tueri ſolet:quod diligẽtius naſo cõplexus eſt:cũ ait.Inuẽtũ medicĩa meũ.Nũ id mediocre munus eſt:qđ pulcherrime Poete fabulant̃ Eſculapii medicaminibus Hyppolitũ Dianæ reſtitutũ Virbiũ appellatũ.Nã q q̃ſi ſũt difficultate morbi in Horcũ traducti:medicoꝝ officiis uitæ reſtituuntur.

Quãobrẽ apud Egyptios Inachus & cultos eſt ꝑ numine:& Oſyrꝰ appellatus.quaſi oculus multa uidens.Sed nõ erant per id temporis alii: q̃ Cyrurgiæ periti:phiſici uero nulli:ad Hyppocratis uſq; tẽpora.Nũc aũt medicĩa floret:ubi & Galienus Pergameus:& Auicẽa & Serapiõ tã clarã reddidere medicinã:& noui ſũt plurimi:quoꝝ ĩgenia facultatẽ hãc nobilitarũt. Inter quos cũ habeamus nos qdẽ medicũ Cyrurgicũ:ſimul ac Phyſicũ(ut decet q dẽ eẽ)oĩ laude pſtãtẽ:uirũ pbũ ac innocẽtẽ:nobiſq; dediriſſimũ:huic afficimur uæhemẽtius:cupimuſq; hãc in eũ beniuolẽtiã nr̃am oĩbus eẽ perſpectiſſimã:ſed uobis in primis cõciuibus propinquiſq; illius.Quamobrẽ ſic exiſtimate:nullã rẽ tãtã eẽ:quã ꝓ uobis ego facturus nõ ſim:modo illi me gratificatuꝝ eſſe cognoſcã.Gaudete igit:& eũ ſp exiſtimare uobis profuturũ non apud nos ſolum:ſed apud quos noſtra poterit quicq̃ interceſſio. Ex Mediolano calendas Iunias.

Sinonima Medicinalia.

Hic eſt clariſſimus medicus:
Ab hoc uno dependet omnis bene medendi ratio:
Quæ hic in medendo non tenet:nemo tenet.
Nihil eſt medicinale:quod latere hunc poſſit
Habet hic omnia medicinæ iura.
Eſt hic maximus medicorum interpres.
Tantus eſt hic medicus:ut queat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam eſt hic medicaminibus clarus:q̃ qui maxime:
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secundum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic uel ſoli noſtra tempora debent medico.
Hic non cyrurgicus modo: ſed phiſicus eſt præclarus.
Nihil habet huius medicinæ peritia cũ uulgo medicorum commune:
Cum quo ueterum non poteſt hic meus medicus adequari.
Quo nouorum medicorum hic meus non eſt maior atque melior.
Cui cedere poſſit hac tempeſtate medico.
Tanta eſt medendi peritia inſignis:ut poſſit quaſi deus coli medicorum.

Titulus.lxyi.

Legalis familiaris.

q Vãti ſint habiti ſemp iuriſcõſulti & Herodotꝰ deſribit.& poſſumꝰ nõ uulgari cõiectura cõſeq.Nã ut Cicero inqt:ubi ius ratioq; perit: illic habitãdũ nõ ẽ.Iuſticiæ aũt miniſtri ſũt ipſi legũ ſapiẽtes:q lites ut Paulus ait:dirimũt:diſcordias ſedãt:iras cõponũt hoĩeſq; hoĩnũ utilitati cogũt ĩſuire.Legis ergo clariſſimꝰ ĩterpræs utriuſq; læliꝰ uir nodeſtiſtiſimꝰ ac uni ce qdẽ æquꝰ:mihi ꝓ incõparabili ſua ſapiẽtia dilectiſſimus eſt:& cui cupiã

LC1/CCC.

mea iutercesſione: ab hoībus ubiq; terrarum faueri. Nō quia cōmendaticia ꝓ
hoc hoīe tam īſigni laude cumulato miſiſſe dicar (ſua eni ſit ſatis uirtute cō
mendatus apd oīs) ſed ut intelligāt oēs: q̄ti hūc faciā: q̄ti fieri a uobis optē
his paucis eius nomē ꝓſecutus ſū. Sed eſt certe multo pſtātior: q̄ cuiuſq̄ poſ
ſit litteris explicari: & cui qcq̄d officii tribuit: mihi traditū eſſe ducā. Ex Me
diolano. iiii. nonas Iunias. Legalis familiariſſima.

m Vltis pſeq̄rer uerbis epiſtolaq; plixior clariſſimū Iuriſcōſultiſſimū
q; uirum Lælium q pturā nūc iſtic exercet: q ut ē innocētiſſimus: ſic æqſ
ſimus. & dignus: q maiori pſit digniorique magiſtratui. Eū nō ut cæ
teros pedaneos iudices: ſed ut rarum ac pſtantē a uobis cæteriſq; ſubditis no
ſtris cupimus honorari: cū nō tā ſoleat lucro ad magiſtratus: q̄ potius glorie
cupiditate pduci. Sitis in in huius pceptis obſeqoſi ut intelligat: uos fide in
me potius pſtare: q̄ diuitiis: alioq; urbis ornamēto. Id ubi feceritis: & ptorē
iſtū mihi deditiſſimū ſp obſeruaueritis: gratificabimini mihi plurimū. Ex
Mediolano. iii. nonas Iunias. Legalis Grauis.

l Egū maieſtatē: q̄ uenerandā Auguſtus declarat ingens legū uenerā
da maieſtas: maximā apud oē hoīum gen⁹ fuiſſe declarāt oīum na
tionū ac linguarū codices atq; monimenta. Nā cū eadē tempeſtate
Moyſes Hæbreis. Mercurius Triſmegeſtus Aſyriis: Cecrops Athenieſibus
tradiderūt leges: culti ſunt ꝓ diis ſinguli apud ſuos. Nā & Iupiter apud Cre
tenſes nō multo antea: & alius eodē noīe apud Arcades: qa leges ſuis popu
lis ſtatuiſſēt uenerationē cōſecuti ſūt. Idē de Apolline legimus factitatū. Idē
de æaco. Minoe. Rhadamanthoq;. q qm iudices ſeueriſſimi fuiſſēt apud in
feros dānare ſūt dicti reos. At nō multo poſt Lycurgus apud Lacedæmōios
Solon apud Athenienſes eas inſtituere leges quas & Xenophon recitat: &
ad noſtros traductas intelligimus orbē terrarū hodie moderari. Nam ſine
hoc iure quod expoſitum ait Cicero populo: ut obſeruetur: quis bene uiuat
aut deniq; inter homines uiuat. Quamobrem in hunc uſq; diem aſſidue iu
riſperitiſſimi Bartholi Baldiq; ſimiles honorāt nec puo habent in pcio. Id
cū ab aliis diligēter fuet: tū a me ipſo cui Lælius clariſſimus hic iuriſconſul
ē iucūdiſſimus: q cū īgenio ē acutiſſimus: tū doctrīa ſapiētiſſimus: tū ēt fide
īnocētiſſimus. Eū ꝓ tā egregia laude plurimū amo cupioq; a uobis ceteriſq;
meis plurimū honorari. Ex Mediolano Pridie nonas Iunias.

Sinonima. Legalis laudatoria.

Quæ poteſt ars cum legali comparari.
Nulla facultas in urbe poteſt cum iuris æquari ſanctimonia.
Superat ius ciuile pontificumq; facultates quaſq; reliquas.
A legum peritia uinci ſolet omnis in re publica adminiſtranda diſciplina.
Si recte ius tenes tuæ patriæ: potes in ciuitate præeſſe.
Prouinciæ præſides legalis ſolet ars efficere.

Tãta eſt legalis facultatis laus:ut nulla ſit in urbibus regendis ratio:quæ cũ hac adeat conferri.

Qui uolũt ei uacarẽ ſciẽtiæ q̃ plurimũ ſit ĩ rgẽdo foro neceãria:uacet legibꝰ

Tam eſt egregia legum peritia:ut præſtantior nulla dici poſſit.

Qui deprimũt legum maieſtatem:non ſunt homines.

Humanæ ſocietatis fundamentum in recta legum ſapientia conſtat.

Nihil eſt in aliqua diſciplina tam egregium:ut a legali facultate nõ ſupetur.

Qui legalis eſt facultatis peritiſſimꝰ is uerã nõ ſimulatam phiam ꝓfitetur

Hic Iuriſconſultus Vulpiano eſt:Cerbitio Belaq; præſtantior.

Titulus.lxvii.

Poetalis familiaris.

C Vr uates ſint a ueteribus appellati poete:ſi recte cõſyderet.facile in uẽtu ſit:q̃dã fauiſſe hos quõdã diuinitatis apud hoĩes ueneratiõe cõſpicuos:ut nõ ĩiuria illd naſõis legat. Sũt ẽt q nos num hẽre putẽt. Itaq; poetarꝫ ego ꝓſtãtiã nõnũq̃ admiratus Læliũ poetã illuſtrẽ aſſidue feci plurimi: cũ eius ſim uirtutẽ beniuolẽtia ꝓſecutus:tũ a quo uideri poſſe qcq̃ ĩmortalitatis meo qdẽ acqrere nomini Id ut ego ſic inſtitui:ſic uobis fratribus meis dilectiſſimis obſeruandũ eſſe uelim. Cũ mea enĩ ſalute ũra ẽ cõiũcta ſalus: a meæ mentis ſtudio:uos natu minores ſtudia quoq; nr̃a debere ſequi ſpero. Ex Mediolano.nonis Iuniis.

Poetalis familiariſſima.

P Oetam ſcitis o filii:ſapientem ſolere interpretari:ut certe boni poete cenſendi ſũt oĩum ſapiẽtiſſimi:quos nulla facultas laleat. Accedẽtẽ igit iſtuc Læliũ poetã mihi ꝓ ſua ĩcõperabili doctrina cariſſimũ nõ admiremini ſolũ:ſed legẽtẽ aſſidue audite:a docẽte ſp diſcite:tũcq; uos mihi plurimũ gratificaturos exiſtimate:cũ eius hærebitis nocte dieq; lateri ut nũq̃ nõ doctõres diſcedatis. Parete preceptis hiſce meis. Ex Mediolano. viii. Idus Iunii.

Poetalis Grauis.

A Nte poetas neminẽ inuentũ eſſe ullius facultatis auctorem teſtatur philon iudeus:q platonis coætaueus fuit. Apud Egyptios ãt primi fuerũt oĩum:q ſacerdotũ & ꝓphetarꝫ cognomẽto humanarꝫ ſimul diuinarꝫq; rerꝫ cognitionẽ tradiderũt. Nã Vulcanũ Nili filium:q ſecreta naturæ carmine reſerauit:cõſtat poetam extitiſſe uetuſtiſſimum. Cadmũq; Agenoris filium:& linum eius diſcipulum:a quo didicere poeticam Orpheus pronorbides:atq; Hercules. At Orpheus primus eſt apud Græcos. q ſcripſiſſe inueniatur hiſtoriam uerſibus. Ante Homerum ãt & Heſiodum ſcripſere nulli neq; medici:nec iuriſconſulti:nec phi:nec ullius facultatis auctores:poetarum tantum fuit ingenium:ut ab Homero fateatur Strabo uel hiſtoricos.uel philoſophos:uel legum latores ſuarum artium uſurpaſſe primodia. Tã ãt ẽ egregia facultas hæc intellecta:ut appollinẽ poetarꝫ deũ eẽ dixerint;& eius oraculo apud Delon uota tradiderĩt. Quid quor tãta dein

ceps facta carminis celebritas:ut ſine carminibus uel ipſa qdē ſacra in tem
nō ſint ꝓtermiſſa. Q d' & inſtituit apđ ſuos. Dauid ille rex deo gratiſſimns
ſic & ī hodiernū uſq; diē obſeruāt oēs xp̄ani:qd xp̄anos ac ſcōs dixi. oēs di-
uerſarꝫ ſectarꝫ atq; nationū cærimoniæ ut pſalmis hymniſq; ducāt maiorē
naſci celebritatē. Q uid Eulogia. qd triūphātiū feſta:qd cætera q̄q; laude re
fertiſſima q̄ ſine carmīb⁹ ꝓcedere uidēt neqre. Accedit elegātia poeticæ fa-
cultatis ī referēdis iis o. bus. q̄ aut natura ſūt aut uſu referēda. Accedit digni-
tas uerſuū. q ut copioſi ſint. ſic ēt īgenioſi. ſuiq; tenaces:ut nō cadāt ñ habui
ſerpāt. Hæc & multo cognoui iādudū ī Lælio poeta ꝓſtātiſſimo plura:cui⁹
pœmata fuere mihi ſp tā iucūda. ut iucūdi⁹ nihil ēē q̄at:cupio idē de hoc tā
excellēti uiro & tibi uideri mi rex hūaniſſime. quē ut cognoſcas & admire-
tis & non ſine cauſa tam mihi gratum exiſtimes. nuper ad te uiſendum mi
ſi. Vale Ex Mediolano. vii. Idus Iuni.

Sinonima poetalium laudatoria.

Poetica eſt facultas antiquiſſima.
Poeſim uetuſtatis nobilitate cæteris antecellere ſciunt omnes.
Nemo eſt quem lateat:q̄ ſit poetica præſtabilior reliquis.
Poete ut ingenio ſunt acutiſſimo:ita q hoīes magnos:redere ſolēt æternos
Audeat ulla ſcientia cum Homeri contendere facultate.
Nulla tuti eſt facultas facienda. quæ poſſit cum poetica compararī:
A poetica facultate ſunt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta eſt laus in hoc poeta:ut in nullo maior.
Poteſt hic exiſtimari par Naſoni:aut Muſeo.
Q uis eſt in ullis actibus:qui non cedat poetis.
Poetarum laus inſtar Aquilæ ſuper alitibus:precedit reliquos.
Hic uates tantum habet ſalis:quantum grauitatis
In hoc uno & doctrinam admireris & aptitudinem.
Vt cum ducit temporibus atq; rebus:ita quæq; deſcribit:
Cogit uiſis:quæ aſſidue dictat:omnes obſtupeſcere.
Diuina ſunt potius:q̄ humana:quæ hic fecit poeta.
Huius poetæ ſimiles phœnices rariores in italia inueniri ſolent.

Titulus. lxviii.

Philoſophalis familiaris.

e T ſi ph̄andi ſciētiā ñ nullis neceſſaria ēē duco: ſine q̄ nec illi aut illi
mereāt appellari ſuarꝫ facultatū titulis:tā ꝓpriā tñ hēre ſedem arbit
tror (ut Ariſtoteles ait) ut is ſol⁹ mereat̄ ph̄us appellari:q moribꝰ doctrīaq;
ph̄et. hui⁹mōi uir nūc apđ nos ē o filii:q ut ē doctrīā plato:ſic Catonē uita
refert:quem:ut & audiatis docentem & imitemini uitam inſtituentem:non
ubeo modo:ſed ſi æquum eſt:rogo. Sic me faciatis uiuere iucundiſſime:ſi
llius uos ſeruare præcepta uidero: & inſtituta. qui mihi pro ſua incre

dibili doctrine ꝓbitateq́ʒ tam eſt carus. Ex Mediolano. vi. Idus Iunii.

Philoſophalis familiariſſima.

I Elium pħum & uita: & eruditione cupio plurimũ & uidere & audire & ſic totũ amplexari: ut non nihil ex eius me ſequatur diſciplina. Vt enim piſtores nequeunt ex piſtrino non redire farinacei: ſic ego diſcẽdi cupidiſſimus nõ ualebo: nõ ab eo quiq̃: & ad inſtitutiõnẽ uitæ: & ad eruditionis ꝓcepta reportare. Cura igitur: q̃tum: potes: ut ad nos otius eat: nihil apud nos ei cõmoditatis eſt defuturũ. Ex Mediolano. v. Idus Iunii.

Phyloſophalis Grauis.

P Hiloſophandi ſciẽtiã & ſi ſolent ſibi ꝓpriã poete dicere: tũ Mathematici: tũ oratores (ut Cicero docet) hæc ſine pħia mãcha iudicari. Tñ uarios hẽt apud hiſtoricos: ſuæ laudis inuẽtores. Atlantẽ Afri adducũt Orphea uel zamolxi Thraces. Linũ Thebãi. Egyptii Vulcanũ. Galli ſuos Druides & Sõnotheos: alii ãt alios: qui pħiæ primordia & dederint: & ãplificarint. Q uæ ſiue a zoroaſtee Magorũ principe: ſiue a pſarũ Chaldeorũq́ʒ Gymnoſophiſtis originẽ facultas ſit tracta: uberes tuos illos diuiſa ſciendi fõtes Rationalẽ moralẽ. naturalẽq́ʒ ꝑ ſe fert ſciẽtiã: docetq́ʒ nõ ſolũ hoĩem cætera: ſed qd ſit ẽt ipſe homo. Q uæ ſũt reꝝ ſecretaꝝ abditiſſimæ latebræ quas pħia nõ inueniatur. Vbi qcq̃ ẽ hõinũ obſcurum erroribus: quod hui⁹ ductu curaq́ʒ non ſplendeat. Q uam poteſt mens hominum in errores lapſa incurrere ægritudinem: in qua non ſanetur philuſophiæ gubernaculis neq́ʒ medicaminibus. Recte Stratonicus hanc ſanitatem appellat. Hæc argutis ingenii docet contendendo uerum exquirere: ac inuenire. Hæc uiã bene beatequæ uiuendi ſuis parat præceptis. Hæc facit ut arcana quæque naturæ philoſopho referentur. Huius ego clientes plurimum amo: imo ueros moribus ac peritia philoſophos numinũ inſtar & colo: & ueneror. Audio iſtic docere philoſophiam neſcio quem Lelium Græcarum: ſimul latinarũ quæ peritiſſimum litterarum: quem qui audiunt: continuo incipiant doctrina: qui imitãtur uero. moribus philoſophari. Cura ſi potes ut ad nos eat nec quicq̃ ſtipendii recuſetur: quod ab me poſtulat: habebit quæ uolet oĩa. Ex Mediolano. iiii. Idus Iunii.

Sinonima pħiæ Laudatoria.

Hic philoſophus eſt omnium peritiſſimus.

Non minus hic eſt moribus q̃ doctrina philoſophus.

Habet hic ex priſtina philoſophia & uitam & doctrinam:

In hoc philoſohpo habent quem & audiant eruditi. & imitentur boni

Ab hoc pħo nihil accipi põt. qd̃ aut doctum nõ ſit: aut cultũ ac innocens.

Philoſophia huius eſt omnis uera: nuſq̃ ſimulata.

Nulla eſt in hoc labes. omnis laus:

Eſt hic philoſophus tam ſuæ facultatis titulo dignus. quam apud priſcos ullus alter.

LCI/CCC.

Q uid hic habet a uirtute ueraq; philoſophia diſiunctum?
Vt hic docet: præſtat eſſe philoſophum: q̃ ſcire philoſophiam?
Nihil huic eſt cum ullo commune uicio: ulla ue imperitia.
Habet hic quæ decent philoſophum omnia.
A philoſopho tantum hic ab errare poteſt: q̃tum a ſeipſo cælum?
Philoſophia huius non ſimulata: ſed ſuo conueniens eſt nomini.
Q ua re omnes accuſantur philoſophi: quod parum ſtudent innocentiæ: hic nunq̃ accuſabitur.
Q uod in pleriſq; uidetur: qui philoſophos dici uolunt in hoc eſt nulla inanis auiditas gloriæ. Titulus.lxix.

Mathematicalis Familiaris.

q Vi curam iis adhibuere facultatibus q̃ ſunt ab actiōe alienæ: ſed ſubtiliſſimæ certe. nō ſūt multū ī actione uitæ (ut Cicero docet) laudati: ſed admiratione digniſſimi. q res ſecretiſſimas nō multū in uſu uerſatas ſibi & procurauerint. & ſūma indignatione ſint aſſecuti. Nam aſtronomos reliquoſq; Mathematicos & Chaldei primū inuētores: & uniuerſa deinceps Græcia q̃ſi nūina quædā in terris coluit. Q uāobrē cōſtitui oīno his te mi fili uacare facultatib⁹: ut aliq̄n futuroꝶ īterpres poſſis fieri ad bene: beateq; uiuendum inſtructior: atq; minus difficilis. Ex Mediolano.iii. Idus Iunii.

Mathematicalis familiariſſima.

I Mprobēt Mathematica reꝶ oīum bonaꝶ irriſores iſti mordaces: ut uelin: ego te iis uacare decreui. Q uid enī argutius ac uerius ea inuenit ſcientia: quæ pauciſſimis nota res aperit futuras muſicā docet cōſonātiā metitur telluris uel abditiſſima quæq;: ac uno ictu multos accumulat numeros. Hæc ut eſt rarior: ita & mihi iucundior: & uiſa homine nobili dignior. Huic igitur operam omnem adhibe. Ex Mediolano pridie Idus Iunii.

Mathematicalis Grauis.

u Iciniores ſolis ortui primi ab Herodoto. Straboneq; recitāt oīum Aſtronomiā īueniſſe. zoroaſtrēq; dicūt alii (Platonē ſecuti) deoꝶ ī mortaliū hanc nobis dono cōperiſſe: alii uero inquiſitione diligentius īueniſſe. Ptolomeū aūt admirātur: qui ſpoſt tot ānos tam egregie ſit in illis uerſatus & doctrina & rerū experientia quæ uix ii primi attigiſſent. Homerus aūt & aſtroꝶ curſus: & menſurationē: numeros: armonicaſq; deſcribens aliquando cōſonantias uix ſibi credat in ſūma reꝶ oīum difficultate: cū dicat ſine teſtibus ꝓbatiōi fidē adhibēdā. Ego & ueteꝶ & noſtroꝶ in his facultatib⁹ cōſiderās laudes: uoluntaſq; nōnūq̄ mecū aīo: q̄ti fuerint ſintq; aſſidue ꝑii: qui poſſūt ex iis fūdamētū & ueritatē elicere: q ſūt oīum obſcuriſſimi. & & admiror & ueneror: ſi quos intueor eiuſmodi Mathematicos: q̃ uera ſint laude digni. Puto enim hæc aut ꝓuidere aut rimari: nō tā humanitatis officiū eē: q̃ potiu diuinitatis. Q uāobrē cū iſtic: quo te mi fili diſcēdaꝶ miſi bo

naꝝ artiū gr̃a: factus ſim certior Mathematicū eē uiꝝ nō officioſū minus q̃ ingenioſū. hoc eſt & doctiſſimū: & bonoꝝ amātiſſimū: ad eū te cū hac epiſtola cōferas cōtinuo uelim: ipſumq́ meo nomine roges tibi ſeſe nonnunq̃ diſciplinas ſuas impartiatur: ſed ea quidem ſollicitudine: qua ſolet amicos. Nā cū nulla tibi ſint iis in atribus principia: eſt inchoandū a carceribus (ut aiūt) ut facilius ad calcem peruenias. Id ſi tibi cōmodaturū ſe promiſerit: intelliget propediem nō cōtuliſſe officiū in ingratum. Nā ut meapte ſum natura in eos oīs liberaliſſimus: q me aliq̃ donāt gr̃a: ita in huius operā conabor ſuperare meā & natura & cōſuetudinē: ne ſe unq̃ iactet me uiciſſe officiis decertantē. Eſto tu modo ſtudioſus Ex Mediolano Idibus Iunii.

Sinonima Mathematicalia.

Doctiſſimus hic eſt Aryſthmeticus.
Acutiſſimus eſt Aſtronomus.
Diligentiſſimus eſt Geometer.
Sonorus & ſuauiſſimus eſt Muſicus.
Huic ſunt cæli ſecreta cognitiſſima.
Ab hoc poſſumus futuros accipere rerum euentus.
Hic maximus eſt & certiſſimus uates.
Huius facultas ab aſtris nihil habet diſiunctum.
Tam eſt huius animus in ſtellarum conſideratione compoſitus: ut uel ſomnians inter ſydera uerſetur.
Qui hunc hactenus ignorarunt: ſciant poſthac aſtronomorum rariſſimorum excellentiſſimum eſſe.
Plurimum laudant omnes hunc Mathematicum: at ego prpſus admiror.
Neminē Mathematicoꝝ eſſe cum huius ſcientia comparandum arbitror.
Eſt hic ut in reliquis Mathematicis clariſſimus: ſic in Aſtrologia ſolus noſtris tempeſtate Ptolomeus.
Albumazar (cuius hic nititur ſtudiis) ab huius ſcientia iudiciiſq́ longe ac late ſe uictum eſſe fatetur.
Nullus eſt Mathematicus in ulla natione hoc tempore huic ſimilis.

Titulus.lxx.

Omnium artium familiaris.

p Rim⁹ oīum Gorgias legit̃ Leōtin⁹ ita ſenſiſſe ut oratorē ſe nēo auderet ꝓfiteri. q negret de oībus q̃ ab eo q̃rerēt. reſpōdere. Q d' cū pleriſq́ in locis uideat̃ & Tulli⁹ affirmare: mirabile certe mun⁹ i hoīb⁹ eē cælit⁹ duco ut oratoria ſit oīum artiū & diſciplinaꝝ artes cōplexa unuſq́ orator īter oīs q̃at reliq̃rū artiū ꝓfeſſores: q̄ſi ī ꝓpria uerſari officina. Quare cū ego ī gymnaſiū iſtud te lr̃ariū miſerim. ut diſcas: fac ut oīno te dedas oratoriæ q̃ ſcim⁹ oīum artiū eſſe cōplexā facultates. Ex Mediolano. xix. calendas Iulias.

Omnium artium Familiariſſima.

hc1/ccc

c Vm intelligam iſtic oratorem eſſe clariſſimũ:qui ſit tã inter omnis ſciẽtias familiariſſim⁹ ſigularis:ut admirari cogat oĩs eaꝝ ꝓfeſſores: cupio ad eum amandũ ſequendumq; te accingas:nocte dieq; ab eo non diſcedas.Nullum ei negato ſuæ diſciplinæ p̄tium.Nihil ſi me amas:p̄termitto:quo te illo poſſe gratificari cognoueris.Afficies eo me pacto tanta uoluptate:ut incredibile diſtu ſit.Ex Mediolano.xviii.calendas Iulias.

Omnium artium Grauis.

q Vã q̃ poetas aliq̃n audiui:affirmauiq; oportere omnium artium eſſe peritiſſimos:ut omnia recitãtes nihil ignorarẽt:ut Sinides & Heſiodus docent.nõ tamẽ hoc munus oratoris minus eſſe duco q̃ poetarum: Nam ut Tulius dixit.Si de medicina defenſionẽ ſit orator intercepturus: aut de aſtronomia:aut de re militari:quibus poterit argumẽtis eius tueri cauſas:niſi eas ipſas tenuerit artis.in quibus uerſabitur defendendis.Certe nõ iniuria concluditur:uix ſingulis ætatibus ſingulos tolerabiles oratores extitiſſe:cũ reliquaꝝ facultatum plurimi ſemper extiterint & ꝓfeſſores.& peritiſſimi.Non parũ eſt in perſuadendo ſe unum omnibus exhibere audiẽdũ qui & dicendo auditoꝝ animos in ſententia trahat:& ſuadendo ac diſſuadẽdo:in omni re uertat quo malit.Quam autẽ hoc ſcire quẽlibet deceat: qui ſit ullius facultatis honeſtæ laudem habiturus bene merens: uel ab oĩ hoĩũ facultate cognoſcatur Theologis.Medicis:Iuriſcõſultis:q niſi hac oratoris ui atq; maieſtate ãnitantur:nihil uel p̄dicando :uel medendo:uel in agendis cauſis ꝓficiant:Oratorẽ ego rite fateor ueteres imitatus oĩum artiũ quẽdã cõplexorẽ eſſe q ut Cicero Demoſthenẽ ſecutus uoluit cũ oratione hoĩes beſtiis antecellãt:eadẽ bona & ſapiẽti reliq̃s p̄ſtet hoĩum laudibus ſitq; uel homine lõge maior & p̄ſtabilior.Huic adhibeas omnẽ diligentiã & induſtriã uolo:nec ad ullũ te ullius facultatis opificẽ cõferas potius q̃ ad urbis iſti⁹ oratorem.qui ut clariſſimus eſt:ſic etiam noſtrum amantiſſimus.Ex Mediolano.xvii.calendas Quintilis.

Sinonima omnium Artium.

In hoc uno eſt omnium artium excelentia.

Nihil eſt cunctis eſt bonis artibus:quod hunc lateat.

Poteſt hic ſolus ad omnia cunctarum artium abditiſſima reſpondere:

Tam eſt hic Orator bonarum artium ſingularum peritiſſimus:quam ullus apud ueteres extitiſſe perhibeatur.

Nulla ex arte quicq̃ eſt huic incognitum.

Habet omnium hinc facultatum ſingulos quidẽ locos perſpectiſſimos.

Sola eſt oratoria cæterarum omnium diſplinarum & capax & particeps.

Qui ſeſe oratorem uocat:is profiteatur omnes artes.

In oratore nequit eloquentia ſine ſapientia exiſtimari.

Quæ ſapiẽtia docet oratorẽ humanarũ eſt & diuinarũ ſcientia rerum.

Ad omnis artium omnium fontes debet orator reſpondere.
Nihil cum fugiat:qui non ĩmerito ſit oratoris gloriam conſecutus.
Oratorꝶ laus in oĩbus ẽ artibus diſcutiẽdis ĩtelligẽdis tractãdiſq; cõſtituta:
Tãta ẽ oratoriæ uis:ut oĩum debeat artiũ fundamẽta ꝓgreſſuq; tenere.

Titulus.lxxi. Militaris cũ adhibẽda fide familiaris.

m Ilitãdi certe laus:ꝗ ñ corpis ſolũ uirib⁹:ſed multo magis aĩ ſplẽdorẽ cõtinetᷣ(ut ꝓbat Xenophõ)a ueterib⁹ ẽ ſp ſũmo exiſtiata ĩ ꝓcio:at ita qdẽ:ut ñ bellũ mõ milites ĩ cãpis gerere ſcirẽt:ſed ĩ urbe pria cõſulere dignitati ciuiũ:ſuorũq; ĩdẽnitati. Propterea cũ ſe iactaret apd Philippũ macedonẽ ſuus miles:qđ fortiſſim⁹ foret:tibi ꝓſero dixit. Elephãtẽ phũs. Cũ te igitᷣ militiæ dederis:fac ut ñ malis beſtiaꝝ ſimilis furore:cædib⁹.uiolẽtiaq; ceſſeri:ꝗ uiroꝝ ĩgenio:cõſilio ĩnocẽtia.pietate. Ex Mediolão.xvi.calendas. Quintilis.

Militaris cũ adhibẽda fide familiariſſima.

q Vi militiæ uacas mi fili:fac ut te ueꝝ ñ ſimulatũ exhibeas militẽ:q nõ ĩ dimicãdo.uiolãdo.cedẽdoq; cognoſcitᷣ:ſed ĩ uictoria:cõſulto prudẽterq; cõſequẽda.ĩ deliberãdoq;:ꝗ ſit modeſt⁹.ꝗ ĩnocẽs. ꝗ pius. Quibus ãt hæc ſingula gradibus cõſeqris a Lælio accipies q hãc meo noĩe tibi reddidit epiſtolã:cuius adhibe uerbis æꝗ fidẽ:ac ſi ꝓſens expſſiſſẽ. Dicet.n. a meipo. Uale ex Medio.xv.kal.qntilis.

Militaris cũ adhibẽda fide grauis.

m Ilitãdi facultatẽ ut antiqſſimã cẽſeo(Militauit Moyſes Militauit cadmus Militauit Iupiter:ĩter primos ãt hiſtoriaꝝ fõtes Ninus.Cyrus Xerxes ſic & ꝓſtãtẽ ĩter eas:qb⁹ ĩ hac uita nobis ẽ opus. Nõ.n.ut eripiatᷣ qcꝗ uel uita uel res:ẽ iucũda:ut uiolẽter & ĩpudice qcꝗ efficiatᷣ. Sed ut ſi qs uelit tyrãnus & uiolentus eẽ:militãdi pitia ei obſiſtatᷣ. Pacis igitᷣ cuſtodiã militia uera ꝗrit:pacis fundamẽtũ ac robur.ut Demoſthenes docet. Haud ei tã armis phaleris uaginaq; Eneade gaudere debet bonus miles:ꝗ potius eaꝝ peritia facultatũ:qbus ñ uiuitᷣ ac beate. Quod ſi caſtra mẽtationibus ſoliſq; expugnatiõibus hoſtiũ cõſtaret. Militiæ laus:ſolis quoq; cõſtaret corps bonis:ꝗ lõge ſũt illis ĩferiora:ꝗ ad aĩum attinẽt. At Plato dixit artẽ militarem corpus hẽre ut materiã:aĩum uero:ut formã:corpus quod exerceret miniſterio aĩum quo ĩperaret:corpus cũ beluis cõmuniſſimũ:aĩum cũ ĩmortalibus diis. Ad hæc ãt uidẽ:ꝗ ꝓfuerint Cyro:Alexãdro.Cæſari:uel ad uictorias cõſequẽdas multaꝝ ſciẽtiæ reꝝ. Itaq; cũ te tãdẽ Militiæ dicaris cupio & alia ñ ꝓtermittere:ꝗ ſint ad iſtã laudẽ ſũmope neceſſaria. Hæc qlia uelim eẽ Lælius corã explicabit meis uerbis. Ex Mediolão.xiiii.calẽdas. Quintilis.

Sinonima militaria cum adhibenda fide.

Clarus miles non animo minus præſtanti ꝗ forti corpore conſtat.
Huic adhibe fidem omnem in iis:quæ tibi meo refert nomine.
Hic miles optim⁹ nihil tibi dicet:cui æque nequeas adhibere fidẽ:ac mihi.
Vera militiæ laus ueram ſequitur mentis indaginem.

LCI/CCC

Non prudentia minus q̄ fortitudo prodeſt militi.
Nihil eſt tam ꝓpriũ atq̃ ſuũ militiæ q̄ cõſiliũ ingeniũ:atq̃ fides.
Non differẽt a beſtiis milites:ſi ſolis conſtarent mẽbrorꝫ uiribus.
Nõ uſum mõ roboris q̃rit militaris gloria:ſed prudẽtiæ uĩ atq̃ maieſtatẽ.
Maxima militiæ laus ex multarꝫ optiarũq̃ artiũ diſciplina ſolet naſci.
Quid eſt in fortiſſimo turpius milite:q̄ ſi ſit furioſus.
Vt abeſt ab imprudentia bonus:ſic abeſſe debet miles.
Potes huic oẽm adhibere fidem:q̃ meo nomine docet nõnihil.
Qui miles hic ad te iuit:adhibe huic fidẽ ꝑ me oẽm. Ti.lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

f Vere maiores multorꝫ principũ ĩter ſe nõnũq̄ inimiciſſimi: quorũ hæredes amiciſſimi facti ſũt:ut cũ Lacedemoniis Atheniẽſibus nõ ꝑuæ quondã extiterũt diſcordiarꝫ cauſæ:q̃s tporꝫ diuturnitas diremit atq̃ ſedauit. Itaq̃ ſit tuis ẽt maiorib⁹ fuerũt cũ meis inimiciciæ:diuertamus nos ab iis odiis:q̄bus nullæ ſũt alternæ iniuriarꝫ cauſæ:ſed oĩa pacatiſſima.uni cẽq̃ trãqlla. Cõciliemus ꝑ deũ ĩmortalẽ:mẽtes nr̃as:ꝑpetuaq̃ deuinciamur fide:quod ut ego me ſeruaturꝫ polliceor:ſic te recuſaturꝫ nõ ſpo. Ex Mediolano.xiii.calẽdas Iulii. Ad cõciliãdã gratia familiariſſima.

p Luribus abs te cõem animorꝫ nr̃orꝫ conciliationẽ depoſcerẽ uerbis ſi cenſerẽ ad id te difficilẽ. Sed cũ ĩtelligã:nihil hũanitate facili⁹ tibi fio breuior:rogoq̃ nolis hãc gratiæ nr̃æ cõciliãdæ nouitatẽ effugere: q̄ ſit uetuſtas diuturnior ſecutura. Nulla.n.hoc alia de cã q̃rit:niſi ut inuidorum maliuolorũq̃ ĩgeniis obſiſtat̃ paceq̃ diuti⁹ firmiſſimeq̃ uiuat̃. Ex Mediolano.xii.calẽdas.Quintilis. Ad conciliandã gratiã Grauis.

n Equeo ñ illos ſũmis ĩ celũ extollere laudib⁹ q̃ nullis maiorꝫ hærẽtes inimiciciis cõciliata ſibi alterutra grã:facti ſunt amiciſſimi:ut inter barbaros ſcim⁹ feciſſe Medos cũ aſyriis:ĩter græcos Argiuos cũ Thebanis ĩter nr̃os Romanos cũ latinis:cũ tuſcis.cũ.Sabinis:cũ q̄bus nõ mõ ſibi gratiã cõciliarũt ſed conubia iunxerũt:& ꝓpinq̃tatũ plura genera cõtraxerunt: A q̄bus ut adhorruit oĩs nolus:ſic & ſimultas oĩs ſemꝑ porro fugit. Hinc natæ ſunt familiaritates aſſiduę:tãq̃ arctæ contractæ amiciciæ:ut nihil inde dulcius:nihil amicius dici queat. His exẽplis duci debẽt:q̃ boni ſunt:quorũ etiã maiorib⁹ qcq̄ fuerit diſcordiarꝫ. Hac ego ꝑmotus rõne conciliare tecũ gratiã curio nec maioribus cœdo meis q̃ maluerint hoſtili cũ tuis more uiuere:nec tuis tibi cædẽdũ cẽ reor:q̃ ab hoc odio nõ cõtinuerint. Vbi.n.finitimis ſũt cõciliatæ grãe qd põt deeſſe iucũdi:qd felicis. Oĩa pacatis prĩcipũ finitimorꝫ aĩ ridẽt:oĩa florent.oĩa coaleſcũt. Fac igit̃(amabo:& tu pariter) malis ĩ hac grãe cõciliãdæ rõne ꝑpetuo uerſari:cõmuniq̃ cõq̃eſcere amicicia:q̄ aliter ſentire qcq̄:ut te facturꝫ ñ diffido. Ex Mediolano.xi.calẽ.q̃ntilis

Sinonima conciliandæ gratiæ.

Nihil pluris facio:q̄ ut gratia inter nos concilietur.
Conciliandam gratiam optat ſupra modum omnis mea mens
In noſtræ conciliationē gratiæ ſunt oēs mei ſpiritus inclinati.
Tam abſum ab ulla inimiciciarum memoria ut conciliare inter nos gratiā plurimum expetam.
Conciliare inter nos gratiā:tām appeto:q̄ quod maxime.
Si uideres:quo ſim in te tuoſq; omnis animo:iamdudum tibi fuiſſe mecū conciliaia gratia.
Quod præ cæteris oībus ī primis abs te q̄ro:ē ut īter nos cōciliem⁹ grām
Fac ut conciliata īter nos grā:non ſolum ſupioribus maioꝝ nr̄oꝝ odiis finis:ſed futuræ beniuolētiæ noſtræ principum ppetuum figatur.
Cum nihil uideam tam eſſe nobis noſtriſq; pfuturum:q̄ gratiæ inter nos conciliationem:quæro abs te:ut ei ſtudeamus.
Si non neglexeris noſtræ conciliationem grariæ nec inutile tibi fuerit: nec incōmodum mihi.

Titulus.lxxiii.

Ad reconciliandam gratiam familiaris.

t Antū eſſe debet(ut Plato admonuit)beniuolētiæ cōponēdæ uinculū:ut q̄q̄ poſt conciliatā gratiā interuenerint odia recōciliāda ſīt neceſ. Id ut ī pleriſq; natiōibus uidimus obſeruatū:ī Romanis tn̄ ī primis aduerſus Carthaginē:q̄ & ſi fœdifraga fuit ac fidifraga rurſus ac iteꝝ:impetrauit. Tertiū uſq; grāe recōciliāde munus. Fuere poſt cōciliatā inter nos gratiā:uel tua uel nr̄a cā ſuſpitiōes & ſimultates. Recōciliemus eā te rogo cureamuſq; ne qd in poſteꝝ odii poſſit intercurrere. Ex Mediolano.x. calendas. Quintilis.

Ad reconcilianda grām familiariſſima.

d Eleamus e noſtris(ſi libet)mentibus inimiciciaꝝ priſtinaꝝ:nouiſſimorūq; cauſas odioꝝ:& īter nos grām reconciliem⁹:cū minus ſit turpe iudicādū:ſi totiēs beniuolētiæ contraxerim⁹ pacta:q̄ ſit maluerimus ī iniuriis ptinacius eē diuturni. Inimiciciis.n.ītereſt dæmon:reconciliādæ grāe deus ipſe. Hoc me ppetuo ſeruatuꝝ pmitto. Te autē ſpo: non negatuꝝ. Ex Mediolano.ix.calendas. Quintilis.

Ad reconciliandam gratiam Grauis.

e T ſi legitur illud hiſtoriæ ueteris. Inimico reconciliato non confidas in eternum ſic tamen intelligendum Auguſtinus interpretat: eum qui reconciliatus eſt:eſſe rurſus inimicum: qui inimicicias ut falleret: diſſimulaſſet:& gratiæ conciliationem ſimulaſſet. At ego diligentius illud Homeri mecum animo uoluens.qd̄ ab inimicis potius amor eſt quærendus:quam ab amicis odium:nihil magis appetii. q̄ ut perpetuo iungeremur amiciciæ perfectæ uinculo:quod ſi quando diſſolutū eſt magis: q̄ uel laceratum:uel deciſum:uel cuius cauſa factum ſit oēs ſcimus. Mea certe culpā nihil omiſſum eſt:quod ad eternæ beniuolentiæ pietatiſq; conſeruatio-

LC1/CCC

nẽ ptineret. Haud ignoſcãt illis dii boni q delatiõibus falſis: ſuſurratiõibus murmuratiõibuſq; finxerũt odiorũ ĩter nos cauſas: ut utroſq; ſuo nutu regerent atq; gubernarẽt. Sed de me certe decepti ſũt. Nã nũq̃ apud me ualuit tale abiectiſſimorũ ſeruorũ genus: nec tã mihi potuerũt unq̃ ĩ te dicere qcq̃ aſperũ: ut aut fidẽ mihi fecerint: aut mentẽ pturbarint. Tandẽ acta ſũt (ut homines ſolẽt: alii creduli: alii coacti) & trãſacta: plurima. Ea infecta dici non poſſũt. Si meo es aĩo: recõciliãda ẽ nobis grã: ĩq; ĩ futura fide firmamẽti collocãdũ: q̃tũ ſi fuiſſet añ hac: hæ cõtrouerſiæ nõ ĩtercurriſſent. Id uelis: te unice obſecro ego me uelle facturũq;: teſtor oĩs ſupos. Ex Mediolano. viii. calẽdas. Quintilis.

Sinonima recõciliãdæ gratiæ.

Reconcilietur inter nos ĩmortalis gratia.
Poſt ſupius odiũ nouiſſimũ hoc recõciliet nos perfecta gratia.
Fiat recõciliatio inter nos gratiæ quæ deleat e mentibus noſtris odiũ oẽ.
Subeat nos tãta pietas: ut te cõciliet ĩter nos grã: aec unq̃ amplius dirimaẽ.
Qui ſapiunt: non ſemel at ſæpius reconciliant gratiam.
Cuius fuerint ſuperiorum inimiciciarum cauſæ: non quæramus. gratiam inter nos æternam reconciliemus.
Abſit a nobis omnis furor: gratia ſit perẽnis recõciliata.
Nihil plus appeto: q̃ inter nos reconciliari gratiam.
Vt eſt crebrius odiũ excrandũ: ſic aſſiduæ grã reconciliatio querenda.
Nemo bonus diffugit unq̃ grã reconciliandæ conditionem:
Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes.
A reconcilianda gratia non abhorrent: niſi mali.
Fiat in noſtra gratia reconcilianda fœdus omne atq; pactum: quo manifeſto cognoſcatur ipſam nunq̃ diſſolui poſſe. Ti. lxxiiii.

Ad ſe laudandum familiaris.

q Vãuis ſeipſũ laudare: nullũ decere uideatẽ ſitq; illud trito quod uerbo dicitẽ. Laus ĩ ore ſordeſcit ꝓprio: nihil ẽ tñ tã uniuerſale: qđ ñ admittat qcq̃ (ut Ariſtoteli placuit exceptiõis. Nã q̃ ego fuerim diligẽs in ſtudẽdo adoleſcẽs: dieq; ac noctu uacauerim bonis artibus: hinc põt ĩtelligi ꝙ nõdũ annũ qntodecimũ fugiẽs docebã publicæ. Sobriæ ãt uiuebã: inediæ nõ cedẽs nec algori. nec æſtui. Sed ĩ oĩ labore ſolertiſſimus. Idẽridẽ tibi cẽſeo faciẽdũ mi fili: ut mei nõ deſinas eẽ æmulus. Ex Mediolão. vii. calẽdas. Quintilis.

Ad ſe laudandũ familiariſſima.

p Oſſem ĩ te corrigẽdo admonẽdoq; mi diſcipule: me plurimũ laudare docereq; q̃ eſſe ego laudatꝰ ab oĩbus hac ætate: q̃ tu uix lrãꝝ attigiſti bonaꝝ cunacula. Quo fit: ut ñ tã mei laudãdi q̃ tui cõmonẽdi grã certo te ſcire uelĩ fuiſſe me ĩteneris ãnis tã ſtudioſũ: ut maiori natu ñ fuerit multũ deĩceps laborãdũ: qđ ut puer nõ ꝑtermittas: te unice rogo. Ex Mediolão vi. calendas. Quintilis.

Ad ſe laudandum Grauis.

l Audabat ſe Chyron apud Achilem ut ĩ Homero legit̃: & Ariſtoteles apud Alexãdrũ:ñ alia qdẽ de cã(nec.n.ſe iactabãt:uera loquebãtur)niſi ut diſcipulos ad ſimiles ĩflamarẽt laudes:& teneriora ingenia quaſi allicerẽt ad imitãdũ.Ego ãt q ñ tibi minus afficior:q̃ illis illi poſſũ ẽt meis exẽplis ſupioris ætatis ad uirtutes ĩuitare atq; ducere.Nõ.n.cũ erã eiuſdem ætatis fere:cuius tu nũc es ornamẽtũ libidinib⁹ uacabã:ñ in laſciuiis educabar:ñ uiuebã molliter:ſed q̃uis oĩa forẽt ap d pentes mihi dlicatiſſima.modeſtiſſime tñ degebã:nihilq; curabã uæhemẽtius:q̃ ñ eẽ cũ iis eq̃libus:ĩ qb⁹ uel ĩpudiciciæ qcq̃ uideret uel negligẽtiæ lrãꝝ Aderã cũ ſenib⁹ pceptorib⁹ qdẽ illis:a qb⁹ & lrãs ſimul:& mores diſcere poſſẽ.Ita factũ ẽ ñ multo tpis curſu:ut ñ lrĩs ſolũ erudit⁹:ſed uita ñ inſulſus aut ĩ,modeſti⁹ apud oĩs ciues meos fact⁹ ſim plurimi.His uitæ hac diſciplinæ mõis te uelĩ ãbulare.meaq; ſeq ueſtigia:qb⁹ uel oẽ ſit ĩter tibi futuꝝ iucũdiſſimũ:uel nuſq̃ iniucũdũ. Quid.n.ẽ:qd tuã magis futurã oblectet ſenectutẽ q̃ ſi ſcias:ac ſapias.Scire aũt:at ñ ſape:te min⁹ uelĩ:q̃ ſi ſapias tm̃ at neſcias.Accige te igit̃:ſi me amas at teipſum his ordinib⁹:teq; mihi gratiorẽ aſſidue fore:cẽſeto.Ex Mediolano.v.calẽdas.Quintilis.

Sinonima ad ſe laudandũ.

Ego ſemper bonis artibus uacaui diligentius.
Nuſq̃ deſii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac ut imitere meam adoleſcentiã:q̃ fuit in diſcendo ſolertiſſima.
Nunq̃ te a bonis diſtrahas litteris.
Imitare me præceptorem tuum:qui fui ſædulus in diſcendo.
Quotiẽs ea pges uia:q̃ pgreſſus ego ſum:& lrĩs ſimul pſtabis & moribus.
Nihil eſt tibi laudis defutuꝝ:ſi mei malueris:q̃ tui adoleſcentis ſimilẽ.
Omnis puricia mea bonis eſt artibus exercitata.
Quid eſt:cur meam adoleſcentiam non laudem:quæ ſemper eſt in litteris moribuſq; exercitatiſſima.
Decet aliqñ ſe laudare:ut alii ad idem laudis inflamentur.
Fui puer modeſtiſſimus:pariter & litterarum amantiſſimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni ſcelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odioſius ignauia & inertia.
Si q̃ris inuentis ætatis meæ rationẽ:uixi modeſtiſſime lrĩs deditiſſimis.

Titulus.lxxv. Sui expurgatiua familiaris.

u Ehemẽter a uirtute qdẽ aberrat:q me dicet uiolẽter oppſſiſſe puellã atq; tã graue ĩceſtũ cõmiſiſſe.Nõ.n.ſolũ nõ ſũ Porchaſtes aliqs:aut Syſiphus:q eiuſmodi ſcelere delector ſed oĩ ſũpotius laude ĩtegritatis & pudiciciæ ĩſignis.Nã ab ineũtibus ãnis inqrat̃:ubi uixerim:qd egerĩ:qd attẽptarim nũq̃ me qſq̃ ĩueniet minus uacaſſe libidinibus:maiorẽ laudib⁹ operã pbuiſſe.Quis equaliũ meoꝝ ĩ ullo unq̃ uirtutis genere mecũ auſus ẽ cõtendere.Itaq; nõ potes me apud quẽq̃ accuſare:cui notus ſim:q tuæ mẽtis

LC1/CCC.

odium non accipiat. Ex Mediolano. iii. calendas. Quintilis.

Sui expurgatiua familiariſſima.

c Vm tã alien⁹ ab hoc uitio: cui⁹ abs te ſũ accuſat⁹: ut ꝓpinqor longe ſim deoꝝ ĩmortaliũ: q̃ hũanæ uitæ. Norũt me ñ oẽs ſolũ ciues mei apđ quos ĩ me debacchat⁹ es: ſed uniuerſi latini uiꝝ & modeſtia ĩcredibili: & ĩnocẽtia ſingulari: quẽ meipſũ ubi nulla licet alia de cã laudare: tñ expurgãdi mei grã licet. Ne poſthac igit̃ ſis adeo ĩ maledicẽdo mihi ſollicitus: ne ſimul & nihil ꝑficias: & tibi plurimũ obſis. Ex Medio. iii. calẽ. Quintilis.

Sui expurgatiua Grauis.

n Vllo uidet̃ cuiq̃ tã licet̃ ſuas ĩ mediũ afferre laudes caſu (qđ Demoſthenes ĩqt) q̃ ubi accuſat⁹ ẽ ſceleris alicui⁹: a quo ẽ alieniſſim⁹. Tũc n: ut de culpare ſe dẽt: ſuãq; (qđ iuriſcõſulti dicũt ĩnocẽtiã purgare ſic ſuas ꝓferre laudes illas: qꝝ & fiducia ſibi ẽ maxĩa: & certiſſime uitæ rõ accuſato ſceleri penit⁹ hoſtis. Nã ſi laudãt ſe pleriq; ſui ſola fiducia: nec ĩꝓbat̃ q̃to id magis & eo licet ac decet ſui purgãdi cãu. tulli⁹. n. ſola ſui fiducia ſic ĩqt. Nã philoſophãdi ſciẽtiã cõcedẽs multis: qđ ẽ oratoris ꝓpriũ: ape. diſticte. ornateq; dicere uideor meo iur̃ mihi uẽdicar̃ accuſaſti tu me ĩqt æſchines maieſtatis At qs ĩ patriã piẽtior unq̃ qs plenior caritatis. qs ciuiũ ſtudioſior. Sic mihi nũc ĩ te licet. Accuſaſti tu me inq̃ auaricie. Quis ãt me uno ñ liberalior mõ ſed ꝓdigalior. qs min⁹ alieni cupid⁹ æris alicaꝝ reꝝ abſtinẽtior. Sciũt oẽs quos habuerĩ ingratus: qs ſedes diuerſis ĩ locis maxĩas: ĩ qb⁹ poterã: q̃tũ uolebã: q̃tũq; uix corruptiſſim⁹ aliqs fuiſſet auſus cupe. Neminẽ latet q̃ illic nũq̃ aliqd reportari: qđ p̃rimoniũ meũ coaceruarit (at reliq aſſidue multa) ut ſplẽdidi⁹ ac magnificẽti⁹ uiuerẽ. Venit ad me nõnũq̃ corruptor aliqs a quo æs/grãde nob̃ offerret̃: ut ĩpetraret̃ aliqd ñ ſolũ ñ admittebat̃ æs illđ: ſed uel ei⁹ attẽptator corruptele: ſi petebat rẽ turpẽ cũ maxĩo reiiciebat̃ dedecore: ĩterdũq;: qđ tm̃ facin⁹ anhelaſſet: caſtigabat̃. Itaq; ne teras tp̃s ĩpie: alio ei nõ ẽ appellãd⁹ ille noĩe: q famã alienã uult ꝑdere: ne teras igit̃ tp̃s ĩ me accuſando auariciæ: ĩ quẽ talis criminis nũq ſuſpicionẽ cõiicies: facieſq; te ſp exiſtimari minus bonũ: magiſq; maledicũ. Satius eẽt teipſum corrigere: ſupiorẽ emẽdare uitam: me notiſſimũ nõ laceſſere. Ex Mediolano pridie calendas. Quintilis.

Sinonima ſua expurgatiua.

Sum (ut Homeri ſequar illud) ulyſſes innocentiſſimus.
Nullum eſt eiuſmodi in me uitium.
Abſum ab omni crimine.
Omnis eſt in me uirtutis laus.
Decet me bonum oſtendere: mei cauſa expurgandi.
Tu me accuſas immundiciæ: quem omnes laudant caſtitatis.
A quo me abeſt auaricia longiſſime: falſo tu dicis auarum.
Nihil ẽ mihi cũ nullo ſcelere cõe: cũ uirtute aũt omni cuncta cõmunia.

Quid eē uis adeo bonū. quod ego nō teneā: quē accuſas oīum peſſimū?
Reſipiſce prius: quē omnes inſanum ducunt: mox me quem ſapientem uocant: appellabis inſaniſſimum.
Tum me cœpiſti uocare malum: cum omnes optimum eſſe rentur.
Abs te uno uocor imperitus: cum ab aliis omnibus peritiſſimus.
Afficis tu ea me nota infamiæ: qua ſciunt me carere omnes Itali.
Nemo ē plane ī uniuerſo terrarꝝ orbe: q me ſciat ineptū. præter te ſolū.
Dic aſſidue ī me qcq̄: oēs me ſciūt eē aliū: q̄ ipſe ſoleas accuſar̄. Ti. lxxvi.

Reddendo ſe notum apud incognitos familiaris.

u T illo utar uirgiliāo. Sū pius Eneas raptos q ex hoſte penates claſſe ueho mecū: fama ſup æthera not⁹. Eſt. n. & hoc honeſtiſſimū laudādi ſui gen⁹: ut ſe reddat apd̄ īcognitos notū. Ita mihi fas ē hoc loci ac tpis obſeruare meas laudes cū uos o galli me minīe cognoſcatis. Arbitramini fortaſſe ñ illū eē: q ſū: & hīc it: ut nōnihil uel ī me: uel de me ſuſpicemini: qꝫ ne q dē auſim cogitare. Sū ex inſubria Mediolanenſis nobiliſſimo genere natus. Theologuſqꝫ nō uulgaris: q de honeſtate uitæ ac innocētia poſſim cū quouis cōtendere uiro laudatiſſimo. Ex Mediolano calendis. Quintilibus.

Reddēdo ſe notum apud incognitos familiariſſima.

c Vm neſcias: q̄lis ſim optīe prīceps: nec q te reddāt de mea cōditōe certiorē: hic ulli ſit op⁹ ē ipe me tibi apiā: & uero ī iis laudē: q tueri poſſe nō dubitē. Poeticā ꝓfeſſus ac oratoriā ñ cædo cuiq̄ hodiernæ tēpeſtatis uel oratori uel poete. Rē magnā de me aſſero. Sed teſtimōia ſūt patiſſima fac d̄ me ī hiſce ꝑiculū facultatib⁹: uidebiſqꝫ facillīe qd poſſis deīceps de me ſētire Ex Medio. vi. calē. qntilis. Reddēdo ſe notū apud īcognitos Grauis.

n On īpite uoluit Iſocrates: poſſe uiros q cēnt īcogniti apd̄ exteros ſi q̄ ꝑſtabāt egregia laude: ſeſe reddēdi ſui noīs cogniti gr̄a laudare. qꝫ ut alios factitaſte pleriſqꝫ legīus ī locis: ſic homerꝰ apd̄ ulyſſes īducit̄ a poeta ſapiētiſſimo: cū ad Phoeaces aduect⁹ ē naufragio: nud⁹qꝫ audit̄: dicēs ſe grecorꝝ fuiſſe cōſulē caſtrorꝝ ducā uictoriæ auctorē: triūphi pricipē uirꝝ & prudētia & fortitudīe. & ꝑſeuerātia clarꝝ. qs āt phōrꝝ: ut īqt Cicero: uel ī cōtēnēda ut uidet̄ gloriā: ñ ē glorie cupidiſſim⁹: cūqꝫ uideat̄ laudari nolle ñ aſſidue laudat. Nōne & apoſtolo id licet Paulo: q Corynthios: a qbus nōdū bñ cognoſcebat̄: admōeat quot ꝑ fid̄ q̄taqꝫ tolleraurit: ſi gloriari dicēs oportet gloriabor ī īfirmitatib⁹ meis. At Pythagoras ī magnā nauigās græciā ſeſe Pythagorā noluit noſci. & ſi prīus ſe cœpit ſapiērē ñ uocare ſed amatorē ſpiæ: ī hoc tñ ipo uocabulo ſibi uolēs īuētōis laudes tradi: ſe laudabat. Ego quoqꝫ ſū is un⁹: q. & phōphādo & diuina exprimēda ſcīa multa iā triui ſecula: ſūqꝫ apd̄ eas urbes cognitiſſim⁹ atqꝫ laudatiſſim⁹: qs cōtra (ut uirgili⁹ īqt) Sol ñ ſteterit. Legi. n. ī oīb⁹ Italie gallieqꝫ ſtudiis āuos circit̄. l. fuiqꝫ tā utilis legēdo ac diſceptādo: ut neq̄at paucioribꝰ dclarari uob. demū uiſcēdi latioris orbis

LC1/CCC.

mus(ut illud ſeq̄r ulyſſeū)q mores hoīum multoꝝ uidit & urbes:huc ſui ſi eiectus domo:ubi nobiliſſima familia nat⁹ uiuo delicatiſſime ac opulētiſſime:nō qa mihi deſit apud Italos q̄ppiā:ſed ut doctior illuc redeam.Cupio igit̄ ꝯ tibi optīe princeps notior eē:& tuis hiſce populis:ut & tu mihi non nihil ꝑcipias:ut me aptius noſcas:& hi me nō admirētur.Ex mediolano.v. Nonas.Quintilis.

Sinonima redditiua ſui noti apud īcognitos

Sum ego:quem ignoratis:uir phīæ peritiſſimus.
Quem audiuiſtis platonem Mediolanenſium dici:ille ſum.
Me poſthac me neſciatis:ſum Italorum poetarum apollo.
Nihil eſt mihi ſine doctrina.
Sunt omnia mea cum uirtute coniunctiſſima.
Qui me actenus hic nō nouit:poſthac ſciat:poetam eſſe ꝑclarum.
Inter hodiernos nō mediocrē obtineo laudē Theologos.
Tā ē mihi oīs doctrinæ laus familiaris & nota:q̄ ego uobis nūc īcognitus
Si facietis ullū de me in ullo laudis genere piculū:aptius me noueritis.
Si licet queq̄ apud incognitos laudare:dico me bonaꝝ artium nō participē ſolum:ſed tenaciſſimū.
Sum adeo humanitatis ſtudiorum capax(q̄q̄ uobis ignotus)ut poſſim nec ueteribus pleriſq;:ſi uelim cædere.
Vos me neſcitis.At ego ſum legū ſtudioſiſſimus atq; pitiſſimus:
Quæritis forte:qs ſim:q audeā:ſum bonaꝝ artiū ꝑceptor accuratus.
Ne me poſthac neſciatis:hoc ē pcipuū in me laudis:ut ſim elegantiſſimus.

Titulus.lxxvii. Mercatoria familiaris.

g Enus hoīum gnauoꝝ & induſtrioꝝ dixit eoꝝ eē Theophraſtus:q terra mariq; ſolēt īqetiſſimi uacare mercaturæ.Hi nūc ī oriētē ꝓfecti:nūc ī occaſū(ut ait Xenophō)nūc ad Sarmatas:nūc ī Lybiē:īde uehunt hinc reuehūt:q̄ nos miramur & illi q cū neq; difficultatib⁹ parcūt nec laborib⁹ qdē ullis:ut honeſtatē uitæ tueant̄:ſe æq̄ uitā ſuppeditare familiæ poſſint.Cū mihi uos ſitis mares q̄tuor.ſi ſtatueritis:aut ueſtrū alter mercator eē ferā id quod æqſſima mente Bene ualete.Ex Mediolano.iiii.Nonas Iulii.

Mercatoria familiariſſima.

m Odo minutati nō uēdat̄:mercatoris & ars & uita laudāda ē:q̄ niſi foret multa deeſſent ciuitatib⁹ neceſſaria.Itaq; ſi tu fili mercatorē te mauis(ut dicis)q̄ iuriſcōſultū:facis tu qdē fortaſſe ñ īſipide:ut ſtudeas ei facultati:q̄ neq; lr̄as excludit:nec ullū genus laudis:nec īterdū ea negligit:qb⁹ uiuat cōmodius:Probo cōſiliū tuū.Ex Mediolano.iii.nonas.Quintilis.

Mercatoria Grauis.

c Vm de Mercatoribus Theophraſtus loqueretur:quæ Tullius deinceps ad uoſtros uſurpauit Genus uirorum inquit officioſorum:ſine quorum īduſtria nō omnino uiueretur optime in ciui-

tate bene moratat Ab iis enĩ terra mariq; p uarias ptes uehũt ea:qb⁹ & iucũdior hoĩs uita fieri:& diuturnior. Q d̄ & ſic diſcriã ii ſubeũt pluria:ſunt tñ ſæpenũero maximã optimãq; cõſecuti laborẽ mercedẽ:ut ditiſſimi ſi:opulẽtiſſimoſq; ĩſtituãt hæredes. Nã uñ uel Luculi:uel publii craſſi diuitiæ ortũ habuerũt:q̄ ã mercatorib⁹. Nã licet mercatorũ ordo mediã tuerer ſedẽ: hoc ẽ æqſtrẽ:ex q̄ & q uictigalib⁹ emdis reddẽdiſq; reipublicæ (ut docet tulli⁹) ꝑerãt:ſic tñ erãt urbis nerui:ut ĩterdũ multis ꝑfercẽ ſcatorib⁹ cũ patriciis ꝓpiqtates cõtraherẽt:ĩter cõſulares cõuenirẽt. Nã Gai⁹ Melius mercator nat⁹ ſenator urbis effect⁹ ẽ: ꝓpẽ & diuitias:& ĩnocẽtiã. Nõ enĩ cõcludẽdũ ẽ cũ ab oĩ uirtute alienũ:q mercaturæ uacet:q cũ nauigat.cũ ſuos expectat nauigãtes:cũ multa uidet ac diuerſa eũ hoc atq; illos uariis ĩ locis audit:dẽb aſſidue:põtq; cũ lr̃is:tũ aliis artib⁹ laude dignis operã adhiber̃. Cõſtat.n. Tyroneſillũ Epheſiũ mercatorẽ. Aratũq; Sicioniũ:qa cũ mercaturã nõ neglexerint & lr̃as & oẽ uirtutis mun⁹:aliqñ meritos eẽ pricipes Hoc ſi tu pacto mi fili uis uacare Mercature.ut nihil admitas otii fruſtra:me ſũma qdẽ afficies uoluptate· Ex Mediolão pridie nõas qntilis.

Sinonima Mercatoria.

Hic eſt is mercator:qui meritus eſt Iaſon appellari·

Hui⁹ ẽ plurimũ laudãda mecrcatura:q̄ qdẽ oĩs eſt cũ uirtute cõiũctiſſima.

Tam eſt hic mercator:nt ad ſenatorum accedat ſplendorem.

Mercatura ne modo cum mendaciis minutatm uendentium mixta ſit:nihil habet non laude dignum.

Eſt ĩ mercatura negotiatio nõ improba:fidei obſeruatio ĩnocentiſſima.

Sunt in urbe mercatores nerui corporum.

Niſi mercatorum interueniret labor:deeſſent urbibus non pauca.

Nec ad uiuẽdũ nec ad fruẽdũ neceãria ĩ cĩtatib⁹ ullis forẽt:ſi deẽt mercatura

Quæ nõ creſcunt in locis:illo deferuntur a mercatoribus.

Mercaturem ut ſõlertia:ſic & prudentia:& æquitas & innocentia.

Ta ẽ ſp laudata mercatura:ut Romæ ſũmo haberetur in ꝓtio:ualeretq; auctoritate nõ pua.

Titul⁹.lxxyiii: Irritatiua in aliquẽ familiaris.

d Elatores:quos Cicero docet:oĩb⁹ cũctis odio ſp extitiſſe:quo tu pacto ñ exerceris:q ſoles uitioꝶ eẽ hoſtis:admirator uehemẽti⁹. Adhibes ãt:qd̄ magis obſtupeã illis fidẽ:qd̄ pricipẽ & grauẽ & bonũ plurimũ dedecet. Scis.n.q̄tas ĩẽdũ multo r̃ges ĩ calãitates cõiecerĩt. Nã ne longe excẽpla petam⁹:Neronẽ coegit nihil alid̄ turpiẽ ĩtire:q̄ qd̄ audieba delators. ſpuriũ igiẽ delatorẽ faciorosũ niſi caſtigas:& doleb aliqñ ſũmope cõſuetudinẽ ei⁹: & memineris meæ fidei.ex medio.nõis qntilis.

Irritatiua ĩ aliquẽ familia.

ſ I recte mi frat̃ aĩaduerter̃s:q̄ & ad famã:& ad uitã obeẽ tibi poſſit antonii familiaritas:ab eo ñ ſec⁹:ac a pniciosa peſte abhorrer̃s. Eſt hõ ut mal⁹ & oĩ uitio maculat⁹:ſic tu⁹ inimiciſſim⁹:diſſiulatorq; ſui erga te odii.q̄rit qcqd uel ĩgenio põt uel ĩduſtria:ut tibi ñ obſit ſolũ.ſed ætnã calãi

tatem pariat. Si ſapis: ut ſapis certo ſcio: execrare hoc mōſtrū: ac abs te pelle ex Mediolano. viii. q̄ntilis.

Irritatiua in ali quē Grauis.

e T ſi oē maloꝝ hōium genus uæhemētius eſt deteſtādū: multo dete ſtabilius. tñ illorū: q oēm operā uitiis adhibentes: & uideri uolūt boni: & bonos q̄ diligētiſſime pſecunť: afficiūtq; p ſua uirili omni contumelia: cōuitio pbris atq; incōmodo. Vt. n. earūdē ſūt ſimulatores atq; diſſimulatores rerū: ſic falſos hypocritas imitati: ac ppeſeudo fratrū: quos Apoſtolus ī pbat: pgreſſi ueſtigia: nihil die noctuq; cogitāt q̄ ut ſe foueāt ſuiq; ſimillīos: inocentes āt graues. eruditos. ſcīmoniæ uacātes ſui diſſimillimos inſecteť: pdant. e medio tollāt. Inter quos affero ad uos unū o p̄res optimi ꝑlatiq; ſapiētiſſimi: quē fortaſſe uobis incognitū ut cognoueritis: ne dū ex ueſtro ppellatis cœtu: ueꝝ ēt in obſcuriſſimas tenebras & artiſſima cōiiciatis uincula: ut & ipſe deſinat eſſe maleficus: & eiuſmodi cetera mōſtra huius exēplo deterrita nō uerſēť in hoīum luce: religioniſq; corona. Vir hic igitur Lælius: aus potius bellua (nihil. n. habet uirile: ꝑter faciē: & eā certe indicantē ſceleſtæ mētis iudaginē) q̄ ſi ad felicitatē illā Peripateticoꝝ aptus q̄ ad religionis: ueræq; ſanctitatis beatitudinē natus: audite: ac q͂d deceat de hoc iudicarī p ueſtra cognoſcite ſapiētia. Cū ſoleāt ueteres a nobilitate generis primas accipere nobilitatis partes: dicāťq;: generoſa ſeīa in hortis creſcere ſuis ut īq͂t Seneca: uidete q̄ hic ſit generoſus: q & abiecta familia hūiliq; loco natus ē obſcuriſſimus: ex iis inq̄: de q͂bus inq͂t Maro. Multi ꝑterea: quos fama obſcura recōdit: & ex eo ipſo abiecto genere ſpuri⁹ natus ē: dānato illo hūano diuinoq; iure coitu ex quo cū abiectione familiæ ſimul & ortus dānatione nihil nō habeat muli plenū. Ex aſino. n. cret⁹ ad nihil pducēdū fructus ñ educat⁹ ē ſolū: ſed ſic īſtitutus: ut q̄s fingūt poete: cū naſceretur Eumenidas īterfuiſſe ducā: & bubonē in taxo malū omen ceciniſſe: & paulatim hūc ī ſtigia lotū unda factū ad oē facin⁹ malū ſp exaſtiſſimū. Hui⁹ ut ſupiora diſcurrā tēpora: ſædulo. n. fuit flagitioſiſſim⁹: ut nihil de adoleſcētia īpudiciſſima q͂dē: iuuētutæq; turpiſſima tāgā. modeſtiæ meæ cōſulēs: q̄ ſine līguæ petulātia pferri neq͂rēt: huc puecta ætatē ītuemur: ut quo magis creſcūt āni: eo ēt augeāť uitia: quo pl⁹ fit aunoſ⁹: eo magis ad uirtutem debilis: quo magis æuo cōſeneſcit: eo magis uitioꝝ oī genere iuueneſcit: ut de ſeniore ſolebat apud Athenīēſes dici Demade. nō enī ſeſe ī ordinē cōtulit nr̄m Diui pfeſſ⁹ p̄ris nr̄i leges & īſtituta: ut uel hœc tuereť. uel obſuaret q͂noꝝ cū palā ſit nōnūq̄ laudator: clāculū ē iobſuātiſſim⁹. ſed ut cōmodi⁹ poſſet q̄ plurimos fallere: ſuaq; tādē īmūdicia. īpudicicia. īceſtitate. ac oī turpitudine fœdare nr̄i ordinis īnumerabiles. Id ut aſſeq͂reť: adinuenit modū ac uiā ad cætera patiorē. Nam & ſi genere ignobilis eſt: natura notus atq; diuitias ſibi fortunæ

munera ſubtili procurauit ingenio. Vt enim ſacrario ſua illa demiſſa quan-
doq; fronte præſiciſci meritus eſt: ſic ſubtrahens monaſterio multa: in pro-
priumq; non fur modo: ſed ſacrilegus ſolertiſſimus conuertens uſum uentĩ
dedit: in pecuniam commutauit: factus eſt aliquãdo improuiſo inſperatoq;
nummoſus. Continuo non ad exercendã uirtutẽ: pecuniã traduxit: ne illo
Iuuenalis laboraret: Haud facile emergunt: quorum uirtutibꝰ obſtat res an
guſta domi. Sed illud audiens Horatianæ irriſionis munus. O ciues ciues
quærenda pecunia primum: memoriæ Satyricum aliud demandauit. Vn-
de habeas quærit nemo: ſed oportet habere. Vbi non nihil aureorum cu-
mulauit: eo modo inſtitutionis diui patris noſtri paupertatem cuſtodiens:
in illud Ciceronis incidit: ut non ſint ea bona dicenda: quam bonus efficiũt
malos: at malos longe peiores: in illudq; Auguſtini: ut non ſit malum aurũ
& argentum: quæ creauit deus: ſed malus homo: qui dimiſſo creatore con-
uerſus eſt ad creaturam: in illud pſalmiſtæ Simulacra gentium aurum & ar
gentum. Statim enim hiſce opibus latrocinio ſurreptis: fideq; ſæpius mul-
tis fracta: factus eſt arrogantior: ſuperbior: capitoſior: pertinatior: neq; ho-
mines ueritus: nec deũ. Qua potuit calliditate: aſtutiſſime perquiſiuit: pre-
eſſe Mediolanenſi (ut non neſcitis) monaſterio: pecuniaq; primum corrum
pere prælatorum animos: attemptauit. Vbi nihil illo uſq; profecit: cum tan
tum in iis eſſet ſapientiæ innocentiæ: perſeuerantiæ ut nequirẽt eorum in-
tegerrimæ ac ſanctæ mente frangi. debilitari. moueri loco: ad aliud decur-
rit Aucupii genus: ut obſeruantibus darẽt Mediolani manaſterium: ea ta-
men ſimulans id ſententia: ut cum inde conuentuales digrederentur ipſe pe
detentim inſinuatione facta in ſuam redigeret conuentum manum. Id cũ
non eſt factum: quod eius temeritati multorum obſtiterit conſiliũ eius cal-
liditati uulpinæq; ſagacitati uirorum prudentia: quod Dauus apud Teren
tium ait: hac non ſucceſſit: alia progrediemur uia: nixus eſt: Perquiſiuit enĩ
ut obſeruantiæ ſeueritate quaſi propoſita: qui nequirent id pati difficultatis
eiicerentur: ſibi uero quodammodo ſemper obſeruaturo quibuſdamquæ
ſuis cõ[illegible]onibus. compotoribꝰ: cõmeſtoribus. detractoribus: ſurronibꝰ
uoluptatiſq; miniſtris Mediolanenſe monaſterium relinqueretur commen
datum. O ſi id ſceleris per ignauiam: ſecordiam. ineptitudinemq; cuiuſquã
admitteretur: ouem ſicq; lupo commendatam: O templi deæ bonæ ſimilli
mum: quod cum Romæ non liceret: niſi fœminis ingredi. tandem bono-
rum incuria. malorumq; ſollicitudine illo uentum eſt. ut ſoli mares in eo
ſuas exercentes turpitudines. orgia bacchanalia celebrarent: aduenientibus
quæ ſanctiſſimis mulieribus dicerent proculo procul eſte prophane Quã
enĩ illud nihil eſt: quo de templo quidem illo dixit Iuuenalis. Talia ſacre-
ta coluerunt Orgia Tæda: cum ea uideri poſſent: recitariq;: quibus noſtrũ
illud fœdaretur. ſorderet putreretq; monaſteriũ: ſi eius humeris: cuſtodiæ

LC1/CCC

curæ:uigiliiſq; demandaretur. Vt enim aſſidue is:cum per ſolitudinē ac ſo
cios poteſt.in crapula.ebrietate.libidinibuſq; uerſatur:ut eſt uaniſſimus in
ſulſiſſimus. ineptiſſimus.auariſſimus.peſſimus:ſic omnia inſtituta diuerte
ret ī īcōtinētiā.temeritatē atq; ſordes.qd.n.cogitat is aſſidue:niſi ꝑlaturas:
ut multis īper:nulli ꝓfuiat. Nōne iā ē auſ⁹ uel q̄drīgētos aureos polliceri ſolli
citatorib⁹ romæ:ut Epōpatū nāciſcerēt. Nōne ſtolā:argētea uaſa: mytrāq;
& paſtorale iā apparat:rat⁹ pōtificat⁹ cura ſibi ē futurā. Pellite h̄ mōſtrū oīū
turpiſſimū:ī uīcla cōiicite.caſtigate prēs.ne feratis urm dec⁹ d turpar̄. Non
odio(ita me dii adiuuēt)ī hoīem:ſed pietate ī nr̄am moueor religionē: & ī
uos obſeruantia ſingulari. Ex Mediolano.vii. Idus Quintilis.

Sinonima in aliquem irritatiua.

Hic ut eſt peſſimus-ſic abs te reiiciendus.
Euitanda eſt tibi penitus huius amicicia:qui ab omni abhorret laude.
Vt nihil huic eſt cum uirtute coniunctum:ſic abs te ſit diſiunctiſſimus.
Adhibe oēm opam:ut nullū huic immundiſſimo ſit tecū contubernium
Fac ut hunc nebulonem æque.ac teterrimam effugias peſtem.
Tāta hic ē ſorde:ut ī quā domū cōuenerit:eā ſordidiſſimā effici poſſe putē.
Hic non modo malus eſt ſed inimiciſſimus tibi.
Ab huius tibi familiaritate cauendum iccirco plurimum duco:quia & ſcele-
ratiſſimus eſt:& tibi futurus pernicioſiſſimus.
Nulli cū hoc cōmertiū fuit:quē nō deceperit:Nō fefellerit:nō fraudarit:
Cui⁹ hic familiaritate fūct⁹ ē:quē nō cōfecerit demū īcōmodis plurimis.
Oēs q huius ſūt uſi cōſuetudine:tādē ī icredibiles moleſtias īciderunt.
Tam eſt hic domi foriſq; uitandus:q̄ lues quedam exitioſas
Vt ī bono uiro periculoſū eſt nihil:ita in hoc mihi ſine ſummo diſcrime.
Tam hunc deteſtandū eſſe reor:q̄ quod monſtrū omnibus eſt terribile.

Titulus.lxxix.

Inuitatoria ad cōmunem læticiam familiaris

c Vm meditatiōes hic aſſidue fiāt militares:haſtiſq; ludāt: ſaltēt: ca-
nāt.cupim⁹ maximope:ut & tu adſis cū amicoꝝ(ut īqt Plato)debeāt eē cū
cta coīa. Inuitam⁹ te igit̄ ad hāc nuptiaꝝ læticiā. Ducturi enī uxorē calēdis
Aprilib⁹ ea parai⁹ oīa:q̄ læticiā nuptialē exprimāt:Q d'q; ātehac raro cōti
git cuiq̄:oratorē habem⁹ tā diſtū.ut nō iā laudare hūc meritis poſſim⁹ uer-
bis:q̄ admirari Eſt hō rar⁹:īmo qdē hodie ſolus. Hoc quoq; te lætiorē effi-
ciet.atq; iucūdiorē quē ſcio tali uiro plurimū delectari poſſe. Quāobrē fac:
ut q̄ prīm ad nos eas:hui⁹ læticiæ cōis cauſa.ex Mediolāo.vi. Idus qntilis.

Inuitatoria ad cōem lætitiam familiariſſima.

c Vm poſtridie hui⁹ diei natale meū cælebri ſim lætici celebraturus:
exiſtimo fure mihi diē multo iucūdiorē:ſi ꝑſētē & te uidero. qd enī mihi ſi
ne te fuit unq̄ iucūdiſſimū q̄uis eēt oī exultatiōe cumulatū: Tu.n.es aīæ ps

niæe:corculũ meũ:uita mea. Itaq; te facio ad hãc cõem lætitiã ĩuitatũ:cupio q; ut ubi primũ hãc plegeris epiſtolã:continuo te huc trãſferas:ubi & letabimur:& d multis cõmtabimur. ex Mediolano.y. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad cõem lætitiam Grauis.

r Egũ pſarꝝ ĩſtitutũ fuiſſe phibet xcophõ ſocratic⁹ille: ut ad cõẽ leticiã p epiſtolas amicos ĩuitarẽt. H mos ad grecos ĩ europã traduct⁹ẽ ut Olympiadib⁹ludis:& Megaleſiis:& Apolliarib⁹ q ad cõem lætiã fuerãt ĩuẽti ſiguli:ex oĩ Græcia ĩuitarẽt:alii ad currẽdũ ad Stadiũ:alii ad ſaltãdũ:alii ad luctãdũ:alii ad uidẽdũ:læticiæq; fruẽdũ. Per eã ĩuitationẽ doluit Minos Androgeũ ſibi filiũ ĩterẽptũ Idẽ mos ad primos urbis Rõanæ cũditores ſtatĩ relat⁹eſt:ſi recte cõſyderet:qua uia & opportunitate raptæ ſint Sabĩæ:ñ qa nõ putẽ maximũ pfidie gen⁹:ſibi fidẽtẽ pdere queq̃. Sed qa ſic pbẽt ad cõmunẽ læticiã ſp eos inuitatos eẽ:q ſũt letãtib⁹ĩuitãtibuſq; ullo cõiũcti ppĩquitatis genere. Eo fretus reꝝ exẽplo:nec turpe cẽſens illoꝝ imitari ueſtigia quos oĩs ẽ ætas ſp admirata:nũc te ad cõem ĩuito læticiã. q̃ ego celebrẽ icirco facio:qm̃ q prĩcipes nobis ualitudiari⁹diuti⁹fuerat hic optie nũc hẽt. Ad hæc aũt:q ꝑerat Mediolanẽſi nroꝝ religioſorũ mõaſterio uir oĩ ſcelere cumulatus:is eiectus ẽ a principe:miſuſq; tenebras exteriores:ut illo utar Euãgelico. Nã ubi diuti⁹ ſuæ latuerũt fraudes tãdẽ detectæ ſũt pœnaſq; p cribus luit:ut nõ mõ fama paciat. ſed ære oĩq; fortũa:q̃ ĩdigne ac iniq; occupabat:priuat⁹ĩ uĩcla cõiect⁹nũq̃ ſit liberãd⁹. Hæc ut cũctis dẽt eẽ nr̃is cõis læticia:tũ ꝑcipue nob qb⁹ fuit is acerbiſſim⁹aduerſari⁹:quoſq; oĩ ẽ ſp odio ĩſectat⁹. quã aũt obfuerit ordini:religiõiq; uniuerſe:qs ẽ:q neſciat At ĩ eũ id tãdẽ cognitũ ẽ:qd ualeri⁹ẽ cõplex⁹:Lẽto.n.gradu ad uĩdictã ſui diuina pcedit ira:tarditatẽq; ſupplicii grauitate cõpẽſat: Veꝝ d principis bõa ualitudine cur nõ magis magiſq; lætemur q Aſylũ ẽ bonoꝝ oĩum Hui⁹ tãta ẽ uirt⁹ hũanitas. pbitas. ſapiẽtia ut q hũc ñ amet. ñ colat:nõ ueneret. fære ſit poti⁹ q̃ hoĩs ſimilis Publica erãt oĩum p hui⁹ ualitudĩe uota:ſupplicatiões: ſacrificia. Priuate ãt ubiq; ꝑceps:ut cõualeſcert. Tãdẽ ñ audiuit uos ſolũ de⁹ optim⁹. maxim⁹:ſed exaudiuit:ut ñ orauerim⁹mõ: ſed a ſupis hui⁹ ualitudinẽ exorauerim⁹. Læticia hic publica celebrat cui cũ te ĩtereẽ plurimũ cupiam⁹ uolum⁹ te hiſce lr̃is ĩuitatũ ut calẽ. hic ſis Maiis. Ex Medio.iiii. Id⁹ qntilis.

Sinonima inuitatoria ad communẽ læticiam.

Accede huc ĩnterfuturus læticiæ communi.
Fiunt hic publica læticiæ communis gratia uota:qbus ut interſis:cupio.
Ego te ad hanc noſtram inuito communem læticiam.
Cũ nõ neſciã:eſſe tibi cõem:hãc nr̃am læticiã cognitã in hanc te inuito.
Velim te inuitatũ eſſe in hanc noſtræ cõis læticie celebritatem.
Cũ ſcim⁹ p nr̃o natali cõem celebraturi læticiã:ĩuitam⁹ te piter:ut huc eas
Fac ut ad pxĩas calẽdas ĩ hac urbe ſis nobiſcũ:ut cõi lætitiæ nr̃e ſeruiamus.

Niſi te q̄ primū in hanc noſtram communem lætitiam conferas:non arbitramur res noſtræ iucundas eaſdem tibi fieri.
Veni continuo in hanc communem læticiam inuitatus.
Ne differas tuum:in hanc communem læticiam:ad nos aduentum.
Si communis es læticiæ noſtræ particeps inuitatus accede ad nos ꝓpere.
Nihil ſit moræ:quo minus hūc ſtatim proficiſcare communi læticiæ noſtræq; interfuturus iucunditati. Titulus.lxxx.

Moralis uoluptatū dānatiua familiaris.

i Vre Sirenes poetæ fingūt ſolitas ī pelago tā amœne cātar̄:ut audiētes nihilq; curātes alīd facillīe mergerēt.Nā eæ ſūt illecebræ ſēſuūq; uoluptates:qb⁹ ſeducti uiri uirtutis r̄līquūt ꝑmia.Nā & tu uir oī laude cūulat⁹ ātehac ſtudiis bōaꝝ artiū dicatiſſim⁹ nūc ī eā cōcidiſti uoluptatū ſordē ut merito ī Sirenū īcidiſſe fabulā di q̄as.Quar̄ ſi me apis:& ſi te n̄ odiſti penit⁹ excrar̄ luē iſtā:ac ueluti peſtilētē morbū:effuge titulātis ſēſ⁹ cupiditatē atq; pruritū:ne deſta uirtutis maieſtate deniq; acerbiſſīe lugeas.Ex Mediolano.iii.Idus q̄ntilis.

Moralis uoluptatū dānatiua familiariſſima

t Am diu lugebis atq; macerabeř q̄ diu īter iſtas luxuriæ uerſaber̄ ſordes.Quid.n.fœdi⁹.aut ægri⁹:q̄ turpiſſimis ſeruir̄ dn̄is:uoluptatibus inq̄ipsis:ac aī ꝑturbatioib⁹.Id ut ē turpiſſimū ad famā:ſic ad uitā eēm ꝑiculoſiſſimū.Nā & ualitudīes malæ ſingule naſcūt̄ ex īcōtinētia:& q ad felicitatē callis ducit hui(ꝑdit̄ ꝑuaricatiōe:cui quotiēs te negaueris:tociēs tuæ uitæ conſules atq; famæ.Ex Mediolano pridie Idus q̄ntilis.

Moralis uoluptatum damnatiua Grauis.

u T īuitarēt ad cōem læticiā finitimi cūcti:fuit uetuſtiſſimū lacedæmōioꝝ īſtitutū a Lycurgo:q cū uideret urbē:ꝑ dolor̄ peſtis:plurīū mœſtā īgt:ego diis īmortalib⁹ hēdas exiſtīo gr̄as:q n̄ræ accepīt curā ciuitatis:n̄roſq; r̄degerīt ciues ī cælū:īuitādoſq; ad hāc læticiā finitīos arbitror ut cū ſupplicatiōib⁹ īterſint:tū ludis.ī quos ex oī gener̄ cōueniant Europæ Aſyæq; īcolæ:uel ꝑmia ſuaꝝ laudū accepturi factū ē āt ut aſſidue dies ſexdecim cōis celebrarer̄ læticia ī foris.plateis.& cōpitis ubi pæana canētes:īgeminabāt Ohe cū plauſu ī maxīa populi corōa.Cōmodi⁹ certe n̄ri morem hūc eē tūc obſuādū exiſtimarūt:cū n̄ extinguēdi luct⁹ cā:ſed exaggerandæ uoluptatis īteruenīſſet gr̄a.ut ſi qd uel rei publicæ cōtigiſſet:uel priuato cuiq̄ qd cōem plurimis læticiā diceret.Id q pn̄t:uel in hunc uſq; diē imitant̄:ſi mō ſūt aut uetuſtatis æmuli:aut uiri bonaꝝ artiū nō ignari.Nā rudes:& antiq̄tatis īperiti ſūt ab eiuſmōi ritu ſanctiſſimo penitus alieni.Nos igitur in rebus fœliciſſimis uæhementiſſime læti:niſi ad cōem hanc læticiam ea pariter traducamus:quæ ſunt uoluptatum damnatiua:nihil nos ſumme ducimus exultationis accepiſſe:ne geſtiatur:ne excurratur in inſolentias.ne in

turpitudines incidatur. Illi enim in iis feſtiuitatū choris crāpulæ ac ebrieta tibus uacabāt: Baccho īterdū Venerīq; ſeruiētes. Nos eiuſmōi deteſtati uoluptates omnem iucunditatem noſtram carere cupimus turpitudine. Moribus ergo ſeruatis Apollinis atq; Dianæ: in oī lætitia meminerimus rationis: laudis atq; uirtutis: quibus poſſumus beati fieri. Nam turpitudo nulla nos beatos efficit. Aſſequi nos oī opera decet Solonis illud: ut uiuēdo ſimillimi ſimus deoꝝ. At Pitthacus ſapienter inqt. Qui deoꝝ non ſequitur uitam. eorū nō attingit ſedes. Omnis īmunditia & inceſtitas dānat famam ac perdit hoīem. Quid autē cuiq̄ ſupereſt ut Thales ait ubi neq; famæ ſatis ē nec aīæ. Si mercatura tamq̄ aut nauigatio eſt hæc uita noſtra tam debemus (ut Pericles admonuit) abeſſe a turpitudine q̄ cupimus meliore rem noſtram uendere. Nihil eſt igitur tā mortale (qd' docuit Plato) q̄ execrari uoluptates ac deteſtari malos aīoꝝ ſenſ⁹. Id ut oēs decere duco multo nos magis quibus eſt principatuū, regendoꝝ cōmiſſa cura. Itaq; te fili plurimū ad bonos hortor mores ut uoluptates deteſteris. Ex Mediolāo Idib⁹ qntilibus

Sinonima mortalia uoluptatum damnatiua.

Præſtat cum laude mori: q̄ inter illecebras uiuere.

Nihil eſt uirtute præſtabilius. nihil uitio deteſtabilius

Vt ſola probitate uiuunt noſtræ laudes: ſic ſolo ſcelere intereunt.

Nulla res eſt qua diutius uiuāt hoīes: q̄ pietate ac fide: cū oī uitiorum odio.

Qui malos execratur mores omnium eſt moraliſſimus:

Boni mores atq; mali (ut Auguſtinus inquit) bonos ac malos diſcernunt: ad diuerſaq; perducunt: uelut paleam: ac Triticum.

Omnia babefacit improbitas omnia nutrit probitas.

Vt hominis uita: famæq; diuturnitati conducit plurimum uirtus ſic omnia delet atq; inficit uitium.

Tam abſunt a bonis moribus mali: q̄ ab inferis ſuperi.

Nihil eſt uirtuti cuiq; commune cum uitiis.

Splendent ſingula uirtutum ornamenta ſordent omnia ſcelera.

Squallor ac rubigo ſemper en malorum: bonoꝝ aūt nitor atq; decus.

Ornamento pietatis nihil addi poteſt candidius.

Impietatis ſordi fœdius eſſe nihil ualet.

Mores complexi bonos uoluptates corporis execrantur.

Moralis diſciplina continentiæ tutrix ēſt: incontinue grauis hoſtis.

FINIS.

Epiſtole Marii Philelfi ſūmope emendate: ac Venetia magna diligentia atq; anxietate per me Ioannem de monteferrato de Tridino Regnante inclito duce Auguſtinus Barbadico Anno dñi. Mcccclxxxxii. die. vi. octobris.

Laus Deo Omnipotenti.

a b c d e f g h i k l m n omnes ſunt quaderni.